

**Sosyal Bilimler
Enstitüsü**

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**AVRUPA PARLAMENTOSU'NDAKİ POPÜLİST
RADİKAL SAĞ GRUPLARIN DIŞ POLİTİKA SÖYLEMLERİ:
RUSYA ÖRNEĞİ**

Doktora Tezi

OĞUZ GÜNGÖRMEZ

İSTANBUL, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**AVRUPA PARLAMENTOSU'NDAKİ POPÜLİST
RADİKAL SAĞ GRUPLARIN DIŞ POLİTİKA SÖYLEMLERİ:
RUSYA ÖRNEĞİ**

Doktora Tezi

OĞUZ GÜNGÖRMEZ

Tez Savunma Jürisi

1. Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ayşegül SEVER
2. Üye : Prof. Dr. Yonca ÖZER
3. Üye : Doç. Dr. Necive Nevra ESENTÜRK
4. Üye : Prof. Dr. Emre ERŞEN
5. Üye : Doç. Dr. Çiğdem NAS

İSTANBUL, 2024

ÖZET

AVRUPA PARLAMENTOSU'NDAKİ POPÜLİST RADİKAL SAĞ GRUPLARIN DIŞ POLİTİKA SÖYLEMLERİ: RUSYA ÖRNEĞİ

Avrupa'da popülist radikal sağ akımlar gün geçtikçe oy oranını artırmakta ve kıta genelinde daha fazla konuşulur hale gelmektedir. Radikal sağ partiler, bu gerçekliğin en somut şekilde görüldüğü Avrupa Parlamentosu'nda da 1999 yılı sonrasındaki tüm seçimlerde temsil oranlarını artırmış ve siyasi olarak çok daha örgütlü hale gelmişlerdir. Özellikle 2024 yılının Haziran ayında yapılan Avrupa Parlamento seçimleri, radikal sağın yükselişini dünyanın gündemine yerleştirmiştir. Söz konusu seçimler ise yalnızca radikal sağın yükselişini sürdürmesi açısından değil, bu yükselişin Avrupa Birliği'ndeki ulusal siyasetlere etkisi bakımından da dikkat çekmiştir.

Bu yükseliş ise radikal sağ partilerin bir yandan Avrupa Birliği (AB) siyasetindeki etkilerini artırmasına diğer yandan etkili bir söylemsel mücadele yürütmelerine olanak sağlamıştır. Radikal sağ partilerin yürüttüğü söylemsel mücadelenin en gözle görülür hale geldiği alanlardan biri de dış politika olmuştur. Bu çalışma, Avrupa Parlamentosu'nda temsil edilen popülist radikal sağ grupların dış politika söylemlerini incelemektedir. Son üç parlamento döneminin (2009-2014, 2014-2019 ve 2019-2024) karşılaştırmalı bir şekilde incelendiği çalışmada, popülist radikal sağ grupların Rusya ile ilgili söylemleri analiz edilmiştir. “Avrupa Parlamentosu'nda yer alan popülist radikal sağ parti gruplarının, Rusya ile ilgili tutumlarını söylemler aracılığıyla nasıl inşa ettikleri” araştırma sorusunun ışığında bu çalışma, bir yandan bu partilerin Rusya temsillerinin anlaşılmasına olanak sağlarken diğer yandan AB içindeki radikal sağ partilerin söylemsel mücadelesine dair bulgular ortaya koymaktadır.

Araştırma sonucunda radikal sağ parti gruplarının, Rusya konusunda dönemlere ve konulara göre farklı öznellikler inşa ettiği ve radikal sağ parlamenterlerin Rusya anlatılarının değiştiği görülmüştür. Çeşitli düşünce kuruluşlarının ortaya koyduğu rapor ve analizlerde, radikal sağ popülist partilerin Rusya'ya yönelik açık bir destek ve meşrulaştırma çabası içinde olduğu tespitleri yapılsa da Avrupa Parlamentosu'nda ortaya konulan söylemlere yönelik yapılan mikro analiz neticesinde, radikal sağ parti gruplarının ve parlamenterlerin farklı öznellikler inşa ettiği ve radikal sağın yeknesak bir Rusya temsilinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Radikal Sağ, Avrupa Parlamentosu, Popülizm, Rusya, Söylem Analizi

ABSTRACT

FOREIGN POLICY DISCOURSE OF POPULIST RADICAL RIGHT GROUPS IN THE EUROPEAN PARLIAMENT: THE CASE OF RUSSIA

Populist radical right movements are increasing their vote share and becoming more and more talked about across the continent in Europe. In the European Parliament, where this reality is seen most concretely, radical right parties have increased their representation in all elections after 1999 and have become much more politically organized. Especially the European Parliamentary elections held in June 2024 put the rise of the radical right on the world agenda. These elections attracted attention not only in terms of the continued rise of the radical right, but also in terms of the impact of this rise on national politics in the European Union.

This has enabled radical right parties to increase their influence in European Union (EU) politics on the one hand and to wage an effective discursive battle on the other. One of the areas where the discursive struggle waged by radical right parties has become most visible has been foreign policy. This study examines the foreign policy discourse of populist radical right parties represented in the European Parliament. A comparative analysis of the last three parliamentary terms (2009-2014, 2014-2019 and 2019-2024) will focus on the discourse of populist radical right groups on Russia. In the light of the research question “how populist radical right party groups in the European Parliament construct their positions on Russia through discourses”, this study provides an understanding of the representation of Russia by these parties and reveals findings on the discursive struggle of radical right parties within the EU.

As a result of the research, it has been observed that radical right party groups construct different subjectivities on Russia depending on the periods and issues, and the Russia narratives of radical right parliamentarians are variable. Although reports and analyses by various think tanks suggest that radical right parties have openly supported and legitimized Russia, a micro-analysis of the discourse in the European Parliament reveals that radical right construct different subjectivities and that there is no uniform representation of Russia among parliamentarians.

Keywords: Radical Right, European Parliament, Populism, Russia, Discourse Analysis

ÖNSÖZ

Ünlü fizikçi Albert Einstein'ın "30 yaşından önce bilime katkı yapmamış biri daha da yapamaz." sözünün baskısı altında ve yoğun uğraşlar sonucunda tamamlayabildiğim bu tezin ortaya çıkmasında çok dostumun ve büyüğümün manevi desteği mevcut. İlk olarak en büyük teşekkürü danışmanlığımı yapmayı kabul eden, kariyer değişikliklerim ve gündelik hayatın diğer uğraştırıcı meseleleri arasında kaybettiğim motivasyonumu geri kazanmamı sağlayan ve emekli olmasına rağmen desteğini sürdüren Prof. Dr. Ayşegül Sever'e sunuyorum. Bu tezin yazım süreci boyunca verdiği sayısız emek, süreç boyunca en büyük ilham ve destek kaynağım oldu.

Ayrıca tez izleme komitemde yer alarak fikirlerini ve öngörülerini eksik etmeyen ve tezimi sahiplenerek eleştirileriyle nihai haline ulaşmasına katkı sağlayan Prof. Dr. Yonca Özer ve Doç. Dr. Necibe Nevra Esentürk'e şükranlarımı sunuyorum. Onların da sabrı ve desteği olmasaydı kaybolan motivasyonumu asla geri getiremez ve bu tezi asla bitiremezdim. Son olarak Prof. Dr. Emre Erşen ve Doç. Dr. Çiğdem Nas'a tez savunma jürimde yer almayı kabul ettikleri ve tez savunmasında kıymetli görüşlerini ve eleştirilerini paylaşarak tezimin son halini almasına katkı sağladıkları için minnettarım. Eğitim ve iş hayatım süresince desteklerini her zaman hissettiğim ve araştırma tutkusunu üniversite hayatımın başlarında kalbime aşıl原因an Sakarya Üniversitesi'ndeki kıymetli hocalarıma da çok teşekkür ediyorum.

Elbette teşekkürlerin en büyüğünü aileme etmem gerekiyor. Hem kişisel hem de akademik hayatımda bana eşlik eden, güzel günlerimi daha da güzelleştirip, kötü günleri atlatırken yanımda olan aileme ve kariyer yolculuğumda anlayışını ve desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşime minnettarım.

Elbette tezimi biricik kızım Ela'ya ithaf ediyor, güzel işlere imza atacağına inandığım hayatında bu çalışmanın ona entelektüel tutkularının peşinde koşmasına ilham olmasını temenni ediyorum.

Oğuz Güngörmez

İstanbul, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
GÖRSELLER LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE: POPÜLİST RADİKAL SAĞIN SÖYLEM	
ANALİZİ	23
2.1. Söylem ve Eleştirel Söylem Analizi (ESA)	23
2.1.1. Sosyal Bir Pratik Olarak “Söylem”	23
2.1.2. ESA ve Önde Gelen Yaklaşımları.....	27
2.2. Popülist Radikal Sağın Söylem Analizi	31
2.2.1. Ruth Wodak’ın Söylem-Tarihsel Yaklaşımı	31
2.2.2. Popülist Radikal Sağın Söylemsel Stratejileri.....	34
2.3. Kavram Olarak “Popülist Radikal Sağ”	41
2.3.1. Popülizm.....	44
2.3.2. Radikal Sağ (<i>Radical Right</i>).....	47
2.3.3. Aşırı Sağ (<i>Extreme Right</i>)	52
2.3.4. Uç Sağ (<i>Far Right</i>).....	54
2.3.5. Kavramsal Tartışma	55
2.4. Avrupa Parlamentosu ve Popülist Radikal Sağ Gruplar	61
2.4.1. Popülist Radikal Sağın Avrupa Parlamentosu Tarihi.....	61
2.4.2. Avrupa Parlamentosu’ndaki Popülist Radikal Sağ Gruplar (2009-2024)	64
3. “UKRAYNA SORUNU” BAĞLAMINDA POPÜLİST RADİKAL SAĞIN RUSYA	
SÖYLEMİ	69
3.1. 2009-2014 Dönemi: Rusya Anlatısında Çeşitlilik ve Söylemsel Denge	71
3.2. 2014-2019 Dönemi: Olumlu Rusya Anlatısının Yaygınlaşması.....	81
3.3. 2019-2024 Dönemi: Savaşın Gölgesinde Rusya Anlatısı ve Popülist Kırılma.....	90
3.4. Değerlendirme	101

4. “SÜRİYE SORUNU” BAĞLAMINDA POPÜLİST RADİKAL SAĞIN RUSYA SÖYLEMİ	107
4.1. 2009-2014 Dönemi: Suriye İç Savaşı ve Ana Akımın Rusya Anlatısının Sahiplenilmesi	109
4.2. 2014-2019 Dönemi: Radikal Terör Tehdidi ve Rusya Anlatısında Yaşanan Dönüşüm	114
4.3. 2019-2024 Dönemi: Türkiye Bağlamının Yaygınlaşması ve Söylemsel Denge.....	126
4.4. Değerlendirme	133
5. “ENERJİ GÜVENLİĞİ” BAĞLAMINDA POPÜLİST RADİKAL SAĞIN RUSYA SÖYLEMİ	138
5.1. 2009-2014 Dönemi: Ana Akımın Olumsuz Rusya Tasvirinin Sahiplenilmesi.....	141
5.2. 2014-2019 Dönemi: “Rusya ile Birlikte” Anlatısı ve Söylemin Dönüşümü	148
5.3. 2019-2024 Dönemi: Savaşın Gölgesinde Eski Anlatıya Geri Dönüş	153
5.4. Değerlendirme	165
6. SONUÇ	170
KAYNAKÇA	181
EKLER	215

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFD	: Almanya için Alternatif Partisi
AKÇT	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AP	: Avrupa Parlamentosu
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BNP	: İngiliz Ulusal Partisi
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
ECB	: Avrupa Merkez Bankası
ECR	: Avrupa Muhafazakârları ve Reformcuları
EFD	: Özgürlük ve Demokrasi Avrupası
EFDD	: Avrupa için Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi
ENF	: Uluslar ve Özgürlükler Avrupası
EPC	: Avrupa Politika Merkezi
EPEN	: Yunan Ulusal Siyasi Birliği
EPP	: Avrupa Halk Partisi
ESA	: Eleştirel Söylem Analizi
FN	: Ulusal Cephe
FPÖ	: Avusturya Özgürlük Partisi
GER	: Avrupa Sağ Grubu
ID	: Kimlik ve Demokrasi
IMF	: Uluslararası Para Fonu
IŞİD	: Irak Şam İslam Devleti
LGBT	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transgender
LNG	: Sıvılaştırılmış Doğalgaz
M5S	: İtalyan Beş Yıldız Hareketi
MSI	: İtalyan Sosyal Hareketi
NATO	: Kuzey Atlantik Savunma Örgütü
ÖSO	: Özgür Suriye Ordusu
PVV	: Hollanda Özgürlük Partisi
SBY	: Sosyo-Bilişsel Yaklaşım
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STY	: Söylem-Tarihsel Yaklaşım
TDK	: Türk Dil Kurumu

TTIP	: Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı
UCM	: Uluslararası Ceza Mahkemesi
UEN	: Avrupa Milletler Birliği
UKIP	: Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi
UUP	: Ulster Birlik Partisi
VB	: Vlaams Belang
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1:	Avrupa Parlamentosu'ndaki Tartışmalarda Rusya Söylemlerine Yönelik Çeşitli Veriler	17
Tablo 2:	2009-2024 Yılları Arasında Avrupa Parlamentosu'ndaki Radikal Sağ Siyasi Parti Grupları.....	19
Tablo 3:	Söylem Tarihsel Yaklaşımına Göre Kimlik Politikalarının İnşasında Başvurulan Söylemsel Stratejiler	38
Tablo 4:	Radikal Sağ Kavramsal Tartışmalarında Önde Gelen Uzmanların Kullandığı Terimler	44
Tablo 5:	Radikal Sağ Partilerin Tanımındaki Özelliklere Önde Gelen Uzmanların Yaptığı Vurgu	49
Tablo 6:	Türkiye'deki Uzmanların Kavrama Yönelik Tercihleri.....	60
Tablo 7:	Ukrayna Sorunundaki Önemli Tarihler ve Gelişmeler	69
Tablo 8:	“Ukrayna Sorunu” Teması Açısından Bağlamı Oluşturan Konular	102
Tablo 9:	“Ukrayna Sorunu” Bağlamında Başvurulan Söylemsel Stratejiler	106
Tablo 10:	Suriye Sorunundaki Önemli Tarihler ve Gelişmeler.....	107
Tablo 11:	“Suriye Sorunu” Teması Açısından Bağlamı Oluşturan Konular.....	134
Tablo 12:	“Suriye Sorunu” Bağlamında Başvurulan Söylemsel Stratejiler	137
Tablo 13:	“Enerji Güvenliği” Teması Açısından Bağlamı Oluşturan Konular	166
Tablo 14:	“Enerji Güvenliği” Bağlamında Başvurulan Söylemsel Stratejiler	168
Tablo 15:	Popülist Radikal Sağın Rusya Söylemi: Temel Bulgular	171
Tablo 16:	Radikal Sağ Parlamenterlerin Başvurduğu Söylemsel Stratejiler.....	174

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Radikal Sağ Partiler ve Dış Politika Literatürünün Sınıflandırılması	2
---	---

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Nabucco Doğalgaz Boru Hattı Projesi	139
Görsel 2: Güney Akım Doğalgaz Boru Hattı Projesi.....	140
Görsel 3: Kuzey Akım Doğalgaz Boru Hattı Projesi	141

1. GİRİŞ

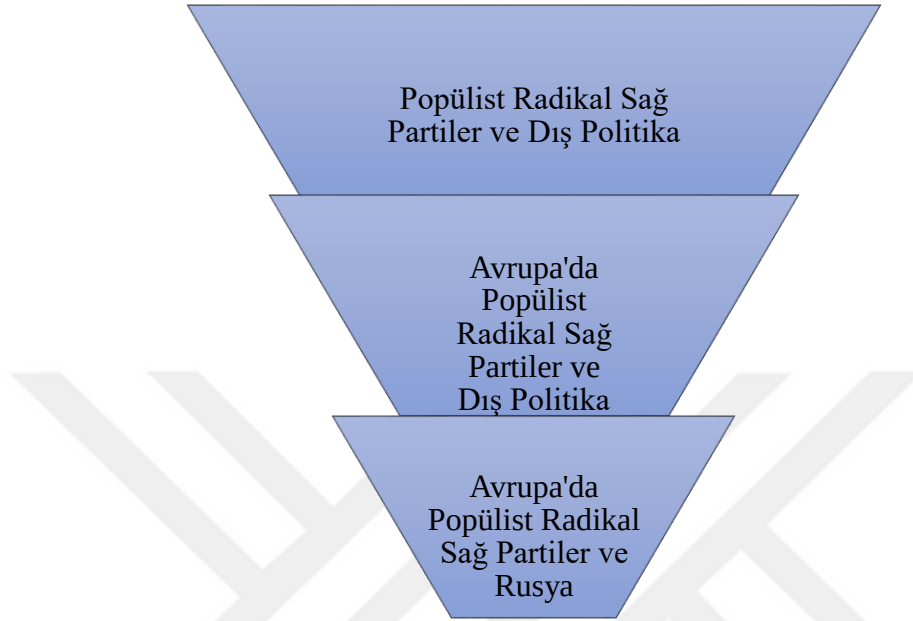
Soğuk Savaş döneminin sona ermesi, uluslararası sistemde çok sayıda unsuru değiştirdiği gibi aktörlerin dış politika dinamiklerini de değiştirmiştir. Dış politika ile iç politika arasındaki ayrım ortadan kalkmış ve dış politika içerideki iktidar ilişkilerinden ve iç siyasi tartışmalardan doğrudan etkilenen bir alan haline gelmiştir. Bu bağlamda, radikal sağ akımların, milliyetçiliğin ve popülizmin hem iç hem de dış politikada güçlenen bir unsur olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Günümüzde küresel ölçekte muhafazakarlaşma, sağ hareketlerin radikalleşmesi, milliyetçi gündemler ve küreselleşme karşıtı hareketler güç kazanmaktadır. Bu durum, ekonomi politikalarından seçim sonuçlarına, toplumsal hareketlerden ülkelerin dış politika tercihlerine kadar oldukça geniş bir yelpazede etkilere yol açmaktadır. Avrupa kıtası da mevcut siyasi rüzgarlardan etkilenen ve popülist radikal sağ hareketlerin güç kazandığı bir coğrafya olarak ön plana çıkmıştır.

Öyle ki son dönemde popülist radikal sağ partilerin başarıları Avrupa kıtasında oldukça konuşulur hale gelmiştir. İtalya’da radikal sağ partileri etrafında toplayan Giorgia Meloni, popülist radikal sağ düşüncüyü uzun yıllar sonra başbakanlığa taşımıştır. Sosyal demokrasinin kalesi olarak bilinen İsveç’te, popülist radikal sağ partinin ana muhalefet haline geldiği görülmektedir. Fransa’da ise bayrağı babası Jean-Marie Le Pen’den devralarak sürdüren Marine Le Pen’in son yıllarda cumhurbaşkanlığı seçimlerinde sürekli ikinci tura kaldığı ve 2027 yılındaki seçimleri kazanmak için şimdiden ciddi bir mücadele yürüttüğü görülmektedir. Bunların yanı sıra Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Donald J. Trump destekçilerinin seçim sonrası Kongre binasını basmaları veya yakın zamanda Almanya’daki aşırı sağcı yapılanmanın darbe kalkışması içine girmesi, radikal sağ partilerin ve hareketlerin aslında demokratik kurumların mevcudiyeti açısından ne kadar ciddi ve tehlike arz edebileceğini gözler önüne sermiştir.

Popülist radikal sağ partilerle ilgili olan literatür her geçen gün genişlemektedir. Bununla birlikte, çoğunlukla Avrupa’daki partilerin incelenmesi sebebiyle literatürün Avrupa merkezci olduğu, hatta sadece Batı Avrupa’daki partiler özelinde gelişim gösterdiği belirtilmelidir. Norris ve Mudde, araştırmalarında Orta ve Doğu Avrupa’daki radikal sağ partileri de ele alarak literatürün kapsamını genişletmeye çalışmışlardır. Fakat Kitschelt gibi araştırmacılar, araştırmaların ekseninin genişlemesini zenginlik olarak görmek yerine, bu tarz farklı örnek olayları ele alan uzmanları bölgeler ve ülkeler arasında doğabilecek kavramsal farklılıklara dikkat etmedikleri gerekçesiyle eleştirmiştir (Kitschelt H., 2007) .

Her ne kadar son dönemde artış gösterse de gerek popülist radikal sağ partilere gerekse bu partilerin dış politik söylemlerine yönelik çalışmaların sayısının hala yetersiz olduğu görülmektedir. Bu

partilerin Rusya ile ilgili dış politik yaklaşımları söz konusu olduğunda bu eksiklik çok daha gözle görünür hale gelmektedir. Halbuki Cas Mudde de Brexit ve mülteci krizi gibi Avrupa kıtasında yaşanan son gelişmelerin, radikal sağ partilerin yalnızca Avrupa Birliği (AB) içindeki entegrasyon sürecini değil, dış politikayı da giderek daha fazla etkilediğini belirtmektedir (Mudde, 2016).

Şekil 1: Radikal Sağ Partiler ve Dış Politika Literatürünün Sınıflandırılması

Radikal sağ partiler ile dış politika ilişkisi üzerine mevcut literatür incelendiğinde özellikle son dönemde bu konuya artan ilgi göze çarpmaktadır. Öyle ki radikal sağ partilerin iç politikada ağırlıklarını artırması ve ulusal politikaları etkiler hale gelmeleri, dış politika üzerindeki yansımalarının ve etkilerinin de ele alınması gerekliliğini doğurmuştur. Bu kapsamda güncel yayınların ele alınacağı literatüre dair bir çerçeve çizilirken daraltma yöntemi izlenerek öncelikle popülist radikal sağ partiler ile dış politika ilişkisi üzerine eğilen çalışmalara yer verilecek, akabinde Avrupa özelinde bu partilerin dış politika tutumlarını ele alınacaktır. Son olarak ise Avrupa'daki radikal sağ partilerin Rusya ile ilgili söylemlerini ele alan ya da Rusya ile radikal sağ partilerin ilişkisine odaklanan çalışmalara yer verilecektir. Avrupa'daki popülist radikal sağ partiler ile Rusya arasındaki ilişki son yıllarda uluslararası siyasette oldukça tartışılan bir konu haline gelse de yapılan araştırmalarda, akademiden ziyade düşünce kuruluşlarının araştırma raporlarında kendisine daha çok yer bulduğu anlaşılmaktadır (Luchenko, 2024; Pantucci, 2023; Kreko, 2014; Ramos & Raab, 2022; Weiss, 2020; Fagan & Clancy, 2022).

Popülist Radikal Sağ Partiler ve Dış Politika

Soğuk Savaş döneminin sona ermesi devletlere dair birçok şeyi olduğu gibi dış politika dinamiklerini de değiştirmiştir. Dış politika ile iç politika arasındaki ayrım ortadan kalkmış, dış politika içerideki iktidar ilişkilerinden ve tartışmalardan doğrudan etkilenen bir alan hâline gelmiştir. Kaarbo'nun "içeriye dönüş" (*domestic turn*) olarak nitelendirdiği bu dönüşüm, siyasi partilerin dış

politika konusundaki tutum ve söylemlerinin önem kazanmasına ve dış politikadaki ağırlıklarının artmasına yol açmıştır (Kaarbo, 2018). Hâliyle siyasi güç odaklarının ve partilerin dış politika anlayışlarına yönelik çalışmalar her geçen gün artış göstermektedir. Schuster ve Maier gibi araştırmacılar da uluslararası ilişkiler ve dış politika analizi yapan araştırmacılara, bundan böyle siyasi partileri de analizlerine dahil etmeleri gerektiğini hatırlatmaktadır (Schuster & Maier, 2006).

Bu bağlamda radikal sağ akımların ve popülizmin özellikle iç ve dış politikada her geçen gün güçlendiği ve ağırlıklarını artırdığı görülmektedir. Popülizmin ortaya çıkışını sistemik unsurlarla ilişkilendiren ve popülizm kavramına uluslararası politika perspektifinden yaklaşan çok sayıda çalışma olmasına rağmen (Zürn, 2004; Verbeek & Zaslove, 2017; Hooghe & Marks, 2018) popülizmin uluslararası ilişkiler ve uluslararası politika üzerindeki etkilerine odaklanan çalışmaların çok daha yeni olduğu görülmektedir.

Son dönemde yapılan çalışmalara bakıldığında popülizmin belirli konular ve özel temalar üzerindeki etkilerine odaklanıldığı ortaya çıkmaktadır. Öncelikle sağ partilerin toplumun nasıl örgütlenmesi gerektiği konusunda radikal görüşlere sahip olmaları sebebiyle dış politika konusundaki tutumlarını da “karşıtlık” üzerine kurdukları belirtilmelidir. Rathbun yaptığı çalışmada sağ partilerin dış politika anlayışlarının “ulusal çıkarların dar bir yorumuna dayandığını” ifade etmektedir (Rathbun, 2004). Başka bir deyişle sağ partiler, dış politikalarında dışarıdaki yabancılardan ziyade içerideki halkın önceliklerinin ve çıkarlarının korunmasına öncelik vermektedir. Bu perspektif kimi zaman halkın ulusal güvenliğini garanti altına almak için bu partilerin sınır ötesi operasyonlara ve askeri çatışmalara dahi yeşil ışık yakabildikleri anlamına gelmektedir (Palmer, London & Regan, 2004). Bunların yanı sıra içerideki refah devletini muhafaza edebilmek uğruna dış yardımlara ağırlık verme ve kamu diplomasisi yürütme konularında daha az istekli oldukları literatürde yer alan bir başka husustur. Bu partiler her ulusun kendi problemlerini kendileri çözmesi gerektiği anlayışından hareket ederek uluslararası kurumlara ve örgütlere mesafeli yaklaşmakta ve şüpheyile bakmaktadırlar (Coticchia & Vignoli, 2020, s. 525).

Soğuk Savaş dönemi sonrası popülist radikal sağ partilerin dış politika söylemlerini özellikle üç önemli olay şekillendirmiştir. Bunlar 1990’lı yıllarda hız kazanan Avrupa entegrasyonu, küreselleşmenin ekonomik ve sosyal etkileri ve 11 Eylül sonrası uluslararası terörizmle mücadele çabalarının ağırlık kazanmasıdır (Liang, 2007, s. 8). Bu partiler küreselleşmeyi mücadele edilmesi gereken bir tehdit olarak görmekte ve güçlü bir ulusal birlik, güçlü göç yönetimi ve suç-ceza yasaları ile yerli halkı savunan refah sistemiyle küreselleşmeye karşı konulması gerektiğini düşünmektedir. Küreselleşme kapsamında ABD karşıtlığının da popülist radikal sağ partiler arasında oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Bu partiler ABD’yi dünya barışının önündeki en büyük engel olarak görmekte ve bu durum partilerin Rusya gibi ABD’nin hasımlarıyla ilişkilerini farklı bir düzlemde sürdürmelerine

yol açmaktadır. Erdem Ceydilek'in çalışması da radikal sağ parti liderlerinin dış politika konusundaki tutumlarına yönelik "operasyonel kod analizi" yapması ve radikal sağ partilerle dış politika ilişki üzerine olan literatüre lider düzeyinde bir analiz yaparak katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir (Ceydilek, 2020).

Popülist radikal sağ partiler ve dış politika ile ilgili literatüre bakıldığında güncel olayları inceleyen çalışmaların da yaygın olduğu görülmektedir. Bu kapsamda partilerin uluslararası mahkemelere ve çok taraflılığa yönelik duydukları şüpheyi (Voeten, 2021; Voeten, 2020) ve COVID-19 salgını döneminde uluslararası iş birliğine yönelik yaklaşımlarını (Bobba & Hube, 2021) ele alan çalışmalar ortaya konulmuştur. Henke ve Maher ise Avrupa'daki popülist radikal sağ partilerin savunma politikalarına yaklaşımlarını karşılaştırmalı bir şekilde ele almışlardır (Henke & Maher, 2021). Bunların yanı sıra popülist partilerin dış politik tutumlarını kapsam dışında bırakmasına rağmen "göç" ve "halk sağlığı" gibi konuları ele alan çalışmalar da mevcuttur (Schain, 2006; Zaslove, 2012; van Ostaijen & Scholten, 2014; Albertazzi & McDonnell, 2015; Falkenbach & Greer, 2018; Lasco, 2020). Her ne kadar popülist radikal sağ partilerin dış politika tercihlerine dair ampirik tespitler ortaya koyan çalışmalar olsa da popülizmin dış politika üzerinde ne gibi etkiler meydana getirdiğine dair teorik ve yöntemsel çeşitliliğe sahip olan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir.

Popülist radikal sağ partilerin dış politika söylemlerine yönelik araştırmalarda ideoloji tartışmasına odaklanan çalışmalar da ön plana çıkmaktadır. Radikal sağ partiler ile ilgili çok sayıda çalışması olan Cas Mudde, bu partilerin yaptığı popülizmin seyrek-dokulu¹ (*thin-centred*) bir ideoloji olduğunu ve toplumu "yozlaşmış elitler" ile "saf, temiz ve sıradan halk" olarak iki homojen gruba ayırdığını vurgulamaktadır (Mudde, 2004). Bunun yanı sıra yapılan kimi çalışmalar popülist radikal sağ partilerin yozlaşmış elitlere karşı saf halkın yanında olan pozisyonlarının dış politika söz konusu olduğunda değişiklik gösterebileceğinin de altını çizmektedir (Verbeek & Zaslove, 2017).

İdeoloji konusuyla ilgili çalışmalar yapmış olan Balfour da popülist radikal sağ partilerin dış politika konusundaki pozisyonlarının partilerin ana ideolojileriyle ne kadar alakalı ve ilgili olduğuyula belirlendiğini ve içinde bulunulan zaman dilimine yönelik siyasi hesaplarla bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır (Balfour ve diğerleri, 2016). Genel hatları itibarıyla bakıldığında popülist radikal sağ partilerin dış politika tutumları, yerliliklerine, göç ve mülteci karşıtlıklarına, ulusal egemenlik anlayışlarına ve ekonomik ve kültürel küreselleşmeye karşıtlıklarına dayanmaktadır (Coticchia & Vignoli, 2020).

¹ Michael Freeden, ideolojilere yönelik morfolojik bir sınıflandırma yapmaktadır. Esnek, dinamik ve geçirgen yapısı sebebiyle popülizmi "seyrek merkezli" olarak nitelendirmiştir. Cas Mudde de popülist radikal sağ partilere yönelik çalışmalarında Freeden'in bu tipolojisinden esinlenmiştir. Detaylı bilgi için: (Wratis, 2022)

Bu kapsamda popülist radikal sağ ve dış politika konusunda önde gelen yol gösterici araştırmaları Verbeek ve Zaslove gerçekleştirmiştir. İtalya'daki popülist radikal sağ parti üzerine yaptıkları çalışmada, Kuzey Ligi partisinin dış politika konusunda doğrudan tutum ve pozisyon belirlemediğini vurgulamışlardır. Bir başka deyişle söz konusu partinin benimsediği tutum ve pozisyonların “içerideki halkın nasıl korunacağıyla” ve “dış politikanın bunu mümkün hale getirip getirmediğiyle” ilgili olduğunu belirtmişlerdir (Verbeek & Zaslove, 2015). Siyasi partinin dış politika kararları üzerindeki tercih ve tutumunun “siyasi sistemin yapısı” ve “koalisyon dinamikleri” tarafından şekillendiğini ifade etmişlerdir. Yine bir başka araştırmalarında Verbeek ve Zaslove, bu partilerin bölgesel entegrasyon, göç, ticaret ve ekonomi ya da genel konular gibi dış politika tercihlerinin anlaşılması amacıyla farklı dış politika konularına önem veren dört tür popülist sağ parti tespit etmişlerdir. Yazarların en temel iddiaları popülizmi bir yöntem olarak benimseyen popülist radikal sağ partilerin “ince/seyrekle” (*thin*) ideolojileri sebebiyle benzer dış politika pozisyonları belirlemeyecekleri şeklindedir (Verbeek & Zaslove, 2017).

Bu yaklaşım Varga ve Buzogany, Wehner ve Thies gibi araştırmacılar tarafından da benimsenmiştir. Örneğin Varga ve Buzogany, Macaristan ve Polonya'daki popülist radikal sağ partileri inceledikleri araştırmalarında bu partilerin dış politik söylemlerinin popülizmden daha ziyade geleneksel muhafazakarlıktan beslendiğini ortaya koymuştur (Varga & Buzogany, 2021). Benzer şekilde Wehner ve Thies de Arjantin ve Venezüella'yı çalışma alanı olarak benimsemiş ve her iki ülkedeki popülist liderlerin dış politikada kendilerine özgü ideolojik pozisyonlarından beslendiklerini iddia etmişlerdir (Wehner & Thies, 2020).

Plagemann ve Destradi ise “Küresel Güney” olarak nitelendirdiği dört ülkeyi çalışmalarında ele almışlardır. Venezüella, Filipinler, Hindistan ve Türkiye'nin dış politikalarını analiz ederek bu ülkelerin ideolojilerinin ve ülkelerin uluslararası sistemdeki yapısal pozisyonlarının popülizm ve dış politika arasındaki ilişkiyi belirlediğini iddia etmişlerdir (Plagemann & Destradi, 2019). Tüm bu çalışmalara bakıldığında fikrîsel/ideoloji yaklaşımını merkezine alan bu tespitler, popülist radikal sağ partilerin dış politik tutumlarıyla ilgili vurguyu popülizmin kendisinden uzaklaştırarak partilerin “ideolojilerine” çevirdikleri görülmektedir.

Bunların yanı sıra, bahse konu fikrîsel/ideolojik yaklaşımı sürdürmek ve kalın ya da seyrek ideolojinin yansımalarına odaklanmak yerine çalışmalarında popülist ideolojinin işlevlerine odaklanan araştırmacılar da bulunmaktadır (Chrysogelos, 2017; Meny & Surel, 2002; Rooduijn, 2018; Norris & Inglehart, 2019; Taggart & Kaltwasser, 2016). Bu bağlamda (Chrysogelos, 2017) çalışmada karşılaştırmalı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiğini belirterek popülist radikal sağ partilerin içerideki “elitizm karşıtlığını” çalışmasının merkezine yerleştirmiştir. Yazara göre, popülist radikal sağ partilerin elitist karşıtlığına sahip olması, benzer şekilde uluslararası seçkinlere ve özellikle ABD'ye karşı bir

pozisyon sergilemelerine neden olmaktadır. Benzer şekilde bu partilerin içindeki “halk için, halkı koruma ve onları temsil etme” yaklaşımlarının uluslararası ve ulus-üstü kurumlara karşıt pozisyonlarını açıkladığını ifade etmektedir. Tüm bu tespitlerden anlaşılacağı üzere Chrysosgelos, popülistlerin halk tanımının sadece ulusal sınırlar içerisinde kalmayarak “sınırları aşan” bir mahiyete sahip olduğunu altını çizmekte ve popülist ideolojinin işlevlerine odaklanan çalışma ortaya koymaktadır.

Batı Avrupa’dan 11 ülkedeki 15 popülist partiyi ele alan Rooduijn, popülist partilerin seçmen tabanlarının da ortak bir yanı olup olmadığını incelerken, (Rooduijn, 2018) Norris ve Inglehart, ABD ve Avrupa’daki popülist sağ partilere ve liderlere verilen desteği körükleyen bir tepkinin nasıl tetiklenerek ortaya çıktığına dair genel bir teori geliştirmeye çalışmaktadır (Norris & Inglehart, 2019). Son olarak Taggart ve Kaltwasser da Avusturya, Ekvador, Macaristan, İtalya, Polonya ve Venezuela’daki popülist sağ hükümetlere verilen tepkileri karşılaştırmalı bir şekilde inceleyerek popülist sağ partilerin izlediği stratejiler ve bu stratejilerin etkinliği açısından önemli tespitler ortaya koymaktadır (Taggart & Kaltwasser, 2016).

Bunların yanı sıra iktidarda yer alan ya da hükümetin bir parçası olan popülist radikal sağ partilerin dış politikayı içindeki siyasi gündemlerine ve stratejilerine yönelik kullanma arayışlarını konu alan çalışmalar da mevcuttur (Wojczewski, 2019b; Nabers & Stengel, 2019; Biegon, 2019). Bu konuda özellikle farklı bölgelere ve ülkelere yönelik çalışmaların sayısının oldukça fazla olduğu ve iktidardaki hükümetlerin dış politik söylemlerinin ele alındığı görülmektedir. Bu kapsamda Latin Amerika ülkeleri (Sagarzazu & Thies, 2018; Wehner & Thies, 2020) Hindistan (Plagemann & Destradi, 2019; Wojczewski, 2019a), ABD (Wojczewski, 2019b; Drezner, 2019), Türkiye (Taş, 2020; Aytac & Elçi, 2018; Özpek & Yaşar, 2017) gibi ülkelere yönelik çalışmalar ön plana çıkmaktadır.

Son dönemde özellikle Eleştirel Söylem Analizi (ESA) yöntemini benimseyen çalışmaların, popülist radikal sağ partiler ile dış politika arasındaki ilişkilere Laclau’nun perspektifiyle yaklaştıkları görülmektedir. Bu bağlamda Thorsten Wojczewski, popülist radikal sağ partilerin “halk” ve “elit” kavramlarını inşa etmek ve içinde bu kavramları yeniden üretmek için dış politikayı nasıl kullandıklarını ortaya koymaktadır. Hindistan (Wojczewski, 2019a) ve ABD (Wojczewski, 2019b) örneklerini inceleyen Wojczewski, liderlerin dış politika eliyle aynı zamanda eskiyi temsil etme iddialarını da desteklediklerini belirtmektedir.

Dış politikanın içindeki iktidar ilişkileriyle şekillenen boyutuna vurgu yapan araştırmacılar için ABD’deki Donald Trump yönetiminin oldukça zengin veri setleri sağladığı görülmektedir. Benzer şekilde Jonny Hall, Alexandra Homolar ve Ronny Scholz, Rubrick Biegon gibi yazarlar Donald Trump’ın dış politik retorik ve söylemlerinin iç politikadaki popülist gündemine hizmet ettiğini ortaya koymuşlardır (Biegon, 2019; Homolar & Scholz, 2019; Hall J., 2021). Yapılan bu araştırmalarda dış politik söylemlerin özellikle bir “kriz oluşturma” ve halk arasında “ontolojik güvensizliğe sebep olma”

gibi fonksiyonları yerine getirmeye olanak sağladığı ifade edilmektedir. Benzer şekilde Polonya'daki Hukuk ve Adalet Partisi (PiS) hükümetinin dış politikaya, devletler arası ilişkilere ve dış politik durumlara yaklaşımının da “içerideki elitlerin ve tarihsel düşmanların ötekileştirilmesine” ve “iktidar açısından iç politikada mağduriyet algısının oluşturulmasına” olanak sağladığını ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Cadier & Szulecki, 2020).

Farklı bölgeleri, zaman dilimlerini ve vakaları içeren çalışmasıyla Erin Jenne popülist söylemsel çerçevelerin, dış politikada çeşitli revizyonizm biçimlerini beraberinde getirdiğini ortaya koymuştur (Jenne, 2021). Latin Amerika'daki popülist partilerin dış politikalarına dair çalışma yapan Daniel Wajner de popülist radikal sağ partilerin “siyasi iletişime yönelik iç politikadaki yaklaşımlarını yeniden üretme” ve “ulus-ötesi karşılıklı meşrulaştırma biçimlerine başvurma” amacıyla dış politikayı ele aldıklarını ortaya koymaktadır (Wajner, 2021). Tüm bu çalışmalar popülist sağ partilerin dış politikalarında da popülist bir tutum benimsemesinin sonuçları üzerine ampirik bulgular ortaya koymuşlar ve popülist radikal sağ ile dış politik tutumlara yönelik çalışmalarda Laclau'nun perspektifinin de başarıyla uygulanabileceğini göstermişlerdir.

Avrupa'da Popülist Radikal Sağ Partiler ve Dış Politika

Bu zamana kadar Avrupa'daki popülist radikal sağ partilerle ilgili yapılan araştırmalar Avrupa popülist sağının tarihsel köklerine, iç politika tutumlarına, oy verme davranışlarına ya da seçim stratejilerine odaklanmayı tercih etmiştir. Bu partilerin dış politika vizyonu ve tutumlarına yer veren çalışmaların görece az sayıda olduğu ve son dönemle birlikte artmakta olduğu görülmektedir (Mudde, 2007). Almanya, İsviçre ve İngiltere örneklerinde görüldüğü gibi bu partilerin bazılarının özellikle dış politikada yaşanan sorunları merkeze alarak kurulduğu göz önünde bulundurulduğunda bu durum oldukça şaşırtıcıdır.

Avrupa'daki popülist radikal sağ partilerin dış politika tutumlarına dair son dönemde yapılan en kapsamlı çalışma Christina S. Liang'a aittir. Liang'ın derlediği kitapta, Avrupa ülkelerindeki çeşitli popülist radikal sağ partilerin dış politika konularına yönelik pozisyonları ele alınarak incelenmiştir (Liang, 2007). Genel hatları itibarıyla Liang'ın çalışmasından sonra olsa da Avrupa'da yükseliş trendine giren popülist radikal sağ partilerin dış politika öncelikleriyle ve tutumlarıyla ilgili çeşitli çalışmalar ortaya konmaya başlanmıştır (Balfour, ve diğerleri, 2016; Coticchia & Vignoli, 2020; Henke & Maher, 2021; Heinisch, Massetti & Mazzoleni, 2018). İtalya'daki 5 Yıldız Hareketi'nin dış politik tutumunu inceleyen Coticchia ve Vignoli (Coticchia & Vignoli, 2020), İtalya'daki popülist radikal sağ partinin yurt dışındaki askeri operasyonlara yaklaşımını analiz ederken, Henke ve Maher'in çalışması dış politik yaklaşımlarının güvenlik ve savunma politikasına üzerindeki etkilerini tartışmaktadır (Henke & Maher, 2021).

Avrupa'daki popülist radikal sağ partilerin dış politika söylemlerine yönelik önemli çalışmalardan birini de Rosa Balfour liderliğinde Avrupa Politika Merkezi'nden (European Policy Center - EPC) geniş bir araştırma ekibi ortaya koymuştur (Balfour ve diğerleri, 2016). Çalışmada popülist radikal sağ politikacıların gerek parlamentolarda gerekse hükümet içinde etkinliğinin artmasının hareketlilik ve göç, ticaret, dış yardımlar, ABD gibi müttefiklerle ya da Rusya gibi ülkelerle ilişkiler üzerinde önemli bir etki oluşturduğu ifade edilmektedir. Bu sebeple çalışma popülist radikal sağ partilerin ulusal ve ulus-üstü seviyede dış politika üzerindeki etkilerinin incelenmesini oldukça önemli görmektedir.

Fakat bu çalışmalar ulusal seviyede kalmış ve çeşitli Avrupa ülkelerindeki popülist radikal sağ partilerin dış politika söylemlerini incelemişlerdir. Her ne kadar Avrupa ülkelerini araştırma alanı olarak belirleyen çalışmaların sayısı her geçen gün artsa da ulus-üstü düzeyde yapılan çalışmaların sayısının çok olmadığı ve bu konuda literatürde önemli bir boşluk olduğu görülmektedir (van Berlo & Natorski, 2019; Futak-Campbell & Schwieter, 2019; Falkner & Plattner, 2020). Bu kapsamda van Berlo ve Natorski'nin çalışması Avrupa'daki popülist radikal sağ partilerin Avrupa Parlamentosu'nda (AP) AB dış politikasına nasıl karşı çıktıklarını incelemesi açısından oldukça önemlidir. Söz konusu çalışmada AB kurumları ve ana akım siyasi grupları tarafından benimsenen geleneksel yaklaşımlara sürekli karşı çıksalar da dış politikada oldukça heterojen alternatif yaklaşımları desteklediklerini vurgulamaktadırlar (van Berlo & Natorski, 2019).

Campbell ve Schwieter ise Avrupa'daki popülist radikal sağ hareketlerin "Avrupa siyasi düzenine karşı ulus-ötesi bir meydan okuma teşkil ettiğini" belirttikleri çalışmalarında söz konusu partilerin siyasi yeterlilikleri üç düzeyde ulus-ötesi uygulamalar yoluyla nasıl müzakere ettikleri sorusunu sormaktadır (Futak-Campbell & Schwieter, 2019). Falkner ve Plattner'in çalışmasında ise AP'de temsil sayısını artıran popülist radikal sağ hareketlerin AB'nin iç pazar, savunma ve güvenlik ve ayrımcılıkla mücadele gibi alanlardaki politikaları açısından nasıl sonuç üretebileceklerini ele almaktadır (Falkner & Plattner, 2020).

Avrupa'da Popülist Radikal Sağ Partiler ve Rusya

Rusya'nın Avrupa'daki popülist radikal sağ partiler ile ilişkisi son yıllarda uluslararası siyasette oldukça tartışılan bir konu haline gelmiştir. Yapılan araştırmalarda, akademiden ziyade düşünce kuruluşlarının araştırma raporlarında kendisine daha fazla yer bulduğu ve medyada sıklıkla tartışıldığı görülen bu konu, bilimsel açıdan yeterince ele alınmamıştır (Luchenko, 2024; Pantucci, 2023; Wilson Center, 2014; Ramos & Raab, 2022; Weiss, 2020; Fagan & Clancy, 2022). Ortaya konan bu yayınlara genel hatları itibarıyla bakıldığında Avrupa'daki popülist radikal sağ partilerin Rusya söylemlerinde "olumlu" bir imaj oluşturdukları görülmekte ve radikal sağ siyasetçiler tarafından Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in politikaları desteklenmektedir. Bazı popülist radikal sağ partiler, Rusya'yı göç,

küreselleşme ve liberalizm gibi tehdit olarak gördükleri unsurlara karşı potansiyel bir müttefik olarak konumlandırmaktadır. Avrupa'daki bazı popülist radikal sağ partiler ise Rusya'nın dış politikada verdiği tek taraflı kararlardan, özellikle de Suriye müdahalesinden ve Kırım'ı ilhakından övgüyle bahsetmektedir. Her ne kadar kimi popülist radikal sağ siyasetçilerin Rusya'nın insan hakları siciline, LGBT bireylere ve muhalefet figürlerine yönelik muamelesini eleştirse de genel olarak, Avrupa'daki popülist radikal sağ partilerin Rusya hakkındaki oluşturdıkları imajın ortaya konan bu çalışmalarda müspet olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, tezimizin konusunu oluşturan Avrupa Parlamentosu'ndaki popülist radikal sağ partilerin söylemlerine bakıldığında ise bu imajın dönemlere göre değiştiği ve yeknesak bir Rusya temsilinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Avrupa'daki popülist radikal sağ gruplarla Rusya arasındaki ilişkiyi inceleyen önde gelen çalışmalardan biri olan “Rusya ve Batılı Aşırı Sağ: Tango Noir” (*Russia and the Western Far Right: Tango Noir*) kitabının yazarı Anton Shekhovtsov, Rusya'nın kendi çıkarları doğrultusunda Batı demokrasilerini baltalamak amacıyla aktif olarak Avrupa ve ABD'deki popülist radikal sağ gruplar ve bireylerle bağlar kurmaya çalıştığını iddia etmektedir (Shekhovtsov, 2018). Söz konusu kitap, Kremlin'in strateji ve taktiklerinin yanı sıra Rusya ve Avrupa'daki popülist radikal sağ gruplar arasında ortaya çıkan ideolojik ve kültürel yakınlıklarının ayrıntılı bir analizini yapmaktadır.

Söz konusu çalışma, özellikle Avrupa'daki popülist radikal sağ grupların Sovyetler Birliği'ne yönelik bakış açılarını da inceleyerek tarihsel bir boyut barındırmaktadır. Bu bakımdan radikal sağ partilerin günümüzdeki Rusya ile ilgili söylemlerinin anlaşılması açısından da çalışma oldukça önemli bir yere sahiptir. Shekhovtsov'un çalışması, Avrupa'daki popülist radikal sağ grupların Sovyetler Birliği'ni nasıl pozitif bir şekilde tasvir ettiklerini gözler önüne sererken, ideolojik ve siyasi alanda devrimci, milliyetçi, totaliter, modernist ve sosyalist anlatıların nasıl ön plana çıktığını ve bu anlatıların Sovyet Rusya ile işbirliğini mümkün kılan öğeler olarak bu partiler tarafından nasıl sunulduğunu gözler önüne sermektedir (Shekhovtsov, 2018, s. 2). Bunların yanı sıra çalışmada Sovyetler Birliği'nde üretilen kimi fikirlerin, Avrupa'daki popülist radikal sağ partilere günümüzde de nasıl ilham olduğuna dikkat çekilmektedir.

Shekhovtsov kaleme aldığı doktora tezinde de Avrupa'daki popülist radikal sağ partilerin yekpare bir yapıda olmadığını ve bu hareket içindeki farklı partilerin ve bireylerin Rusya hakkında farklı görüşlere sahip olabileceğini belirtmektedir (Shekhovtsov, 2018). Bu çalışmada, bazı popülist radikal sağ gruplar Rusya'yı “küreselleşme, çok kültürlülük veya liberal demokrasi olarak algıladıkları tehditlere karşı potansiyel bir müttefik” olarak görürken, bazıları Rusya'nın “güçlü liderliğine ve milliyetçi politikalarına” hayran olabildiği görülmektedir. Bununla birlikte Shekhovtsov, özellikle tarihsel komünist mirası veya Avrupa kimliğine ve güvenliğine yönelik algılanan tehdidi nedeniyle Rusya'yı eleştiren popülist radikal sağ grupların varlığına da dikkat çekmektedir.

Naumescu ise çalışmasında Avrupa’da popülist radikal sağ partilerin yükselişinin AB içi dayanışmaya ket vurduğu ve engel oluşturduğunu belirtmektedir (Naumescu, 2017). Özellikle popülist radikal sağ siyasetçilerin Rusya ile ekonomik yakınlaşma talep etmeye başladığını, bu partilerin güçlenmesiyle “AB’nin Rusya’ya yönelik politikalarının sorgulanmasına yol açan daha geniş bir küreselleşme ve düzen karşıtı duygu eğilimlerinin de güçlendiğini” vurgulamaktadır. Çalışması, AB içinde Rusya özelinde yürütülen söylemsel mücadelenin mikro analizini yapması bakımından önemlidir.

Wiebke Anton’un hazırladığı doktora tezi de Rusya’nın Avrupa Parlamentosu’nda ele alınış şeklini incelemesi açısından oldukça önemlidir. Çalışmada Ukrayna krizi ve bunun AB ve bir bütün olarak Avrupa üzerindeki etkileri tartışılırken, AB içindeki aktörlerin Rusya konusundaki tutumları ve tartışmaları gözler önüne serilmektedir (Anton, 2022). Anton’un çalışması, Rusya üzerine yapılan Avrupa Parlamentosu’ndaki genel kurul tartışmalarının “biz ve ötekinin”, “iyinin ve kötünün” tanımlanması, yeniden üretilmesi ve müzakere edilmesi süreçlerine ayna tuttuğunu ortaya koyması açısından oldukça önemlidir. AP’de, Rusya’nın Dünya Ticaret Örgütü’ne (DTÖ) katılımını takdirle karşılayan ve Rusya ile AB arasında vizesiz seyahati destekleyen popülist radikal sağ siyasetçilerin olmasının yanı sıra AB’nin Rusya’ya yaklaşımını, insan hakları gibi değer temelli olmadığı ve pragmatizme öncelik vermesi gerekçesiyle eleştiren ana akım siyasetçilerin de mevcut olduğunu vurgulamaktadır. Yapılan çalışma, incelediği söylemsel tema ve parlamento dönemi açısından her ne kadar AP’de radikal sağ grupların Rusya’ya yönelik ortaya koyduğu söylemlerin kapsamlı bir çerçevesini sunmasa da Rusya’ya ilişkin farklı bakış açılarının olduğunu göstermesi bakımından değerlidir.

Literatürde önde gelen bu çalışmaların yanı sıra Rusya’nın AP’deki temsilini ele alan çok sayıda Rusça çalışma da bulunmaktadır. Bu kapsamda Alferov, Kustova ve Chervony, AP’de yer alan parlamenterlerin söylemlerinde Rusya tasvirlerinin oluşma mekanizmalarını inceleyerek Ukrayna krizi bağlamında Rusya’ya ilişkin politik söylemlerin analizini başarılı bir şekilde uygulamışlardır (Alferov, Kustova & Chervony, 2015). Özellikle belirli retoriklerin dönüşüm sürecinin ele alındığı ve söylem oluşum aşamalarının incelendiği çalışmada, AP’de Rusya’ya yönelik hangi söylemsel stratejilere başvurulduğu gözler önüne serilmektedir. Alferov, Kustova ve Chervony’nin yaptığı diğer bir araştırmada ise “semantik alan haritalama” ve “olay analizi” yöntemleri kullanılarak AP’deki 2014-2016 yılları arasındaki söylemler incelenmiştir (Alferov, Kustova & Chervony, 2016). Horiunova ise AP’nin Kırım’ın Rusya tarafından ilhakına vermiş olduğu tepkiyi analiz etmektedir. AP’nin Kırım sorunda tutarlı davrandığı, Rusya’nın Ukrayna’ya ait yarımadaı ilhak etmesini tanımadığı belirtilirken, çalışmada yaptırımlar özelinde yürütülen tartışmaların da derinlemesine incelenmesi yapılmaktadır (Horiunova, 2017).

Chyzhova'nın yaptığı çalışmada, AP'yi hedef alan Rus propagandasının anlatıları, Rusya'nın yürüttüğü manipülasyon kampanyalarının hedefleri ve AP'deki popülist radikal sağ aktörlerin bu tür kampanyalardaki rolü ele alınmaktadır (Chyzhova, 2023). Özellikle AP'de ortaya konulan çeşitli söylemlerin “Moskova yönetiminin kendi anlatılarını güçlendirmek”, “kafa karışıklığı yaratmak” amacına matuf olduğu ve Avrupa'daki toplumu kutuplaştırmaya olanak sağladığı vurgulanmaktadır. AP'deki radikal sağcı parlamenterlerin Rus anlatılarını meşrulaştırırken, bu anlatılarla uyumlu veya bunları destekleyen bilgi veya ifadelerin yayılmasına olanak sağladığını da tespit etmektedir.

Johansson-Nogués, Vlaskamp ve Barbé, yaptıkları çalışmada AB dış politikasının meşruiyetine yönelik AP'deki popülist meydan okumaları ele almışlardır. Yazarlar, 2014-2019 dönemini ele aldıkları çalışmalarında, AB dış politikasına yönelik popülist radikal sağcı yaklaşımın “AB'nin fikir birliğine dayalı örgütlenme ilkesine” meydan okuduğunu ve çekişmeyi normalleştirmeye çalıştığını savunmuşlardır (Johansson-Nogués, Vlaskamp & Barbé, 2020). Golosov makalesinde ise AP'deki Putin sempatisini popülist radikal sağ partiler arasındaki ideolojik bağlantıları araştırmaktadır. Popülizmi, mevcut seçkinleri halkın çıkarlarına aykırı politikalar izlemekle suçlama eğiliminde olan “Putin sempatisini partilerin” ortak bir özelliği olarak kavramsallaştırmakta ve bu şekilde tanımlamaktadır. Makalede, söz konusu popülist radikal sağ partilerin Avrupa entegrasyonunu, ideolojik radikalizmi ve popülizmin ortak özelliklerini reddetmeleriyle ilgili önemli tespitler yapılmaktadır (Golosov, 2020).

Ödén tarafından yapılan araştırmada ise AP'de yer alan popülist radikal sağ grupların yanı sıra radikal solcu parlamenterlerin de Rusya'nın stratejik anlatılarını sahiplenerek yeniden ürettiği gözler önüne serilmektedir. Çalışmada ortaya konulan söylemlerin, söz konusu parti grupları tarafından “ulusal egemenlik ve çok kutuplu sistemin kurulması” gibi konularda kendi stratejik anlatılarını ve duruşlarını güçlendirmek ve yeniden üretmek için kullanıldığı belirtilmektedir (Ödén, 2021). Diğer çalışmaların aksine Ödén'in çalışması, popülist radikal sağ partilerin Rusya'ya yönelik ortaya koyduğu pozitif imajın, Nye'nin tanımladığı gibi, Rusya'nın yumuşak güç kaynaklarıyla ilgili olduğunu iddia etmesi bakımından önemlidir. DeLay'ın çalışmasında ise AP'de Ukrayna ve Kırım politikaları sebebiyle Rusya'ya yönelik yürütülen tartışmaların ve Rusya'ya yönelik benimsenen yaptırımların AB kimliğine ne şekilde katkı yaptığı incelenmektedir. AP'de yürütülen tartışmaların, AB ile Rusya arasında bir ayrım yaratarak AB'nin Rusya ile olan ilişkisini etkilediği ve bu durumun da AB'nin kimliğinin şekillenmesine katkıda bulunduğu iddia edilmektedir (DeLay, 2018).

Son olarak Diermeier, Frohwein ve Nau'nun yaptıkları çalışmada Avrupa'daki popülist radikal sağ partiler ile Çin ve Rusya gibi otoriter devletler arasındaki ilişki incelenmektedir. Söz konusu aktörler arasında karşılıklı bir çıkarın olduğu vurgulanan çalışmada, Rusya'nın demokratik olarak seçilmiş popülist radikal sağ partiler aracılığıyla yönetim sistemlerini ilerlettiği, anlatılarını güçlendirdiği ve AB entegrasyonunu baltalamaya çalıştığını belirtilirken, diğer taraftan popülist radikal sağ kesimlerin,

bu ülkeler tarafından kabul edilerek ve destelenerek “küresel meşruiyet” kazandıklarını vurgulamaktadır (Diermeier, Frohwein & Nau, 2021). Rusya ile Avrupa’daki popülist radikal sağ arasındaki bağı inceleyen Nestoras da AP’de Kremlin yanlısı anlatıların ana savunucusu olan siyasi grupların olduğunu, Avrupa’daki popülist radikal sağ grupların Brexit’ten sonra AP’de çok daha konsolide hale geldiği tespitlerini yapmaktadır (Nestoras, 2016).

Tezin Amacı ve Önemi

Yukarıda çerçevesi çizilmeye çalışılan çalışmaların gölgesinde bu tezin temel amacı, Avrupa Parlamentosu’nda yer alan popülist radikal sağ grupların dış politik konulara yönelik pozisyonlarını ve söylemlerini Rusya bağlamında incelemektir. Popülist radikal sağ partilerle ilgili literatür Türkiye dahil olmak üzere tüm dünyada her geçen gün genişlemektedir. Radikal sağ partilerin Avrupa’daki yükselişi ile ilgili Türkiye’deki ilk tez çalışması 2004 yılında yapılmış ve 2010 yılına kadar sayıları üçü geçmemiştir. Bununla birlikte, 2010 yılından itibaren akademinin bu alana gösterdiği ilgi kısmen artmış ve 2010-2020 yılları arasında 43 tez çalışması yapılmıştır. 2020-2023 yılları arasında ise Avrupa’daki radikal sağ partilerle ilgili tez çalışması sayısı 22 gibi görece yüksek bir orana çıkmıştır. Tüm bu tezlerin yalnızca 13 tanesi doktora derecesine sahip olmuşken, 55 tanesi yüksek lisans derecesine sahip olmuştur (YÖK Tez Merkezi, 2024). Gerek dünyada gerekse Türkiye’de yapılan tez çalışmalarının her geçen yıl artması, popülist radikal sağ partilerin çok boyutlu bir şekilde anlaşılması ve literatürün zenginleşmesi açısından önemlidir.

Geniş dış politika konuları ile yaşanan güncel gelişmelerin mevcudiyeti, yapılacak tez çalışmasının sınırlandırılması ihtiyacını doğurduğundan Avrupa Parlamentosu’ndaki radikal sağ grupların Rusya ile ilgili söylemlerine odaklanılmıştır. Zira yapılan ön araştırmada radikal sağ grupların Rusya’ya dair politik söylemlerinin oldukça farklı referanslarla inşa edildiği görülmüştür. Her ne kadar dönemsel farklılık gösterse de bu gruplar Rusya’ya yönelik çeşitli konularda olumlayıcı ve destekleyici bir performans sergilerken Avrupa Birliği’nin Rusya konusundaki yaklaşımını da etkilemeye, yönlendirmeye ve yeniden şekillendirmeye çalışmışlardır.

Radikal sağ partilerle ilgili çalışmalar yapan Ruth Wodak’a göre araştırmacıların üzerinde durması gereken temel mesele “büyük bir teoriye ihtiyacımız var mı” sorusu olmamalıdır. Bu sorunun yerine söylem analizi çalışmalarının araştırma ve inceleme süreçlerinde “hangi kavramsal araçlar bu bağlamla ya da bu problemle ilişkilendirilir” sorusunun sorulmasının daha doğru sonuçlara götüreceğini vurgulamaktadır (Wodak, 2001). Bu sebeple tez boyunca makro bir teorinin uygulanması şeklinde bir yöntem tercih edilmemiş, belirlenen kavramsal araçların seçilen söylemsel temalarla ilişkisinin altı çizilmiştir.

Bu kapsamda tezin temel araştırma sorusu “Avrupa Parlamentosu’nda yer alan popülist radikal sağ parti grupları, Rusya ile ilgili dış politik tutumlarını söylemler aracılığıyla nasıl inşa etmektedir?” olmuştur. Söz konusu araştırma sorusunun, popülist radikal sağ partilerin dış politika söylemleriyle ilgili olan mevcut çalışmaları özellikle Rusya bağlamında zenginleştirmesi hedeflenmiştir. Araştırma sorusuyla bağlantılı olarak belirlenen alt araştırma soruları ise şu şekildedir:

1. Avrupa Parlamentosu’nda yer alan popülist radikal sağ parlamenterler, Rusya ile ilgili tutumlarını söylemler aracılığıyla nasıl inşa etmekte, “Rusya imajını” hangi temsiller ve söylemler üzerinden oluşturmakta, Rusya’ya hangi özellikleri ve karakteristikleri atfetmektedir?
2. Popülist radikal sağ gruplara mensup parlamenterler, Rusya ile ilgili söylemlerinde hangi söylemsel stratejilere başvurmaktadır?
3. Avrupa Parlamentosu’nda radikal sağ siyasi gruplar tarafından Rusya’ya yönelik ortaya konan temsil ve söylemlerde, yıllara göre bir süreklilik mi yoksa kopuş mu görülmektedir?
4. Popülist radikal sağ partiler Rusya söylemleri üzerinden Avrupa Parlamentosu’ndaki siyasi kimliklerini ve öznelliklerini nasıl inşa etmektedir?

Tezin Yöntemi

Bu noktada tezde başvurulacak kavramsallaştırma, seçilen örneklem, analiz düzeyi, dönemleştirme, analiz birimi, söylem analizi ve söylemsel temalara dair detaylı bilgilerin verilmesi ve bu tercihlere neden başvurulduğuna dair açıklamalar yapılması gerekmektedir. Söylem “tek başına bir dil ya da ifade etme şekli değil, toplumsal olan unsurların belirli bir şekilde yorumlanmasıdır” (Fairclough & Wodak, 1997). Söylem, gerçekliğin “pür temiz bir şekilde yansıması” değil, “belirli bir bakış açısıyla yeniden kurulduğu” önemli bir güçtür (Fairclough & Wodak, 1997). Popülist radikal sağ gruplar kapsamında bu gücün Avrupa Parlamentosu’ndaki yansımasının ortaya çıkarılması ve analiz edilmesi, güncel Avrupa çalışmaları, popülist radikal sağ partiler ve söylem analizi literatürüne önemli katkılar yapacaktır.

Parlamentoda yer alan siyasi grupların Rusya’ya yönelik tutumları, Eleştirel Söylem Analizi (ESA) yöntemiyle incelenmiştir. Bu kapsamda Norman Fairclough, Teun van Dijk gibi araştırmacıların yanı sıra popülist radikal sağ söylem ile ilgili çalışmalarıyla ön plana çıkan araştırmacı Ruth Wodak’ın söylem analizi yaklaşımlarından faydalanılmış, tek bir araştırmacının çerçevesine ve kavramsal setlerine bağlı kalınmamıştır. Ruth Wodak’ın Söylem Tarihsel Yaklaşımı (STY) özellikle popülist radikal sağ partilerin yaygın bir şekilde başvurduğu “biz ve onların” söylemsel inşasına ve “kimlik ve farklılık” söylemlerinin temel ögesi olarak görülen kimlik inşasına özel bir vurgu yapması bakımından önemlidir. Ayrıca bu yaklaşımda “pozitif benlik ve negatif öteki” sunumunun söylemsel stratejiler vasıtasıyla

ortaya konulduğu görülmüştür. Gerek genel hatları itibarıyla ESA'nın gerekse Ruth Wodak'ın kavramsal çerçevesinin çok sayıda çalışmada farklı ülkelerdeki popülist radikal sağ partilerin analizine dair başarıyla uygulanmış olmasından dolayı, popülist radikal sağ grupların Avrupa Parlamentosu'nda ortaya koydukları söylemlerin incelenmesi açısından da kullanışlı analitik çerçeveyi ve teorik arka planı sağlayacağı düşünülmüştür.

Parlamentodaki parti grupları incelenirken popülizm literatüründen de yararlanılmış ve popülizm ile dış politika ilişkisine yer verilerek popülist radikal sağ söylemin analizi gerçekleştirilmiştir. Günümüzde popülist radikal sağ partiler ile ilgili çok sayıda tanımlama ve kavramsallaştırma mevcuttur. Radikal sağ partiler ile ilgili çalışmalarıyla ön plana çıkan Cas Mudde, literatürde 26 farklı tanımın olduğunu ve bu tanımlamalarda 58 farklı özelliğin ön plana çıktığını belirtmektedir (Mudde, 1995). Bu durum elbette yapılacak çalışmalarda kavramın net bir şekilde tanımlanması ve çerçevesinin çizilmesi zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Bu partiler literatürde “faşist”, “neo-faşist”, “neo-popülist”, “radikal sağ”, “popülist radikal sağ”, “uç sağ”, “sağ kanat popülist”, “göçmen karşıtı sağ”, “yeni sağ”, “popülist sağ”, “aşırı sağ” gibi çok sayıda isimle anılmaktadır (Mudde, 1995).

Tez boyunca “popülist radikal sağ” kavramının tercih edildiği vurgulanmalıdır. Bu tercihe gerekçe olarak ise (i) “aşırı sağ”, “uç sağ” ya da sadece “popülist sağ” kavramlarının kullanımından doğacak analitik sorunların “radikal sağ” kavramında görülmemesi ya da kısmen görülmesi, (ii) son yıllarda bu partilerin “aşırı” ve “uç” olarak nitelendirilmelerine yol açan söylem, eylem ve politikaları terk ederek merkeze yerleşme çabalarının olması, (iii) Türkçe literatüre yerleşmiş “aşırı” ifadesinin yanlış kullanımının devam ettirilmek istenmemesi ve (iv) AP’de demokratik mücadele yürütmek için bir araya gelen grupların, demokrasi karşıtlığıyla özdeşleşmiş “aşırı sağ” kavramıyla nitelendirilmesinin tutarsız olacağı gibi argümanlar gösterilmiştir.

Örneklem Seçimi

Literatüre bakıldığında Avrupa’daki popülist radikal sağ grupların Rusya’ya yönelik söylemlerinin diğer ülkelere nazaran oldukça farklılık gösterdiği ve farklı temsiller üzerinden oluşturulduğu görülmüştür. Bu partilerin örneklem olarak seçilen ülkeye yönelik söylemlerine bakıldığında başvuru referanslar, temsiller ve imajlar da değişiklik gösterebilmektedir. Bu sebeplerle tezde radikal sağ partilerin Rusya’ya yönelik söylemleri incelenmiş ve söylemlerdeki dönemler arasında farklılaşma, kırılma ya da süreklilikler ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca aynı dış politik temalar ve konular çerçevesinde ortaya konulan söylemlerin incelenmesi, dönemler arasındaki farklılaşmanın ya da benzerliğin boyutunu göstermesi bakımından tamamlayıcı olacaktır.

Radikal sağ partilerin Rusya ile ilişkisini ele alan çok sayıda çalışma olsa da bu partilerin farklı dönemlerde Rusya ile ilgili söylemlerinin karşılaştırmalı bir şekilde ele alınması ve üç farklı dış politik

temaya odaklanılması oldukça önemlidir. Örnekleme yönelik tüm bu tercihlerin çalışmanın özgünlüğünü artıracığı ve radikal sağ partilerin dış politik tutumlarının anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Analiz Düzeyi

Mevcut araştırma sorusunun cevaplandırılması konusunda analiz düzeyi olarak parlamento konuşmaları seçilmiştir. Parlamentonun seçilmesinin en önemli sebebi parlamentoların söylemler aracılığıyla siyasi kimliğin inşa edildiği en önemli platformlardan biri olmasıdır. Buralarda yapılan tartışmalarda, siyasi gündemlerin belirlenmesinin yanı sıra iktidar biçimleri dışa vurulmakta, çeşitli siyasi manifestolar kamunun dikkatine getirilmekte ve söylemler vasıtasıyla politik bir mücadele yürütülmektedir. Fairclough'un da dikkat çektiği gibi parlamentoda gerçekleştirilen tartışmalar, dile getirilen "siyasi konular ve mülakatlar, sosyolojik uygulamayı meydana getiren belli bir dil kullanım biçimi" olarak tanımlanmakta ve farklı bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır (Fairclough N., 2015). Diyalojik olan bu konuşmalar vasıtasıyla, seçilmiş temsilciler tarafından bir yandan diğer temsilcilerin söylemlerine cevap üretilmekte, diğer yandan da tartışma bağlamı dışında olan farklı konularda dile getirilen söylemlere cevap verilmektedir.

Bu sebeple parlamentolar söylem düzeyinde "hegemonya mücadelesinin" ortaya konulduğu öncelikli yerlerden birisidir. Buradaki siyasi temsilciler siyasi konularda diğer temsilcilerin "rıza göstermelerini ya da vazgeçirmelerini sağlamaya çalışmakta", bunu yapabilmek için ise "münazara tekniklerini, manevraları, ikna etme yöntemlerini, usamlama stratejilerini" kullanmaktadır (van Dijk T., 1993). Bu sebeple siyasi figürlerin "ne söylediğinden ziyade bunu nasıl yaptığının odaklanmak" için söylemsel araçlara ve stratejilere odaklanılması gerekmektedir. Parlamentoda siyasetçilerin dile getirdiği görüş ve açıklamaları inceleyen ve yukarıda değinilmeye çalışılan çok çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Ilie, 2010; Bayley, 2004; Chilton, 2004; van Dijk T. A., 2003; Wodak & van Dijk, 2000). Fakat yine de oldukça fazla verinin tespitini, toplanmasını, sınıflandırılmasını ve analizini gerektirdiğinden diğer veri toplama alanlarına nazaran daha az tercih edilen bir çalışma türü olduğu görülmektedir.

Popülist radikal sağ grupların Avrupa Parlamentosu'nda ana akım siyasi gruplara karşı oldukça sert bir muhalefet yürüttükleri görülmektedir. Bu gruplar AB'nin demokrasi açığı problemine sık sık dikkat çekmekte, Birliğin yabancı güçler tarafından Brüksel'deki elitler aracılığıyla kontrol edildiğini iddia etmektedir. Avrupa kıtasının Brüksel'deki elitler aracılığıyla yönetildiği, halkın iradesinin görmezden gelindiği, AP gibi demokrasinin tam anlamıyla tesis edildiği kurumların etkisinin sınırlı olduğu eleştirileri bu partiler tarafından sık sık gündeme getirilmektedir.

Popülist radikal sağ aktörler nezdinde demokrasinin doğrudan yansıması olan Avrupa Parlamentosu'nun seçilmesinin, bu partilerin söylemlerinin analizi açısından oldukça kullanışlı veri setleri sağlayacağı düşünülmüştür. Zira parlamentonun, popülist radikal sağ temsilcilerin kendini en özgüvenli hissettikleri yer olması ve burada oldukça güçlü bir temsiliyete sahip olmaları sebebiyle söz konusu söylemler de oldukça iddialı ve tartışmalı olmaktadır. Haliyle demokrasi eksikliğiyle ve Avrupa halkının iradelerini görmezden gelmeyle suçladıkları AB'nin yöneticilerine ve ana akım partilere yönelik demokrasinin beşiğinde Rusya özelinde nasıl bir söylemsel muhalefet yürüttüklerinin incelenmesi, bu partilere dair bilgi birikimine ve literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu noktada AP'nin AB'nin dış politika ve güvenlik politikalarında ağırlıklı bir etkisinin ve hukuki yetkisinin olmadığı belirtilmelidir. Alınan kararlar tavsiye niteliğinde olduğundan parlamentonun dış politika konusunda danışma işlevi bulunmaktadır. Komisyonun dış politika kararlarına yönelik soru önergeleri verilmekte, çeşitli gelişmelerle ilgili raporlar hazırlanmakta ve kurumsal kararlar şekillendirilmektedir. AP'nin karar verici yetkisinin bulunmaması ve politikaların şekillendirilmesinde rol sahibi olmaması, dış politika konusunda ortaya konan tutumların söylem mücadelesi kapsamında ele alınmasını daha mümkün hale getirmektedir.

Dönemleştirme

Dönemsel gelişmelerle paralel karşılaştırmalı bir analiz yapabilmek ve Rusya ile ilgili söylemlerin yapısındaki değişimi daha iyi anlayabilmek için üç farklı parlamento dönemi karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmıştır. Bu kapsamda çalışmada 2009–2014 yıllarını kapsayan 7'nci parlamento dönemi, 2014–2019 yıllarını kapsayan 8'inci parlamento dönemi ve 2019-2024 yıllarını kapsayan 9'uncu parlamento dönemi incelenmiş, bu dönemler arasında popülist radikal sağ siyasi grupların söylemlerindeki süreklilikler, kopukluklar ve değişimler tespit edilmiştir. Araştırma sorusuna kapsamlı bir cevap verilebilmesi amacıyla 2008 yılından itibaren yaşanan bölgesel ve küresel gelişmeler de göz önünde bulundurularak bu dönemlerin incelenmesi kararlaştırılmıştır. Bu tarihten itibaren yaşanan ekonomik krizin de etkisiyle popülist radikal sağ partiler yüksek oranlarda oy oranlarına ulaşmaya başlamışlar ve gerek ulusal gerekse ulus-üstü seviyede temsil ve görünürlüklerini artırmışlardır.

Bunların yanı sıra bu dönemlerde Rusya'nın iç ve dış politikalarında birçok gelişme ve kırılmanın meydana geldiği görülmektedir. Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 2008 yılındaki Münih Güvenlik Konferansı'ndaki konuşmasından sonra yaşanan siyasi süreçte Rusya çok daha şahin bir dış politika izlemeye başlamıştır. Bu kapsamda Rusya'nın Gürcistan'ın Abhazya ve Güney Osetya bölgelerine müdahale etmesi, Kırım'ı ilhak etmesi, Suriye'ye yönelik angajmanı, Ukrayna'nın doğu bölgesindeki yerleşimleri işgal etmesi ve en nihayetinde yaşanan Rusya-Ukrayna savaşı, Rusya'nın Avrupa Parlamentosu'nda yoğun tartışmaların konusu ve öznesi haline gelmesine yol açmıştır. Özellikle dış politikada atmış olduğu tek taraflı adımlar sebebiyle 8'inci ve 9'uncu parlamento

dönemlerini oluşturan yıllarda Rusya'ya yönelik söylemlerin ve tartışmaların niceliksel olarak ciddi şekilde arttığı görülmüştür. Bu sebeplerle 3 dönemin karşılıklı bir şekilde ele alınması, bütüncül analizlere ve bulgulara ulaşmayı kolaylaştırmış, söylemlerdeki süreklilikleri ve kopuşları ortaya çıkarmıştır.

Veri Toplama

Tezin araştırma süreci boyunca 4 basamaklı bir veri toplama yöntemi benimsenmiştir. Bu kapsamda söylemleri (i) tarama, (ii) söylemleri sınıflandırma, (iii) söylemleri seçme ve ayıklama, (iv) söylemleri analiz etme basamakları belirlenerek veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Tarama kısmında Rusya ile ilgili tespit edilen radikal sağ parlamento grubuna mensup parlamenterlerin dile getirdiği tüm söylemler toplanmıştır. Bu sadece Rusya ile ilgili yapılan tüm parlamento oturumlarını taramayı değil, başka konularda ve oturumlarda Rusya bağlamında ortaya konan söylemlerin de incelenmesini ve ayıklanmasını gerektirmiştir. Sınıflandırma kısmında tüm bu söylemlerin içeriğinin ne olduğu, Rusya'nın hangi konuda ele alındığını tespit etme süreci gerçekleştirilmiştir. Söylemlerin tamamı konusu ve içeriği itibarıyla demokratikleşme, Kafkasya'da yaşanan gelişmeler, enerji güvenliği, Karadeniz'in güvenliği, Ukrayna sorunu, Suriye sorunu, ekonomik ilişkiler, silahlanma gibi çok sayıda söylemsel temalara göre sınıflandırılmıştır. Her üç parlamento döneminde de ortak olan, çok sayıda konuşma yapılan ve analiz etmeye ve çıkarım yapmaya yeter sayıda veri sunan söylemsel temalar seçilmiştir. Söylemleri seçme ve ayıklama sürecinde ise tez kapsamında ele alınarak analiz edilebilecek söylemler tespit edilmiştir. Bu kapsamda duygusal olan, farklı tona sahip, resmi açıklamanın dışında vurgular yapan, sadece bir cümle ile Rusya'ya değinmeyip Rusya'yı konuşmanın merkezine yerleştiren söylemler, parlamenterlerin genel yaklaşımını yansıtacak şekilde ele alınmıştır.

Tablo 1: Avrupa Parlamentosu'ndaki Tartışmalarda Rusya Söylemlerine Yönelik Çeşitli Veriler

Parlamento Dönemi	Tarih Aralığı	Rusya'nın kaç oturumda tartışmaya konu olduğu	Rusya'ya özel düzenlenen oturum sayısı	İncelenecek verilerin toplam kelime sayısı
7.	2009-2014	573	51	32.939
8.	2014-2019	481	45	53.336
9.	2019-2024	741	56	78.304

Kaynak: European Parliament, Plenary

Söylemlerin analiz edilmesi sürecinde ise seçilen söylemsel temalar ekseninde popülist radikal sağ parlamenterlerin söylemleri incelenirken Ruth Wodak'ın Söylem-Tarihsel Yaklaşımı'ndaki analitik çerçevesinden esinlenerek dört basamaklı bir analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Bu kapsamda söylem analizi yapılırken (i) konuşmanın içeriğinin ne olduğu, (ii) bağlamın nasıl oluşturulduğu, (iii) Rusya'nın

bu bağlamda nasıl tasvir edildiği ve konumlandırıldığı, (iv) söz konusu tasvir oluşturulurken ise hangi söylemsel stratejilerden faydalandığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Son olarak, tez kapsamında incelenen konuşmaların/söylemlerin işaret edilmesini kolaylaştırmak ve atıf yapma olanağı sağlamak amacıyla her konuşmaya farklı bir kod verme yöntemi benimsenmiştir. Rakam ve alfabedeki harfler eşliğinde oluşturulan kodlar gerek bölüm içi gerekse sonuç kısmında ilgili konuşmalara yönelik yapılan atıfları kolay şekilde gerçekleştirmeye olanak sağlamıştır.²

Analiz Birimi

Tezin analiz birimini 2009-2014, 2014-2019 ve 2019-2024 dönemlerinde Avrupa Parlamentosu'nda temsil gücüne sahip olan popülist radikal sağ parti grupları oluşturmuştur. Bu kapsamda 2009-2014 dönemi açısından Avrupa Milletler Birliği (*Union for Europe of the Nations-UEN*), Özgürlük ve Demokrasi Avrupası (*Europe of Freedom and Democracy- EFD*) ve Avrupa için Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (*Europe of Freedom and Direct Democracy- EFDD*) parti gruplarına odaklanılmış ve bu gruplara mensup parlamenterlerin parlamentoda yaptığı konuşmalar incelenmiştir. Söz konusu dönemde birden fazla parti grubunun ele alınması, bu dönemde parti grupları arasında radikal sağcı parlamenterlerin sıklıkla yer değiştirmesi ve parti gruplarının dağılarak yeni grup oluşturması, birleşmesi ya da bölünmesi gibi sebeplerden dolayıdır. Söz konusu dönemde incelemeye karar verilen bu partiler literatürde genel hatları itibarıyla “popülist radikal sağ” (*populist radical right*) olarak nitelendirildiğinden analiz biriminin seçimi konusunda analitik bir sorun teşkil etmeyecektir.

² Tezin araştırma süreci boyunca veri toplama, verileri sınıflandırma, içerik ve bağlam tespiti, söylemsel tema belirleme, söylem analizi yapma, söylemleri kodlama, bulguları sınıflandırma gibi aşamalarda nitel veri analizinde kullanılan herhangi bir bilgisayar programından (Maxqda, SPSS, Nvivo, Atlas.ti vb.) faydalanılmamış olup, tüm bu süreçlerde geleneksel yöntemlere riayet edilmiştir. Bu bilinçli tercih, maalesef araştırmanın tüm safhalarını (özellikle veri analizi ve sınıflandırılması) bir yandan zorlu ve meşakkatli bir hale getirirken, diğer yandan araştırmanın bulgularını test etme ve söylemler arasındaki korelasyonları ortaya çıkarma imkanlarının değerlendirilememesine yol açmıştır.

Tablo 2: 2009-2024 Yılları Arasında Avrupa Parlamentosu’ndaki Radikal Sağ Siyasi Parti Grupları

Dönem	Parti Grubu	Partiler	Koltuk Sayısı
2009-2014	UEN/EFD/EFDD	- Frank Vanhecke (Independent) - National Front for the Salvation of Bulgaria - Danish People’s Party - Finns Party - Movement for France - Popular Orthodox Rally - Northern League - I Love Italy - Order and Justice - Reformed Political Party - United Poland - Slovak National Party - UK Independence Party	33
2014-2019	EFDD/ENF	- Freedom Party of Austria - Flemish Interest - National Rally - The Blue Party - Northern League - Party for Freedom - Congress of the New Right - UK Independence Party	37
2019-2024	ID	- Freedom Party of Austria - Flemish Interest - Freedom and Direct Democracy - Danish People’s Party - Conservative People’s Party of Estonia - National Rally - Alternative for Germany - League	62

Kaynak: Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

2014-2019 yılları arasında ise popülist radikal sağ partilerin temel grubunu teşkil eden Uluslar ve Özgürlükler Avrupası (*Europe of Nations and Freedom- ENF*) grubu ele alınmış ve bu gruba mensup parlamenterlerin parlamentodaki konuşmaları incelenmiştir. Bir önceki dönemde parçalı bir görüntü sergileyen popülist radikal sağcı parlamenterlerin, 8’inci parlamento döneminde tek çatı altında toplanarak etkili bir siyasi grup haline geldiği görülmektedir. Bu durum kavramsal çerçeveye uygun analiz biriminin seçilmesini de kolaylaştırmıştır.

2014 seçimlerinden sonra ENF’nin ortaya çıkması, ortak yönlerinden çekinmeyen popülist radikal sağ partilerin kalıcı bir parlamento grubu yaratma arzusu neticesinde mümkün olmuştur. ENF’yi oluşturan partiler, ana akım partilerle ittifak kurarak meşruiyet aramak yerine ortak değerlerine sahip

çıkarak bir araya gelme ve büyüme yöntemini izlemişlerdir. Bunlardan çok daha önemlisi, kendilerini sadece mevcut uluslarının savunucuları olarak değil, aynı zamanda “uluslararası milliyetçiler grubu” olarak da konumlandırmışlardır. Haliyle bahse konu milliyetçiler grubu, AB seçkinleri ve tehlikeli “ötekiler” tarafından artan tehditlere karşı daha geniş bir “Avrupa halkının savunucusu” olma hedefiyle bir araya gelmiştir. Bu yapılarından dolayı Moffitt ve de Cleen gibi kimi yazarlar bu partilerin uluslararası popülizm ile ulus ötesi popülizm arasında köprü kurduklarını iddia etmektedir (Moffitt, 2017; de Cleen, 2017).

2019 seçimlerinden sonra radikal sağ parti gruplarının Kimlik ve Demokrasi (Identity and Democracy – ID) grubuyla popülist radikal sağ partiler çok daha homojen hale gelmiş ve parlamentodaki koltuk sayısı açısından da etkin bir konuma yerleşmişlerdir. Bu sebeple 9’uncu parlamento döneminde Kimlik ve Demokrasi ele alınmış ve bu gruba mensup parlamenterlerin parlamentodaki konuşmaları incelenmiştir.

Söylemsel Temalar

Popülist radikal sağ grupların Rusya’ya yönelik söylemlerindeki dönemlere göre benzerlikler ve farklılıkların tespit edilebilmesi, ortak temaların seçilmesi zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda Rusya’ya yönelik ilgili yasama yıllarındaki parlamento konuşmaları incelendiğinde “demokrasi ve insan hakları”, “enerji güvenliği”, “Suriye sorunu”, “Karadeniz’de yaşanan gelişmeler”, “Kafkasya’da yaşanan gelişmeler”, “Avrupa güvenliği”, “Ukrayna sorunu”, “enerji güvenliği”, “Batı Balkanlar” gibi temaların en fazla konuşulan ve tartışılan konu başlıkları olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte, seçilecek söylemsel temanın analiz etmeye yeter derecede veri sunmasının yanı sıra son üç parlamento döneminde veri sağlayabiliyor olması, Rusya’ya yönelik söylemlerdeki sürekliliklerin ve kırılmaların tespit edilebilmesi açısından oldukça önemli olmuştur. Bu sebeple yapılan incelemelerde “Ukrayna sorunu”, “enerji güvenliği” ve “Suriye sorunu” konularının üç dönemde de tartışılan ortak konular olarak ön plana çıktığı ve önemli derecede veri sunduğu görülmüştür. Bu üç söylemsel tema analiz çerçevesi için seçilmiş ve Rusya’ya yönelik bu konu başlıkları altında dile getirilen söylemler ele alınmıştır. Seçilen temaların her üç parlamento döneminde geçerliliğini koruması ve veri sunabilmesi, söylemler arasındaki sürekliliğin ve kopuşların ya da benzerliklerin ve farklılıkların tespit edilmesini kolaylaştırmıştır.

Tezin Katkısı

Yapılan çalışma teorik, metodolojik ve ampirik açıdan akademik literatüre çeşitli katkılar yapmaktadır. Popülist radikal sağ partiler ve dış politika ile ilgili mevcut literatüre katkı sağlanmış ve popülizm ile dış politika ilişkisine dair farklı analiz düzeyi ve ampirik zemin konusunda katkı yapılmıştır. Genel hatları itibarıyla bakıldığında popülist radikal sağ partilerin dış politika ile ilgili

tutumları/pozisyonları incelenirken yerliliklerine, göç ve mülteci karşıtlıklarına, ulusal egemenlik anlayışlarına ve ekonomik ve kültürel küreselleşmeye karşıtlıklarına odaklanıldığı görülmektedir. Bu yönüyle çalışma teorik/kavramsal olarak Avrupa'daki radikal sağ partiler ve dış politika çalışmalarına dair literatürü Rusya vaka analiziyle zenginleştirmiştir.

Çalışma ile metodolojik olarak da literatüre önemli katkılar yapmaktadır. Radikal sağ partilerin Rusya ile ilişkilere yönelik söylemlerinde parti programlarından, medyadaki açıklamalardan, yayınlanan resmî belgelerden ya da liderlerin sosyal medyadaki görünürlüklerinden ziyade Avrupa Parlamentosu'ndaki parlamenterlerin konuşmalarına odaklanılmaktadır. Ayrıca popülist radikal sağcı parlamenterlerin parlamentodaki siyasi tutumları, nicel olarak ele alınan “oylardan” ziyade nitel olarak söylemler aracılığıyla incelenmiştir. Parlamento konuşmaları incelenirken üç farklı dönemin seçilmesi ise karşılaştırma yapma imkanı sağlamıştır. Bu tercihle söylemlerdeki sürekliliklerin ya da kopuşların tespit edilmesi kolaylaşmış ve çalışmanın özgünlüğü artmıştır.

Popülist radikal sağ partilerin dış politika söylemlerinin gerek ulusal gerekse ulus üstü siyasette güçlü temsillere sahip olmamalarından dolayı doğrudan etkileri oldukça azdır. Bu sebeple söylemlerinin ve pozisyonlarının etkileme, değiştirme, somut politika çıktısı haline gelme imkanına kavuşamasa da içerideki radikal sağcı kimliği besleme, kimliği yeniden üretme, onaylama konularında oldukça işlevsel olduğu dikkat çekilmesi gereken bir durumdur. Bu bakımdan popülist radikal sağ partilerin dış politika üzerindeki etkisinden ziyade söz konusu dış politik söylemlerin içerideki popülist radikal sağ siyasi pozisyonu nasıl tahkim ettiğine vurgu yapılması, metodolojik olarak önemli bir katkı niteliğindedir, radikal sağ partilerin dış politik performansları konusundaki çalışmalara ciddi bir zenginlik katmıştır.

Son olarak çalışmanın ampirik olarak özgünlüğüne ve katkılarına da değinilmesi gerekmektedir. Genelde kendisine düşünce kuruluşlarının metinlerinde yer bulan, üzerinde akademik olarak çok az durulan popülist radikal sağ partilerin Rusya'ya yönelik tutumlarına dair tespitler tez vasıtasıyla kavramsal olarak test edilmiş ve incelenmiştir. Sonuç olarak popülist radikal sağ grupların Rusya ile ilişkilere bakışları üzerinden Avrupa'da yürüttükleri söylemsel mücadeleye odaklanılması, ampirik olarak da önemli bir özgünlük oluşturmuştur.

Tezin Sınırlılıkları

Tez süresince karşılaşılan en önemli sınırlılıklardan biri dil sorunu olmuştur. Daha önce belirtildiği üzere tez kapsamında Avrupa Parlamentosu'nun son 3 dönemindeki konuşmalar incelenmiştir. Parlamento'da 2009-2014 dönemine ait konuşma kayıtlarının dili İngilizce tutulmuşken 2014-2019 dönemine ait konuşma kayıtlarının son iki yılında (2017-2019 arası) ve sonraki dönemde (2019-2024 yılları) kayıtların yapıldığı yerel konuşma dillerinde kaydedildiği ve arşivlendiği görülmektedir.

Bu sorun, söylemsel temalarla ilgili olduğu anlaşılan ve başka dillerde yapılan konuşmaların çevrilmesiyle aşılmıştır. Bu konuda artan teknolojik imkanlar ve yapay zeka tabanlı çeviri hizmetleri kullanılmış ve çeviri esnasında bağlamın ruhunun kaybolmaması açısından metafor ve deyim ağırlıklı olan kimi konuşmalarda mevcut dil ile ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur. 2014-2019 yıllarındaki Uluslar ve Özgürlükler Avrupası ve 2019-2024 yıllarındaki Kimlik ve Demokrasi gruplarındaki Fransız radikal sağ parlamenterlerin ağırlığı ve dil konusunda sahip oldukları milliyetçi hassasiyet sebebiyle yerel dilde yapılan konuşmaların daha çok Fransızca yapıldığı müşahade edilmiştir.

Yerel dilde yapılan konuşmaların yanı sıra vaka çalışması olarak Rusya'nın seçilmesi, konuyla ilgili Rusça yazılan kaynaklardan da faydalanılması gerekliliğini beraberinde getirdiğinden dil sorunu ortaya çıkarmıştır. Rusça literatürün taranması konusunda Rusça bilen üçüncü bir kişiden destek alınmasıyla bu sorunun da üstesinden gelinmiş ve tezde sınırlı da olsa Rusça kaynaklara da yer verilebilmiştir.

2. TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE: POPÜLİST RADİKAL SAĞIN SÖYLEM ANALİZİ

2.1. Söylem ve Eleştirel Söylem Analizi (ESA)

2.1.1. Sosyal Bir Pratik Olarak “Söylem”

Söylem analizi çalışmaları, dil bilimi ve iletişim çalışmalarında ön plana çıksa da uluslararası ilişkiler ve dış politika analizi disiplinlerinde post-pozitivist teorilerin ve yöntemlerin benimsenmeye başlamasıyla söylem analizi de kullanım alanını genişletmiştir. Sosyal yapının dildeki söylemler olmadan inşa edilemeyeceği anlayışı, söylem analizinin dış politika analizlerinde de kullanılmasının önünü açmıştır (Doğruluk, 2023). Özellikle Jacques Derrida ve Michel Foucault’un söyleme yönelik yaklaşımları ve kavramsal çerçevesi, söylem analizinin Uluslararası İlişkiler ve dış politika analizi gibi alt disiplinlerle bir araya gelmesini kolaylaştırmıştır (Düzgit, 2015).

Sosyal dünyada farklı bir algılama ve düşünme, sadece yorum yaparak mümkün hâle gelmektedir. Yorumlarımızı oluştururken ortaya koyduğumuz söylemler ise “bir konu hakkında ya da belli bir tür bilgi hakkında konuşmak için bir dil, yani bir temsil yolu sağlayan ifadeler grubu” olarak tanımlanmaktadır (Hall S., 1992, s. 291). Ayrıca söylem, bilginin dil aracılığıyla üretilmesiyle ilgili olduğunu belirten Hall, tüm sosyal pratikler anlam içerdiğinden ve anlamlar yaptığımız şeyleri ve davranışlarımızı şekillendirip etkilediğinden, tüm pratiklerin söylemsel bir yönü bulunduğunu vurgulamaktadır (Hall S., 1992). Türk Dil Kurumu (TDK), söylemi “bir düşüncüyü ortaya koymaktaki yaklaşım tarzı” olarak tanımlarken, (TDK Sözlük, 2023) Oxford sözlüğü söylemi “anlam üretmek amacıyla dilin konuşma ve yazmada kullanılması ya da genellikle bir metnin farklı bölümlerinin nasıl bağlantılı olduğunu ortaya çıkarmak için dilin incelenmesi” olarak tanımlamaktadır (Oxford Dictionary, 2023).

Söylem, genel hatları itibarıyla bilgi, fikir ve görüşlerin karşıdaki kişiye aktarılmasına olanak sağlayan ve yazılı ya da sözlü şekilde olabilen bir iletişim aracıdır. Dilin nasıl kullanıldığının ve dilin kullanılırken ortaya çıkan anlamların merak edilmesi, söylem çalışmalarının önem kazanmasına yol açmıştır. Zira oluşturulacak politikanın meşrulaştırılması amacıyla başvuru olan söylem, siyasi tartışmaların ve siyasi sistemin kökünde yer almaktadır (Çakmak A., 2019). Christiansen, söylemin dünyayı inşa etme sürecinin merkezinde yer aldığını belirtmektedir (Christiansen, Jorgensen & Wiener, 1999). Jorgensen ve Phillips ise söylemi, “dünya ya da dünyanın bir yönü hakkında konuşmanın veya onu anlamının özel bir yolunu ifade eden sözlü veya yazılı ifadeler olarak” kavramsallaştırmıştır (Jorgensen & Phillips, 2002).

Önde gelen ESA temsilcilerinden Ruth Wodak; söylemleri, metinleri, tarzları ve eylem alanı kavramlarını birbiriyle bağlantılı bir şekilde ele almaktadır. Bu bağlamda söylemi de “kendilerini sosyal eylem alanında çeşitli semiyotik yollarla gösteren dilsel eylemler” olarak tanımlamaktadır (Fairclough & Wodak, 1997, s. 259). Wodak’a göre söylem “tek başına bir dil ya da ifade etme şekli değil, toplumsal olan unsurların belirli bir şekilde yorumlanmasıdır.”³ Hâliyle ESA araştırmacılarına göre söylem, “gerçekliğin pür temiz bir şekilde yansıması değil, belirli bir bakış açısıyla gerçekliğin yeniden kurulduğu” önemli bir güçtür (Fairclough & Wodak, 1997, s. 259).

Wodak’ın söylem kavramına yönelik ortaya koyduğu tanımda en dikkat çekici unsur tarihsel bir perspektife sahip olmasıdır. Zira söylemin “tarihsel bir kaideden, hafıza mekanından (*lieu de memoire*), bir politika, bir politik strateji, bir anlatı, metin, konuşma, konuyla ilgili ortaya konulmuş söyleşiye kadar” her şey anlamına geldiğini belirtmektedir (Çakmak & Bilişli, 2019). Wodak’ın tanımlamasındaki söz konusu “tarihsel kaide” vurgusu oldukça önemlidir. Zira Wodak, söylemde gizli olan ideolojik unsurların, vurguların ve referans nesnelerinin ortaya çıkarılmasının ancak tarihsel bir yaklaşımla mümkün olacağını iddia etmektedir. Tarihsel bir yöntem izlenmesi neticesinde söylemlerin içine gömülü olan gizli mesajların ve anlamların ortaya çıkarılması ve kitlelerin farkında olmadan yönlendirilmesinin engellenebileceğini belirtmektedir (Fairclough & Wodak, 1997, s. 258).

Söylem analizi çalışmalarında önde gelen ekollerden biri haline gelmiş ve söylemin kavramsallaştırılması konusunda da önemli çalışmaları olan Norman Fairclough ise söylemi “güç ve iktidar mücadelelerini içeren toplumsal bir pratik” olarak tanımlamaktadır (Elbirlilik & Karabulut, 2015, s. 36). Bir diğer önde gelen ESA araştırmacısı Teun A. van Dijk, söylemin toplum içindeki rolünü anlamının toplumsal temsilleri incelemekten geçtiğini, özellikle ideolojilerin söylemin anlaşılmasında oldukça önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir. Söylem tanımlarına yaklaşımlarına bakıldığında Wodak, Fairclough ve van Dijk’ın birbirine yakın ontolojik unsurlardan beslendikleri görülmektedir. Hepsi de söylem analizinin “bilgi ve iktidar” arasındaki ilişkinin açığa çıkarılması açısından önemli olacağını vurgulayarak ESA’nın farklı ekollerini oluşturan kollarını temsil etmişlerdir.

Söylem muhakkak her şey değildir fakat sosyal ve siyasal hayatın ve sahip olunan kültürün tüm izleri söylem vasıtasıyla yansıtıldığından çözümlenmesi ve arkasında yatan anlamların ortaya çıkarılması oldukça önem taşımaktadır. Tam bu noktada söylemin tarihsel kökler taşıdığı, söylem çözümlemesinde “art zamanlılık ilkesinin” olduğu belirtilmelidir. Wodak bu sebeple kendi yaklaşımında eleştirel bakış açısı benimsemekten ya da doğru yanlış ayrımı yapmaktan çok “söylemin hizmet ettiği işleve” odaklanmayı daha önemli görmektedir. Ayrıca Wodak, söylemin makro konularla ilgili

³ Bunların yanı sıra Wodak söylem çeşitlerinde farklı farklı yapıların olduğunu belirtmiş, bilimsel söylem, hukuki söylem, politik söylem gibi sayısız söylem çeşidinden bahsedilebileceğinin altını çizmiştir.

olduğunu, belirli sosyal eylem alanları içinde yer alan bağlama bağlı gösterge-bilimsel uygulamalar kümesi olduğunu, sosyal olarak kurucu olduğunu ve inşa edildiğini vurgulamıştır.

Her ne kadar yazılı ya da sözlü şekilde ortaya konulabileceği belirtilse de söylemin her zaman kelimelerle sınırlı olmadığı, jestler, resimler, semboller gibi kelimelerin dışındaki iletişim araçlarını ve sosyal bağlamları da içerebileceği belirtilmelidir. Bu sebeple çok modelli (*multi-modal*) bir yapıya sahip olabilmektedir. Bu durum söylem çalışmalarının disiplinlerarası bir mahiyet arz etmesine yol açarken, söylemin sosyal bir pratik biçimi olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Zira söylem her zaman kelimelere indirgenemeyeceğinden dilbilim, sosyoloji, antropoloji, iletişim çalışmaları, siyaset bilimi gibi çok sayıda diğer akademik disiplinlerden faydalanmak gerekli hale gelmiştir.

Söylemin “sosyal olarak kurucu” olduğu ve inşa edilmesi meselesinin ayrıca ele alınması, söylemin sosyal pratik boyutunun vurgulanması açısından gereklidir. Fairclough ve Wodak’a göre söylem, “sosyal pratik olarak dili kullanma şekli” olmasının yanı sıra bu durum söylemsel olay ile onu oluşturan “durumlar, kurumlar ve sosyal yapılar arasında diyalektik bir ilişki” meydana getirmektedir. Söz konusu diyalektik ilişki içerisinde söylemsel olay yalnızca durumlar, kurumlar ve sosyal yapılar tarafından oluşturulmamaktadır. Aynı zamanda bu söylemler; durumları, kurumları ve sosyal yapıları da şekillendirmektedir (Fairclough & Wodak, 1997, s. 258). Yani bir başka deyişle söylemin yalnızca dünyayı temsil eden pratik bir fonksiyonu bulunmamakta, aynı zamanda onu ifade eden, oluşturan, inşa eden bir boyutu da bulunmaktadır.

Bu noktada sadece Wodak değil hemen hemen tüm ESA araştırmacıları metinleri ve söylemleri, bir sosyal pratik biçimi olarak görmektedir. Bu sebeple araştırmacılar, söylemin herhangi bir sosyal pratiğin, belirli bir görünüşünün, belirli bir perspektiften tanımlanma şekli olduğunu belirtmişlerdir (Wodak, 2001). Bir yandan söylem alanları söylemleri etkilemekte ve biçimlendirmekte, diğer yandan söylemler de sosyal ve politik olan süreç ve eylemleri etkilemektedir. Hâliyle söylemler hem sosyal pratikleri inşa eden hem de onlar tarafından inşa edilen sosyal pratikler olarak görülmektedir. Özellikle Fairclough, Wodak, van Dijk gibi önde gelen ESA araştırmacıları, söylemi bir sosyal eylem ve etkileşim formu olarak kabul etmektedir (van Dijk T., 1997).

Bu durum Micheal Foucault’ın söyleme ilişkin yaklaşımında “özne nesne ayrımının ortadan kalkması” şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Çelebi, 2013). Foucault söyleme yönelik yaklaşımında özne ile nesne ayrımını ortadan kaldırarak ilgili söylemin hem özneyi hem de nesneyi etkilediğini, inşa ettiğini ve yeniden ürettiğini ifade etmektedir. Söz konusu özne-nesne ayrımına van Dijk gibi diğer ESA araştırmacıları da vurgu yapmıştır.

Van Dijk, ESA’nın önemli bir kolunu oluşturan sosyo-bilişsel yaklaşımında “söylemin siyasi aktörlerin zihinlerini ve eylemlerini kontrol ettiğini” vurgulamaktadır (van Dijk T., 1997, s. 20). Sosyal

gruplar, kurumlar ve liderler aracılığıyla kamusal söylemin oluşturulmasının yanı sıra eğitim, medya ve talimatlarla bilincin kontrol edilmesinin gücün en önemli iki önemli enstrümanı olduğunu ifade etmektedir. Zira bu enstrümanlar, sosyal yapı içerisindeki hegemonya üretimini ve mevcut hegemonyayı yeniden üretmeyi ya da sürdürmeyi beraberinde getirmektedir (van Dijk T., 2001, s. 354-358). Dijk, kendi yaklaşımında bahsettiği “üyelerin sosyal pratikleri olarak söylem” ilkesi, üyelerin söylemi sosyal pratik biçimi olarak yalnızca kendileri için değil aynı zamanda çeşitli grup üyeleri, kurumlar ve kültürler için de kullandığını ifade etmektedir. Bu durum ise ona göre kapsamlı sosyal ve siyasi yapıları ve kurumları harekete geçirme, onaylama ya da onlara meydan okuma ile sonuçlanabilmektedir.

Bu yönleriyle bakıldığında söylemin bir sosyal pratik olarak ele alınması ve yorumlanması, bu tezin araştırma sorusunun cevaplanabilmesi açısından da önem arz etmekte ve popülist radikal sağ parti grupların AP’de ortaya koyduğu siyasi söylemlerin, sosyal bir pratik olarak ele alınması gerekmektedir. Öyle ki bu partiler, ortaya koydukları söylemler vasıtasıyla bir yandan AB yanlısı ana akım parti grupları tarafından Rusya ile ilgili sürdürülen hakim söylemle mücadele ederken diğer yandan kendi siyasi kimliklerini de Rusya söylemleri üzerinden şekillendirme imkanı elde etmektedir.

İdeoloji ve Söylem

Söylemlerin ideolojik gündemlere sahip olduğu ve ideolojik amaca hizmet edebileceğinin belirtilmesi gerekir. Özellikle ideolojik bir amaç barındıran söylemler, söylemsel stratejiler ve dil bilimsel araçlar vasıtasıyla çerçevesi çizilen ve “sınıf mücadelesini yansıtan” bir alan hâline gelmektedir (Çakmak & Bilişli, 2019). Hâliyle söylem ve ideoloji arasındaki ilişki, ESA çalışmaları açısından oldukça önemlidir ve incelenmesi gerekmektedir. Zira söylem, söz konusu ideolojiye bir öznellik kazandırılmasında, ilgili pozisyonun meşrulaştırılmasında ve o siyasi pozisyonun yeniden üretilmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir.

Özellikle siyasi ideolojilerin, söylemler aracılığıyla üretilerek zihinlere yerleştirildiği kabul gören bir gerçeklik halini almıştır. Hakim konuma erişebilmiş ve güçlü hale gelmiş ideolojiler, makyajlı görüntüleriyle toplumdaki birçok kesimi etki altına alarak benzer şeyleri düşündürmeyi ve benzer şeylere inandırmayı sağlayabilmekte ve mevcut düzene alternatif olabilecek seçeneklerin var olduğunu unutturma işlevine sahip olmaktadır. Bu şekilde de ideolojilerin yön verdiği söylemler vasıtasıyla toplumsal düzen içerisinde hegemonya kurulmakta, sürdürülmekte ya da yeniden üretilmektedir (Wodak & Meyer, 2009, s. 8).

Politik anlamlar ve siyasi gündemlerle süslenmiş söz konusu ideolojik amaçlar, elbette dil bilimsel araçlar ve söylemsel stratejiler aracılığıyla uygulamaya konulmaktadır. Örneğin araştırmalar, egemen sınıfa mensup kişilerin ya da siyasetçilerin herhangi bir siyasi olayın aktörü konumunda olduklarında ve kendileriyle ilgili siyaseten olumsuz bir gelişme yaşandığında cümle yapılarında edilgen

bir tercih yaptığını tespit etmektedir. Diğer yandan söz konusu olumsuzluğun güçsüz kesimlere, alternatif güç bloklarına ya da muhalif siyasetçilere ait olduğunda etken cümleleri tercih ettikleri anlaşılmıştır. Bu şekilde “biz” olarak görülenlerin kusurları ve olumsuzlukları gizlenmekte, “onlar” olarak nitelendirilen kesimlerin ise etken cümlelerle olumsuzlukları vurgulanmakta, ön plana çıkarılmakta, yeniden üretilmekte ve altı çizilmektedir. Elbette ideolojinin ve siyasi amaçların söylem aracılığıyla yansıtılmasının, söylemin sahip olduğu “bağlam” ile yakından ilişkili olduğu belirtilmelidir.

2.1.2. ESA ve Önde Gelen Yaklaşımları

Eleştirel Söylem Analizi, genel hatları itibarıyla tanımlanacak olursa güç, hakimiyet, iktidar, sosyal yapılar, etnik kimlikler, çıkar, kazanç gibi temalara odaklanan söylem analizi yöntemidir (Çelik & Ekşi, 2013, s. 113). ESA, söylemle ortaya konulan ifadenin arka planındaki anlamların peşine düşmektedir. Esas itibarıyla bir araştırma yöntemini ve teorik çerçeveyi ihtiva etmektedir. Dil ile güç ve sosyal yapılar arasındaki ilişkiyi analiz etmeye odaklanan söylem çalışmasına yönelik disiplinlerarası bir yaklaşımdır. Öyle ki etkin grupların otoritelerini sürdürmek ya da marjinal grupların bu güç yapılarına meydan okumak için dili ve söylemi kullandıkları bilinmektedir. Bu sebeple ESA, dil vasıtasıyla toplum içerisinde oluşturulmaya, sürdürülmeye ya da ortadan kaldırmaya çalışılan temsillerin ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

ESA, dilin arka planındaki bu anlamları ve niyetleri ortaya çıkarmaya olanak sağlayan teorik ve yöntemsel çerçevenin adıdır. Düzgit ESA’nın sadece bir söylem analizi yöntemi olarak görülmemesi gerektiğini, aynı zamanda “söylem ile farklı sosyal alanlardaki sosyal ve kültürel gelişmeler arasındaki ilişkileri” ortaya çıkarmayı amaçlayan bir teori olarak ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Aydın-Düzgit, 2016). Bu noktada sadece dilin kendisine odaklanmamak gerektiğini vurgulamak önemlidir. Çünkü kapsamlı bir ESA çalışması, yalnızca dilin kendisini değil aynı zamanda dil kullanımını etkileyen sosyal, kültürel ve tarihi faktörleri de analiz etmeyi gerektirmektedir.

İlk ESA çalışmaları 1990 yılında van Dijk’in “Söylem ve Toplum” (*Discourse and Society*) dergisiyle başlamış ve ardından 1991 yılında Hollanda’da ESA teorilerini ve yöntemlerini tartışmayı amaçlayan küçük bir konferansla sesini duyurmuştur (Erdoğan, 2022). ESA’nın temellerini oluşturan kavramsal boyutlar, Louis Althusser’in ideoloji teorisine, Mikhail Bakhtin’in oyun teorisine ve ayrıca Antonio Gramsci ve Frankfurt Okulu’nun felsefi kaynaklarına dayanmaktadır (Aydın-Düzgit, 2015, s. 105). Bu sebeple “güç”, “ideoloji” ve “hegemonya” gibi kavramlar, ESA çalışmalarının önde gelen unsurları ve çalışma alanları arasında yer almaktadır.

ESA çalışmalarında, başvuru söylemin içindeki güç yapıları analiz edilerek “dil toplumsal yeniden üretime ve değişime nasıl katkıda bulunduğu” araştırılmaktadır (Akça, 2022). Özellikle Michel

Foucault'un güç ve hakikat ilişkisi üzerine yaptığı tespitler de ESA çalışmalarını beslemekte ve anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Foucault, iktidar sistemlerinin hakikatin kaynaklarını hem üreten hem de sürdüren güç olduğunu ve söz konusu iki unsur arasında döngüsel bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Esas meseleyi ise "hakikatin gücünün sosyal, ekonomik, kültürel hegemonyadan ayrılması" olarak görmektedir (Foucault, 1980, s. 133).

Bunların yanı sıra söylemsel pratiklerin belirlenmesi üzerindeki iktidar mücadelesine ilişkin olarak Foucault, "söylemin, sadece mücadeleleri veya tahakküm sistemlerini tercüme eden şey olmadığını, ancak bunlarla mücadele edilen şey" olduğunu vurgulamaktadır (Foucault, 1981, s. 52-53). Ona göre söylem, "ele geçirilmesi gereken güçtür." Yalnızca yukarıda isimleri sayılan eleştirel teorisyenlerden değil Foucault'ın bilgi ve iktidar kavramsal çerçevesinden de beslenen ESA çalışmalarının, "dili kullanmanın belirli yollarının ideolojik yüklemesini ve insanlar için genellikle belirsiz olan iktidar ilişkilerini" daha görünür kılmayı amaçlaması gerektiği vurgulanmaktadır (Fairclough & Wodak, 1997, s. 258).

Tam bu noktada ESA paradigmasının homojen bir yapıda olmadığı belirtilmelidir. ESA'ya yönelik İngiliz, Hollanda, Alman, Avusturya ekolleri gibi çok sayıda farklı yaklaşım bulunmaktadır. Tüm bu yaklaşımlar ise soykütüğü (genealogy) ve kullandığı yöntemler bakımından farklılık göstermektedir. Yöntemsel açıdan bazıları tümdengelim eğilimi gösterirken, bazılarının tümevarımsal yaklaşımı benimsedikleri görülmektedir. Hemen hemen tüm ekollerin ise zaman çekimleri, gösterimler (deixis), metaforlar, nitelikler veya tartışmacı topoiler gibi kategorilerle ve söylemsel stratejilerle yakından ilgilendikleri görülmektedir (Tenorio, 2011).

Gunther Kress, Robert Hodge, Roger Fowler, Norman Fairclough, Theo Can Leeuwen gibi araştırmacıların dahil olduğu İngiliz ekolü, Foucault'un söylem teorisi etkisi altında kalmış ve sosyal semiyotik ile sistemik dil teorisini benimsemişlerdir. Fairclough'un diyalektik-ilişkisel yaklaşımıyla van Leeuwen'in çok modlu yaklaşımı, sistemik-işlevsel yaklaşımlar olarak nitelendirilmekte ve İngiliz ekolünün parçası olarak nitelendirilmektedir (van Leeuwen, 1993). Fairclough'un yaklaşımı 1970'li yıllarda ortaya çıkan Halliday'in Sistemik Fonksiyonel Dilbilimi'ne dayanmaktadır (Halliday, 1994). Özellikle bu yaklaşımda beden dili, görsel işaretler gibi unsurlarla kurulan anlamı ifade eden semiyotiğe yapılan vurgu ön plandadır ve sosyal süreçlerin merkezinde yer aldığı belirtilmektedir (Şah, 2020).

Fairclough'un yaklaşımı esasen Marxist bir yaklaşımdır ve 1989 ve 1995 yıllarında dil, ideoloji ve iktidar üzerine yaptığı çalışmalarda temel çerçevesini çizmiştir (Fairclough, 1989; Fairclough N., 1995). Bu çalışmalarda "tahakküm, direniş, söylemsel pratiklerin melezleşmesi, söylemin teknolojileşmesi ve kamusal söylemin konuşmaya dayalı hale getirilmesi" gibi çok etkili kavramsal bir çerçeve bulunmaktadır.

Hollanda ekolü ise Teun A. van Dijk öncülüğünde bilişsel odaklı olmuştur. Söz konusu yaklaşım, söylem yapıları ile sosyal yapılar arasındaki kişisel ve sosyal bilişsel dolayimleri göstermek amacıyla üçlü yapıya dayanmaktadır. Van Dijk'in Sosyo-Bilişsel Yaklaşımı (SBY) ise biliş, söylem ve toplum arasındaki etkileşimle çerçevesi çizilen bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Van Dijk'in yaklaşımı daha çok stereotipler, etnik ayrımcılıkla ilgili mevcut önyargıların inşası ve yeniden üretimi, elitler ve hegemon kesimler tarafından gücün kötüye kullanılması ve tahakküm altındaki grupların bu kötüye kullanıma karşı gösterdikleri direnişle ilgili olmuştur. Van Dijk, özellikle ırkçı tutum ve ifadelerin söylemde açıkça görülmeyebileceğini vurgulamaktadır (Van Dijk, 2008). Bu sebeple radikal sağ partilerin söylemlerinde başvurduğu en güçlü anlamsal kavramlardan birinin gizli anlatımlar, yani “imalar” olduğu görülmektedir.

Van Dijk sağduyunun söylemler aracılığıyla oluşturulduğunu, güvenilmez olduğunu, manipüle edilmemiş olsa bile sosyal ön yargılar ve aldatmacalar tarafından etki altında bırakıldığını belirtmektedir (van Dijk T. A., 1998, s. 104). Bu sebeple, ESA çalışmalarında “hakimiyet” vurgusu yapmakta ve hakimiyetin bir güç hiyerarşisini ifade ettiğini vurgulamaktadır (van Dijk T. A., 1993). Söylem düzeyinde sürdürülen hakimiyet neticesinde zenginin yoksula, beyazın siyaha, erkek egemenliğinin kadına üstünlüğü gibi çeşitli tahakküm biçimlerinin tekrarlandığını ifade etmektedir.

Utz Maas, Siegfried Jager, Jürgen Link gibi araştırmacıların mensubu olduğu Alman ekolünde ise Foucault'un söylem kavramına İngiliz ekolünden daha yoğun ve güçlü bir bağlılığın olduğu görülmektedir (Subay, Polat & Torun, 2023). Alman ESA ekolü, özellikle eleştirel teorilerden ciddi anlamda etkilenmiş, Theodor Adorno, Max Horkheimer ve Herbert Marcuse gibi eleştirel teorisyenlerin çalışmaları Alman ekolüne yön vermiştir. Söylemi analiz etmek için sıklıkla dilbilim, sosyoloji, felsefe ve siyaset bilimi dahil olmak üzere çeşitli disiplinlerden yararlanmaları sebebiyle disiplinlerarası bir anlayışa sahip olmuşlardır. Ayrıca ekolün, metinlerde yer alan gizli güç ilişkilerini ve ideolojik önyargıları ortaya çıkarmak için metafor, sembol kullanımı, çerçeveleme, söylemsel stratejilerin tespit edilmesi gibi kullandığı çeşitli yöntemler bulunmaktadır.

Kimi kaynakların Alman ekolüyle özleştirmekte bir beis görmediği Ruth Wodak'ın öncülük ettiği Viyana ekolü ise kendini ESA çalışmalarının “felsefi ve sosyolojik geleneği” olarak tanımlamaktadır (Fairclough & Wodak, 1997). Viyana ekolünü oluşturan Wodak'ın diğer çalışma arkadaşları arasında Rudolf De Cillia, Gertraud Benke, Helmut Gruber, Florian Menz, Martin Reisigl, Usama Suleiman, Christine Anthonissen bulunmaktadır. Tarihsel ve siyasal konuların ve metinlerin analizinde, söylemsel oluşumların tarihsel boyutu vurgulanmakta, özellikle “üçgenleme” (*triangulation*) olarak adlandırılan yöntemsel çoğulculuk ilkesinin hâkim olduğu görülmektedir. Wodak'ın ulusal kimliğin söylemsel inşası çalışmalarında da görüldüğü gibi disiplinler arası yaklaşım tarihsel, sosyo-politik, dilsel perspektifleri metodolojik bir çoğulculuk ekseninde harmanlamaktadır. Bu yöntem hem

birden fazla veri toplama metodu kullanmayı hem de farklı setlerde verilerin analizini içermektedir (Wodak ve diğerleri, 2009).

ESA çalışmalarında çok çeşitli yaklaşımlar olmasına rağmen Fairclough ve Wodak çeşitli analitik yaklaşımların kombinasyonlarının kullanılmasını “arabuluculuk” açısından oldukça önemli görmektedir (Fairclough & Wodak, 1997, s. 258). Onlara göre ESA’nın sosyal problemlere işaret etmesi, güç ilişkilerinin söylemsel olması, söylemin toplumu ve kültürü oluşturması, söylemin ideolojik boyutunun bulunması, tarihsel olması, metin ve toplum arasındaki ilişkinin dolaylı olması, analizinin yorumlayıcı ve açıklayıcı olması ve bir sosyal eylem biçimi olması gibi unsurlar ESA çalışmalarının ana ilkelerini oluşturmaktadır (Fairclough & Wodak, 1997, s. 271-280).

Bu ekollerin ve yaklaşımların yanı sıra The Duisburg Okulu, Halliday’in yaklaşımı, Lesarten yaklaşımı, ESA çalışmalarını Corpus Dilbilimi ile harmanlayan yaklaşımlar, Sosyal Aktör Yaklaşımı, Görsel Dilbilgisi Yaklaşımı, Loughborough Yaklaşımı gibi yaklaşımların da bulunduğu çeşitli kaynaklarda dile getirilmektedir (Tenorio, 2011; Wodak, 2007).

ESA’nın Makro ve Mikro Yapısı

Bu noktada ESA’nın makro ve mikro yapısına değinilmesi de söyleme ve ESA çalışmalarına dair çizilen çerçeveyi tamamlayacaktır. Söylem analizi çalışmalarının öncü ismi van Dijk’in mikro ve makro seviyeler arasında yaptığı ayırım, ESA çalışmaları açısından oldukça yol göstericidir. ESA’da mikro düzeyde dilin kullanımı, söylem, sözlü etkileşim ve iletişim yer almaktadır. Makro düzeyde ise güç, egemenlik, eşitsizlik gibi güç ilişkilerine dayanan konulara vurgu yapılmaktadır (van Dijk T., 2001, s. 354). Fairclough da Van Dijk’in tipolojisi olarak nitelendirilen söz konusu ayırma vurgu yapmakta ve söylem analizinin mikro ölçeğine “kelime bilgisi, dilbilgisi, uyum, metin yapısı, kuvvet ve tutarlılık” gibi daha fazla dilsel terim eklemektedir (Fairclough N., 1992, s. 137). Bu kapsamda van Dijk, mikro ve makro seviye arasında çeşitli köprüler kurulması için analitik çerçeve ortaya koyarak çeşitli yollar da göstermiştir.

Tezin araştırma sorusuna vereceğimiz cevap açısından makro ve mikro ayırımın önemlidir. Zira Avrupa Parlamentosu’ndaki popülist radikal sağ siyasi grupların makro düzeyde Rusya üzerinden dış politika alanındaki ana akım siyasi grupların hakim söylemlerini ve öznelliklerini yok etmeye çalışırken Rusya özelinde yeni bir söylem alanı inşa etme ve yeni bir söylem inşasına meşruiyet kazandırmaya çalışmaları gözler önüne serilecektir. Mikro düzeyde ise bu söylemsel mücadelenin hangi söylemsel stratejiler ve dilsel araçlar üzerinden gerçekleştirildiği ve kurulduğu tespit edilecektir.

2.2. Popülist Radikal Sağın Söylem Analizi

2.2.1. Ruth Wodak'ın Söylem-Tarihsel Yaklaşımı

Ruth Wodak'ın söylem tarihsel yaklaşımı, özellikle “biz ve onların” söylemsel inşasına ve kimlik ve farklılık unsurlarının temel öge olarak yer aldığı kimlik inşasına özel bir vurgu yapmaktadır (Wodak, 2001, s. 73). Bu yönleriyle radikal sağ söylemin incelenmesinde oldukça kullanışlı veri setlerini ve teorik çerçeveyi sağlayacağı düşünülmektedir. Yaklaşımın sahip olduğu temel “dilsel araçlar” ve “söylemsel stratejiler”, radikal sağ grupların temsiller yoluyla inşa ettikleri öznellikleri göstermek ve Rusya'ya yönelik yaklaşımlarını açıklamak amacıyla kullanılacaktır. Elbette söylem analizi boyunca yalnızca Wodak'ın ESA yaklaşımına bağlı kalınmayacak, van Dijk ve Fairclough'un da ESA yaklaşımlarında çerçevesini çizdikleri söylemsel stratejilere referans verilecektir.

Wodak; Jürgen Habermas, Basil Bernstein ve Aaron Cicourel gibi eleştirel teorisyenlerden etkilendiğini ve 1976'da mahkemelerde savunma yapılırken kullanılan dili incelediği doktora teziyle söylem analizi çalışmalarına başladığını bir röportajında dile getirmiştir (Wodak, 2007). Özellikle Avusturya'daki seçim kampanyalarını inceleyerek siyasi söylem alanındaki çalışmalarına başlamış, daha sonra Avusturya'da Yahudi karşıtı söylemin yanı sıra ırkçı söylem üzerine kapsamlı araştırmalar yaparak Söylem-Tarihsel Yaklaşımın temellerini atmıştır.

Ruth Wodak'ın Söylem Tarihsel Yaklaşımı'nın en temel üç özelliği bulunmaktadır. Birinci temel özelliği bu yaklaşımın metinlere odaklanmasıdır. Wodak, ESA yaklaşımını metinlerin analizinde uygularken ise dört aşamalı bağlam modelini izlemektedir.⁴ Söylem Tarihsel Yaklaşımın ikinci önemli özelliği ise, ona göre söylemin sosyal olarak inşa edilmiş ve kurucu olmasına, makro konularla ilgili olmasına, usamlamalara (*argumentation*) dayanan çoklu perspektiflere sahip olmasıdır. Bu yönleriyle Wodak, ESA'ya “bağlam odaklı gösterge bilimsel pratikler” olarak yaklaşmaktadır. Wodak'ın Söylem Tarihsel Yaklaşımının son özelliği ise “pozitif benlik ve negatif öteki” sunumunun söylemsel stratejiler vasıtasıyla açığa çıkarılmasıdır (Erdoğan, 2022). Bu özellik, özellikle Avrupa'daki radikal sağ partilerin söylemlerinin incelenmesi açısından kullanışlı bir perspektif sağlamaktadır.

Wodak'a göre araştırmacıların üzerinde durması gereken temel meselenin “büyük bir teoriye ihtiyacımız var mı” sorusu olmaması gerekmektedir. Bu sorunun yerine söylem analizlerinin araştırma ve inceleme süreçlerinde “hangi kavramsal araçlar bu bağlamla ya da bu problemle ilişkilendirilir” sorusunun sorulmasının daha doğru sonuçlara götüreceğini vurgulamaktadır (Çakmak & Bilişli, 2019, s. 110). Bu yönüyle Wodak, politik alan/politika ile medya ve toplum arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya

⁴ Bunlar; ilgili siyasi partilerin tarihsel gelişmeleri (sosyo-politik, tarihsel bağlam), belirli bir tartışma ya da olayı domine eden tartışma (mevcut bağlam), belirli bir metin (metin içi bağlam, iç metin), söylemsel pratikleri etkileyen diğer ilgili olaylar, telaffuzlar, söylemler, metinlerdir.

çalışmaktadır. Bu ilişkilerin oldukça karmaşık olduğunu düşünen Wodak, ancak disiplinler arası bir yaklaşımla bu karmaşık ilişkilerin çözülebileceğini belirtmektedir. Bu temel özelliklerin yanı sıra Söylem-Tarihsel Yaklaşımı'nın diğer ayırt edici özelliklerini genel hatları itibarıyla şu şekilde ortaya koymak mümkündür: (Wodak, 2001, s. 63-94)

- Disiplinler-arası bir yapıya sahiptir. Bu özelliğini ise teoride, araştırma sürecinde ve pratikte olmak üzere araştırmanın her safhasında göstermektedir.
- Problem yönelimlidir. Bu sebeple sadece dil bilimsel öğelere odaklanmadığı görülmektedir.
- Gerek teorik gerekse metodolojik açıdan eklektik olduğu vurgulanmaktadır. Ele alınan problemin anlaşılmasında ve analiz edilmesinde işe yarayacak olan teori ve yöntemler “birlikte” ve “bir arada” kullanılmaktadır. Bu sebeple Wodak'ın ESA yaklaşımında van Dijk, Fairclough gibi farklı ekoller benimsemiş önde gelen ESA araştırmacılarının tespitlerinden de yararlanılmaktadır.
- Saha çalışması ve etnografiyi dışlamamaktadır. Tam tersine saha çalışmasını araştırma sürecine dahil etmektedir.
- Wodak'ın yaklaşımı hareketlidir (*abductive*). Bu sebeple söylem analizi, teori ve ampirik veriler arasında “her daim bir gidiş geliş” gerekli kılmaktadır.
- Çoklu tarzlar ve çoklu kamu alanları araştırma sürecine dahil edilmektedir. Metinler arası ve söylemler arası ilişkiye önem verilmekte ve “yeniden bağlamaştırma” araştırma sürecinde sık sık ön plana çıkmaktadır.
- Söylemlerin ve metinlerin yorumlanmasında ve araştırma sürecinde tarihsel bağlam her zaman analize dahil edilmekte ve ana çerçeveyi oluşturmaktadır. Wodak'ın ESA çalışmalarını özellikle diğer ekollerden ayıran tarihsel bağlama vurgu yapmasıdır.
- Analiz için gerekli kategoriler ve araçlar, incelenen probleme göre ve sıralanan basamaklara göre tanımlanmaktadır.
- Wodak'ın yaklaşımında elde edilecek bulguların farklı alanlardaki uzmanlar için de ulaşılabilir ve anlaşılabilir olması gerekmektedir. Bu sebeple belirli söylemsel ve sosyal pratiklerin değiştirilmesinin, hedefine uygun olarak yapılması gerektiği belirtilmektedir.

Ruth Wodak, ESA'ya yönelik genel metodolojik yaklaşımında (ulusal kimliğin söylemsel inşası konusunda da geçerli olmak üzere) iç içe geçmiş üç analiz boyutunu birbirinden ayırmaya odaklanmaktadır. İlk olarak metinlerin anlamını ve yapılarını oluşturan üç boyut bulunduğunu belirtmektedir. Bunlar metnin içeriği (*topics*), metin içinde başvurulan söylemsel stratejiler (*discursive strategies*) ve dil bilimsel araçlardır (*linguistic means*). Örneğin konu olarak sınıflandırdığı beş temadan biri olan “ortak siyasi durum ve geleceğin söylemsel inşası” temasında vatandaşlık, siyasi başarılar, şimdiki ve gelecekteki siyasi sorunlar, krizler ve tehlikeler, gelecekteki siyasi amaçlar ve siyasi üstünlük

gibi kavramların inşasını incelemektedir (Wodak ve diğerleri, 2009). Söylemsel stratejiler ve dil bilimsel araçlar ise metin içerisinde öznelliğin inşa edilmesinde başvurulan yöntemleri nitelendirmektedir.

Wodak, söylemlerin birbirleriyle ilişki içinde olduklarına da özel bir vurgu yapmaktadır (Wodak & Weiss, 2005, s. 127). Kavramlar arasındaki ilişkinin çok boyutlu olduğuna dikkat çeken Wodak, belirli bir konuyla ilgili ortaya konulan bir söylemin, bir eylem alanından başlayarak diğer alanlara doğru genişlemekte ve sıçramakta olduğunu ifade etmektedir. Böylece söylemlerin farklı alanlara ve farklı söylemlere rastlayarak “çakıştıklarını, üst üste bindiklerini ve birbirlerini işaretlediklerini” belirtmiştir. Wodak, bu şekilde söylemler arasında oluşan karşılıklı ilişki şeklini söylemler-arasılık⁵ ve metinler-arasılık⁶ kavramlarıyla açıklamaktadır.

Metinlerarasılık kavramı, ayrıca Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe gibi ESA araştırmacılarının “eklemlenme” kavramına (Laclau & Mouffe, 1985, s. 105) benzediği ve Wodak’ın bunlardan esinlendiği bu noktada vurgulanmalıdır. Fairclough da “Dil ve Güç” (*Language and Power*) başlıklı kitabında ESA için diğer bazı temel terimleri de tanımlamakta ve metinler-arasılık ve söylemler-arasılık arasında bir ayrım olduğunu belirtmektedir (Fairclough N., 2015, s. 38-39). Fairclough’un tanımına göre metinler-arasılık metinlerdeki somut metin parçalarının oluşumunu ve birleşimini ifade ederken, söylemler-arasılık türlerin oluşumunu ve kombinasyonunu ifade etmektedir.

Metinler-arasılık ve söylemler-arasılık ayrımının popülist radikal sağ grupların söylemlerinin incelenmesinde de temel referans öğelerden olduğu görülmektedir. Zira Wodak da popülist radikal sağ partiler tarafından bir söylemin “sürekli ve kasıtlı bir şekilde” değişik alanlara taşındığını, diğer söylemlerle örtüştürüldüğünü belirtmektedir. Bu şekilde ilgili söylemin farklı alanlarla bağlantısının kurulmasının kolaylaştırıldığı görülmektedir. Örneğin popülist radikal sağ partilerin göçmenlerle ilgili oluşturduğu söylemin bu strateji kullanılarak güvenlik, vatandaşlık, eğitim, dış politika gibi yeni ve farklı alanlara başarıyla taşındığı görülmektedir. Söz konusu stratejiye ESA çalışmalarında “bağlamı yeniden kurma” (*recontextualization*) adı altında sıklıkla değinilmektedir. Yeniden bağlamsallaştırma ya da bağlamı yeniden kurma, devam eden metinler-arasılık ve söylemler-arasılığın bir sonucu olarak ifade edilmektedir. ESA araştırmacıları bu süreci, “etkileşimlerin ve metnin parçalarının veya öğelerin orijinal bağlamlarından uzaklaştırma (bağlamından koparma) ve farklı bir bağlama yerleştirme (yeniden bağlamlama) hareketi” olarak açıklamaktadır (Fairclough N., 2015, s. 38).

⁵ Konu yönelimli söylemlerin birbiriyle ilişki olduğunu göstermektedir. Örneğin “ekonomik büyüme” söylemi “işsizlik”, “yatırım”, “küreselleşme” gibi diğer söylem konularıyla ilgilidir.

⁶ Metinlerin aynı olaylara atıfta bulunarak veya bir metin argümanlarının başka bir metinde yeniden ortaya çıkmasıyla bir konuya veya aktöre sürekli atıfta bulunarak birbirine bağlanabilmesidir. Bu duruma yeniden bağlamlama (reconceptualization) denilmektedir.

Sonuç olarak Söylem Tarihsel Yaklaşımı diğer yaklaşımlardan ayıran özellikleri ve eleştirel söylem analizi çalışmalarına katkılarına da yer vererek bölümü tamamlamak gerekirse: (Wodak, 2007)

- Wodak'ın en önemli katkısı disiplinlerarasılığa odaklanmak ve disiplinlerarasılığın uygulanmasıdır. Bu aynı zamanda ESA çalışmaları arasında “Söylem-Tarihsel Yaklaşım”ın da en önemli özelliklerinden biridir. Wodak'ın tarihçiler ve sosyologlarla yaptığı ekip çalışması bu yaklaşımın çıkış noktası olmuştur.
- Diğer ESA çalışan akademisyenlerin aksine teorik araştırmayı ampirik araştırmalarla, büyük veri setlerinin analiziyle ve etnografiyle güçlü bir şekilde birleştirmektedir.
- Wodak'ın yaklaşımının bir diğer önemli özelliği, İşlevsel Sistemik Dilbilim (FSL) ve diğer dilbilgisi teorilerinden ziyade metin analizi, argümantasyon teorisi ve retoriğe öncelikli olarak odaklanmasıdır.

2.2.2. Popülist Radikal Sağın Söylemsel Stratejileri

Radikal sağ grupların, partilerin ya da aktörlerin söylemlerine yönelik yapılan çalışmalarda çeşitli söylemsel stratejilerin ön plana çıktığı görülmektedir. Özellikle Viyana ekolünün temsilcisi Ruth Wodak'ın popülist radikal sağ grupların söylemsel stratejileri üzerine oldukça geniş kapsamlı çalışmalarının olduğu ve temel teorik çerçeveyi oluşturmaya çalıştığı görülmektedir. Wodak'ın Söylem Tarihsel Yaklaşımı, “bağlamlaştırmanın makro ve mezo seviyesini, metinlerin mikro analizine uyarlamaktadır.”

Metinlerin mikro analizini önceleyen bu yönde bir yaklaşım, iki seviyeli analizi beraberinde getirmektedir. Bu seviyelerden ilki metinlerin konularına ve temalarına odaklanan “başlangıç” (*entry level*) analizi iken diğeri metinlerin derinlemesine bir şekilde ahengini ve uyumunu irdeleyen “derinlemesine analizdir” (*in depth*). Başlangıç analizinde metinlerin hangi konularla ilgili olduğu belirlenerek içeriği tespit edilmekte ve söz konusu söylem, belirli bir söylem alanına ve temaya atanmaktadır. Derinlemesine analiz ise tam anlamıyla yapılan çalışmadaki araştırma sorusuyla ilgilidir ve türlerin (TV, röportaj, seçim poster, parlamento konuşmaları vs.) analizinde ilgili metnin makro yapısını, söylemsel stratejilerini ve usamlama düzenlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Wodak genel hatları itibarıyla söylem inşasının makro stratejileri olarak dört önemli strateji ortaya koymaktadır (Wodak ve diğerleri, 2009). Bu stratejiler inşa etme⁷ (*construction*), meşrulaştırma ya da ebedi hâle getirme (*perpetuation/justification*), dönüştürme (*transformation*) ve sökme ya da parçalama (*demantage/dismantling*) olarak adlandırmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre inşa etme

⁷ İnşa etme stratejisi dört farklı referans yoluyla yapılabilmektedir. Bunlar; Birleşme (Unification), Tanımlama (identification), Dayanışma (solidarity) ve Farkılaştırma (differentiation).

stratejisi ekseninde oluşturulan söylemsel pratikler; ırklar, etnik kimlikler, milletler gibi belirli kolektif kimlikler inşa ederek belirli toplumsal koşulların oluşturulmasında ve üretilmesinde kurucu bir rol oynamaktadır. Meşrulaştırma ya da ebedi hâle getirme stratejisinde ise söylemsel pratikler belli bir ırkla, milletle veya etnik kimlikle ilişkili olan bir toplumsal statükoyu idame ettirebilmekte, yeniden üretebilmekte veya onu meşrulaştırabilmektedir. Dönüştürme olarak nitelendirilen strateji ekseninde oluşturulmuş söylemsel pratikler söz konusu statükonun dönüştürülmesinde araç vazifesi görebilmektedir. Son olarak parçalama ya da sökme olarak adlandırılan stratejide ise söylemsel pratikler statükonun parçalanmasında, hatta yıkılmasında etkili olabilmektedir. Genel olarak hakim hegemon söylemin meşruiyetinin hedef alındığı ve yıkılmaya çalışıldığı söylem pratiklerinde görülmektedir.

Wodak’a göre popülist radikal sağ grupların söylemlerinde bulunan içeriklerde çok sık başvurulan çeşitli söylemsel stratejiler yer almaktadır. Örneğin Wodak, popülist radikal sağ söylemin dünyayı “iyi ve kötü” arasında, “biz ve onlar” arasında, “içerideki dışarıdakiler” arasında basit dikotomik bir bölünmeye uğratarak “olumlu benlik, olumsuz öteki” temsilini kurduğunu belirtmektedir. Bunu yaparken de “kişi karalama” (*ad hominem arguments*), “korkuluk mantık hatası” (*straw man fallacy*), “aceleci genelleme” (*hasty generalization fallacy*) gibi yanlış kanaatlere (*fallacy*) ve usamlama stratejilerine başvurarak agresif bir söylem inşa etme şeklini savunduklarını vurgulamaktadır. Bunların yanı sıra popülist radikal sağ aktörler belirli hatalarını dahi reddederek ve haklı göstererek hızlı bir şekilde suçlayacak başka birisini hedefe koyma ve günah keçisi bulma yolunu tercih etmektedir. Son olarak baskı altında kaldıklarında muğlak, kaçamak, samimi olmayan özür dileme şekilleri de popülist radikal sağ söylemde sık görülen söylemsel stratejiler arasındadır.

Başka bir deyişle, popülist radikal sağ söylemin dikotomik dünya görüşü, kurban-fail zıtlığını ve suçluyu hedeften çıkararak başka bir suçlu bulmayı sağlayan günah keçisi inşasına özel önem vermektedir. Ayrıca tarihle ilgili geleneksel tema ve öğeler veya kurtarıcı mitiyle ilgili geleneksel tema ve öğeler (*topos*) gibi söylemsel stratejilerin kullanılması revizyonist tarih anlatısına ve “ötekilere” karşı “bizi” koruyan mesih/kurtarıcı mitinden faydalanılmasına olanak sağlamaktadır.

ESA uzmanlarının çerçevesini çizdiği tüm bu söylemsel stratejilerin ve mikro analiz yöntemlerinin, yapılan çalışmalar vasıtasıyla ortaya konulduğu, gösterildiği ve desteklendiği bu noktada ifade edilmelidir. Çeşitli çalışmalar popülist radikal sağ söylemleri sahiplenen kesimleri, ırkçılık ve önyargı suçlamalarından korumaya olanak sağlayan söylemsel stratejilere odaklanmıştır. Bu kapsamda söylemlerde otoritelere yapılan atıflar, konunun nicelleştirilmesi ve teyit edici garantilerin verilmesi gibi rıza oluşturma amaçlı güven artırıcı eğilimlerin ön plana çıktığı belirtilmektedir. Bu eğilimlere ve stratejilere, popülist radikal sağcı siyasetçiler tarafından sıklıkla başvurulduğu görülmektedir (Rapley, 1998; Verkuyten, 2013).

Popülist radikal sağ aktörlerin sıklıkla benimsediği “ırkçılığın inkârı” stratejisine odaklanan oldukça çok sayıda çalışma da yapılmıştır (Bonilla Silva & Forman, 2000; Condor, Figgou, Abell, Gibson & Stevenson, 2006; van Dijk T. A., 1992; van Dijk T. A., 1993). Bu söylemsel stratejide genelde olumlu ve önyargısız bir benlik sunumu kurmaya ve böylece sosyal olarak kabul edilemez görüşlerin ifade edilmesine izin vermeye olanak sağladığı için “sorumluluk reddi beyanı” yer almaktadır (“ırkçı değilim ama...” şeklinde tezahür etmektedir.) Van Dijk özellikle genel savunma ya da meşrulaştırma stratejileri olarak kullanışlı “reddetme tipleri” de ortaya koymuştur (van Dijk T. A., 1992).

Van Dijk ırkçılığın en güçlü inkâr şeklinin “tersine çevirme” olduğunu belirtmektedir. Söz konusu tersine çevirme stratejisi ise aslında “bizim değil onların ırkçı olduğu” varsayımına dayanmaktadır (van Dijk T. A., 1993). van Dijk araştırmasında özellikle Fransız popülist radikal sağ partisi Ulusal Cephe’ye odaklanmıştır. Fransa’daki radikal sağ partinin, göç ve mültecilerin Fransız karşıtı ırkçılığın ana sebebini oluşturduğunu dile getirdiğini göstermektedir. Hâliyle söz konusu popülist radikal sağ söylem, “ırkçılık karşıtı liberallerin” ve “çok kültürlülüğü savunanların” göçe yönelik ılımlı bir pozisyon sergileyerek aslında ırkçılığı teşvik ettiklerini iddia etmektedir.

Van Dijk’in çalışmasına benzer şekilde Wood ve Finlay, İngiliz popülist radikal sağ parti BNP’nin iletişim stratejini incelemiş ve çalışmalarında partinin terörist eylemleri “beyaz insanları” kurban olarak konumlandırarak şekilde tanımladığını ortaya koymuştur (Wood & Finlay, 2008). Bu tanımlama ve konumlandırma, popülist radikal sağ partiyi ve üyelerini bir yandan ırkçı olmaktan kurtarıken diğer yandan beyaz karşıtı ırkçılığın hedefi olarak sunma imkanını beraberinde getirmiştir. “İrkçılığın tersine çevrilmesi” stratejisi bunların yanı sıra, Richardson ve Colombo’nun (Richardson & Colombo, 2014) Avrupa popülist radikal sağ partilerin broşürleri üzerinden yaptıkları araştırmada, Atton’un yaptığı çalışmada (Atton, 2006), Goodman ve Johnson’un (Goodman & J. Johnson, 2014) İngiliz Ulusal Partisi (British National Party- BNP) ve lideri Nick Griffin’in söylemlerini inceledikleri çalışmada konu edilmiş ve analiz edilmiştir.

Ayrıca Ruth Wodak, popülist radikal sağ partilerin dışlayıcı tutumları ve ayrımcı söylemleri sebebiyle yaptırma maruz kalmamak amacıyla bu söylemlerini şifreli ve muğlak bir yapıda inşa ettiklerini ve oluşturduklarını belirtmektedir (Wodak, 2015). Öyle ki ayrımcılık, ön yargı, dışlama gibi kavramların olumsuz çağrışıma sahip olduğu bilinmektedir. Bu sebeple bu partilerin üstü kapalı ima etme (*insinuation*), sezdirme (*impicatures*), çıkarım ve varsayım yapma gibi pragmatik söylemsel stratejilere ve dilbilimsel araçlara başvurdıklarının altını çizmektedir. Bu tespitlerinin yanı sıra Wodak, yapılan siyasi anketlerde ve saha çalışmalarında ırkçı ideolojilerin analiz edilmesinde başarısızlık gösterilmesinin de söylemlerdeki bu üstü kapallılıkla ve şifreli yapıyla ilgili olduğunu belirtmektedir.

Komplolara başvurma da radikal sağ söylemde oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Söz konusu komplolar, gerçek olmayan senaryolar ve hayal ürünü uydurma hikayelerden oluşmaktadır. Bunlar genel hatları itibarıyla lobilerin, bankaların, güçlü kişilerin, önde gelen ailelerin bütün ipleri ellerinde tuttuğuna ve her şeyi kontrol ettiklerine dayanmaktadır. Söylemlerdeki bu komploların ve uydurma hikayelerin, çoğu zaman dramatize edildiği ve abartıldığı görülmektedir. Uydurulan bu yalan ve uydurma söylentiler, “öteki” olarak inşa edilen özneliği suçlamayı, önemsizleştirmeyi, şeytanlaştırmayı amaçlamaktadır. Wodak da radikal sağ partilerin söylemlerinin sadece retorik biçimi ile ilgili olmadığını, aynı zamanda belirli bir içerikle ilgili olduğunu belirtmektedir (Wodak, 2015). Bu partiler çeşitli gerçek ya da uydurulmuş tehlikelerle ilişkili korkuları inşa ederken Avrupa’daki topluma zarar veren, tehdit eden ve suçlayabilecekleri bir günah keçisi oluşturduklarını söylemektedir.

Popülist radikal sağın günah keçisi oluşturma ve komplo teorileri inşa etmeleri konusunda yapılmış çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir (Goodman & J. Johnson, 2014; Finlay, 2007; Wood & Finlay, 2008). Bu kapsamda bu partiler farklı olan “onların”, “bize” karşı kastettiği kötülüklerin ve niyetlerinin altını çizmektedir. İnşa edilmeye çalışılan onlar-biz ayrımı ise “komploları” ve “korkuları” popülist radikal sağ retorik söylemsel inşasında önemli bir parça konumuna getirmektedir. Örneğin Finlay’ın çalışması radikal sağ partilerin, söz konusu güç odaklarının kendi haklarını yok etmeye çalışan hainler olarak nasıl kodlandığını ve nasıl iç düşman hâline getirildiğini gözler önüne sermektedir. Goodman ve Johnson’un (Goodman & J. Johnson, 2014), Rooyackers ve Verkuyten (Rooyackers & Verkuyten, 2012) ile Wood ve Finlay’ın (Wood & Finlay, 2010) yaptığı gibi diğer çalışmalar da popülist radikal sağ siyasetçilerin sıradan insanlara ve köklerine ihanet eden ülke içindeki siyasi elitleri tanımlayarak aslında kendilerini ırkçı ve faşist olmaktan nasıl kurtardıklarını ve bu etiketten kaçındıklarını ortaya koymaktadır. Popülist radikal sağ siyasetçiler, bu söylemsel stratejiler vasıtasıyla kendi söylemlerini ifade özgürlüğü olarak sunmakta ve kendilerine yönelik soruşturma, şikayet ve eleştirileri ifade özgürlüğünün engellenmesi olarak nitelendirmektedir.

Son olarak popülist radikal sağ söylemde görülen en önemli ve yaygın söylemsel stratejilerden birisi “bilinçli muğlaklık” (*calculated ambivalence*) stratejisi ve provokasyon stratejisidir. Bu stratejiler popülist radikal sağ aktörlerin agresif kampanya yürütmelerine, medyada gündem tesis etmelerine ve geniş dinleyici kitlelerine seslenmelerine olanak sağlamaktadır. Wodak özellikle bu stratejilerin popülist radikal sağ aktörlere ait retoriklerinin sürekli devinimini ve yayılmasını mümkün hâle getirdiğini vurgulamaktadır (Wodak ve diğerleri, 2009).

Tablo 3: Söylem Tarihsel Yaklaşımına Göre Kimlik Politikalarının İnşasında Başvurulan Söylemsel Stratejiler

Strateji	Hedef	Araçlar
Tayin Etme / Atama	Grup içi ve grup dışı yapıların oluşturulması	• Üyelik kategorizasyon eğitimleri ve göstergeleri • Metaforlar, metonimler ve sözdizimi gibi kinayeler • Süreçleri ve eylemleri belirtmek için kullanılan fiiller ve isimler
Hüküm Verme / Yükleme	Sosyal aktörleri az ya da çok olumlu ya da olumsuz, küçümseyici ya da takdir edici şekilde etiketlemek	• Olumsuz veya olumlu özelliklere ilişkin kalıplaşmış, değerlendirici atıflar • Örtülü ve açık yüklemeler • Açık karşılaştırmalar, benzetmeler, metaforlar ve diğer retorik figürler (metonimler, arıksayılar ve örtmeceler dahil) • İma, çağırışım ve varsayımlar
Tartışma / Uslamlama	Olumlu veya olumsuz atıfların meşrulaştırılması	• Dahil edilmeyi veya dışlamayı, ayrımcılığı veya ayrıcalıklı muameleyi meşrulaştırmak için kullanılan topoi, yanlışlar ve karşı olgular.
Perspektif kazandırma, çerçeveleme veya söylem temsilleştirme	Müdahaleyi ifade etmek, konuşmacının bakış açısını konumlandırmak	• (Ayrımcı) olay ve ifadelerin bildirilmesi, tanımlanması, anlatılması veya alıntılanması • Gösterici sözcükler (Deictics) • Doğrudan, dolaylı veya serbest dolaylı konuşma • Tırnak işaretleri, söylem işaretleri/parçacıkları • Animasyonlu vezin tekniği (prosody)
Yoğunlaştırma veya hafifletme	Bir önermenin epistemik durumunu değiştirmek	• (Ayrımcı) ifadelerin edimsöz gücünü yoğunlaştırmak veya azaltmak • Küçültücüler veya büyütücüler • Kipsel parçacıklar, etiket soruları ve dilek kipinin kullanımı • Tereddütler ve belirsiz ifadeler • Abartılar ve arıksayılar (litotes) • Dolaylı söz eylemleri (iddia yerine soru gibi) • Söyleme, hissetme ve düşünme fiilleri

Kaynak: (Reisigl & Wodak, 2009; Wodak, 2001)

Avrupa'daki popülist radikal sağ aktörlerin kimlik politikalarını benimsedikleri ve kimliği politika yapıcı bir unsur olarak kullanmaya çalıştıkları bilinen bir gerçekliktir. Bu sebeple kimlik politikalarının oluşturulması konusunda başvurulan söylemsel stratejilere de yakından bakılması gerekmektedir. Wodak'ın Söylemsel-Tarihsel Yaklaşımına göre kimlik politikalarını oluşturan beş makro söylemsel strateji bulunmaktadır (Reisigl & Wodak, 2016; Çakmak & Bilişli, 2019). İlk olarak tayin etme/atama (*nomination*) stratejisi, kategorik bir şekilde grup içi ve grup dışı odaklar oluşturmak amacıyla sosyal aktörleri temsil etmek ve inşa etmek için kullanılmaktadır. Bu strateji için işlevsel olan bir takım dilbilimsel araçlar bulunmaktadır. Bunlar arasında metaforlar (*metaphor*), mecazlar (*metonymy*), dar anlamlı bir sözcüğün geniş anlamda kullanılması (*synecdoche*), ima yollu stratejiler ya

da adaylık stratejisi olan dilbilimsel çıkar/ilgi araçları, üyelik kategorilendirmeleri, ad aktarmaları vb. gibi dilbilimsel araçlar ön plana çıkmaktadır.

İkinci önemli strateji ise “hüküm verme ya da yükleme” (*predication*) stratejisidir. Bu strateji ise sosyal aktörleri, yüklem aracılığıyla karakterize etmeyi ifade etmektedir. Bu da genellikle olumlu ya da olumsuz özelliklere ait değerlendirici ve yargılayıcı nitelikler kullanılarak yapılmaktadır. Temel amaç aktörleri olumlu ya da olumsuz bir şekilde tasvir ederek onlarla ilgili hüküm verilmesi ve hüküm verilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Popülist radikal sağ partiler, retorik dünyayı iyi ve kötü arasında, biz ve onlar arasında, içerideki dışarıdakiler arasında basit dikotomik bir bölünmeye tabi tutarak “olumlu benlik, olumsuz öteki” temsili kurmaktadır. Ortak düşmanlar oluşturulurken başvurulan en yaygın stratejiler arasında kategorik ayrımlar ve kategorik genellemeler yapma bulunmaktadır. Bu stratejiler ise dışarıdakileri ve ötekileri tehdit, farklı ve sapkın olarak tasvir etmeye imkân sağlamaktadır (van Dijk T. A., 1993).

Batı ülkelerinde yer alan popülist radikal sağ partilerin söylemlerine yönelik yapılan araştırmalar, popülist radikal sağcı siyasetçilerin göç, mülteciler ve etnik azınlıklara yönelik tutumlarından dolayı ırkçı olarak etiketlenmekten kaçınmak için çeşitli söylemsel stratejiler benimsediklerini ve retorikler belirlediklerini ortaya koymaktadır. Bu çalışmalarda özellikle Hollanda, Avusturya, Fransa, Avustralya gibi ülkeler ön plana çıkmaktadır. Tüm bu çalışmalar Avrupa’da popülist radikal sağ partilerin söylemlerinde ortak düşmana ihtiyaç duyduğunu ve ortak düşman inşa etmeye çalıştıklarını ortaya koymaktadır. Söylemlerde ise “içeridekiler” ve “dışarıdakiler” olmak üzere iki tür düşmanın inşa edildiği görülmektedir. Etnik ya da dini azınlıklar, göçmenler dışarıdaki düşmanı temsil ederken, çok kültürlülüğü ve heterojen toplum yapısını savunarak “köklerine ihanet eden” elitler, liberaller, siyasi muhalifler ise içerideki düşmanı temsil etmektedir.

Sakki ve Pettersson (Sakki & Pettersson, 2016) yaptıkları çalışmada İsveç ve Finlandiya’da popülist radikal sağcı siyasetçilerin göç karşıtlığını “öteki ve düşman” oluşturmak için hangi söylemsel stratejiler vasıtasıyla araç hâline getirdiklerini ortaya koymaktadır. Özellikle siyasi blogların incelendiği araştırmada, blogların ana akım medyayı etkileme potansiyeli ve söylemsel stratejiler barındırmaları açısından popülist radikal sağ söylemi oldukça güçlü ve inandırıcı kıldıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Kimlik politikalarının söylemsel inşasında kullanılan üçüncü strateji ise “perspektif kazandırma” (*perspectivation*) stratejisidir. Bu strateji ile siyasi aktörler çevreyi ve diğer olayları ifade etmeye çalışarak kendi bakış açılarını konumlandırmaktadır. Bunu yaparak siyasi çıkarları doğrultusunda ilgili olayları ve söylemleri tanımlamakta, bildirmekte, anlatmakta ve alıntı yaparak tutum sergilemektedir. Olay ya da ifadeleri raporlama, anlatma, aktarma ya da alıntılama yoluyla

söylemlerde başvurulmaktadır. Ayrıca sıfatlar, etiket kelimeler (*flag words*) ya da damgalayıcı ifadeler (*stigma words*) gibi dilbilimsel araçlar kullanılarak yapılabilir.

Popülist radikal sağ aktörlerin kimlik politikalarının söylemsel inşasında kullandıkları dördüncü makro strateji ise tartışma ya da yargılamadır (*argumentation*). Söz konusu strateji çeşitli kaynaklarda “uslamlama stratejileri” olarak da ifade edilmektedir. Bu strateji ile olumlu ya da olumsuz nitelikler, haklı çıkarılmaya ve meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu stratejide geleneksel tema ve öğeler (*topoi*) ve yanlış kanaatlere (*fallacies*) oldukça yaygın olarak başvurulduğu görülmektedir. Topluma yapılan popülist çağrılar (*vox populi*), muğlak ifadeler (*ambiguities*), üstü kapalı varsayımlar (*implicit presuppositions*) bu strateji kapsamında yaygın kullanılan dilsel araçlara örnek olarak gösterilebilmektedir.

Son olarak kimlik politikalarının söylemsel inşasında şiddetlendirme veya yatıştırma (*intensification/mitigation*) da bir diğer strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu strateji ise “ifadelerin eylem gücünü yoğunlaştırarak ya da azaltarak bir önermenin epistemik statüsünü değiştirmeye ve yeniden vurgulamaya” yardımcı olmaktadır. Diğer bir deyişle, ifadelerin eylemsel gücünü arttırmaya veya azaltmaya yarayan yoğunlaştırma ve hafifletme stratejisi olarak bilinmektedir.

Örneğin popülist radikal sağ partiler söylemlerinde “baba yurdu” olarak nitelendirdikleri ülkelerini tehlikelerden bertaraf edebilmek için geçmişe yönelik ortak paydaya olan inancı ve bağlılığı vurgulamaktadırlar. Bu sebeple söylemlerinde eskiden kahraman, adil, kötülerle mücadele eden ataları sık sık yad etmektedirler. Bu şekilde popülist radikal sağ partiler tarafından revizyonist tarihler inşa edilmekte ve politikalara tarihteki kahramanlıklar üzerinden meşruluk kazandırılmaktadır.

Bu kapsamda özellikle son dönemde ortaya konulan çalışmalarda, popülist radikal sağ partilerin ideolojilerin ve siyasi tutumların meşrulaştırılması konusunda kolektif hafıza ve nostaljinin kullanımına dikkat çekmektedir (Mols & Jetten, 2014; Wodak & Forchtner, 2014). Örneğin Mols ve Jetten, Fransa, Belçika ve Hollanda’daki popülist radikal sağ parti liderlerinin konuşmalarını incelemişlerdir. Bu liderlerin göç ve sığınmacı politikalarına yönelik tutumlarını ve çok kültürlülük konusundaki yaklaşımlarını haklı çıkarmak ve daha sert bir duruşun gerekliliğini ortaya koymak için geçmiş ve bugün arasında nasıl bir süreksizlik algısı oluşturduklarını ve kolektif nostaljiyi nasıl araçsallaştırdıklarını ortaya koymuşlardır.

Araştırmacılar popülist radikal sağ parti liderlerinin bilinçli bir şekilde ulusun kahramanca zafer kazandığı anlara odaklandığını belirtmektedir. Bahse konu liderler, çatışmaların barışçıl bir şekilde çözüldüğü olaylardan bahsetmek yerine savaş zamanında rol oynayan tarihsel kişiliklere, ulusların bağımsızlıklarını ya da zaferi güvence altına almak için büyük fedakarlıklar yapmak zorunda kaldığı savaş zamanlarına benzeyen tarihsel paralellikler çizme eğiliminde oldukları ortaya konulmuştur. Bunu

yaparak bir yandan uluslarının şu anda da benzer bir savaşta olduğunu ima etmektedirler. Diğer yandan kendilerini savaş zamandaki liderler gibi ulusa liderlik etmek isteyen kişiler olarak sunma fırsatı oluşturmaktadırlar. Son olarak ise bu anlatıyla göçmenlere, azınlıklara ve dışarıda inşa ettikleri “ötekilere” yönelik sert tutumlarını meşrulaştırma ve rasyonelleştirme imkânı elde etmektedirler.

Mols ve Jetten’in araştırmasına benzer şekilde, Wodak ve Forchtner’in (2014) Avusturya’daki popülist radikal sağ partiye odaklandığı çalışmasında, Osmanlı İmparatorluğu’nun Viyana kuşatmasına dair anlatıların günümüz Avusturya siyasetinde nasıl hâlâ dolaşımda olduğu ve Avusturya popülist radikal sağ parti olan Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs- FPÖ) tarafından nasıl araçsallaştırıldığı ortaya konulmaktadır. Araştırmacılara göre popülist radikal sağ partinin ortaya koyduğu bu anlatılarda, geçmiş ve gelecek ile gerçek ve kurgu iç içe geçmiş ve harmanlanmıştır. Bu durum ise “geçmişten ders çıkarmak” ve “bilinçli muğlaklık” (*calculated ambivalence*) durumu oluşturmak için tercih edilmektedir. Zira bu söylemsel stratejiler, günümüzde öteki oluşturmak için duygusal bir depo vazifesi görmektedir. Wodak da “tarih toposu” ve “kurtarıcı toposu” gibi söylemsel stratejilerin kullanılmasının revizyonist tarih anlatısına ve “onlara” karşı “bizi” koruyan mesih/kurtarıcı mitine olanak sağladığını belirtmektedir ve popülist radikal sağ söylemin tarihsel dayanaklarına dikkat çekmektedir (Reisigl & Wodak, 2016).

Wodak’ın Söylem-Tarihsel Yaklaşımı, daha çok siyasi söylemi ele almakta ve siyaset alanına odaklanarak kavramsal çerçeveler geliştirmeye çalışmaktadır. Viyana ekolü, yaklaşımı belirli dış grupların siyasi ve sosyal olarak dışlanmasına yol açan söylemleri inceleyerek oluşmuştur. Bu sebeple Reisigl ve Wodak, Söylem Tarihsel Yaklaşımın amaçlarından birinin “hakimiyeti kuran, sürdüren veya onunla mücadele eden ideolojileri deşifre ederek belirli söylemlerin hegemonyasının gizemini ortadan kaldırmak” olarak nitelendirmektedir (Reisigl & Wodak, 2009). Bu nedenlerden dolayı, Avrupa Parlamentosu’ndaki radikal sağ grupların, ana akım siyasi grupların Rusya konusundaki yaklaşımlarını ve politikalarını yıkmayı ve yeni bir gerçeklik ve temsil oluşturmayı amaçlayan söylemleri en iyi şekilde Viyana ekolünün yaklaşımı üzerinden analiz edilebileceği düşünülmektedir. Zira söz konusu yaklaşım, içeride olumlu bir benlik kurarken, dışarda oluşturulan yeni ötekiler vasıtasıyla hakim söylemi sarsma ve dil üzerinden alternatif bir hegemonya oluşturma çabalarına eğilmektedir. Wodak, yaklaşımının ana odağının “içerideki” ve “dışarıdaki” grupların söylemsel inşasına dayanan kimlik inşa süreçleri olduğunu belirterek bu durumun altını çizmektedir (Wodak, 2001).

2.3. Kavram Olarak “Popülist Radikal Sağ”

Sağ ve sol kavramlarının ortaya çıkışı Fransız devrimine tekabül etmektedir. 1789 Fransız devrimi sonrasında oluşturulan parlamentoda aristokrasinin devamını ve Kral’ın gücünü korumasını savunan parlamenterler Kral’ın sağ tarafına oturmuşken, aristokrasi karşıtı ve Kral’ın yetkilerinin

azaltılmasını savunan eşitlikçi gruplar Kral'ın soluna oturmuştur. Bu şekilde ortaya çıkan “sağcı” ve “solcu” tanımları, günümüze kadar değişerek ve dönüşüme uğrayarak kullanılmaya devam etmiştir (Heywood, 2013).

Kral'ın sağına oturan ve aristokrasinin devamını savunan parlamenterlerin ait olduğu siyasi tutumun değişik varyasyonları, başta Avrupa olmak üzere günümüzde tüm dünyada tartışılır hale gelmiştir. Avrupa'da yükseliş gösteren sağ partilerin sahip olduğu popülizmin bir ideoloji mi, felsefe mi, belirli bir medya fenomeni mi ya da siyasi tarz mı olduğu konusunda hala mutabık kalınamamıştır. Avrupa'da sağ partilerle ilgili literatüre göz atıldığında en fazla kullanılan kavramların “radikal sağ” (*radical right*) “aşırı sağ” (*extreme right*), “uç sağ” (*far right*) olduğu görülmektedir. Gerek radikal sağ gerek aşırı sağ gerekse de uç sağ kavramları, siyasi yelpazenin sağ tarafında yer alan çeşitli siyasi hareketleri veya ideolojileri tanımlamak için kullanılan terimlerdir.

Siyasi düşünceler içinde sol merkezin solunda kalan, sağ ise merkezin sağına kalan siyasi tutumları yansıtmakta ve bu geleneksel spektrumu oluşturmaktadır. Günümüzde radikal ve aşırı hareketleri göstermek açısından ise at nalı şeklindeki siyasi spektrum kullanılmaktadır. Doğrusal spektruma alternatif olarak sunulan at nalı spektrumu, İkinci Dünya Savaşı sonrası faşizm ve komünizm düşüncelerinin ortak totaliter ve farklı eğilimlerini göstermek için oluşturulmuştur. Söz konusu spektrumda sağ ve sol hareketlerin merkezden uzaklaştıkça birbirilerine yaklaştıkları tezi işlenmektedir (Dayıoğlu, 2022).

Günümüzde spektrumun sağı olarak nitelendirilen söz konusu partileri Avrupa kıtasında 1920'lerde ya da 1930'larda ortaya çıkan faşist partilerden ayırmak gerekmektedir. Kökenleri bir yere dayandırılma ihtiyacı hissedilecekse 1960'lı yıllarda Almanya Ulusal Demokratik Partisi ya da Fransa'daki Pierre Poujade'in öncülüğünde ortaya çıkan hareketlerin partilerin kökeni olarak görmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır (Mengi, 2019). Zira bu partiler gerek lider düzeyinde olsun gerekse parti/hareket politikaları açısından geçmişteki faşist atalarıyla aynı amaç doğrultusunda ortaya çıkmamışlar ve demokratik düzeni şiddet yoluyla devirmeyi amaçlamamışlardır. Özellikle biyolojik ırkçılığı benimsemediklerinden ve demokratik rejimlere karşıt olmadıklarından dolayı geçmişteki atalarından ayırtırlmaları gerekmektedir.

Bu sebeple bu partilerin ideolojisini tanımlamak için “sağ kanat radikalizm” veya “sağ kanat aşırılık” gibi yeni terimler türetilme ihtiyacı hissedilmiştir (Mengi, 2019). Mudde, siyasi gündeminde söz konusu değişimi sağlayabilmiş ve 1990'lı yıllarda ortaya çıkarak Avrupa kıtasındaki siyasette daha başarılı hale gelmiş bu partileri üçüncü dalga olarak tanımlamaktadır (Mudde, 2000). Anlaşılabileceği üzere literatürde bahse konu partilerin ne zaman ortaya çıktığı ya da tarihleri ne kadar eskiye götürülebileceğine dair bir mutabakat yoktur. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan partilerin günümüzdeki radikal sağ partilerin ilk nüveleri olarak görülmesi gerektiğini söyleyenlerin yanı sıra 1984 yılında

Ulusal Cephe (National Front) partisinin Fransa seçimlerinde %4,1 oy alarak gösterdiği başarısının milat alınması gerektiğini düşünenler de bulunmaktadır (Bréchon & Kumar, 1992).

Eatwell and O’Sullivan, çalışmalarında sağ kanat partileri beş farklı kategoriye ayırmaktadır. “Gerici sağ” (*reactionary*) olarak nitelendirdikleri partileri geçmişe özlem duyan, dinsel ve otoriter yapıya sahip partiler, “ılımlı sağ” (*moderate*) olarak nitelendirdikleri partileri hem milliyetçi hem refah politikalarını destekleyen ama diğer yandan siyasi ve ekonomik değişimlere sıcak bakan partiler, “radikal sağ” (*radical*) olarak nitelendirdikleri partileri çoğunluğu oluşturan ve devlet içinde yaşayan grubu desteklerken azınlık gruplarını reddeden partiler, “aşırı sağ” (*extreme*) olarak nitelendirdikleri partileri aşırı milliyetçi ve popülist partiler, “neo-liberal sağ” (*neo-liberal*) olarak nitelendirdikleri partileri pazar ekonomisini vatanseverlik gibi değerlerle birlikte ele alan ve yorumlayan partiler olarak tanımlamışlardır (Eatwell & O’Sullivan, 1992).

Sağ kanat partilere yönelik kavramsallaştırma yapılması konusunda ise büyük tartışmaların ve kafa karışıklığın olduğunun altı çizilmelidir. Zira radikal sağ partilerle ilgili önde gelen araştırmacı Cas Mudde dahi 1996 yılındaki çalışmasında “aşırı sağ”, 2007 yılındaki çalışmasında “popülist radikal sağ” ve 2019 yılındaki çalışmasında “uç sağ” kavramlarını kullanmış, mevcut anlam karmaşasından kendi üzerine düşen payı almıştır. Mudde’nin yanı sıra Ruth Wodak, Hans-Georg Betz, Matthew Goodwin gibi önde gelen araştırmacıların da yıllara göre kullandığı kavramlar çeşitlilik göstermiştir.

Hangi kavramın kullanıldığıyla ilgili coğrafi bir trendin göze çarptığı ifade edilmektedir. Öyle ki Avrupa kıtasındaki Anglosakson gelenekten gelmeyen uzmanların araştırmalarında daha çok aşırı sağ terimini kullanmayı tercih ettikleri, bunun yanı sıra Amerika kıtasından ya da Anglosakson geleneğe mensup olan Avrupa’daki araştırmacıların radikal sağ terimine daha fazla yakınlık gösterdikleri belirtilmektedir (Kopecek, 2007). Kavramın nasıl tanımlanacağı konusunda araştırmacılar arasında bir mutabakat bulunmamasına rağmen iki konuda hemen hemen tüm uzmanların anlaştığı görülmektedir. Uzmanların söz konusu partilerin sağ kanat parti ailesine mensup oldukları ve radikallik/aşırıcılık konusunun bir ideoloji meselesi olduğu konusunda anlaştıkları görülmektedir (Carter, 2018). Bu ayrışmaların ve yapılan tanımlamaların ortaya konulması, yalnızca tez boyunca başvurulacak terminolojinin ve kavramsal çerçevenin açıklığa kavuşturulmasını sağlamayacak, aynı zamanda radikal sağ partilerin yükselişi özelinde yürütülen tartışmanın da daha net anlaşılmasını sağlayacaktır.

Tablo 4: Radikal Sağ Kavramsal Tartışmalarında Önde Gelen Uzmanların⁸ Kullandığı Terimler

Uzman	Kullandığı Terimler
Cas Mudde	Aşırı Sağ (1996) Radikal Sağ (2007) Uç Sağ (2019)
Pierro Ignazi	Aşırı Sağ (1992, 1995, 1996)
Hans-Georg Betz	Radikal Sağ Kanat (1994) Radikal Sağ (2004) Sağ Kanat Popülist (2012)
Paul Hainsworth	Aşırı Sağ (2008)
Roger Eatwell	Aşırı Sağ (2003) Ulusal Popülist (2018)
Herbert Kitschelt	Radikal Sağ (1995, 1997, 2007)
Jens Rydgren	Radikal Sağ (2018) Radikal Sağ Kanat (2017) Aşırı Sağ Kanat (2005)
Michael Mickenberg	Radikal Sağ (2000, 2007)
Terri E. Givens	Radikal Sağ (2000, 2005)
Elisabeth Carter	Aşırı Sağ Kanat (2002) Aşırı Sağ (2005) Sağ Kanat Radikalizm (2018)
Reinhard Heinisch	Sağ Kanat Popülizm (2003) Popülist Radikal Sağ (2021)

Kaynak: Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3.1. Popülizm

Popülizm kavramının günümüzde birçok siyasi hareketi tanımlamak için kullanıldığı bilinmektedir. Örneğin Latin Amerika ülkelerinde sol gelenekten gelen siyasi hareketler, Avrupa’da son yıllarda yükseliş gösteren ve her geçen gün adından daha fazla söz ettiren sağcı partiler, ABD’de ise gerek sol gerekse sağ kanattan gelen başkanlar bu kavram eşliğinde tartışılmış ve ele alınmıştır. Haliyle

⁸ Kavramsal çerçeve bölümü boyunca seçilen ve tablo haline getirilen uzmanlar istatistiksel anlamda temsili oldukları için değil, etkili olan ve ilk kavramsal tartışmayı yürüten uzmanlar olduğu için seçilmiştir. Öyle ki kavramsal tartışmada ön plana çıkan söz konusu uzmanların yürüttüğü tartışmalar, daha sonraki birçok ampirik çalışma tarafından temel olarak kullanılmıştır.

kavramın tek bir tanımını yapmak oldukça zordur. Tanımının sahip olduğu anlam karmaşasını ise en iyi şekilde “Popülizm: Anlamı ve Ulusal Nitelikleri” (*Populism: Its Meaning and National Characteristics*) adlı kitapta görmek mümkündür. Zira kitapta popülizm “bir ideoloji, bir hareket ve bir belirti” olarak tanımlanmaktadır (Ionescu & Gellner, 1969).

Bu noktada popülizmin ve popülist hareketlerin farklı değişkenlerden etkilendiğinin altı çizilmelidir. Dünyanın farklı coğrafyalarında popülist olarak nitelendirilen hareketlerin farklı siyasi durumlardan beslenmesi, kavramın da tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır. Örneğin Avrupa’da yükseliş trendi içinde olan popülist radikal sağ partilerin göçmen karşıtlığına ve yabancı düşmanlığına atıf yaptıkları belirtiliyorken, Latin Amerika’da yer alan hareketlerin himayeciliği ve ekonomik yolsuzlukları ve kötü yönetimi dert edindikleri, ABD’deki popülizmin ise müesses nizam karşıtlığını ve korumacı ekonomi politikaları unsur haline getirdikleri görülmektedir. Haliyle, popülizmin farklı coğrafyalarda farklı siyasi temalardan beslenmesi, kavramın da yeknesak bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Popülizmin tanımlanması konusunda çok farklı yaklaşımların bulunduğu belirtilmelidir. Tüm bu yaklaşımlar, kavramın tanımlanmasındaki mevcut karmaşıklığı giderme iddiasından yola çıkmış olsa da kavramın farklı bir yönünü ele aldıklarından tanımı çok daha karmaşık bir hale getirmiştir. Bu kapsamda popülizmi tanımlamak için “popüler fail yaklaşımı”, “Laclaucu yaklaşım”, “sosyo-ekonomik yaklaşım”, “siyasi strateji yaklaşımı”, “folklorik yaklaşım” gibi çok sayıda yaklaşımın ve bakış açısının ortaya konulduğu görülmektedir (Mudde & Kaltwasser, 2017). Lawrence Goodwyn’in çerçevesini çizdiği popüler fail yaklaşım, popülizmin siyaset sahnesine popüler katılım vasıtasıyla inşa edilen “demokratik bir yaşam biçimi” olduğunu vurgulamaktadır. Popülizmi olumlu bir demokratik güç olarak ele alan bu yaklaşımda, popülizmin sıradan seçmenin mobilize edilmesinde ve daha demokratik bir ortamın oluşturulmasında pay sahibi olduğunu belirtilmektedir (Goodwyn, 1976).

Ernesto Laclau ile eşi Chantal Mouffe’nin daha çok çerçevesini çizdiği Laclaucu yaklaşım ise popülizmi yalnızca siyaset sahnesinde başvurulacak bir unsur olarak değil “özgürleştirici bir güç” olarak ele almaktadır. Liberal demokrasiyi sorun olarak gören ve onun karşı tezi olarak radikal demokrasiyi çözüm olarak gören Laclau, popülizmin de çatışmayı siyaset sahnesine taşıyan bir unsur olarak tanımlanmaktadır (Laclau & Mouffe, 2001). Haliyle dışlanmış kesimleri siyasete taşıyarak statükonun değiştirilmesine olanak sağladığı için de radikal demokrasinin tesis edilmesini mümkün hale getirebileceğini düşünmektedir (Aykutalp, 2020).

Laclau, popülist hareketlerin sadece olumsuz yönlerinin görülmemesi gerektiğini belirtmektedir. Zira popülizmi, oldukça basit bir şekilde siyaseti inşa etme yolu olarak görmektedir. Bu sebeple kavramın, demokrasinin kendisini hatırlatacağını, halkın doğrudan mevcudiyetini getireceğini belirtmektedir. Bu sebeple popülizmin demokrasinin yeniden politikalaştırılması açısından hayati bir

rolü olduğuna vurgu yapmaktadır. Fakat bu çıkarım bu partilerin düşmanca söylemler üreterek dünyayı keskin iki kutba ayırmasını görmezden gelmekte, “saf demokrasi” söylemini kullandıklarını görmemektedir.

Popülizme yönelik sosyo-ekonomik yaklaşımlar ise daha çok Latin Amerika ülkelerindeki siyaset okumaları neticesinde ortaya çıkmıştır. Özellikle 1980 ve 1990’lı yıllarda yapılan popülizm çalışmaları, sosyo-ekonomik yaklaşımın güç kazanmasına ve yaygınlaşmasına yol açmıştır. Rudiger Dornbusch (Dornbusch & Edwards, 1991) ve Jeffrey Sachs (Sachs, 1990) gibi ekonomi politikçi uzmanlar, popülizmin “sorumsuz bir iktisadi politika türü” olduğunu savunmuştur. Haliyle popülizme yönelik popüler fail yaklaşımında ya da Laclaucu yaklaşımda olduğu gibi bir “olumlama” sosyo ekonomik yaklaşımda bulunmamaktadır. İktisadi politika türünün sorumsuzluk olarak addedilmesinin sebebi ise dış borçla finanse edilen harcama döneminin olması, bunu hiperenflasyonun izlemesi ve katı iktisadi düzenlemelerin yapılması gibi unsurlardır.

Bunların yanı sıra popülizmi “lider stratejisi” olarak gören yaklaşımlar da bulunmaktadır. Daha çok Batı dışı hükümet yapılarından ve Latin Amerika örneklerinden beslenen yaklaşımda söz konusu siyasi stratejinin belirli tipte siyasi liderlerin tarafından uygulandığı ve bu liderlerin ise iktidarlarını yandaşların “doğrudan ve aracısız desteğiyle sürdürmek istedikleri” vurgulanmaktadır (Mudde & Kaltwasser, 2017). Bu yaklaşımda özellikle karizmatik liderin mevcudiyeti oldukça önemlidir. Zira yaklaşım, güçlü ve karizmatik bir liderin, gücü tek elde toplama ve kitlelerle doğrudan bağlantı kurma arayışından bahse konu siyasi stratejinin ortaya çıktığını belirtmektedir. Haliyle bu yaklaşımdaki popülizmin kalıcılığı tartışmalı hale gelmektedir. Öyle ki popülizm ile lider ve liderin uyguladığı siyasi strateji arasında bağlantı kurulduğundan, liderin ölümüyle popülizmin de son bulacağı ve çatışmalı bir sürecin kapısının aralanacağı belirtilmektedir.

Son olarak popülizmi folklorik bir tarzda ele alan araştırmalara da dikkat çekilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşımda popülizm bir iletişim stratejisi olarak ele alınmaktadır. Haliyle popülizmi, liderlerin ve partilerin kitleleri harekete geçirmek için başvurduğu bir folklorik bir iletişim şekli olarak tanımlamaktadır. Burada özellikle halk desteğini tesis etmenin yanı sıra medyanın ilgisinin de yüksek tutulmaya çalışılması önemlidir. Yaklaşım, popülist siyasi liderlerin kendilerini “seçkinlere” karşı halkın yanında yer alan cesur liderler olarak sunmaya çalıştıklarını vurgulamaktadır. Fakat bunu yaparken liderlerin giyim kuşam ya da konuşma kurallarına dahi dikkat etmediklerini vurgulamakta, popülizmin profesyonel olmayan bir siyasi davranışı beraberinde getirdiğini iddia etmektedir.

Wodak popülizm kavramına diğer araştırmacılardan farklı bir şekilde tarihsel bir perspektiften yaklaşmaktadır. Popülizmin tarihsel izlerini sürmüş ve kelimenin Latin kökenli “populus”tan geldiğini ve “people” olarak İngilizceye transfer edildiğini belirtmiştir. Bu sebeple popülizmin bir bütün olarak insanları tasvir ettiğini belirtmektedir. Bu durumun da “elitizm”, “aristokrasi”, “plütokrasi” gibi

kavramlara karşıtlık oluşturduğunun altını çizmektedir. Zira bu kavramlar, yönetim şekilleri küçük, imtiyazlı, belirli seçilmiş grubun bütün üzerindeki hakim ideolojisi vurgu yapmaktadır. Bu sebeple Wodak, metodolojik bütünlük açısından kavramı da tarihsel bir perspektifle yorumlamaktadır. Bu tarihsel tanımı sebebiyle de popülizmi “popüler egemenlik olarak ya da çoğunluğun kuralı olarak değil, çoğunluk adına konuşan kişinin temsil yetkisini kabul ederek” ele almaktadır. Bu sebeple de halk içindeki her türlü ayrımın, farklılığın görmezden gelindiğini, topluluğun homojen bir bütün olarak tasvir edildiğini belirtmektedir (Wodak, 2019).

Yukarıda çerçevesi çizilen temel yaklaşımların yanı sıra “Peter Wiles’a (Wiles, 1969) göre popülizm ‘bir hareket’, Cas Mudde’ye (Mudde, 2007) göre ‘bir ideoloji’, Robert Jansen’e (Jansen, 2011) göre ‘bir uygulama’, Moffitt’e (Moffitt, 2016) göre ‘bir stil’ ve Brubaker’a (Brubaker, 2017) göre ‘bir repertuvarıdır.’” (Hanağası, 2021) Tüm bu yaklaşımlar ve tanımlar, popülizm kavramına farklı bir yönden eğilmesi, farklı disiplinlerden beslenmesi ve kavrama yönelik yapılan tanımsal çerçeveyi zenginleştirmesi açısından oldukça önemlidir. Fakat bu zenginliğin, kavrama yönelik yapılan tanımlamaları çok daha karmaşık bir hale getirdiğinin de altı çizilmelidir.

2.3.2. Radikal Sağ (*Radical Right*)

“Radikal sağ” kavramı, sağın radikal formunu tanımlamak için kullanılan bir sınıflandırmadır. Bir yandan sağı temsil ederken, diğer yandan radikal görüşlere sahip siyasi partileri ve hareketleri kapsayan siyasi ve ideolojik bir tutumu ifade etmektedir. Siyasi, kültürel ya da sosyal olarak mevcut düzenden memnun olmayan ve bu alanlarda kapsamlı reformlar yapılmasını isteyen gruplar için kullanılmaktadır. Haliyle bu partiler, müesses nizamı oluşturan muhafazakar ya da liberal değerleri savunan ana akım partileri eleştirmekte ve kendilerini daha farklı konumlandırmaktadır.

Radikal sağ terimini ilk kez 1955 yılında bir kitap bölümünde Daniel Bell kullanmıştır (Rydgren, 2018). Bell, bu terimi Soğuk Savaş sonrası ABD’de içerideki ve dışarıdaki komünist hareketlere karşı olan ve “New Deal” anlaşmasının refah devleti anlayışına itiraz eden hareketleri tanımlamak için kullanmıştır. 1990 yıllarda ise Avrupa’daki radikal sağ parti ailesiyle ilgili geniş bir literatür oluşmuştur. Mudde, “parti ailesi” teriminin ideolojik olarak inşa edildiğini, zira bu partilerin kuruluş ve kurumsallaşma aşamalarında birbirlerinden esinlendiklerini ifade etmektedir (Mudde, 1996).

Cas Mudde’ye göre radikal sağın birbirini tamamlayan üç özelliği arasında “popülizm”, “yerlililik” ve “otoriterlik” bulunmaktadır (Mudde, 2007). Burada bir siyaset yapma şekli olarak popülizm, saf halk ile yozlaşmış elitler arasında bir ayrım oluştururken, yerlililik ve otoriterlik sağ partilere radikal olma hüviyeti kazandırmaktadır. Ruth Wodak ise radikal sağın sadece bir “retorik tarz” ya da her ne kadar hafife alınmaması gerekse de “temel bir medya performans fenomeni” olarak

görülmemesi gerektiğini belirtmektedir. Wodak bu noktada radikal sağ partilerin dört boyutunun oldukça önemli olduğunu düşünmektedir. Bunlar; milliyetçilik/yerlilik/çoğulculuk karşıtlığı, elit karşıtlığı, otoriterlik ve muhafazakarlık/tarihsel revizyonizm inancıdır (Wodak, 2019). Bunların yanı sıra Wodak, radikal sağ popülizmi karakterize etmek için genel çalışmalarda tekerrür eden ve merkezi hale gelen 3 fenomenin bulunduğunu vurgulamaktadır (Wodak, 2015). Ona göre popülist radikal sağ partilerin;

- “Halk”, (*the people*) düşüncesi önemli bir özellikleridir.
- Kültürün kalbi olarak nitelendirdikleri söz konusu yer/mekan “ötekiye”, “elitlere”, “azınlıklara”, “göçmenlere” karşıdır ve düşmancadır.
- Popülizm aynı zamanda uzaklık unsurlarını içeren bir “sendrom” olarak karakterize edilmektedir. Bu yüzden söz konusu partiler “onlar, ötekiler” gibi dışlayıcı, “biz, halk” gibi kapsayıcı söylemler benimsemektedir.

Ignazi, radikal sağ kavramının Birch Society gibi anti-komünist derneklere ya da McCarthyism gibi 1950’ler boyunca komünizm karşıtı düşüncelere atıfta bulunmak amacıyla ortaya çıktığını belirtmektedir (Ignazi, 2003). Bu sebeple kavramın menşei, oradaki sağ hareketleri tanımlamak için kullanıldığından ABD’ye ait olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. ABD’deki komünizm karşıtı hareketlerin yanı sıra kavramın Avrupa’daki radikal sağ hareketler özelinde kullanılmasına Almanya’daki Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı (*Verfassungsschutzbericht*) öncülük etmiştir.

Almanya’daki Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı tanımlaması önemlidir. Zira radikal sağ hareketlerle aşırı sağ hareketler arasında keskin bir ayrım yapmış ve literatürde yürütülen tartışmalara önemli bir katkı sağlamıştır. Söz konusu tanıma göre aşırılıkçılık “anayasaya aykırılık” içeriyorken, radikallik “anayasa ilkelerine muhalefet” içermektedir. Bu sebeple Almanya’da aşırı sağ olarak nitelendirilen partiler ve hareketlerin izlenmesi, yasaklanması, ya da cezalandırılması mümkündür. Fakat radikal sağ olarak nitelendirilen hareketler anayasaya aykırılık suçlamalarından kendilerini kurtardıkları için meşru bir zemine yerleşebilmişlerdir (Mudde, 1996). Almanya Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı’nın radikalizm ile aşırıcılık arasında çizmiş olduğu çizgi, günümüzde kavrama yönelik yürütülen tartışmalara yön vermesi ve genel kabul görmesi açısından oldukça önemlidir.

Radikal sağ partilerin tanımını, bu partilerin siyaset yapma stratejileri üzerinden tanımlamak oldukça yaygındır. Zira söz konusu partiler, çeşitli özelliklere ve siyasi gündemlere sahip olduklarından birçok araştırmacı bu partileri savunduğu değerler üzerinden tanımlama yoluna gitmiştir. Cas Mudde, 1995 yılındaki ufuk açıcı çalışmasında radikal sağ partilere yönelik 26 tanım üzerinden yola çıkmış ve bu partilere has 58 özellikten bahsedildiğini ortaya çıkarmıştır (Mudde, 1995). İncelemiş olduğu radikal sağ partilere yönelik yapılan tanımların ve açıklamaların en az yarısında ise beş özelliğin ortak olduğunu tespit etmiştir. Bunlar milliyetçilik (*nationalism*), ırkçılık (*racism*), yabancı düşmanlığı (*xenophobia*),

demokrasi karşıtlığı (*anti-democracy*) ve güçlü devlet (*strong state/ authoritarianism*) ilkesidir. Bu özelliklerin tek tek açıklanması gerek ulusal gerekse ulus-üstü seviyede popülist radikal sağ partilerin tanımlanmasını ve anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Milliyetçilik

Milliyetçilik radikal sağ partiler ve siyasi gruplar için merkezi ve tanımlayıcı bir diğer ideoloji haline gelmiştir. Öyle ki radikal sağ partiler, milliyetçi bir tutum sergileyerek ulus devletin önemini vurgulamakta ve kendi milletinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutmaktadır. Bu sebeple güçlü bir ulusal kimlik ve kültürel homojenlik anlayışına sahiplerdir ve bu anlayışı teşvik etmeye çalışmaktadırlar. Radikal sağ partilerle ilgili Mudde ve Rdygen'in vurguladığı “yerlililik” ilkesinin merkez olduğu tespitini konuyla ilgili çalışmalar yapan birçok uzman paylaşmaktadır. Zira yapılan çalışmalar da radikal sağın karakterize eden ve var eden şeyin “milliyetçilik ile yabancı düşmanlığının birleşimi” olduğunu vurgulamaktadır (Mudde, 2007; Akkerman, de Lange & Rooduijn, 2016).

Tablo 5: Radikal Sağ Partilerin Tanımındaki Özelliklere Önde Gelen Uzmanların Yaptığı Vurgu

	Milliyetçilik	Irkçılık	Yabancı Düşmanlığı	Demokrasi Karşıtlığı	Güçlü Devlet Anlayışı
C. Mudde (2007)	✓	✓	✓	✓	✓
P. Ignazi (1992)			✓	✓	✓
H. Georg Betz (1994)		✓	✓	✓	
R. Eatwell (2000)	✓	✓	✓	✓	
J. Rydgren (2005)	✓	✓	✓	✓	✓
M. Mickenberg (2000)	✓	✓	✓	✓	
H. Kitschelt (2007)	✓	✓	✓	✓	
P. Hainsworth (2008)	✓	✓	✓	✓	✓
T. E. Givens (2005)	✓		✓		
E. Carter (2005)					✓
R. Heinisch (2003)		✓	✓	✓	✓

Kaynak: (Carter, 2018)

Radikal sağ partiler, geleneksel, sosyal ve kültürel normlara bağlılık, ekonomiye sınırlı hükümet müdahalesi tercihi ve kanun ve düzen konusunda güçlü bir duruş gibi bazı ortak değer ve ilkeler konusunda milliyetçi ve muhafazakar bir pozisyon sergilemektedir (Henderson, 2018). Elbette, bu değerlerin kapsamı ve yorumlanması merkezdeki milliyetçi/muhafazakarlar ile radikal sağ partiler arasında önemli ölçüde farklılık gösterebilmektedir. Milliyetçi değerleri savunsa da radikal sağ partilerin

bu değerleri yorumlama şekli çok daha radikal olmaktadır. Bu sebeple göç kontrolleri, etno-milliyetçilik ve küreselleşme konusunda çok da şahin politikalar belirleyebilmektedir.

İrkçilik

Avrupa'daki radikal sağ partiler, ırkçı ideolojileri, yabancı düşmanlığını ve etnik merkezçiliği çoğu zaman desteklemişler ve hoşgörüyü karşılamışlardır. Elbette tüm özelliklerin değişebildiği ya da partiler tarafından yeniden yorumlandığı gibi radikal sağ partilerin ırkçı tandansları değişebilmektedir. Mudde'nin açıkladığı gibi bu ırkçılık kimi partilerde “bir ırkın diğerlerinden üstün olduğu temel inancıyla birlikte ırklar arasındaki doğal ve kalıtsal farklılıklara olan inançla” karakterize edilebilen klasik türden bir ırkçılık da olabilmektedir ya da vurgunun ırktan ziyade uyumsuzluk ve asimilasyon gibi yeni bir tür üzerinden de olabilmektedir (Mudde, 1995). Söz konusu partilerin özellikle “kimlik” odaklı bir siyaset izlemesi, ırkçılıkla aralarında olan çizgiyi de bulanıklaştırmaktadır. Öyle ki kimlik odaklı politikaların tümü doğası gereği ırkçı olmasa da bu partilerden bazıları politikalarını ve söylemlerini “ırksal veya etnik açıdan dışlayıcı” şekilde oluşturmaktadır. Fakat zaman içinde bazı radikal sağ partiler, daha geniş bir seçmen desteği kazanmak için ırkçılıkla suçlandıkları politikalarını ve siyasi dillerini yumuşatmaya çalışmışlardır. Bu durum bir yandan partilerin ırkçı olup olmadıkları tartışmasını şiddetlendirirken diğer yandan partilerin nasıl tanımlanacakları sorununu da büyötmüştür.

Yabancı Düşmanlığı

Radikal sağ partiler aynı zamanda Avrupa'da yükselen yabancı düşmanlığının amiral gemiliğini yapmaktadır. Avrupa sınırlarının daha sıkı korunması gerektiğini savunan partiler, göç yoluyla vatanlarının “işgal” edilmesine karşı olduklarını vurgulamaktadırlar. Norris, radikal sağ partilerin sahip olduğu göç karşıtlığının tonunun farklı olduğunu vurgulamaktadır. Öyle ki Avrupa kıtası içinde başka ülkede mülk alan, iş göçü sebebiyle gelen Avrupalı vatandaşlar (örneğin Fransa'nın güneyinden mülk alan İngilizler ya da İsviçre'ye çalışmak için yerleşen Almanlar gibi) için geçerli olmazken Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinden gelen sığınmacılar, yabancı işçiler ve mültecilere yönelik ciddi bir tepkinin ortaya çıktığı görölmektedir (Norris, 2005). Haliyle, söz konusu partilere göç karşıtlığı üzerinden yaklaşan uzmanlar, kavramı da bu şekilde tanımlama yoluna gitmişlerdir. Örneğin Meindert Fennema “göçmen karşıtı partiler” kavramsallaştırmalarını yapmış ve kavramı popüler hale getirmiştir (Fennema, 1997).

Demokrasi Karşıtlığı

Popülist radikal sağ partiler, her ne kadar faşist geçmişlerinden sıyrılmaya çalışarak demokrasiyle barışmaya çalışsa da ona yönelik ciddi bir eleştiri yöneltmektedir. Demokrasiye karşı olmamakla birlikte liberal demokrasinin “halktan” ziyade “seçkinlere” hizmet ettiğini vurgulamaktadır (Aknur, 2020). Mandacı da demokrasiye topyekün bir karşıtlık olmadığını, sadece ulusal birlikteliği

tehlikeye atan kurumlarına ve kurallarına itiraz ettiklerini vurgulamaktadır (Mandacı, 2012). Haliyle “halkın gerçek temsilcileri” olarak kodlayan radikal sağ partiler, gerçek demokratların kendilerini olduğunu iddia etmektedir. Müller, radikal sağ partilerin otoriterlik anlayışının demokrasinin temel kurum ve mekanizmalarının değersizleştirilmesiyle ilgili olduğunu vurgulamaktadır (Müller, 2016). Aracı bir kurum ya da sistem kabul etmediklerinden radikal sağcı liderler, seçmenle doğrudan iletişime geçmeyi bir strateji olarak benimsemişlerdir. Mickenberg de radikal sağ partilerin, ulusu ve ulusun çıkarlarını her şeyin önüne koyduklarını, bu sebeple sivil hakların ve bireyselliğin geri plana atıldığını belirtmektedir (Mickenberg & Perrinau, 2007).

Radikal sağ partiler, demokrasinin ekmeğini yiyerek gücüne güç kattığını düşünen müesses nizama karşıtlıklarıyla da tanımlanmaktadır. Müesses nizamı oluşturanlar tipik olarak bir toplumdaki mevcut güç yapılarını, kurumları ve elitleri temsil etmektedir. Radikal sağ partiler ise genellikle bu elitleri “yozlaşmış”, “duyarsız” veya “toplumsal sorunlardan sorumlu kişiler” olarak tasvir etmektedir (Nedelcu, 2015). Bu sebeple radikal partiler, siyasal, ekonomik ve toplumsal olarak radikal değişimi ve yerleşik düzenin yıkılmasını savunabilmektedir. Bu sebeple radikal sağ aktörler ve liderler, halk arasındaki toplumsal desteklerini artırmak için sık sık müesses nizam karşıtı söylemleri kullanma yoluna gitmektedir. Bu söylemlerde ve oluşturdıkları temsillerde, kendilerini yozlaşmış, yoldan çıkmış ya da kendi çıkarlarına hizmet eden seçkinlere karşı savaşan kurtarıcı olarak göstermektedirler. Bu retorik, özellikle kendini dışlanmış, hayal kırıklığına uğramış veya müesses nizam tarafından ötekileştirilmiş hisseden seçmenlere cazip gelebilmektedir. Müesses nizam karşıtlığı ve bu yönde benimsenen söylemler ise toplumun kutuplaştırılmasına hizmet etmekte ve yapıcı diyalogu imkansız hale getirebilmektedir.

Güçlü Devlet Anlayışı

Avrupa kıtasında yer alan radikal sağ partiler güçlü devleti savunmaktadır. Mudde, güçlü devleti “devletin baskıcı işlevinin güçlendirilmesiyle ilgili alt özelliklerin ortak adı” olarak tanımlamaktadır ve radikal sağın güçlü devlet anlayışının kanuna, düzene ve militarizme dayandığını vurgulamaktadır (Mudde, 1995). Haliyle radikal sağ partiler, AB gibi devletin üniter yapısını tehlikeye attığını düşündükleri projelere karşı çıktıklarından AB şüphecisi bir pozisyona sahiptirler. The Times gazetesinin 1985 yılında ilk defa kullandığı Avrupa şüpheciliği kavramı AB’ye, AB entegrasyonuna ve onun politikalarına karşı şüpheciliği ve itirazları ifade etmektedir (Alibert, 2015). Her ne kadar radikal sağ partiler nezdinde son zamanlarda güçlü devlet anlayışı sebebiyle oluşan AB karşıtlığı da demokrasi karşıtlığı gibi yumuşamaya ve dönüşmeye uğramış olsa da çeşitli konularda AB’ye ve politikalarına yönelik eleştiriler sürdürülmektedir. Hemen hemen Avrupa’daki tüm radikal sağ partilerin güçlü devleti ve ulusal egemenlikleri aşındırdığı ve küreselleşme sürecine katkı yaptığı gerekçesiyle AB şüphecisi bir pozisyonda oldukları görülmektedir. Radikal sağ gruplar genel hatları itibarıyla “ulusal egemenlik” ve “güçlü devlete” öncelik verdiklerinden AB’yi bu değerlere yönelik bir “tehdit” olarak görmektedirler.

Bu sebeple partiler, önemli yetkilerin AB'den alınarak ulus devletlere geri verilmesini savunmakta ve sıklıkla temel politikaların yeniden ulusallaştırılması gerektiğini söylemlerinde dile getirmektedir.

Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nin (UKIP) Brexit sürecinde oldukça aktif olması ve başarılı bir kampanya yürüterek Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması sürecinde rol oynaması, radikal sağ partilerin AB şüpheciliklerinin muhtemel sonuçlarından birini göstermesi bakımından önemlidir. Güçlü devlet anlayışı sebebiyle radikal sağ partilerin entegrasyon politikaları (Vasilopoulou, 2011), ekonomi politikaları (Röth, Afonso & Spies, 2018), ortak kur (Keute, 2016), göç politikaları (Davis & Deole, 2017), dış politika (Liang, 2008) gibi çok çeşitli alanlarda AB'ye yönelik sesini yükselttiği belirtilmelidir.

Kimi araştırmacılar için radikal sağ partilerin incelenmesinde Mudde'nin saydığı özelliklerin tümü aranırken, kimileri için başlıca özelliklerin olması yeterli görülmüştür. Kimi yazarlar sadece yabancı düşmanlığı ya da otoriterliğe ilgi gibi özellikleri tanımlamalarında ön plana çıkarırlarken, kimileri yalnızca milliyetçiliğe odaklanmıştır. Tüm bu özellikler, radikal sağ partilerin bir yandan ideolojik pozisyonlarının anlaşılmasını sağlarken diğer yandan ne oldukları ve kendilerini nasıl tanımladıklarını da gözler önüne sermektedir.

2.3.3. Aşırı Sağ (*Extreme Right*)

Aşırı sağ kavramı denildiğinde akıllara gelen araştırmacı ise Piero Ignazi'dir. Yıllar boyunca yaptığı araştırmalarda aşırı sağ kavramını kullanmaktan vazgeçmeyen Ignazi, bu partilerin yerine getirmesi gereken üç kriter/gereklik olduğunu öne sürmüştür (Ignazi, 1992). Ona göre bir partinin aşırı sağ parti olabilmesi için;

- Siyasal olarak sol-sağ ayrımının sağ ucunda yer almaları ve hiçbir siyasi partinin ya da hareketin bu partilerden daha sağda yer almaması gerekmektedir.
- Siyasi gündemini faşist mitoloji ve ilkelerle oluşturmalı ve ideolojik bir bağa sahip olması gerekmektedir.
- Demokratik sistemi reddeden ve meşruiyetini ortadan kaldırabilecek değerleri, konuları ve politikaları sahiplenmesi gerekmektedir.

Ignazi'nin aşırı sağ partileri iki gruba ayırdığının altı çizilmelidir. Birinci grup partilerin, artık geçerliliğini yitirmiş ve temelde eski geleneksel partilerden oluşan ve faşizmle ya da onun mirasıyla en azından asgari düzeyde bağını korumuş olan partileri kastetmektedir. İkinci grup partilerin ise seçmen nezdinde daha başarılı olan yeni post-endüstriyel partilerden oluştuğunu vurgulamaktadır (Ignazi, 2003).

Ignazi'nin aşırı sağ partilere yönelik katı tanımını, Hans-Georg Betz daha da yumuşatmış ve çok daha geniş bir tanım yapmaya çalışmıştır (Betz H. G., 1993). Betz'e göre bu partiler, Batı demokrasilerindeki mevcut kültürel ve sosyo-politik sisteme radikal bir şekilde karşı çıkmakla birlikte bu sistemin temellerine doğrudan saldırmamaktadır. Betz'in tanımlamasında ise "otoriter sistem savunuculuğunun" yer aldığı ve anti demokratik vurgunun olduğu görülmektedir. Söz konusu partilerin bireysel hakları, demokratik sistemin kurumlarını, eşitlik ilkesini, siyasi aktörlerin tamamının eşit haklardan faydalanmasını reddettiğini; ırk, etnik köken, din gibi öğelere dayalı anti demokratik bir sistemin savunuculuğunu yaptıklarını belirtmektedir. Ayrıca Betz, dış politikada da şiddeti gerekli bir araç olarak kabul ettiklerini vurgulamaktadır (Betz & Immerfall, 1998). Bunların yanı sıra radikal teriminin kullanımının "devrimci ve solcu siyaseti" ifade ettiğini düşünen, bu sebeple aşırı sağ terimini kullanan araştırmacılar da bulunmaktadır (Rush, 1963). Radikal sağ kavramının kullanımını mevcut karmaşıklığı artırdığını söyleyen Rush, aşırı sağ ise "çok sayıda sağcı grup ve birey tarafından benimsenen, 'sınırlı bireycilik' ilkesini ideal olarak koruyan militan bir siyasi ideoloji" olarak tanımlamaktadır. Rush'un yanı sıra Kallis de radikal sağ partilerin devrimci bir yapıya sahip olduklarını vurgulamıştır. O da radikal sağ, "muhafazakarlığa, liberalizme ve komünizme saldırarak bu eski düşüncelerin yerine ulus miti üzerinde kendisini oluşturan melez bir devrimci ideoloji" olarak tanımlamış ve yeni bir muhalif radikal milliyetçilik türü olarak görmüştür (Kallis, 2015).

Yukarıda belirtildiği gibi aşırı sağ partilerin, sağın diğer türlerine mensup partilerden ayıran temel noktası demokrasi karşıtlığıdır. Radikal sağ gibi sağın diğer türlerine mensup partiler demokrasiyi kullanarak güç kazanmaya çalışırken, aşırı sağ olarak nitelendirilen partilerin katı demokrasi tutumu onu diğer partilerden katı bir şekilde ayırmaktadır (Haley, 2020). Haley, bu sebeple her ne kadar kavramların birbiri yerine kullanılmasının yaygın bir alışkanlık olduğunu söylese de birbiri yerine kullanılmaması gerektiğini söylemektedir.

Bu noktada aşırı sağ ile radikal sağ kavramları arasındaki farka da değinmek gerekir. "Aşırı sağ" kavramı ırkçı, faşizmle ilgili, şiddet içeren eylemlerle arasına mesafe koyamamış hareketleri ve siyasi grupları ifade ederken, "radikal sağ" kavramı kendisini şiddetten ve terörden ayırtılabilmiş ve demokratik olgunluğa sahip olabilmiş partileri kapsamaktadır. Radikal sağ kavramı, en azından sağ görüşleri yaymanın seçimlerde başarılı olmaktan geçtiğini, haliyle halkta korku oluşturabilecek köktenci, ırkçı ve faşist söylemlerin terkedilmesi gerektiğini bilen siyasi hareketleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Her ne kadar "uç sağ" ya da "radikal sağ" grupların hepsi mutlaka aşırı sağ olarak görülme de aşırı sağ hareketlerin genellikle daha geniş sağ kanat yelpazesindeki en aşırı ve tehlikeli hareketler olduğu düşünülmektedir.

Kopecek, aşırılık kavramının, olumsuz çağrışımlara sahip bir terim olduğunu, liberal demokrasiye, parlamentoya ve anayasaya karşıtlıklarıyla ve bu değerlerin reddedilmesiyle ilgili

olduğunu belirtirken radikalizmin daha çok bir eylem yolu olduğunu ve bu eylemin anti-demokratik olabilmesinin yanı sıra demokrasi karşıtlığı barındırmayabileceğini de söylemektedir (Kopecek, 2007).

“Aşırı” ve “radikal” arasındaki temel ayrım, demokrasinin temel ilkelerinin, yani halk egemenliği ve çoğunluk yönetiminin kabul edilmesiyle ilgilidir. Aşırıcılık demokrasiyi tamamen reddederken, radikalizm demokrasiyi kabul eder ancak liberal demokrasiyi, yani çoğulculuğu ve azınlık haklarını reddeder.” (Mudde, 2014)

Mudde’ye göre aşırı sağ ile radikal sağ arasındaki temel farklardan birini demokrasiye yönelik tutumları oluşturmaktadır. Mudde, aşırı sağın sistem karşıtı olduğunu, demokrasiyi tümünden reddettiğini fakat radikal sağın demokrasiyi kabul ettiğini fakat bunun çoğulculuk ve azınlık hakları gibi boyutlara dayanan liberal haline itiraz ettiklerini not etmektedir (Sepili, 2022). Eatwell radikal sağ kavramının aşırı sağdan ayırırken özellikle “şiddet” olgusuna dikkat çekmiş ve aşırı sağın “şiddeti bir politik metod olarak kullanma isteğinin” bulunduğunu belirterek kavramları farklı ele almıştır (Eatwell, 2004). Ramet de radikal sağ partilerin geçmişten dersler çıkardıklarını, eski faşist geçmişlerini gündeme getirmek isteyenlere karşı parlamenter demokrasiye ve seçimlere saygılı olduklarını belirterek cevap verdiklerini söylemektedir (Ramet, 1999). Hatta daha meşru bir zemine oturmak ve faşist geçmişlerinden sıyrıldıklarını göstermek için siyasi gündemlerine daha yumuşak konuları da dahil etmişler ve küresel ısınma, çevre kirliliği gibi Avrupa’da önem atfedilen konuları eklemişlerdir.

2.3.4. Uç Sağ (*Far Right*)

“Uç sağ” kavramı, bir siyasi ideolojiyi ve siyasi yelpazenin uç kısmında yer alan bir dizi siyasi hareketi ve grubu tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Uç sağla ilişkilendirilen belirli özellikler ve inançlar bir bağlamdan diğerine farklılık gösterse de genellikle bu ideolojik kategoriyle ilişkilendirilen bazı ortak temalar ve özellikler bulunmaktadır. Fakat bazı ideolojilerin ve hareketlerin uç sağa ait ortak özellikler olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Bu kapsamda milliyetçilik, otoriterlik, göç karşıtlığı, küreselleşme tezine yönelik itiraz, liberalizm karşıtı görüş, geleneksel değerlerin sahiplenilmesi, kimi zaman şiddet içeren eylemler bu hareketlerin ortak özellikleri olarak ön plana çıkmaktadır. Aslında radikal sağ ya da aşırı sağ olarak nitelendirilen partilere atfedilen özelliklerin uç sağ partilerde de olduğu görülmektedir. Bu sebeple kavramı anlayabilmek için diğer kavramlardan farklılıklarına dikkat çekmek önemli olacaktır. Cas Mudde ve Matthew Goodwin gibi uzmanlar, zaman zaman uç sağ kavramını sahiplenmiş görünse de zaman içerisinde sağ hareketleri tanımlamak için diğer kavramlardan da yararlandıkları görülmektedir.

Uç sağ teriminin, geleneksel muhafazakarlardan daha sağdaki partileri tanımlamak için en yaygın kullanılan terimlerden biri olduğu görülmektedir. Fakat bunun yanı sıra özellikle şiddet içeren

eylemleri sahiplenilen kişi, grup ya da siyasi hareketleri tanımlamak için uç sağ kavramının daha fazla sahiplenildiği ve kullanıldığı görölmektedir. Bu kapsamda şiddet içeren eylemleriyle ünlü Pegida, Antifa, Altın Şafak (*Golden Dawn*), Azov Battalion, Oath Keepers, Patriot Prayer, Proud Boys, Rise Above Movement, Russian Imperial Movement, QAnon, Atomwaffen Division gibi uç sağcı grupların analizinde söz konusu kavramsallaştırmanın ön plana çıktığı görölmektedir (Mapping the Global Far-Right, 2023).

Uç sağın, liberal demokrasinin değerlerine ve uygulamalarına düşman olan veya onlara kayıtsız kalan “anti-komünistlerden” ve “anti-sosyalistlerden” olduğuunu ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır. Araçlarının hukuk dışı şiddet, terör ve diktatörlük içerse bile, amaçların araçları meşrulaştırdığı yönündeki görüşleri sıklıkla aşırı solun görüşlerini yansıttığını vurgulamaktadır (Davies & Lynch, 2002). Bununla birlikte, uç sağın görüş açısından genellikle daha muhafazakar olduğu, şiddeti veya diktatörlüğü “yeni bir toplum inşa etmenin veya insan doğasını yeniden şekillendirmenin değil, statükoyu korumanın bir yolu” olarak gördüğü belirtilmektedir. Dünya görüşünün temelinde toplumu homojen ve canlı varlık olduğu tezini savunan organik düşüncenin olduğuunu iddia eden yayınlar da bulunmaktadır (ECPS, 2020).

Türkçe literatüre bakıldığında “far” ifadesinin “uç” olarak kullanıldığı çok az örnek bulunmaktadır. Birkaç çalışmanın “far-right” ya da “far-left” ifadesini “uç sağ” ya da “uç sol” şeklinde ele aldığı görölmektedir (March, 2008; Aytürk, 2019; Koca, 2019). Türkiye’de özellikle 1940’ların ikinci yarısından itibaren Nihal Atsız ve Necip Fazıl Kısakürek öncülüğünde çıkarılan dergilerden yayılan fikirler ve söz konusu fikirlerin ortaya çıkardığı siyasi hareketler “uç sağ” olarak nitelendirilmiş ve bu kapsamda çeşitli çalışmalar ortaya konulmuştur (Solaker, 2022). Fakat Avrupa’da yükselen sağ kanat partiler özelinde uç sağ ifadesinin kullanımının yaygın olmadığı görölmektedir. Türkçe literatürde “uç sağ” ifadesini kullanan önde gelen çalışmalardan birini Koca gerçekleştirmiştir. Türkiye’de 1945 sonrası ortaya çıkan “uç sağ” partileri inceleyen Koca, bu partilerin güvenlik, kimlik ve kalkınma konularına yaklaşımlarını ele almıştır. Koca’nın çalışması her ne kadar Avrupa’daki değil Türkiye’deki uç sağ partileri incelese de “far” ifadesini Türkçe literatürde “uç” olarak ele alması ve kavramsallaştırması bakımından oldukça önemlidir.

2.3.5. Kavramsal Tartışma

Avrupa’da yükselen sağ partilerle ilgili ön plana çıkan kavramlar ve tanımlamalar genel hatları itibarıyla açıklandıktan sonra çalışma boyunca niçin “radikal sağ” kavramını sahiplenildiğinin açıklanması gerekmektedir. Bu noktada dört önemli unsurun aşırı sağ, uç sağ, popülist sağ gibi kavramlardan ziyade radikal sağın daha kullanışlı olacağına kanaat getirilmesine yol açmıştır. Tek tek

bunları açıklamak, tezin kavramsal çerçevesini netleştirecek ve olası soru işaretlerinin azalmasını sağlayacaktır.

1) “Aşırı sağ”, “uç sağ” ya da “popülist sağ” kavramlarının kullanımından kaynaklanan analitik sorunlar “radikal sağ” kavramında görülmemekte ya da kısmen az görülmektedir.

Avrupa’da yükselen radikal sağ partilerle ilgili “aşırı sağ” kavramının gelişi güzel kullanıldığı görülmüştür. Fakat kavramın kullanılması çeşitli analitik soruların cevaplanmasını beraberinde getirmektedir. Öyle ki kavrama yüklenen “aşırılık” ifadesinin ölçümü oldukça zordur. Avrupa’daki radikal sağ partilerin hangi söyleminin “aşırı”, hangi söylemin “ılımlı” olarak kodlanmasını kolaylaştıracak bir “ölçü kıstası” bulunmadığından, böyle bir kavramın sahiplenilmesi, tezimizin araştırma sorusuna verilecek cevabı zayıflatacaktır. Zira “aşırılık” ifadesi, araştırmacıyı kolaylıkla duygusal bir pozisyona sürükleyebilme ve incelediği söylemlere değer yargılarını yükleyebilme riskini beraberinde getirmektedir. Burada temel sorun da “merkezin” konumuyla ilgili olmaktadır. Bir partiye ya da siyasi gruba “uç sağ” denilmesi için ne kadar sağa gidilmesi gerektiği açık değildir. Öyle ki siyasi merkezin konumu da zamana, sisteme ve coğrafyaya göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu sebeple bir siyasi partinin uç olabilmesi, merkezin çok daha iyi bir şekilde tanımlanmasından geçmektedir.

“Her şet zıttı ile mevcuttur” anlayışı ekseninde “aşırı” kodlanmasında “aşırı olmayanlardan” yola çıkılması savı da (Boyras H. M., 2022) benzer bir analitik sorunu beraberinde getirecek, aşırı olmayanların ölçümü konusundaki “belirsizlik” ve “muğlaklık” araştırmacının başladığı yere geri dönmesine yol açacaktır. Kimi araştırmalar genel kamuoyu algısından hareketle bir kavramsal tercih yapmaya çalışsa da bilimsel çalışma hüviyetine sahip olmaya çalışan bir araştırma sorusunun göz önünde bulundurması gereken son mecrâ “kamuoyu” olmalıdır. Zira kamuoyu, çoğu zaman kamuyu oluşturan aktörlerin değer yargılarından ve duygularından oluşmaktadır. Medya organlarının, düşünürlerin, akademisyenlerin ya da diğer siyasi partilerin oluşturacağı kamuoyu, kolaylıkla yönlendirilebileceğinden, manipüle edilebileceğinden ve yanıltılabileceğinden, bilimsel tez olmaya aday bir çalışmanın kavramsal çerçevesiyle uzaktan ya da yakından ilgili olmaması ve ona etki etmemesi gerekmektedir.

Aşırı sağ ya da Türkiye’deki muhafazakar partileri tanımlamak için kullanılan müfrit sağ ifadesinin olumsuz bir boyutu bulunmaktadır. Öyle ki ifade “olumsuzluk önyargısı” barındırmaktadır. Kelimenin “gereğinden fazla” anlamı da bulunmaktadır. Haliyle Avrupa’daki siyasi partileri tanımlarken “aşırı sağ” ifadesini kullanmak, bu partileri doğrudan olumsuz bir çerçeveye yerleştirmek ve “gereğinden fazla” sağ oldukları ön kabulüyle hareket etmek demektir.

Popülist radikal sağ kavramının kullanımı, popülizmin radikal sağ kanada ait olmayan türlerin tanımını da kolaylaştırması açısından kullanışlıdır. Günümüzde radikal sağ kanadın yanı sıra radikal sol

kanat siyasi partilere ait olan popülizm de her geçen gün yükselişini sürdürmektedir. Ayrıca “radikal sağ” kavramı, “aşırı”, “uç”, “ılımlı” gibi tartışmaya konu olabilecek çok sayıda türe ait ideolojik tutumu da içinde barındırdığından, kavramsal açıdan çok daha kapsayıcı ve kucaklayıcı bir mahiyet arz etmektedir.

Tüm bu kavramsal tartışmalara rağmen çalışmada AP’deki parti gruplarını ifade ederken popülist radikal sağ kavramı tercih edilecektir. Bu partileri ve aktörleri Rusya’nın küreselleşme karşıtı siyasetinin Avrupa’daki uzantıları olarak tanımlamak, çeşitli dış politika kararlarını, söylemlerini ve tutumlarını anlamayı kolaylaştıracaktır. Bu bakımdan bu partilerin illiberal karakteristik özelliklerinin vurgulanması gerek Rusya ile ilgili söylemlerinde gerekse dış politik yaklaşımlarında önemli bir unsur ve belirleyici haline gelmektedir. Ayrıca Rusya ile ilişkilerinde popülizmin dikotomik dünya görüşünden de beslendikleri de ifade edilmelidir. Elitizm karşıtlığını AB elitleri şeklinde yorumlamak, tarihsel Rusya politikalarını yapı bozuma uğratmayı da beraberinde getirmektedir.

Wodak’ın kavramsal çerçevesi ampirik açıdan ve araştırma sorusu açısından uygun kavramsal yaklaşımlardan biridir. Zira bu boyutlarla bir yandan kendi öznelliğini kurarken diğer yandan hakim öznelliğin meşruiyetini hedef aldığı görülmektedir. Yerlilik milliyetçilik ile AB’nin çok kültürlülüğüne, “birlik içinde çokluk” (unity in diversity) anlayışına karşı çıktığı görülmektedir. Elit karşıtlığı ile AB’yi bir “monşerler kulübü” olarak kodlamayı ve AB kurumlarının temsil sorununu gündeme getirmektedir. Otoriterlik ile AB’nin karşısında demokrasiyi sorunsallaştıran, küreselleşmeyi, gelir adaletsizliğine karşı çıkan ve yönetim anlayışını reddederek geleneksel otoritenin hüküm sürdüğü öznelliği vurgulamaktadır. Tarihsel revizyonizm ile oluşturulmaya çalışılan AB kimliği reddedilmekte, hakim kimliğin savunuculuğu üstlenilmektedir. Tüm bu boyutlar aslında hakim öznelliğin dayandığı zemini yok ederken yeni bir öznelliğin kurulmasını sağlamaktadır.

2) Son yıllarda bu partiler, “aşırı” veya “uç” olarak nitelendirilmelerine yol açan söylem, eylem ve politikaları terk etmeye ve ılımlı söylemler benimseyerek merkeze yerleşme stratejisi izlemeye başlamışlardır.

Radikal sağ parti ailesinin uç skalasında yer alabilmek ve “aşırı sağ” olarak nitelendirilebilmek için “kendini gizleyen bir faşizm” olması gerektiği çeşitli uzmanlarca dile getirilmektedir (Vieten, 2016; Caiani, 2022). Golder’a göre faşizmde “düzenin yıkılması, ulusal bir yeniden doğuş ve liberal demokrasinin devrimle yok edilerek sistemin yeni paradigmalara eşliğinde yeniden tesis edilmesi” gibi amaçlar yer almaktadır (Golder, 2016). Fakat Avrupa’daki radikal sağ partilerin son dönem siyaset anlayışlarına bakıldığında söylemlerindeki faşist unsurların terkedildiği görülmektedir. AB’yi yıkmaktan, liberal düzenin sonunun getirilmesinden bahseden parti programları artık Avrupa Birliği içinde reformlardan, liberal düzenin daha eşitlikçi ve adil bir yapıya kavuşturulmasından bahseder hale

gelmiştir. Haliyle günümüz Avrupa radikal sağını tanımlarken faşizm unsurlarıyla anılan “far right” ifadesinin getirdiği sorunlar artmaktadır.

Örneğin demokrasiye yaklaşımları radikal sağ partileri aşırı sağ partilerden ayıran en önemli nosyon haline gelmiştir. Mudde’nin de belirttiği gibi radikal sağın anayasaya aykırı politikalara ve fikirlere sahip olabildiğini fakat aşırı sağın anayasanın kendisine karşı bir düşmanlık benimsediğini dile getirerek farkı ortaya koymaya çalışmıştır (Mudde, 2000). Haliyle Avrupa Parlamentosu’nda yer alan ve AB içindeki doğrudan temsil mekanizmasının nimetlerinden faydalanan partilerin, aşırı sağ olarak ele alınarak demokrasi karşıtı olduğunu ön kabulüyle hareket etmek doğru olmayacaktır.

Bu partilerin dönüşüm geçirerek aşırı versiyonlarını terk etmeleri olgusuna vurgu yapan çok sayıda araştırmacının olduğu da göze çarpmaktadır. Günümüzdeki radikal sağ partilerin geçirdiği dönüşümü ilk inceleyen uzmanlar olarak Kitschelt ve McGann ön plana çıkmaktadır. Çalışmalarında ideolojilerin dönemselleştirilmesini faşizm ve yeni radikal sağ olarak ikiye ayırarak bu dönüşüme ışık tutmuşlardır (Kitschelt H. A., 1997). Öyle ki Avrupa’daki radikal sağ partiler oy kazanmak, toplumsal desteklerini artırmak, halka korkuya ve endişeye yol açabilecek söylemleri terk etmek amacıyla merkeze yanaşmışlardır. Bu dönüşüm sebebiyle birçok araştırmacı aşırı sağ kavramı yerine radikal sağ kavramını kullanmaya başlamış ve bu kavram yaygınlaşmaya başlamıştır (Cavallaro, Flacher & Zanetti, 2018). Güncel yayınlara bakıldığında “radikal sağ” kavramının daha fazla sahiplenildiği görülmektedir. Avrupa’daki partilerin faşist olarak nitelendirilmesi çeşitli sorunları beraberinde getireceğini ifade eden araştırmacılar da bulunmaktadır. Örneğin Zaslove yaptığı çalışmasında National Party ve Freedom Party’i incelemiş ve bu partilerin “yeni faşist partiler” olarak kodlanmasının sorunlu olacağını vurgulamıştır (Zaslove, 2004). “Radikallik” vurgusunun “faşizm” vurgusundan daha kabul edilebilir bir boyutunun olması bu noktada önem kazanmaktadır.

Wodak söz konusu partiler için “aşırı sağ” (*extreme right*) ya da “faşist sağ” (*fascist right*) gibi kavramların tüm partileri tasnif etmek için kullanılmamasını, bu kavramın açık bir şekilde “Nazizim” ve “faşizm” ideolojisini savunan ve fiziksel olarak şiddet geleneğini onaylayan partiler, gruplar ve hareketler için kullanılması gerektiğini belirtmektedir (Wodak, 2015). Haliyle Avrupa Parlamentosu’nda yer alan ve söylemsel politik bir mücadele yürüten radikal sağ grupları tanımlamak için bahse konu kavramları kullanmanın doğru olmayacağı açıktır. Her ne kadar göçmenler ya da İslam konusunda bu partiler radikal görüşlere sahip olsalar da parlamenterlerin söylemsel düzeyde “faşizm” ideolojisini savunduklarını, “Nazizimin günümüzdeki temsilcileri” olduklarını iddia etmek ya da “fiziksel şiddeti” savundukları söylemek iddialı bir tutum olacaktır. Ayrıca milleti homojen bir şekilde ele alma, göç ve göçmen karşıtlığı ya da liberal demokrasiye yönelik eleştirileri sebebiyle bu partilerin özelliklerinin faşizm ile ilişkili olabileceği akıllara gelse de demokrasi düşüncesine karşıtlık ya da

paramilitarizm gibi faşizmle özdeşleşmiş özelliklerin yokluğunda böyle bir tanımlama yapmak iddialı ve eksik bir yaklaşım olacaktır.

Ayrıca Avrupa’da günümüzde “uç sağ” ya da “aşırı sağ” olarak nitelendirilen partilerin ve parti gruplarının her geçen gün faşist geçmişlerinden sıyrılmaya çalıştıkları, ırkçı sembol ve söylemlerden vazgeçtikleri ve merkeze yürümeye çalıştıkları görülmektedir. Haliyle Nazi ve Mussolini dönemlerine ait bagajlarını reddetmeleri de bu partileri aşırı, uç ya da faşist olarak tanımlamayı zorlaştırmaktadır. Popülizmin faşizm ile ilişkisine dair Müller önemli tespitler yapmıştır. Faşizm ile popülizm arasındaki ilişkiye dikkat çeken Müller, bütün faşistlerin popülizme yatkın olduğunu, zira “popülist mantığın özünde yatan ahlakileştirilmiş çoğulculuk karşıtlığından” faşizmin siyaset anlayışının da beslendiğini dile getirmektedir. Fakat bu tespitin bütün popülistlerin de faşist olduğu anlamına gelmeyeceğini, “faşizmde popülist söyleme ek olarak ırkçılık ve siyasi şiddet övgüsünün” de yer aldığını vurgulamaktadır (Ertan, 2019).

Özellikle medyada kavramın faşizm vurgusuyla ele alınmasının oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Sansasyonel ve çarpıcı bir dil benimsemeyi amaçlayan medya çerçevelemeleri, çoğu zaman bu partileri kavramsal tartışmaya girmeksizin geçmişteki faşist atalarıyla özdeşleştirmekte ve seçimlerdeki başarısını “faşizmin hortlaması” şeklinde sunmaktadır (Uzunçayır, 2020). Bu sebeple genel kamuoyu ya da medya dili üzerinden bir kavramsallaşma yapma ya da terimi sahiplenme yanlısına düşmemek gerekmektedir. Medyanın yanı sıra Marksist gelenekten gelen araştırmacıların da söz konusu partileri faşist geçmişlerinden ayrı düşünmedikleri ve partileri tarihsel süreklilik içinde ele almaya yönelik bir çaba gösterdikleri görülmektedir (Uzunçayır, 2020).

3) Avrupa Parlamentosu’nda demokratik mücadele yürütmek için bir araya gelen grupların, demokrasi karşıtlığıyla özdeşleşmiş bir kavram olan “aşırı sağ” olarak nitelendirilmesi tutarsızlığa yol açacaktır.

Avrupa’daki sağ kanat partilerin AP’de bir araya gelerek oluşturduğu siyasi grupların aşırı sağ olarak nitelendirilmesi, ulusal düzeyde yapılan kavramsallaştırmalardan daha problemli olmaktadır. Zira bu partiler, AP’yi siyasi pozisyonlarını sergilemek, öznellik inşa etmek, AB içindeki politikaları şekillendirmek, tabiri caizse demokrasinin nimetlerinden faydalanmak için bir araya gelerek temsil gücü yüksek gruplar oluşturmaktadır. Almanya Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı’nın tespitindeki gibi aşırı sağ olarak nitelendirilerek bu grupların demokrasi ve anayasa konusunda aşırı bir tutum sergilediğini iddia etmek tezat oluşturacaktır. Haliyle Avrupa Parlamentosu’ndaki sağ kanat grupların “aşırı” olarak nitelendirilerek demokratik sistemin meşruiyetine zarar veren sistem karşıtı eğilimlere sahip olduğunu iddia etmek yerine “radikal” kavramı kullanılarak demokrasinin eksik yönlerine eleştiriler getiren parti grupları olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır.

4) Türkçe literatüre yerleşmiş “aşırı” ifadesi gerek analitik gerekse çeviri kaynaklı sorunlar sebebiyle yanlış kullanılmaktadır.

Türkiye’de kavramın Türkçeye çevrilmesi konusunda da bir mutabakatın olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda uç sağ (far right) ifadesinin aşırı sağ (extreme right) olarak ele alındığı ve bu şekilde çevrildiği görülmektedir. Haliyle böyle bir çeviride söz konusu kavramlar arasında oluşabilecek muhtemel farklılık ve nüanslara da dikkat edildiğini söylemek zorlaşmaktadır. Türkçe literatürde, Avrupa’daki radikal sağ partilerle ilgili yapılan çalışmaların çoğunda “aşırı sağ” kavramı kullanılmış fakat kullanılan kavramın İngilizce’de “far right” kelimesine tekabül ettiği belirtilmiştir. Haliyle tüm dünyada kavramın kullanımında yaşanan karmaşıklık, Türkiye’de konuyu çalışan akademisyenlerin yaşadığı çeviri sorunuyla birleşerek çok daha karmaşık bir hale gelmiştir.

Tablo 6: Türkiye’deki Uzmanların Kavrama Yönelik Tercihleri

Uzman	Kullandığı Terimler
Özgür Ünal Eriş & Selcen Öner	Radikal Sağ (2021)
Selcen Öner	Radikal Sağ (2022) Aşırı Sağ (2014)
Bekir Halhallı	Radikal Sağ (2020) Aşırı Sağ (2020)
Yonca Özer & Fatmanur Kaçar Aşçı	Sağ Kanat Popülist (2021)
Nazif Mandacı	Radikal Sağ (2013)
İbrahim Saylan	Radikal Sağ (2021)
Özcan Hıdır	Aşırı Sağ (2018)
Cihan Uzunçayır	Aşırı Sağ (2014)
Müşerref Yardım	Aşırı Sağ (2017)
Halil Kürşad Aslan	Aşırı Sağ (2018)
Yavuz Yıldırım	Aşırı Sağ (2017)
Müge Aknur & İbrahim Saylan	Radikal Sağ (2020)
Müge Aknur	Radikal Sağ (2020)
Fatma Yılmaz Elmas & Mustafa Kutlay	Aşırı Sağ (2011)
Fatma Yılmaz Elmas	Uç Sağ (2009)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Radikal sağ terimi, Türkçe literatürde de aşırı sağ ile birlikte en çok kullanılan kavramlardan biridir. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de uzmanların kavramın ele alınışı ve tanımlanması konusunda mutabakat sağlayamadığı görülmektedir. Fakat tüm dünyada görülen trendin Türkçe literatürde de ortaya çıktığı görülmektedir. Söz konusu partilerin faşist görüşlerini açıklamaktan çekinmedikleri eski tarihlerde yapılan çalışmalarda “aşırı sağ” ifadesi daha yaygın kullanılıyorken, bu partilerin merkeze

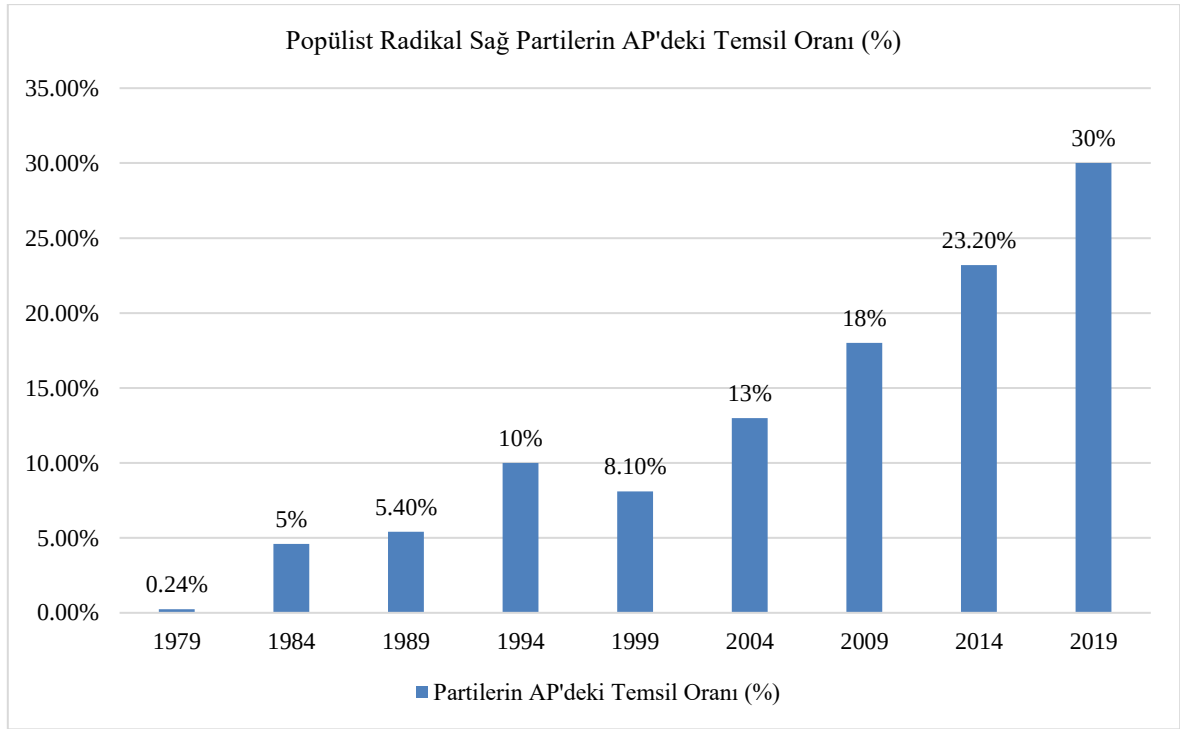
yürüme stratejisi ve faşist geçmişlerinden sıyrılma stratejileri gözle görülür hale geldikçe “radikal sağ” kavramının daha fazla sahiplenildiği görülmektedir. Ayrıca “aşırı sağ” yerine “müfrit sağ” ifadesinin de Türkçe olarak kullanıldığı görülmüştür (Çaylak, 2007). Fakat “aşırı” ile aynı anlama sahip olan “müfrit” ifadesi Avrupa’daki sağ partiler özelinde değil Türkiye’de milliyetçi ve muhafazakar yapılar, siyasi partiler ve gruplar için kullanılmıştır.

Sonuç olarak, Avrupa’da yükselen sağ partilerin tanımlanması konusunda büyük bir tartışmanın ve karmaşık bir görüntünün ortaya çıktığı görülmektedir. Betz’in yaptığı tanımın ise, günümüzdeki partileri tanımlamak için en doğru yaklaşım olduğu düşünülmektedir. Betz, söz konusu partileri “bireysel ve sosyal eşitliği tesis etmeye çalışan siyasal projeleri reddettikleri için sağcı, kültürel, sosyal ve siyasi sistemlerin savunucusu olan müesses nizamı kabul etmedikleri için radikal ve sıradan insanların üstün sağduyusuna hitap ettikleri için popülist” olarak tanımlamaktadır (Betz H. G., 1994).

2.4. Avrupa Parlamentosu ve Popülist Radikal Sağ Gruplar

2.4.1. Popülist Radikal Sağın Avrupa Parlamentosu Tarihi

Avrupa Parlamentosu’ndaki popülist radikal sağ parti grupları, son kırk yılda önemli bir ivme ve büyüme yakalamıştır. Popülist radikal sağ partilerin Avrupa Parlamentosu’ndaki yapılanmasını inceleyen araştırmacılar, bu partilerin Avrupa Parlamentosu’ndaki mevcudiyetlerinde 1979-1999 yıllarını “büyüme ve konsolidasyon” yılları, 2004-2014 yıllarını “popülizmin yeni normal olarak kabul edildiği” yıllar ve 2019 sonrasını ise popülist radikal sağ partilerin ana akım partiler karşısında ciddi bir meydan okuma haline geldiklerinden “paradigma değişimi” yılları olarak nitelendirmektedir (Manucci, 2021).

Grafik 1: Popülist Radikal Sağ Partilerin Avrupa Parlamentosu'ndaki Temsil Oranları (1979-2019)

Kaynak: (Zulianello, 2020)

İlk etapta Avrupa Parlamentosu'nda 1979 yılında⁹ seçilen ilk popülist radikal sağ parti, Danimarkalı bir parti olan ve daha sonra adını Danimarka Halk Partisi olarak değiştiren İlerleme Partisi (*Progress Party*) olsa da (%5,8 oy ile 1 sandalye) daha sonraki seçimlerde etkin bir performans sergileyememiştir (Manucci, 2021). 1972 yılında kurulan ve 1970'ler boyunca ciddi başarılarla imza atan İlerleme Partisi'nin başarısından itibaren, Avrupa Parlamentosu'ndaki radikal sağ partilerin toplam sayısı hem seçim performansları hem de sahip oldukları sandalye sayısı bakımından istikrarlı bir şekilde artmıştır. Öyle ki popülist radikal sağ partilerin sayısı 1984 yılında 6'ya, 1989 yılında ise 11'e yükselmiştir (Zulianello & Gahner Larsen, 2021).

Avrupa Parlamentosu'nda temsil edilen ilk popülist radikal sağ partilerden biri de Fransa'daki Ulusal Cephe (FN) partisi olmuştur. Ulusal Cephe, 1972'de eski bir paraşütçü ve radikal sağcı politikacı Jean-Marie Le Pen tarafından kurulmuştur. Diğer radikal sağ parti ailesi üyelerinde görüldüğü gibi Ulusal Cephe de göçmenlik karşıtı, küreselleşme karşıtı ve Fransız milliyetçiliği zemininde kampanya yürütmüştür. Bahse konu parti en büyük başarısını 1999 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde gerçekleştirmiş ve Ulusal Cephe partisi 10 sandalye kazanarak Parlamentodaki en büyük üçüncü parti konumuna yerleşmiştir.

⁹ Her ne kadar Avrupa Parlamentosu 1958 yılında "European Parliamentary Assembly" olarak kurulmuş ve 1962 yılında adını "European Parliament" şeklinde değiştirmiş olsa da 1979 yılına kadar seçimler gerçekleştirilmemiş ve parlamento üyeleri seçimle değil atama yöntemiyle görev almışlardır.

Avrupa Parlamentosu'nda temsil edilen bir başka erken dönem popülist radikal sağ grup, Belçika'nın Vlaams Belang (VB) partisi olmuştur. VB, 1979 yılında Belçika Ulusal Cephesi'nin eski bir üyesi olan Filip Dewinter tarafından kurulmuş ve Flaman milliyetçiliği ve göçmenliğe muhalefet zemininde politik bir gündem izlemiştir. Vlaams Belang da 2004 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde iki sandalye kazanarak Parlamentodaki en büyük dördüncü parti konumuna yerleşmiştir.

Avrupa Parlamentosu'ndaki etkinliklerin bir araya gelerek grup oluşturmaktan geçtiğinin bilincinden olan popülist radikal sağ partiler, ilk Parlamento seçimlerinden itibaren bunu hedef olarak belirlemişlerdir. Fakat ilk Parlamento seçimlerinin gerçekleştirildiği 1979 yılından 1999'a kadar olan nitelendirilen "büyüme ve konsolidasyon" döneminde, popülist radikal sağ partiler bölünmeler sebebiyle genellikle kısa süren siyasi gruplar oluşturmuşlardır. Bu kapsamda popülist radikal sağ partilerin 1984 ile 1994 yılları arasındaki grubu Avrupa Sağ Grubu (Group of the European Right- GER) olmuştur. 1984 yılında Fransız Ulusal Cephesi (FN) tarafından Jean-Marie Le Pen liderliğinde kurulan gruba İtalyan Sosyal Hareketi (MSI) ve Yunan Ulusal Siyasi Birliği (EPEN) üyeleriyle birlikte destek vermiştir. Grupta ayrıca 1985'te kendilerine katılan Ulster Birlik Partisi'nden (UUP) John Taylor da bulunmaktadır. Fakat 1989 seçimlerinde GER, mevcudiyetini korumayı başaramamıştır (Manucci, 2021). Bunun üzerine 1994 yılında Avrupa şüpheciliğini temel çıkış noktası olarak belirlemesi sebebiyle kimi araştırmacılar tarafından ilk popülist radikal sağ parti grubu olarak nitelendirilen "Europe of Nations" (Koordinasyon Grubu) grubu Fransız siyasetçi Jimmy Goldsmith tarafından kurulmuş ve 1996 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür (4th parliamentary term | Jimmy Goldsmith).

Bu noktada 1984 ve 1989 yıllarındaki seçimlerde popülist radikal sağ temsil oranının çok daha fazla arttığının altı çizilmelidir. 1984 yılında Fransız Ulusal Cephe Partisi 10 sandalye elde ederek popülist radikal sağ temsil oranını %4,6'ya çıkarmıştır. 1989 seçimlerine İspanya ve Portekiz'deki popülist radikal sağ partilerin de girmesiyle söz konusu temsil oranının %5,4'e yükseldiği görülmüştür. 1990'ların ikinci yarısında esen liberal rüzgarların etkisiyle Avrupa Parlamentosu tarihinde ilk defa popülist radikal sağ temsil oranının yaklaşık olarak %2'ye yakın bir düşüş yaşadığı görülmüştür. Fakat söz konusu düşüş kalıcı ve sürekli hale gelmemiş ve 2000'li yıllarda yeniden iki haneli temsil oranına ulaşan popülist radikal sağ partiler 2004 yılındaki AB içindeki büyük genişlemenin de kazandırdığı ivme ile %13 temsil oranına ulaşmıştır (Zulianello, 2020).

Popülist radikal sağ partiler açısından 2014 yılındaki AP seçimleri bir milat olmuştur. Zira popülist radikal sağ grupların rekor sayıda sandalye kazandığı görülmüştür. Bu başarı sebebiyle kimi araştırmacılar 2014 seçimlerini popülist radikal sağ partilerin büyük patlaması (big bang) olarak nitelendirmektedir (Martín-Cubas, Bodoque, M. Pavía, Tasa & Veres-Ferrer, 2019). En başarılı iki popülist radikal sağ parti, Birleşik Krallık'taki Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) ve Fransa'daki FN olmuştur. Özellikle UKIP 24 sandalye kazanarak Avrupa Parlamentosu'ndaki en büyük

ikinci parti olmuştur. Ulusal Cephe de 24 sandalye kazanarak Parlamentodaki en büyük üçüncü parti olmuştur. Böylelikle Avrupa Parlamentosu'ndaki en büyük ikinci ve üçüncü parti grupları popülist radikal sağ partilere geçmiştir (Luo, 2017). Popülist radikal sağ partilerin 2014 seçimlerindeki başarısı özellikle 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin yanı sıra 2015 yılında zirve noktasına ulaşan mülteci krizi ve bununla ilintili artan terör tehdidi gibi unsurlara bağlı olmuştur. Gerek ekonomik gerekse toplumsal konularda artan güvensizlik ve belirsizlik, popülist radikal sağ partilerin Avrupa Parlamentosu'nda ivme kazanmasına yol açmıştır.

Popülist radikal sağ partiler açısından 2014 yılında yakalanan ivmenin 2019 seçimlerinde de korunduğu ve sürdürüldüğü görülmüştür. 2019 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde popülist radikal sağ gruplar Avrupa Parlamentosu'nun %29,96'sını oluşturma imkanı elde etmişlerdir. Söz konusu temsil oranı, Avrupa Parlamentosu'nda popülist radikal sağ grupların şimdiye kadar kazandığı en yüksek oran olmuş ve popülist radikal sağ gruplar, ana akım siyasi gruplara yönelik etkili bir muhalefet yapma imkanı elde etmişlerdir (Boyras, Güngörmez & Kavukçu, 2019). Haliyle 2019 seçimleri Avrupa şüpheci partilerin kendilerini AB parti sistemi içinde kalıcı ve geçerli olduklarını kanıtladıkları bir seçim olmuştur ve Avrupa kıtası içinde geniş bir kesimin AB'ye yönelik artan endişelere ve eleştirilere sahip olduğunu göstermiştir.

Böylelikle, 1979 seçimlerinden sonra yalnızca bir popülist radikal sağ parti Avrupa Parlamentosu'nda temsil ediyorken 2019 yılındaki seçimlerden sonra ortaya çıkan 9'uncu dönemde bu sayı 32 partiye yükselmiştir. Ayrıca söz konusu 32 popülist radikal sağ parti ise rekor bir temsil oranına sahip olmuştur (Manucci, 2021). Avrupa Parlamentosu bünyesinde gerçekleştirilen 9 seçimde toplam 61 popülist radikal sağ parti temsil imkanı elde etmiştir (Zulianello & Gahner Larsen, 2021). İlk seçimde Danimarka İlerleme Partisi'nin sahip olduğu koltukla popülist radikal sağ partilerin parlamento içindeki temsil oranı %0,24 iken bugün bu oran %30'u zorlamaktadır.

2.4.2. Avrupa Parlamentosu'ndaki Popülist Radikal Sağ Gruplar (2009-2024)

Avrupa Milletler Birliği (UEN)

Avrupa Milletler Birliği, Avrupa Parlamentosu'nda 1999 yılından 2009 yılına kadar var olan radikal sağcı partileri bünyesinde barındıran bir siyasi gruptur. 20 Haziran 1999 tarihinde kurulmuş ve 1 Temmuz 2009 tarihinde dağılmıştır. Avrupa Birliği'ndeki farklı ülkelerden popülist radikal sağ ve Avrupa şüpheci partilerden oluşmuştur. UEN, her ne kadar çeşitli ulusal çıkarları ve ideolojileri temsil ediyordysa da üyeleri genellikle muhafazakar ve milliyetçi görüşleri paylaşmıştır. UEN'in oluşumu, birkaç popülist radikal sağ partinin ortak hedeflerine sahip çıkabilecek ve bu partilere Avrupa Parlamentosu içinde bir platform sağlayabilecek bir siyasi grup oluşturma amacıyla gündeme gelmiştir.

Bu noktada belirtilmesi gereken husus, UEN için kilit noktanın Avrupa kuşkuculuğu olan bir siyasi grup haline gelmek değil, Avrupa Halk Partisi'nin (EPP) karşısında saygın, sağcı ve federalizmi savunmayan bir alternatif olarak ortaya çıkmaktır. Bu sebeple grubun siyasi tüzüğünde, Avrupa'ya kuşkuyla bakan bir dilden kaçınıldığı görülmektedir (Benedetto, 2008). UEN Grubu Eş Başkanı Cristiana Muscardini, grubun kuruluş amaçlarını açıklarken, “kültürel değerlerimizi savunmak, özgürlük, demokrasi ve insan haklarını savunarak ilerlemek isteyen insanları desteklemek, ekonominin gelişimi ve en yoksulların refahı ile el ele ilerleyen bir sosyal politikayı teşvik etmek bizim için temel hedeflerdir” ifadelerini kullanmıştır (EP, 2024).

1999 seçimlerinin ardından, Fianna Fail Partisi, Portekiz Halk Partisi, Danimarka Haziran ve Halk Hareketleri ve Hollandalı Siyasi Reform Calvinistleri ve Hristiyan Birliği, yeni ortaklar aramaya başlamıştır. Grup ilk olarak 1995 yılında “Avrupa Birliği” olarak kurulduysa da 1999 yılında “Avrupa Milletler Birliği” olarak yeniden adlandırılmıştır. Bu yönleriyle UEN, “Avrupa Birliği” ve “Uluslar Avrupası” gruplarının kısmi bir birleşmesinden oluşmuştur (Benedetto, 2008). Grubun kurulmasında İrlanda'nın Fianna Fáil partisinin ve İtalya'nın Ulusal İttifak partisinin çabaları oldukça fazladır.

UEN, İtalya'daki Ulusal İttifak, Polonya'daki Hukuk ve Adalet Partisi, Birleşik Krallık'taki Bağımsızlık Partisi ve Danimarka'daki Halk Partisi dahil olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerinden partilerden oluşmuştur. Söz konusu popülist radikal sağ partiler, genel hatları itibarıyla ulusal egemenliği, kültürel değerleri muhafaza etmeyi ve daha katı göçmenlik politikalarını savunmuştur. Genel olarak, daha fazla bütünleşmeye karşı çıkan ve Avrupa Birliği'nin karar alma süreçlerine daha hükümetler arası bir yaklaşımı savunan Avrupa şüpheli bir pozisyonda konumlanmışlardır.

2004 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde aldığı %3,7'lik oy oranı UEN'e 27 sandalye kazandırmıştır. Daha sonradan üç Polonyalı parlamenterlerin de UEN'e katılmasıyla temsil sayısı 30'a çıkmıştır. Bu sayının 10'u Polonya'ya, 9'u ise İtalya'ya ait olmuştur. Söz konusu dönemde UEN'i oluşturan diğer dört ülke Litvanya, Letonya, İrlanda ve Danimarka olmuştur (EP, 2024).

1979 yılından 1999'a kadar olan nitelendirilen “büyüme ve konsolidasyon” dönemi ile özdeşleştirilen popülist radikal sağ partilerin bölünmeleri sebebiyle kısa süren siyasi grup trendinden UEN de nasibini almıştır. Zira Parlamentodaki mevcudiyetinde iç zorluklarla ve yapısında meydana gelen değişikliklerle karşı karşıya kalmıştır. Bazı popülist radikal sağ partiler zaman içinde gruptan ayrılma kararı almış ya da yeni partiler gruba eklenmiştir. Yaşanan bu değişkenlik de grubun Parlamento içindeki büyüklüğünde ve etkisinde dalgalanmalara yol açmış, haliyle grubun milletvekili sayısı bakımından gücü, parlamento dönemleri arasında farklılık göstermiştir. Bu dalgalanmaların neticesinde ise 2009 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde UEN önemli bir zemin kaybı yaşamıştır. 2009 yılında üye partilerin çoğunun ayrılması ve diğer siyasi gruplara katılma kararı almaları neticesinde grup

feshedilmiştir. UEN'nin geri kalan üyeleri, Avrupa Muhafazakârları ve Reformcuları (ECR) grubuna katılmıştır.

Özgürlük ve Demokrasinin Avrupası (EFD)

Özgürlük ve Demokrasi Avrupası (EFD), Avrupa Parlamentosu'nda 2009 yılından 2014 yılına kadar mevcudiyet gösteren radikal sağ siyasi gruptur. EFD grubu, Avrupa'da Avrupa şüphecisi ve milliyetçi partilerde ivme görülen 2009 Avrupa Parlamentosu seçimlerinin ardından kurulmuştur. Grup ilk etapta UKIP ve İtalyan Beş Yıldız Hareketi (M5S) üyelerinden ve diğer birkaç küçük partiden oluşmuştur. Her ne kadar bu iki önde gelen popülist radikal sağ parti Avrupa şüpheciliği ilkesinde birleşmiş olsa da EFD'nin üye partileri arasında farklı ideolojik yönelimlerin olduğu belirtilmelidir. Zira UKIP daha çok muhafazakar ve sağcı bir siyasi konumda pozisyonlanırken, M5S daha popülist ve düzen karşıtı bir karaktere sahip olmuştur. Bu yönüyle siyasi grubun homojen bir yapıya sahip olduğunu söylemek doğru olmayacaktır.

EFD grubunun ana odak noktası, ulusal egemenlikleri savunmak, Avrupa Birliği'nin gücünü sınırlamak ve Avrupa şüpheciliğini teşvik etmek olmuştur (Meckel, 2006). Grup içindeki üye partiler genel olarak daha fazla AB entegrasyonuna karşı çıktıklarını ifade etmişler ve Avrupa kurumlarını eleştirmişlerdir. Bu kapsamda tek tek uluslara daha fazla karar verme yetkisi verilmesi çağrısında bulunmuşlardır.

2014 Avrupa Parlamentosu seçimleri her ne kadar popülist radikal sağ partiler açısından bir “büyük patlamayı” beraberinde getirse de EFD grubu partilerin kazandığı bu ivmeden olumsuz etkilenmiştir. Gruba üye partilerinin yapısındaki değişiklikler sonucunda EFD grubu da feshedilmiştir. Grubun kurucuları arasında bulunan UKIP, Birleşik Krallık'ta önemli bir seçim başarısı elde etmiş ve ardından EFD'nin yerini alan Avrupa Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (EFDD) grubuna katılmıştır.

Avrupa için Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (EFDD)

Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Avrupası (EFDD), Avrupa Parlamentosu'nda 2014 yılından 2019 yılına kadar var olan ve faaliyetlerini yürüten popülist radikal sağ partilerin oluşturduğu siyasi bir gruptur. Egemen bir Avrupa'yı savunmak ve tesis etmek amacıyla popülist radikal sağ ve Avrupa şüphecisi partiler tarafından kurulmuştur. Bu noktada EFDD'nin radikal sağ ve Avrupa şüphecisi partilerin ciddi bir temsil oranı elde ettiği ve oylarını artırdığı 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinin ardından kurulduğu belirtilmelidir. 2009 yılından 2014 yılına kadar var olan Avrupa Özgürlük ve Demokrasi (EFD) grubunun halefi olarak ortaya çıkmıştır.

EFDD grubu içinde özellikle UKIP'in önemli bir rol oynadığı belirtilmelidir. UKIP'in yanı sıra diğer üye partiler arasında M5S ve farklı AB üye ülkelerinden birkaç küçük parti bulunmaktaydı. EFDD, AB'nin politikalarını, kurumlarını ve demokratik hesap verebilirlik eksikliği olarak algıladıkları şeyleri

eleştirerek Avrupa Parlamentosu'nda bir öznellik oluşturmaya çalışmış ve ortak bir Avrupa şüpheciliği pozisyonunu paylaşarak yaymaya çalışmıştır (McDonnell & Werner, 2020). Bunların yanı sıra ulusal egemenlik, doğrudan demokrasi ve AB entegrasyonunun engellenmesi gibi ilkeleri savunmuştur. Grup üyeleri, ulus-üstü alınan kararların ulusal düzeyde alınması ve vatandaşların karar alma süreçlerine daha doğrudan katılımı için çağrıda bulunarak, gücün Brüksel'de merkezileştirilmesini sık sık eleştirmişlerdir.

2019 Avrupa Parlamentosu seçimlerinin ardından, diğer popülist radikal sağ grupların yaşadığı kaderi EFDD grubu da yaşamıştır. Üye partilerinin seçim sonrası değişen mevcudiyetleri ve farklı siyasi gruplarla olan ilişkileri nedeniyle siyasi bir grup olarak varlığını sona erdirmiştir. Özellikle, grubun lokomotif olarak anılan UKIP'in AB'den ayrılması, siyasi denklemin yeniden yapılandırılmasına yol açmış ve popülist radikal sağ parti üyeleri diğer siyasi gruplara katılmayı tercih etmişlerdir.

Uluslar ve Özgürlükler Avrupası (ENF)

Uluslar ve Özgürlükler Avrupası (ENF), Avrupa Parlamentosu'nda 2015 yılından 2019 yılına kadar var olan ve faaliyetlerini yürüten popülist radikal sağ partilerin oluşturduğu siyasi bir gruptur. Ulusal egemenlik, göç ve AB entegrasyonuna muhalefet konusunda benzer görüşleri paylaşan popülist radikal sağ ve Avrupa şüphecisi partileri bir araya getirmiştir. 2015 yılının haziran ayında kurulan grup, Özgürlük ve Demokrasi Avrupası (EFDD) grubuyla aynı dönemde faaliyet yürütmüş ve ciddi bir rakip olmuştur.

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılma kararı almasıyla Avrupa Parlamentosu'nda UKIP'ten sonra liderliğe oynamaya başlayan Marine Le Pen liderliğindeki Fransa'dan Ulusal Cephe partisi, grubun lokomotif partisi olmuştur. Grubun diğer popülist radikal sağ partileri arasında Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ), İtalya'daki Kuzey Ligi (Lega Nord) ve Hollanda Özgürlük Partisi (PVV) yer almıştır. Bahse konu partilerin öncülüğünde faaliyet gösteren grup, genellikle ulusal egemenliği, daha katı göçmenlik politikalarını ve Avrupa şüpheciliğini savunmuştur (McDonnell & Werner, 2020). Diğer gruplarda olduğu gibi ENF'de de Avrupa Birliği'ne, kurumlarına ve uyguladığı politikalara yönelik eleştiriler ön plana çıkıyordu. Bunun yanı sıra göçün ve küreselleşmenin ulusal kimlik ve sosyal uyum üzerindeki etkisine ilişkin endişeler dile getirilmiştir.

Grup etkisini artırmak ve siyasi hedeflerini somut çıktılara dönüştürebilmek için Avrupa Parlamentosu'ndaki diğer sağcı ve Avrupa şüphecisi gruplarla ittifaklar kurmayı amaçlamıştır. Fakat 2019 Avrupa Parlamentosu seçimlerinin ardından selefi olduğu gruplarda olduğu gibi ENF de feshedilmiştir. Grubun dağılması, üye partilerin bazılarının yeni siyasi gruplara katılması veya yeni ittifaklar kurmasıyla siyasi tutumlarında değişiklikler yaşamaları sonucu gerçekleşmiştir. Örneğin, ENF çatısı altında beklediğini bulamayan Marine Le Pen'in Ulusal Rallisi, Avrupa Parlamentosu tarihindeki

en büyük popülist radikal sağ grup haline gelecek olan sağcı ve Avrupa şüpheli partileri bir araya getiren Kimlik ve Demokrasi (ID) grubunu oluşturmuştur.

Kimlik ve Demokrasi (ID)

Avrupa popülist radikal sağ parti ailesinin lideri haline gelen ve Fransa’da ana muhalefet pozisyonuna yükselen Marine Le Pen’in liderliğinde kurulan Kimlik ve Demokrasi (ID) grubu, 2019 Avrupa Parlamentosu seçimlerinin ardından ortaya çıkmış ve ulusal kimlik, göçmenlik, egemenlik ve daha fazla Avrupa Birliği entegrasyonuna muhalefetle ilgili konularda benzer görüşleri paylaşan popülist radikal sağ ve Avrupa şüpheli partileri bir araya getirmiştir.

Kimlik ve Demokrasi grubu, 2015 yılından 2019 yılına kadar mevcudiyetini sürdüren Avrupa Uluslar ve Özgürlükler Avrupası (ENF) grubunun yerini almıştır. Önemli grup üyesi radikal sağ partiler arasında İtalya’dan Matteo Salvini’nin Lig Partisi (eski adıyla Kuzey Ligi), Almanya için Alternatif Partisi (AfD) ve Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) bulunmaktadır. En çok koltuğa sahip partiler ise Marine Le Pen’in Ulusal Birlik Partisi, İtalyan Lig Partisi ve Alman Almanya için Alternatif Partisi’dir. 2023 yılının haziran ayı itibarıyla grup 73 parlamentere sahiptir ve bu koltuk sayısı ile Avrupa Parlamentosu’ndaki en büyük beşinci siyasi grubu oluşturmaktadır. Kimlik ve Demokrasi grubuna ENF’den ayrılarak gelen popülist radikal sağ partilerin yanı sıra Avrupa Muhafazakarlar ve Reformcular Grubu’ndan (ECR) ayrılarak gelen ve bağımsız olan ve gruba dahil olan AB şüpheli parlamentoerler de bulunmaktadır. 2014 seçimleri sonrası görece daha dağınık bir halde olan popülist radikal sağ parlamentoerlerin Kimlik ve Demokrasi grubunun kurulmasıyla tek çatı altında toplandıkları ve daha etkin bir yapı haline geldikleri görülmektedir (Boztürk, 2020).

Kimlik ve Demokrasi grubu, popülist radikal sağ partilerin Avrupa Birliği’nin politikalarına, kurumlarına ve ulusal egemenliğin erozyonuna yönelik eleştirileri çok daha ileriye götürmüştür. Gruba üye partiler ülkelerinin ulusal çıkarlarına, kültürel korumaya, göçmenlere yönelik daha katı sınır kontrollerine ve doğrudan demokrasiye öncelik vermektedir. Diğer popülist radikal sağ gruplarda olduğu gibi AB içinde karar verme sürecinde ulus-üstü bir yapı yerine daha hükümetler arası bir yaklaşımı savunmakta ve daha fazla bütünleşmeye şiddetle karşı çıkmaktadır (Statutes of the Identity and Democracy Group in the European Parliament, 2023). Selefî olduğu diğer popülist radikal sağ gruplardan farklı olarak Kimlik ve Demokrasi grubu, AB’nin COVID-19 salgını konusundaki adım ve politikalarını eleştirme ve AB’nin geleceği konusunda referandum çağrısı yapma gibi konularda oldukça aktif bir tutum sergilemiş ve hakim söylemi oluşturmayı başarmıştır (Kayrak, 2021).

3. “UKRAYNA SORUNU” BAĞLAMINDA POPÜLİST RADİKAL SAĞIN RUSYA SÖYLEMİ

Avrupa Parlamentosu’ndaki popülist radikal sağ parlamenterlerin Ukrayna sorunu bağlamında Rusya ile ilgili söylemlerine geçmeden önce Ukrayna sorununa yönelik önemli gelişmelere değinmek ve AB’nin soruna yönelik resmi politikasını açıklamak söylemlerin arka planının anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Ukrayna sorunu 10 yıldan fazla bir süredir Avrupa kıtasını meşgul eden önemli bir siyasi sorun haline gelmiştir. 21 Kasım 2013 tarihinde Ukrayna’nın ünlü meydanında başlayan protesto gösterileri, Ukrayna sorununun fitilini ateşlemiş ve Ukrayna sorununu tüm dünya gündemine yerleşmesine yol açan olaylar silsilesini başlatmıştır (Grytsenko, 2013). Ukrayna’nın Rusya’nın kontrolünde bir ülke olmaktan sıyrılarak AB reformlarını hayata geçirerek AB üyesi olması yönünde ortaya konulan halk iradesi, Batı ve AB karşıtı politikalar izleyen ve Rusya’ya yakın olan Viktor Yanukoviç döneminin sona ermesine yol açmıştır. Ukrayna’nın AB merkezli olmak üzere Batı yanlısı politikalar izlemesinden rahatsız olan ve Ukrayna topraklarını tarihsel hinterlandı içinde gören Rusya’nın buna yönelik cevabı ise önce 2014 yılında Kırım’ı ilhak etmek, ardından Doğu Ukrayna’da yer alan Donbass bölgelerindeki ayrılıkçı hareketleri desteklemek, son olarak ise 2022 yılında Ukrayna’ya yönelik topyekün bir işgal girişimine başlamak olmuştur.

Tablo 7: Ukrayna Sorunundaki Önemli Tarihler ve Gelişmeler

Tarih	Yaşanan Gelişme
7 Ocak 2009	Rusya, Ukrayna ile yaşadığı sorun sebebiyle Avrupa’ya Ukrayna üzerinden gönderdiği tüm doğalgaz sevkiyatını durdurdu (Reuters, 2009).
21 Kasım 2013	Ukrayna’da Avrupa yanlısı bir hükümetin göreve gelmesiyle sonuçlanan ve Euromaidan gösterileri olarak bilinen protesto gösterileri başlamıştır (Grytsenko, 2013).
20 Şubat 2014	2013 yılının sonlarına doğru başlayan Euromaidan protesto gösterileri şiddetli çatışmalara dönüşmüş ve Ukrayna Devlet Başkanı Viktor Yanukoviç’in istifasıyla sonuçlanmıştır (Traynor, 2014).
16 Mart 2014	Rusya, Kırım’da tartışmalı bir referandum düzenleyerek Kırım’ı ilhak etmiştir (Harding, 2014).
17 Mart 2014	AB, Ukrayna’nın toprak bütünlüğünü tehdit ettiği gerekçesiyle Rusya’ya yönelik ilk yaptırım kararını almıştır (Macaskill & Traynor, 2014).
7 Nisan 2014	Doğu Ukrayna bölgesinde bulunan Rusya yanlısı ayrılıkçılar Donetsk ve Luhansk’ta bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Bu durum Donbass bölgesinde uzun süren bir çatışmaya yol açmıştır (BBC, 2014).
5 Eylül 2014	Ukrayna’nın Doğu bölgelerindeki ayrılıkçılarla Rusya Ukrayna silahlı güçleri arasında yaşanan çatışmaları sona erdirmeye amacıyla Belarus’un Minsk kentinde Minsk-I isimli uluslararası anlaşma imzalanmıştır (Walker, 2014).

Tablo 7 (devam): Ukrayna Sorunundaki Önemli Tarihler ve Gelişmeler

Tarih	Yaşanan Gelişme
12 Şubat 2015	2014 yılında imzalanan Minsk anlaşmasının gözden geçirilmiş ve güncellenmiş bir şekilde Minsk-II adıyla imzalanmıştır (BBC, 2015).
22 Şubat 2022	Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, sözde Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlığını tanımıştır (Aljazeera, 2022).
24 Şubat 2022	Rusya, Ukrayna'ya yönelik işgal girişimi başlatarak Ukrayna topraklarında geniş kapsamlı bir savaş başlatmıştır (Ellyatt, 2022).
25 Şubat 2022	AB, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimine tepki olarak işgal sonrası ilk yaptırım paketini açıklamış, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un Avrupa'daki tüm varlıklarını dondurmuştur (Council, 2024).

Kaynak: Çeşitli kaynaklardan derlenmiştir.

Tüm bu yaşanan gelişmelerin gölgesinde AB'nin Batı yanlısı politikalar izlemeye çalışan Ukrayna'ya ilişkin resmi politikası, en başından itibaren Rusya'nın Ukrayna üzerindeki etkisinin sonlandırılması, Kırım'ın ilhak edilmesine karşı çıkılması, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgale karşı konulması ve Ukrayna'nın siyasi, askeri, ekonomik ve diplomatik olarak desteklenmesi şeklindedir. Bu sebeple sorunun en başından beri Ukrayna'nın toprak bütünlüğünün desteklendiği açıklanmış, Rusya'nın eylemleri ve politikaları kınanmış ve Rusya'ya yönelik çeşitli yaptırımlar hayata geçirilmiştir. Yaptırımlar özellikle finans sektörü, enerji sektörü ve savunma sektörü dahil olmak üzere çok çeşitli sektörleri ve alanları hedef almıştır. Bu adımların yanı sıra Ukrayna'ya milyarlarca avroluk mali ve askeri yardım sağlayan AB kurumları, Ukraynalı mültecilere yönelik de olumlu bir tutum sergilemiş ve mültecileri AB topraklarına kabul etmiştir.

Yaptırımlar kapsamında bu zamana kadar AB ve G7 ülkelerinde bulunan Rus merkez bankasına ait 300 milyar avro değerinde varlığın doldurulduğu, Rus Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov başta olmak üzere 1.950 kişi ve kuruma yaptırım kararı alındığı, ticari alanda ise 43,9 milyar avroluk ihracatın ve 91,2 milyar avro değerinde ithalat ürünlerinin yasaklandığı açıklanmıştır (Council, 2024). Özellikle 2022 yılında başlayan Rus işgaline yönelik olarak AB ülkelerinin çok daha net bir tutum sergilediği ve Ukrayna'ya askeri destek de verdikleri görülmektedir. Ukrayna'ya mühimmat ve silah sistemleri sağlayan AB ülkeleri, askeri, siyasi ve ekonomik olarak Kiev yönetimine desteklerini artırmıştır. Bu dönemde Ukrayna'nın AB üyesi olarak açıklanması ise verilen desteğin yalnızca askeri ve ekonomik boyutlarda kalmadığını gözler önüne sermiştir.

Avrupa kıtasındaki popülist radikal sağ parlamenterlerin ise Ukrayna sorununa yönelik tutumlarının resmi AB politikalarından ayrıştığı görülmektedir. Her ne kadar zaman zaman aykırı çıkışlar söz konusu olsa da genel hatları itibarıyla parlamenterlerin Rusya'ya yönelik destek mesajları verdiği görülmektedir. Bu kapsamda, Rusya'nın Ukrayna'da etkili bir aktör olduğu, Rusya'nın arka

bahçesi olarak gördüğü Ukrayna’da kısıktırılmaması gerektiği ve ABD’nin etkisiyle oluşturulduğu vurgulanan AB’nin politikalarının Rusya karşıtlığına dayandığı söylemlerinin ortaya konulduğu görülmektedir. Protestoların görülmeye başladığı 2013 yılından önce, Ukrayna’nın Avrupa Parlamentosu’nda iç politikada yaşanan gelişmelerle gündeme geldiği, 2013 yılından itibaren ise yaşananlardan sonra çok daha hararetli tartışmaların yürütüldüğü ve Rusya’nın çok daha fazla tartışılan bir aktör haline geldiği görülmektedir. 2009-2014 yıllarındaki 7’nci parlamento döneminde tartışmalar görece sınırlı olsa da 8’inci ve 9’uncu parlamento dönemlerinde Ukrayna sorununun AP’de oldukça tartışılan konulardan biri haline geldiği görülmektedir.

3.1. 2009-2014 Dönemi: Rusya Anlatısında Çeşitlilik ve Söylemsel Denge

2009-2014 yılları arasındaki parlamento döneminde Ukrayna iç politikasında görülen gelişmelerin ve Doğu Ukrayna bölgesindeki ayrılıkçı hareketlerin ön plana çıktığı ve Ukrayna sorunu özelinde yapılan tartışmalara yön verdiği görülmektedir. Bu bağlamda Rusya’nın Kırım ve Doğu Ukrayna bölgelerindeki Ukrayna vatandaşlarına Rus pasaportu dağıtmasının, 11 Ekim 2011 tarihinde Ukrayna Eski Başbakanı Yuliya Timoşenko’ya yönelik verilen hapis cezası kararının, Ukrayna’da “Maidan gösterileri” olarak bilinen ve 18-23 Şubat 2015 tarihleri arasında düzenlenen gösterilerin, 16 Mart 2014 tarihinde Kırım’da gerçekleştirilen tartışmalı referandumun ve Doğu Ukrayna bölgesinde bulunan Rusya yanlısı paramiliter örgütlerin Donetsk ve Luhansk’ta yürüttükleri ayrılıkçı hareketlerin Avrupa Parlamentosu’nda sert bir şekilde tartışıldığı ve radikal sağ parlamenterlerin söylemlerine konu olduğu görülmektedir. Söz konusu tartışmalar özelinde ise radikal sağ parlamenterler arasında kısmen ılımlı bir pozisyonu savunanlar olduğu gibi AB ve Batı eleştirisi yapan ve Rusya’ya farklı bir perspektiften yaklaşılması gerektiğini vurgulayan parlamenterler de olmuştur. Bu tartışmalara ve ortaya konulan söylemlere yakından bakmak, radikal sağ parlamenterlerin Ukrayna sorunu ve Rusya konusunda hangi referanslara vurgu yaptıklarının anlaşılması açısından önemli olacaktır.

Popülist radikal sağ parlamenterlerin söylemleri incelenirken Wodak’ın Söylem Tarihsel Yaklaşımı’na uygun şekilde dört basamaklı bir analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Bu kapsamda söylem analizi yapılırken (i) konuşmanın içeriğinin ne olduğu, (ii) bağlamın nasıl oluşturulduğu, (iii) Rusya’nın bu bağlamda nasıl tasvir edildiği ve konumlandırıldığı, söz konusu tasvir oluşturulurken ise (iv) hangi söylemsel stratejilerden faydalandığı açıklanmaya çalışılmıştır.

(1a) “(...) Tagliavini komisyonu haklı olarak Abhazya ve Güney Osetya’daki Gürcü vatandaşlarına toplu olarak Rus pasaportu verilmesini uluslararası hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle eleştirmektedir. Gürcistan’ın egemenliğindeki bu erozyon, şu anda Rusya’nın Ukrayna vatandaşlarına yeni pasaportlar dağıttığı Kırım’da Ukrayna’nın ulusal egemenliğindeki erozyonla birebir örtüşmektedir.

Dolayısıyla AB'nin Tagliavini raporundan çıkarması gereken önemli siyasi ders, komşularından herhangi birine karşı ulusal bağımsızlığını savunması için Kiev yönetimine aktif olarak yardım etmesi gerektiğidir. Kırım'daki Avrupa projeleri, bunu yapmak için mükemmel bir fırsattır ve aynı şey Gürcistan için de geçerlidir.” (Bastiaan Belder-EFD) (Belder B., 2009)

(1a) Bu açıklamada Rusya'nın Ukrayna'ya gerçekleştirdiği müdahaleyle Gürcistan'daki müdahaleleri arasında bağ kurulduğu ve analogiler oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Metinde özellikle Tagliavini Komisyonu'na atıfta bulunması ve “haklı olarak eleştiriyor” (*rightly criticizes*) ifadesinin kullanılarak komisyonun meşru bir otorite pozisyonuna yerleştirilmesi dikkat çekicidir. Bu şekilde komisyona yönelik güven inşa edilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca metinde Abhazya ve Güney Osetya'da yer alan Gürcülere kitlesel olarak Rus pasaportu verilmesinin uluslararası hukukun ihlali olarak eleştirildiği görülmektedir. Rusya'nın eylemlerinin gayri meşru olduğu vurgulanmakta ve eylemlerin gerek Gürcistan gerekse Ukrayna'nın egemenliğine yönelik bir tehdit olarak çerçevelenmektedir.

Açıklamada Gürcistan'a yönelik egemenlik ihlali ile Rusya'nın Kırım'da Ukrayna vatandaşlarına pasaport dağıtması arasında bir benzerlik/analoji kurması oldukça dikkat çekicidir. Bu paralellik, Rusya'nın iki ülkede de benzer şekilde davrandığı ve ihlallere yol açtığı iması taşımaktadır. Ayrıca Ukrayna'nın ulusal bağımsızlığını koruyabilmesi açısından AB'nin aktif olarak yardım etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu şekilde AB, Ukrayna'nın ulusal bütünlüğü açısından potansiyel kurtarıcı ve koruyucu olarak çerçevelendiği görülmektedir. Genel hatları itibarıyla bakıldığında açıklamada Rusya'nın bölgedeki eylemlerine yönelik eleştirel bir tutum benimsendiği anlaşılmaktadır. Konuşmadaki söylemsel stratejilere bakıldığında karşılaştırma yapma (*Contrast*), otoriteye başvurma (*Topos of authority*), retorik soru sorma (*Rhetorical questions*), tekrarlama (*Iterations*) gibi önde gelen stratejilere başvurulduğu görülmektedir.

(1b) “(...) “Ukrayna, AB ile Rusya arasında yer almaktadır. Tarihsel olarak Ukrayna'daki güçlü Rus etkisi elbette açıktır ancak bu durumu gündeme getirerek merak ediyorum, -ve size soru olarak da yöneltiyorum- Avrupa'nın komşuluk politikası, Kiev ve Ukrayna'daki Rus etkisinin bu şekilde güçlenmesine karşı ne gibi adımlar atmayı öngörmektedir. Bu politika ihtiyacı, özellikle Ukrayna'daki daha Batı yanlısı güçler için de geçerlidir.” (Bastiaan Belder- EFD) (Belder B., 2010)

(1b) Açıklamada Ukrayna'nın coğrafi olarak AB ile Rusya arasında konumlandırıldığı görülmektedir. Bu konumlandırma, açıklamada ele alınan konuya AB ve Rusya perspektifinden yaklaşılacağı mesajını barındırmaktadır. Ayrıca metinde tarihsel referanslara (*Topos of history*) başvurulduğu ve Rusya'nın Ukrayna'daki tarihi etkilerinin kabul edildiği görülmektedir. Tarihsel

etkilerine referansla günümüzde Rusya'nın Ukrayna ve Kiev yönetimi üzerindeki etkisini artırması sorun olarak tasvir edilmektedir. Haliyle Rusya'nın Ukrayna'daki artan varlığından ve nüfuz kurmasından endişe duyulmaktadır.

Fakat konuşmada odağın Ukrayna'da yer alan Batı yanlısı güçlere ve aktörlere çevrilmesi, Rus etkisinin önünde engel oluşturabilecek unsurların bulunduğu vurgusunu beraberinde getirmektedir. Öyle ki bu grupların bazılarının Batı değerleriyle veya AB ile uyumlu olduğu ima edilmektedir. Ukrayna'yı AB ile Rusya arasında coğrafi olarak sıkışmış olarak gören açıklama, retorik sorular da sorarak Rusya'nın Ukrayna üzerindeki etkisini vurgulamayı amaçlamakta ve konunun üzerinde düşünmeye sevk etmektedir.

(1c) “Sayın Başkan, hepimiz Ukrayna'nın AB'nin en büyük komşu ülkelerinden biri olduğunu ve gelecek için önemli bir potansiyele sahip olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla AB için kesinlikle son derece önemli bir ortaktır. Ancak siyasi açıdan bakıldığında, AB'den uzaklaştığı gözle görülür bir şekilde ortadadır. Rusya yanlısı kesimin son yerel seçimlerde başarılı olması elbette sebepsiz değildir. Bu muhtemelen AB için de bir yenilgi anlamına geliyordu. Dolayısıyla AB'nin Ukraynalılar için cazibesini yitirdiği açıktır. Ukrayna'daki sıradan vatandaşlar muhtemelen Avrupalı olmak istiyorlar ama AB'nin bir parçası olmak zorunda değiller. AB burada kibirli bir süper güç gibi davranarak elindeki kozları yavaş yavaş kaybediyor. Ancak Ukraynalılar hem AB hem de Rusya tarafından eşit ortaklar olarak görülmek istiyorlar.”
(Andreas Mölzer- NI) (Mölzer, 2010)

(1c) Açıklamaya Ukrayna'nın AB açısından öneminin vurgulanarak başlanmakta ve önemli bir potansiyelinin bulunduğu vurgulanmaktadır. Fakat Ukrayna'nın AB'den siyasi olarak uzaklaştığı, Rusya yanlısı grupların Ukrayna'da etkinliklerini artırdığından söz edilmektedir. Bu kapsamda Ukrayna'da yapılan son yerel seçimlerde Rusya yanlısı grubun başarısına atıf yapılmaktadır. Seçim sonuçlarının AB ile Ukrayna arasındaki ilişkiler açısından muhtemel yansımalar doğuracağı ima edilmektedir.

Açıklamada AB'nin üstü kapalı bir şekilde eleştirildiği de görülmektedir. AB'nin Ukrayna açısından cazibe merkezi olmaktan çıktığı, Ukrayna'daki vatandaşların Avrupalı olmayı isteseler bile AB üyesi olmayı istemeyebilecekleri vurgulanmaktadır. Ayrıca AB'nin “kibirli bir süper güç” (*arrogant superpower*) olarak nitelendirilerek AB'nin Ukrayna'ya yönelik yaklaşımının sorunsallaştırıldığı görülmektedir. Son olarak Ukraynalıların Avrupa Birliği'yle de Rusya'yla da dengeli bir ilişki kurmak istediklerini, iki aktörün de kontrolü altına girmek istemediği şeklinde bir çıkarımla tamamlanmaktadır. Bu yönüyle açıklama, Rusya ve AB'nin Ukrayna politikalarını yanlışlığına dikkat çekmektedir.

(1ç) “Sayın Başkan, Ukrayna'yı Kiev ve Kırım'a yaptığım ziyaretlerden ve Tetenko ve Shishko gibi Ukraynalı sanatçıları

koleksiyonumdan tanıyorum. Ukraynalılar iyi, cömert ve sıcak kalpli insanlardır, ancak siyasi açıdan çok dikkatli olunmasını tavsiye ederim. Ukrayna, Batı yanlısı bir Batı ile Rusya'ya dönük bir Doğu arasında bölünmüş bir ülkedir. Aynı zamanda 45 milyon vatandaşıyla büyük bir oyuncu ve Rusya bu ülkeyi arka bahçesi olarak görüyor. Kırım Yarımadası'ndaki Sivastopol'da bulunan Rus filosunu gezdim. Ruslar oradan Karadeniz'e erişimi sert bir şekilde koruyacaktır. Ukrayna'nın Kuzey Atlantik Savunma Örgütü'ne (NATO) katılmasından söz edilmesi Rus ayısına sert bir tekme olacaktır. Barones Ashton'ın beceriksiz diplomatik yaklaşımı zor zamanlarda gerilimi daha da arttırabilirken, Ukrayna'yı AB'ye girmeye zorlamanın tarım sübvansiyonları, bölgesel yardım ve kitlesel göç açısından maliyeti çok yüksek olacaktır. Başka şekillerde yardım etmek ve Ukrayna'yı gururlu, bağımsız, AB üyesi olmayan bir ulus olarak tutmak daha iyidir.” (David Campbell Bannerman- EFD) (Bannerman, 2010)

(1ç) Açıklamada Kiev ve Kırım'a yönelik ziyaretlere vurgu yapılarak kişisel tecrübeler ve anekdotlar ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır. Söz konusu tecrübelerde ise Ukraynalıların iyi, cömert ve sıcak kalpli insanlar olarak nitelendirildiği görülmektedir. Diğer açıklamalarda olduğu gibi bu açıklamada da coğrafyaya ve jeopolitik konuma vurgu yapılmakta, Ukrayna'nın Batı ile Doğu arasında bölünmüş bir ülke olduğu tespiti yapılmaktadır. Rusya'nın “arka bahçesi” (*backyard*) olarak gördüğü Ukrayna'nın aslında büyük ve önemli bir ülke olduğunu vurgulanarak tartışmanın önemini artırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Fakat açıklamada Rusya'nın Ukrayna politikasını haklı çıkaracak ifadelerin de kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda Rusya'nın bölgede stratejik çıkarları olduğu ve bunları savunmaya istekli olduğu vurgusu yapılmaktadır.

Yine benzer şekilde Ukrayna'nın NATO'ya katılmasına karşı çıkılmakta ve bunun “Rus ayısına sert bir darbe” (*sharp kick to the Russian Bear*) metaforu (*Metaphors and idioms*) kullanılarak Rusya'nın olumsuz tepki göstereceği vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Ukrayna'nın AB üyeliğine de karşı çıkan açıklamada tarım, kitlesel göç gibi maliyetler öne sürülerek meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Her ne kadar AB'nin Ukrayna'ya destek vermesi gerektiği belirtilse de bunun NATO şemsiyesi altında ya da AB üyeliği vererek olmaması gerektiği, Ukrayna'ya başka şekillerde yardım etme yollarının olabileceğine dikkat çekmektedir.

(1d) “(...) Bayan Timoşenko'ya verilen ceza çok açık bir şekilde onu siyasi olarak yok etmeye yönelik bir darbe ve gaz anlaşmasının feshi için bir bahanedir. Başkan Yanukoviç sonuç olarak siyasi bir rakibini dışlamış olabilir ancak ülkesine kesinlikle kötülük yapmıştır. İlk olarak, bu tarz tespitler Moskova tarafından açıkça Rusya karşıtı olarak görülüyor ve gaza olan bağımlılığı nedeniyle Kiev'in Rusya ile bir anlaşmaya varmaktan başka seçeneği yok. İkinci olarak, Ukrayna bu kararın AB ile müzakereleri zora sokacağının farkında olmalıdır.” (Andreas Mölzer- NI) (Mölzer, 2011)

(1d) Ukrayna iç politikasında yaşanan gelişmelere odaklanan açıklamada Yuliya Timoşenko'ya verilen cezaya¹⁰ yönelik eleştiriyiyle başlamaktadır. Timoşenko'ya verilen cezanın, “siyasi olarak yok etmeye” yönelik siyasi bir darbe olarak nitelendirilmektedir. Bununla birlikte Ukrayna Başkanı Yanukoviç de siyasi bir rakibi saf dışı bırakmaya çalıştığı için eleştirilmekte ve Ukrayna'ya zarar verdiği öne sürülmektedir. Kararın Rusya açısından da önemli olduğunun altı çizilmektedir. Verilen kararın Moskova yönetimi tarafından “Rusya karşıtlığı” (*anti-Russian*) olarak nitelendirildiği, Rusya'nın bunu düşmanca algıladığı ve Ukrayna'nın Rusya ile ilişkilerini bozacak türden bir gelişme olduğu vurgulanmaktadır.

Ayrıca Ukrayna'nın Rusya'nın tepkisini çeken kararlarının mevcut enerji bağımlılığıyla da ilişki kurularak yanlış olduğu gösterilmeye çalışılmaktadır. Ukrayna'nın doğalgaz açısından Rusya'ya bağımlı olduğu, Kiev yönetiminin Rusya ile anlaşmaktan başka bir seçeneğinin bulunmadığı belirtilmektedir. Ayrıca Ukrayna'nın AB ile müzakerelerinin sopa olarak kullanılmaya çalışıldığı açıklamada, Ukrayna'nın AB ile daha yakın ilişkiler kurma arzusu üzerinde olumsuz bir etki yaratacağı belirtilmektedir.

(1e) “Sayın Başkan, Ukrayna'daki son gelişmeler, görüşlerimizi dostlarımıza yeterince anlaşılır bir şekilde iletip iletemeyeceğimizi ve onları siyasi mücadelelerinde attıkları her adımın demokratik normlarımızla uyumlu sayılamayacağına ikna edip edemeyeceğimizi bir kez daha tartışmamıza neden oluyor. Bununla birlikte, eski Başbakan Yulia Tymoshenko'nun yargılanması, diğer şeylerin yanı sıra, Rusya'dan AB ülkelerine gaz taşınmasına ilişkin uzun vadeli sözleşmeler konusunda şüphelere yol açıyor. Kışın ortasında pek çok ülkenin ısıtmasız kaldığı 2009 sonlarını hatırlayan herkes, özellikle doğudaki iki ortağımız olan Ukrayna ve Rusya arasındaki uzun vadeli ticari anlaşmazlıkların tekrar kurbanı olmamak için, şu anda Ukrayna ve Rusya ile çok daha yoğun bir diyalog içinde olmamız gerektiğini haklı olarak düşünecektir. Sayın Yanukoviç'in politikalarında dürüstlük ve demokrasi çağrısında bulunmanın yanı sıra, bence hem Rusya hem de Ukrayna açısından sözleşmeye dayalı ilişkilerde dürüstlük ve doğruluk çağrısını da eklemeliyiz.” (**Jaroslav Paška-EFD**) (Paška, 2011)

(1e) Ukrayna'daki güncel gelişmelerin ele alındığı açıklamada AB ile Ukrayna arasındaki diyalog mekanizmasına dikkat çekilmektedir. AB'nin görüşlerinin Ukrayna'da iyi bir şekilde anlaşılıp anlaşmadığına dikkat çekilmekte ve Ukrayna'daki bazı siyasi eylemlerin demokratik normlara uygun olup olmadığının sorgulandığı belirtilmektedir. Ayrıca Ukrayna'da yaşanan siyasi gelişmelerin AB'nin enerji güvenliği ve ekonomik çıkarları üzerinde etki sahibi olduğu da ima edilmektedir. Tarihsel olarak AB coğrafyasında 2009 yılında yaşanan gaz sıkıntısının hatırlatılması, tarihsel referanslara

¹⁰ Ukrayna mahkemeleri 2011 yılında eski Başbakan Yuliya Timoşenko hakkında verdiği karar, Avrupa Parlamentosu'nda şiddetli tartışmaların yaşanmasına yol açmıştır. Mahkeme, eski Başbakanın Rusya ile 2009 yılında yaptığı doğalgaz anlaşmasında görevini suiistimal ettiği ve Ukrayna devletini 188 milyon dolar zarara uğrattığı yönünde karar vermiştir.

başvurulduğunu da göstermektedir. Hem Rusya hem de Ukrayna'ya çağrılar yapıldığı açıklamada iki aktörün diplomasi ve diyalog yoluyla sorunların üstesinden gelmesi gerektiği belirtilmekte ve sözleşmeye dayalı ilişkilerde dürüstlük ve doğruluk çağrısı yapılmaktadır.

(1f) “(...) AB'nin Ukrayna ile özellikle ekonomik ve bilimsel işbirliği açısından iyi ilişkiler sürdürmesi gerektiği konusunda hiçbir şüphe yoktur. Ancak unutulmamalıdır ki Ukrayna ile yapılacak ve ülkenin uzun ya da kısa vadede AB'ye tam üyeliğini hedefleyen bir ortaklık anlaşması, şüphesiz Rusya ile ilişkilerin bozulmasını da beraberinde getirecektir. Ayrıca, Ukrayna'nın eski Başbakanı Yulia Tymoshenko'nun siyasi bir göstermelik davada yargılanması, Ukrayna'nın hukukun üstünlüğü ve demokratik değerler açısından hala kat etmesi gereken bir yol olduğunu göstermiştir” (**Andreas Mölzer-NI**) (Mölzer, 2011)

(1f) Ukrayna'nın AB açısından önemli bir aktör olarak konumlandırıldığı açıklamada bilimsel ve ekonomik alanda işbirliğinin sürdürülmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Fakat bu ortaklığın Ukrayna'nın olası AB üyeliğine uzanan yolu yansıtmaması gerektiği, AB'ye tam katılımı hedefleyen bir anlaşmanın Rusya ile ilişkilerde bozulmalara yol açacağı uyarısı yapılmaktadır. Burada jeopolitik vurgunun yapıldığı ve kararın jeopolitik sonuçları olabileceği şeklinde ima yapılmaktadır. Eski Başbakan Yulia Timoşenko'ya verilen cezaya da atıf yapılırken bunun “siyasi bir duruşma” olduğu belirtilerek kararın meşruiyeti hedef alınmaktadır. Bu şekilde Ukrayna'nın AB değerlerine uyması ve saygı göstermesi konusunda da soru işaretlerinin oluşturulması amaçlanmaktadır.

(1g) “(...) Bugün Ukrayna muhalefetinin boykot ya da bu büyük spor etkinliğinin Ukrayna'dan tamamen kaldırılması gibi taleplere katılmadığını biliyoruz. Ukrayna halkının çoğunluğunun Avrupa futbolu deneyimini yaşama şansı elde etmek için beş yıldır beklediğini biliyoruz. Ayrıca bu etkinliği daha fazla entegrasyon için bir fırsat ve Ukrayna halkını AB'ye ve Avrupa'ya yakınlaştıracak bir yol olarak gördük. Herhangi bir boykot kararının Ukrayna'yı, bugün Ukrayna'nın savunucusu gibi davranan ve Avrupa Komisyonu'nu eleştiren Putin'in Rusya'sının kucağına itmekten başka bir işe yaramayacağını da biliyoruz ki bu da Ukrayna halkının oldukça büyük bir kesimi nezdinde kendisine puan kazandıracaktır.” (**Zbigniew Ziobro- EFD**) (Ziobro, 2012)

(1g) Söz konusu açıklama Ukrayna'nın AB ile yaklaşması gerektiği ve Batı merkezli ideolojik bir perspektife sahiptir. Ukrayna'nın Avrupa Futbol Turnuvasından dışlanması tartışmalarını¹¹ konu edinen açıklama, spor etkinliğinin önemini vurgulayarak bunu daha büyük bir entegrasyon fırsatı ve Ukrayna'yı AB'ye ve Avrupa'ya yaklaştırmamanın bir unsuru olarak çerçevelemektedir. Ukrayna halkının

¹¹ Başta Almanya olmak üzere Avrupa'daki pek çok siyasetçi, Yulia Timoşenko'ya yapılan muameleyi protesto etmek amacıyla o dönem düzenlenen Avrupa Futbol Şampiyonası turnuvası sırasında Ukrayna'daki maçlara katılmama kararı almıştı. Bu durum, Avrupa Parlamentosu'ndaki Ukrayna sorunu tartışmalarına ivme kazandırmıştır.

çoğunluğunun bu etkinliği sabırsızlıkla beklediği belirtilmekte ve etkinliğe dair yapılacak bir boykotun Ukrayna'yı özellikle Putin liderliğindeki Rusya'ya yaklaştırabileceğini belirtmektedir. Konuşmada Putin liderliğindeki Rusya'nın da bir tasviri yapılmakta, Putin'in Ukrayna'nın savunucusu gibi davrandığı ve Avrupa Komisyonu eleştiren bir kişi olarak nitelendirildiği görülmektedir.

(1h) “(...) Rusya'nın Ukrayna'yı sadece ekonomik değil, stratejik etki alanı olarak gördüğü biliniyordu. Ukrayna ekonomisinin dramatik bir durumda olduğu biliniyordu. Son olarak, Rusya'nın ekonomik baskı ve ekonomik tehditleri bir şantaj aracı olarak kullanarak Ukrayna ile AB arasındaki ilişkilerin sıkışmasını ilk kez engellemeyeceği biliniyor ve öngörülebiliyordu. Ve bu senaryo AB politikacıları tarafından planlanmamıştı. Putin'in eylemleri karşısında tamamen şaşırdılar, Ukrayna'nın içinde bulunduğu dramatik durum karşısında tamamen şaşırdılar. Bu durumda tek bir şey söylenebilir: Vilnius zirvesinin dramatik yenilgisi, başarısızlığa ve başarısızlığa mahkum olan ihmallerin ve naif, kötü düşünülmüş AB politikasının sonucudur.”
(Zbigniew Ziobro- EFD) (Ziobro, 2013)

(1h) Rusya'nın Ukrayna üzerindeki etkisini vurgulayan açıklama, Rusya'yı Ukrayna'da etkili bir aktör olarak gören ve AB'nin yaklaşımını yetersiz ve kusurlu olarak eleştiren ideolojik bir pozisyonu barındırmaktadır. Ukrayna'nın hem ekonomik hem de stratejik olarak Rusya'nın etki alanında bulunduğu altı çizilmektedir. Ukrayna ekonomisinin olumsuz durumuna dikkat çekilmekte ve Rusya'nın Ukrayna üzerinde ekonomik baskı ve tehditleri bir tür şantaj olarak kullandığı ileri sürülmektedir. Bu şekilde Ukrayna ile AB arasında yakınlaşmanın engellenmesinin amaçlandığı vurgulanmaktadır. AB'ye yönelik eleştiriler de barındıran açıklama, AB politikacılarının Putin'in eylemleri karşısında tamamen şaşırdıklarını ve hazırlıksız yakalandıklarını belirtmektedir. AB'nin politika belirlerken çok naif olduğu ve kötü kurgulandığı eleştirileri yapılmakta ve Ukrayna politikasının daha etkin tasarlanması gerektiğinin altı çizilmektedir.

(1i) “(...) AB'nin Rusya'ya karşı politikası muazzam bir şekilde başarısız oldu. Ukrayna'yı Rusya'ya karşı oynamaya çalıştınız ama başarısız oldunuz. Ermenistan'ı uzun dizginlerle yönlendirdik, onlara her türlü vaatte bulunduk, ama somut bir şey olmadı, yanlış gitti. Bugün ticaret birliğinin bir üyesisiniz. Bugün burada Ermeni parlamenterler vardı. Onlara da burada tartışılan aynı soruları sorduk: Ne tür bir baskı uygulandı? Hiçbir baskı olmadığını söylediler. Bize özel teklifler yapıldı! AB bize hiçbir zaman özel bir teklifte bulunmadı. Bizim için yarım saat içinde masaya somut bir şey koydular. AB bunu yıllardır başaramadı. Ve aynı sorun Ukrayna'da da var. Başka bir deyişle, her zaman güçlü bir AB hayal ettiyseniz, neden güçlü AB'yi burada göstermiyorsunuz? Neden Timoşenko davasını bir devlet krizine dönüştürüyorsunuz? Sonunda Ukrayna'daki liderler bir sonuca varmak zorunda kaldılar: İflasla karşı karşıyayken ve bir sonraki bütçeyi finanse edecek durumda değilken bu Birlikle neyi müzakere ediyoruz? O halde parayı nereden bulabilirsek oraya gidelim. Ve Rusya 15 milyar doları saatler içinde masaya koydu. İşte fark bu! İşte bu yüzden AB,

lkeleri Rusya'ya karşı sürekli oyalama politikasında başarısız oldu. Bu nedenle Rusya ile politikamızda yeni bir temele oturmalı ve nihayet Rusya'yı düşman değil ortak olarak görmeliyiz." (**Ewald Stadler- NI**) (Stadler, 2014)

(1i) Konuşmada Rusya'nın etki alanı içindeki ülkelerdeki AB etkinliğini sorgulayan bir yaklaşım bulunmaktadır. AB'nin Rusya politikasının çok büyük başarısızlıklar barındırdığını iddia eden konuşma, AB'nin Ukrayna ve Ermenistan gibi lkeleri Rusya'ya karşı harekete geçirmeye ve jeopolitik manevralar yapmaya çalıştığını ancak bu girişimlerin başarısız olduğunu öne sürmektedir. AB'nin Ermenistan politikasıyla da karşılaştırma yapılan konuşmada AB'nin Yuliya Timoşenko davasını ele alma biçimini eleştirmekte ve bunun bir devlet krizine dönüştürüldüğü vurgulanmaktadır. Haliyle AB'nin Ukrayna i politikasında yaşanan gelişmeleri tırmandıran bir politika izlediği eleştirileri yöneltilmektedir.

Ayrıca Ukrayna'nın sunduğu mali teşvikler sebebiyle Rusya'ya başvurduğu belirtilerek Rusya'nın Ukrayna zerindeki etkinliği mali gerekçelerle meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Rusya'nın düşman yerine ortak olarak görülmesi gereğinin vurgulanması oldukça önemli ve dikkat çekicidir. Rusya ile jeopolitik rekabet yerine pragmatik ve mali açıdan yararlı bir angajmanın sürdürülmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

(1i) "Ukrayna şu anda bir kargaşa içinde ve siyasi kaosa sürüklenme tehdidi altında. şu anda ihtiyaç duyulan şey gerilimin azaltılmasıdır. Bir yandan polisin göstericilere karşı aşırı şiddet kullanması kınanmalıdır, böyle bir şey söz konusu olamaz. Öte yandan, son ayaklanmalar muhalefetin sadece Batı'nın barışçıl dostlarından değil, aynı zamanda şiddet yanlısı baş belalarından da oluştuğunu göstermiştir. Ukrayna'nın doğusunun geleneksel olarak Rusya'ya dönük olduğu da unutulmamalıdır. Bana göre AB'nin tek taraflı bir müdahaleyle durumu yatıştırmaya yardımcı olup olmadığı son derece tartışmalıdır. Aksine, Moskova'yı tek düşman olarak göstermek kesinlikle cepheleeri sertleştirecek ve en kötü durumda AB kapılarında kalıcı bir sorun noktası yaratarak tüm bölgeyi istikrarsızlaştıracaktır. Bu nedenle Birliğin eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) lkelerine yönelik genel stratejisini zyorum." (**Franz Obermayr- NI**) (Obermayr, 2014)

(1i) Konuşmada AB-Rusya ilişkilerinde daha dengeli bir yaklaşım savunulmakta ve eski Sovyet Cumhuriyetlerine yönelik kapsamlı bir strateji çağırısı yapılmaktadır. Ukrayna'da gerilimi azaltmanın hayati önem taşıdığını ve olağanşt halin söz konusu olduğu belirtilmektedir. Gstericilere karşı aşırı polis şiddeti kullanılmasını açıkça kınanmakta ve Ukraynalı yetkililerin gerçekleştirdiği eylemleri eleştiren bir ereve tasvir edilmektedir. Konuşmada ayrıca muhalefet içindeki çeşitlilik kabul edilmekte ve muhalefetin hem Batı'nın barışçıl destekçilerinden hem de şiddet yanlısı provokatrlerden oluştuğu ne sürülmektedir. AB'nin müdahalesinin durumu daha kötüye götürebileceği vurgulanırken, Moskova

yönetiminin tek düşman olarak gösterilmesine karşı uyarıda bulunmaktadır. Konuşmada Rusya ve AB konusunda daha dengeli bir dil benimsenmiştir. Bu yönüyle gerilimin azaltılmasına dikkat çekilmektedir.

(1j) “Sayın Başkan! Avrupa açısından bakıldığında Ukrayna’daki durum elbette bir ‘Gordion Düğümü’ gibidir. Kiev’in yönü ne olursa olsun, ülkenin bir kısmı her zaman memnuniyetsiz olacak ve hatta hakimiyet kurduğunu düşünecektir. Dolayısıyla eğer bir çözüm istiyorsak ve Ukrayna’nın AB’nin doğu periferisinde kalıcı bir sorun noktası olmasını istemiyorsak, tüm tarafların işbirliği yapabileceği bir çözüm bulmalıyız. Elbette Amerikalılar da dahil olmak üzere Avrupalılar, Ruslar ve Ukrayna’daki ihtilafın tarafları aynı masaya oturmalıdır. Her şeyin kan dökülmesinden, her şeyin bir iç savaştan, her şeyin bir savaştan daha iyi olduğunu varsaymak zorundayız. Elbette Kosova’yı düşünüyoruz, Çekoslovakya’yı düşünüyoruz- belirli koşullar altında toprak değişikliği mümkündür. Savaştan ya da iç savaştan kaçınmak için bu mümkün olmalıdır. Elbette Batıya yönelen Ukraynalıların çıkarları da göz önünde bulundurulmalıdır; Doğuya yönelen Rus nüfusunun çıkarları da göz önünde bulundurulmalıdır. Her şey yeni bir soğuk savaştan daha iyidir. ‘Ukrayna’nın Rusya tarafından işgali’ gibi bir başlık zaten böyle bir soğuk savaşın içinde olduğumuzu gösteriyor. Bundan kaçınmalıyız.” (**Andreas Mölzer- NI**) (Mölzer, 2014)

(1j) Konuşma Ukrayna sorununun “Gordion Düğümü” metaforundan (*Metaphors and idioms*) yararlanarak nitelendirmekte ve karmaşık ve zor bir sorun olduğunu ima edilmektedir. Ukrayna’da bulunacak çözümün, ülke içindeki hem Batı odaklı olan Ukrayna muhalefetine hem de Doğu odaklı Rus nüfusunun çıkarlarına ve isteklerine uygun olması ve herkesi mutlu edecek bir formülün bulunması gerektiği vurgulanmaktadır. Konuşmada sorunun çözümü için uluslararası diplomasi ve müzakerelerin gerekli olduğu belirtiliyor. Ukrayna’da kan dökülmesinden, iç savaştan ve çatışmadan kaçınmanın en büyük öncelik olması gerektiği öne sürülmektedir.

Özellikle “toprak değişikliğinin” (*territorial change*) düşünülebileceğinin vurgulanması, mevcut sınırlara sıkı sıkıya bağlı kalmak ve statükoyu sürdürmek yerine istikrarı ön planda tutan pragmatik bir yaklaşımı yansıtmaktadır. “Ukrayna’nın Rusya tarafından işgali” şeklinde cümlelerin Soğuk Savaş zihniyetine dönüş anlamına geleceği ve bundan uzak durulması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca Soğuk Savaş vurgusu yapılarak tarihsel referanslardan (*Topos of history*) yararlanıldığı görülmektedir.

(1k) “Sayın Kelly! Bu meclisin Rusya’ya yönelik son tarihler belirleme ya da ultimatome verme hakkı ya da imkanı yoktur. Bu sadece savaş çığırtkanlığından başka bir şey değildir. Bunun mümkün olmadığını siz de çok iyi biliyorsunuz. Bu kararın başlığı olan ‘Ukrayna’nın İşgali’ de kasıtlı bir Rusofobik provokasyondur! Sayın Posselt, sizin her zaman Rusya karşıtı olduğunuz yeni bir şey değil. Bu yaptığınız hedefli bir

provokasyondur ve aşırı bir provokasyondur! Rusların Kırım'da uyguladığı da halkların kendi kaderini tayin hakkıdır. Bir yıl sonra bile başka bir sonuç çıkmayacaktır, bunu çok iyi biliyorsunuz. O zaman neden bu referandumu kriminalize ediyorsunuz? Orada bir Rus çoğunluk var ve bu Rus çoğunluk elbette Rusya lehine oy kullanacaktır. Bunun sorumlusu sizsiniz! Kiev'de Majdan Meydanı'nda bu 'kırık cam yığınının' siz yarattınız. Şimdi bu kırık cam yığınınla ne yapacağınızı bilmiyorsunuz. Bu sizin sorumluluğunuzdu.” (Ewald Stadler- NI) (Stadler, 2014)

(1k) Söz konusu konuşma, açık bir Rusya yanlısı perspektife sahiptir. Bu kapsamda Ukrayna'da yaşanan gelişmelerle ilgili olarak Rusya'ya son tarih belirleme veya ultiatom verme fikirleri reddedilmekte ve bu tür önerilerin savaş çıkırtkanlığı olacağı belirtilmektedir. Yaşanan gelişmelerin “Ukrayna'nın işgali” (*invasion of Ukraine*) olarak nitelendirilmesinin provokasyon olduğu ve bu provokasyonun da kasıtlı bir Rus düşmanlığını yansıttığı vurgulanmaktadır. Rusya'yı düşmanlaştırmayı amaçlayan suçlamalara dikkat çekildiği görülmektedir.

Özellikle konuşmada çeşitli kişiler hedef gösterilmekte, günah keçisi ilan edilmekte ve Rusya karşıtlığı yaparak hedefli provokasyon yapmakla suçlanmaktadır. Rusya'nın Kırım politikasına da değinilen konuşmada Kırım'daki Rusların kendi kaderini tayin hakkını kullandıkları belirtilerek söz konusu referandumun neden eleştirildiğine yönelik sorgulama yapılmaktadır. Ayrıca Kiev'deki durumdan ve Maidan olaylarının sebep olduğu huzursuzluktan Rusya'yı eleştirenlerin sorumlu olduğunu öne sürülmekte ve “suçluyla mağdurun yerinin değiştirilmeye” çalışıldığı görülmektedir. Maidan meydanı olaylarına atıf yapılması, bir yandan soruna tarihsel bir derinlik kazandırmayı amaçlarken, diğer yandan sorunun çıkış noktasından AB'nin sorumlu olduğu tasvirinin dolaşıma girmesini sağlamaktadır.

Son olarak “kırık cam yığını” metaforuna ayrıca değinmek gerekir. Ewald Stadler, Maidan meydanında başlayan protesto gösteriyle aslında Ukrayna'da siyasi sistemin kırılan cam parçasıyla betimlemiş, Batı yanlısı bir hükümetin kurulmasıyla sonuçlanan muhalif gösterileri tehlikeli ve el sürülemez kırık cam yığınları metaforuyla özdeşleştirmiştir (*Metaphors and idioms*). Günümüzdeki sorunları tarihsel bir yaklaşımlarıyla Maidan meydanındaki muhalif gösterilere kadar geri götüren Stadler gerek söz konusu protesto gösterilerinden gerekse günümüzde Ukrayna sorunundan AB yönetimini sorumlu tutmaktadır.

(1l) “Sayın Başkan! Bakan Kourkoulas, size bir soru yöneltmek istiyorum: Yunan halkının Troyka'nın tedbirlerine ve oradaki halkın AB'ye, Avrupa Merkez Bankası'na (ECB) ve Uluslararası Para Fonu'na (IMF) karşı protestoları sırasında Rus siyasetçiler Atina Parlamentosu'nun önüne gelseydi hükümetiniz ne yapardı? Hayır! Kiev'de yaptığınız da tam olarak buydu! Ukrayna halkını Rusya'ya karşı kıskırttınız! Kırım'ın nasıl oluştuğunu biliyordunuz, Ukrayna'nın

doğusunun etnik olarak nasıl oluştuğunu biliyordunuz! Ama yine de orada başka bir ülkenin içişlerine karışmama ilkesini ihlal ettiniz! Bu da uluslararası hukukun bir ilkesidir, her ne kadar duymak istemeseniz de. Ayrıca uluslararası hukukta kendi kaderini tayin etme ilkesi de vardır. Kosova için geçerli olan Kırım için de geçerli olmalıdır! Kırım'ın etnik yapısını çok iyi biliyorsunuz. Bunu neden görmezden geldiğinizi anlamıyorum. Ve bugün yuh diye bağırانların hepsi yarın bir savaşın sorumluluğunu üstlenmek isteyenlerdir! O zaman bunun sorumluluğunu üstlenecek misiniz? Oradaki durum her an soğuk savaştan sıcak savaşa dönüşebilir! Bunun sorumluluğunu kim alacak?" (Ewald Stadler- NI) (Stadler, 2014)

(11) Konuşmada çeşitli aktörler ve siyasetçiler Ukrayna halkını Rusya'ya karşı kışkırtmakla suçlanmaktadır. Batı kanadında birçok aktörün ve hükümetin Ukrayna politikası eleştirilmektedir. Özellikle Kırım konusunda yapılan tespitler, Rusya politikalarının meşrulaştırılmasına hizmet etmektedir. Bu kapsamda Kırım'ın ve Ukrayna'nın doğu kısmının etnik kompozisyonu dile getirilmekte ve bu demografik özelliklerin göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmaktadır. Metin, uluslararası hukuk kapsamındaki kendi kaderini tayin ilkesine atıfta bulunmakta ve Kosova'da doğru olanın Kırım için de geçerli olması gerektiği savunulmaktadır. Soğuk savaştan sıcak savaşa tırmanan duruma karşı uyarıda bulunularak geçmişteki yaşananlar hatırlatılmakta ve tarihsel referanslar kullanılmaktadır.

3.2. 2014-2019 Dönemi: Olumlu Rusya Anlatısının Yaygınlaşması

2014-2019 yılları arasındaki 8'inci parlamento dönemindeki tartışmalarda Ukrayna'da yaşanan çatışmalar ekseninde ortaya çıkan durumların, Ukrayna sorunu özelinde yapılan tartışmalara yön verdiği görülmektedir. Bu bağlamda Doğu Ukrayna bölgesinde bulunan Rusya yanlısı ayrılıkçıların Donetsk ve Luhansk'taki ayrılıkçı hareketleri ve bağımsızlık çabalarının, AB'nin Ukrayna'ya gerçekleştirdiği silah satışlarının, Ukrayna'nın NATO üyeliği tartışmalarının ve AB'nin Rusya'ya yönelik aldığı yaptırım kararlarının Avrupa Parlamentosu'nda sert şekilde tartışıldığı görülmektedir. Bunların yanı sıra tartışmalarda Ukrayna'da meydana gelen insani durumların, AB ve ABD gibi aktörlerin politikalarının ve Rusya'nın jeopolitik mücadelesinin de sert şekilde tartışılmıştır. Söz konusu tartışmalar özelinde ise radikal sağ parlamenterler arasında nadir bir şekilde Rusya'ya yönelik suçlamalar yapıldığı görülse de AB ve Batı eleştirisi yapan ve Rusya'nın yürüttüğü mücadeleye farklı bir perspektiften yaklaşılması gerektiğini vurgulayan parlamenterler de olmuştur.

Ukrayna'da yaşanan siyasi krizin çok daha sıcak ve tartışmalı hale geldiği 2014-2019 döneminde radikal sağ parlamenterlerin de çok daha tarafgir bir şekilde pozisyon aldığı ve ılımlı söylemleri terk ettikleri görülmektedir. 7'nci parlamento döneminde daha dengeli açıklamalar yapılıyorken EFDD'nin etkinlik kazandığı 8'inci parlamento döneminde Avrupa Parlamentosu'ndaki

konuşmaların çok daha Rusya destekçisi bir hale geldiği ve AB-Batı karşıtlığının radikal sağ parlamenterler arasında güç kazandığı görülmektedir. Bu tartışmalara ve ortaya konulan söylemlere yakından bakmak, radikal sağ parlamenterlerin Ukrayna sorunu ve Rusya konusunda hangi referanslara vurgu yaptıklarının anlaşılması açısından önemli olacaktır.

(2a) “Sayın Başkan, Libya’nın bombalanması ve Suriye’deki isyancıları silahlandırma arzusu da dahil olmak üzere son birkaç yıldır dış politikada yaşanan başarısızlık ve çelişkilerin uzun listesi arasında Vladimir Putin’in gereksiz yere kışkırtılması da yer almaktadır. Sürekli genişleme peşinde olan bu AB imparatorluğu, birkaç yıl önce Ukrayna üzerinde toprak iddiasında bulunmuştu. Daha da kötüsü, bazı NATO üyeleri Ukrayna’nın NATO’ya katılmasını istediklerini söylediler. Ukrayna’da Başkan Yanukoviç’in devrilmesine yol açan ayaklanmayı doğrudan teşvik ettik; bu da Vladimir Putin’in tepki vermesine yol açtı ve hikayenin kıssadan hissesi şudur: Rus ayısını sopayla dürterseniz, tepki verdiğinde şaşırmayın. Şimdi bu konuya devam edecek olursak, bugün Ukrayna ile bir Ortaklık Anlaşmasını aşırı bir hızla geçiriyoruz ve biz konuşurken NATO askerleri Ukrayna’da askeri tatbikat yapıyor. Aklımızı mı kaçırdık? Putin ile gerçekten savaşmak istiyor muyuz? Çünkü eğer istiyorsak, kesinlikle doğru yoldan gidiyoruz demektir. Belki de Batı’nın şu anda yaşam tarzımıza yönelik 70 yılı aşkın süredir gördüğümüz en büyük tehdit ve krizle karşı karşıya olduğunu kabul etmeliyiz. Yakın zamanda İngiliz ve Amerikalı rehinelere başlarının kesilmesi sorunu grafiksel olarak göstermektedir ve kendi ülkelerimizden vatandaşlarımız da bu mücadeleye katılmaktadır. İslami aşırıcılığa karşı savaşta Vladimir Putin, bir insan olarak hakkında ne düşünersek düşünelim, aslında bizim tarafımızda yer alıyor. Büyümemizi öneriyorum. Tüm ülkelerimizin, toplumlarımızın ve topluluklarımızın karşı karşıya olduğu gerçek tehdidin farkına varmamızı, Ukrayna’da savaş oyunları oynamayı bırakmamızı ve Suriye, Irak, Kenya ve hatta Nijerya gibi ülkelere yardım etmek için bir plan hazırlamaya başlamamızı ve karşı karşıya olduğumuz gerçek tehditle başa çıkmalarına yardımcı olmamızı öneriyorum. Hoşumuza gitse de gitmese de Putin’i kışkırtmaya devam etmeyelim.” **(Nigel Farage- EFDD)** (Farage, 2014)

(2a) Konuşmada AB’nin dış politik tutumlarına yönelik ağır eleştirilerin yöneltildiği görülmektedir. Bu bağlamda Libya’nın bombalanması ve Suriye’deki isyancıları silahlandırma arayışı örnek olarak seçilen unsurlardır. Konuşmada AB’nin dış politika tutum ve kararlarıyla Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’i “gereksiz yere” (*unnecessary*) kışkırtmakla suçlamaktadır. Bağlamı kuvvetlendirmek için “Rus ayısını sopayla dürtme” (*poke the Russian bear with a stick*) metaforunu kullanarak Rusya’nın kışkırtılmaması yönünde uyarı yapıldığı görülmektedir. AB’nin Ukrayna politikası ve NATO üyeliği kastedilerek AB’nin Rusya’nın nüfuz alanına tecavüz eden yayılmacı bir varlık olarak konumlandırıldığı ve tasvir edildiği görülmektedir.

Özellikle Ukrayna’da Yanukoviç’in devrilmesiyle neticelenen ayaklanmalarda AB’nin rolü ve teşviki olduğu suçlamaları yöneltilmektedir. Özellikle radikal dinci terör örgütlerinin Batı için daha

büyük tehlike arz ettiği belirtilerek Rusya ile yaşanan jeopolitik gerilimlerin daha acil bir tehlike olmadığı vurgusu yapılmaktadır. Bu kapsamda Vladimir Putin, Suriye, Irak, Kenya ve Nijerya gibi bölgelerde İslamcı aşırıcılığa karşı yürütülen savaşta Batı'nın yanında yer alan bir kişi olarak tasvir edildiği görülmektedir. Haliyle ortak güvenlik sorunlarında Rusya'yı işbirliği yapılabilecek bir aktör olarak konumlandırma arayışı mevcuttur.

(2b) “ABD’nin yirmi beş yıldır Ukrayna ve Gürcistan’ı Rusya’dan koparmak için NATO’ya entegre etmeye çalıştığını bilmediğinizi söyleyemezsiniz. Ukrayna’nın Doğu ile Batı arasında bölünmüş bir ülke olduğunu ve Ukrayna’nın federal ve tarafsız olması için Birlik ile Rusya arasında bir ara yüz olması için en başından beri Moskova ile birlikte çalışmanın gerekli olduğunu bilmediğinizi söyleyemezsiniz. Dahası, AB’nin Moskova’daki temsilcisinin Litvanyalı, Kiev’deki temsilcisinin ise Polonyalı olduğunu bildiğimiz halde AB’nin barışı savunduğuna kim inanabilir?” **(Aymeric Chauprade- NI)** (Chauprade, 2014)

(2b) ABD’ye yönelik suçlamaların yapıldığı bu konuşmada ise ABD’nin son yirmi beş yılda Ukrayna ve Gürcistan’ı NATO’ya entegre etme çabalarının Rusya’nın bu ülkelerdeki etkisini zayıflatmayı amaçladığı iddia edilmektedir. Önceki parlamento dönemlerine benzer şekilde Ukrayna’nın Batı ile Doğu arasında bölünmüş bir ülke olduğu varsayımı yapılarak, Ukrayna’nın jeopolitik açısından Rusya ile işbirliği yapılması gereken bir ülke olduğu vurgulanmaktadır. AB’nin Rusya ve Ukrayna ilişkilerindeki rolünün tarafsız olmadığı suçlamaları yönelttiler dengenin korunması ve statükonun sürdürülmesi için tarafsız bir Ukrayna statüsünün sürdürülmesi gerektiği ima edilmektedir. Ayrıca konuşmada retorik sorular sorma yoluna da gidilerek anlatımın güçlendirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

(2c) “Ukrayna, iki karşıt güç bloğunun stratejik tercihlerinin kurbanı oldu: bir yanda ABD-AB eksenini, diğer yanda Vladimir Putin’in Rusya’sı. AB ile ortaklık anlaşması çok aceleci bir şekilde imzalanarak tüm Ukraynalıları iki tarafın ekonomik ve bölgesel çıkarlarının çapraz ateşine maruz bırakmış ve AB ile Rusya arasında bir uçurum yaratmıştır; oysa AB’nin Rusya Federasyonu’ndan hidrokarbon ithal etmek dışında güvenli ve inandırıcı bir alternatif enerji stratejisi bulunmamaktadır. Siyasi bir çözüm tüm AB ülkelerinin menfaatinedir.” **(Fabio Massimo Castaldo- EFDD)** (Castaldo, 2015)

(2c) AB’nin dış politik tercih ve kararlarının ciddi şekilde eleştirildiği konuşmada ikili karşıtlıklardan faydalanılmakta ve Ukrayna iki karşıt güç bloğunun (ABD-AB eksenini ile Vladimir Putin’in Rusya’sı) arasında sıkışmış bir kurban olarak tasvir edilmektedir. Jeopolitik mücadelenin yürütüldüğü Ukrayna’nın savunmasız bir taraf olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Ukrayna ile AB arasında aceleyle Ortaklık Anlaşması imzalanmasının eleştirildiği ve anlaşmanın AB ile Rusya

arasındaki güvensizliği ve sorunları artıracığının iddia edildiği görülmektedir. Ukrayna sorununda bulunacak siyasi bir çözümün AB özelinde tüm Batılı ülkelerin çıkarına olacağının vurgulandığı konuşmada AB'nin enerji stratejisini de belirlemekten yoksun olduğu belirtilmektedir. Parlamenterin Ukrayna'yı süregelen çatışmanın saldırganı olmaktan çok "kurbanı" (*victim*) olarak göstermesi dikkat çekmektedir.

(2ç) "Ukrayna'daki durum ve Rusya ile ilişkiler söz konusu olduğunda tüm suç otomatik olarak Rusya'ya yükleniyor. Önerge açıkça Kırım'ın 'yasadışı ilhakından' bahsediyor, ancak bu uluslararası hukuka göre tartışmalı, özellikle de bölgede büyük bir çoğunluk Rusya'ya oy verdiği için. Ayrıca, NATO birliklerinin ve silahlarının Ukrayna'ya gönderilmesi önerisini, durumu daha da kötüleştireceği ve cepheleri sertleştireceği için uygun bulmuyorum." (**Georg Mayer- NI**) (Mayer, 2014)

(2ç) Söz konusu konuşmada da Ukrayna'daki durum ve Rusya ile gerilen ilişkilerle ilgili tüm suçun otomatik olarak Rusya'ya yüklenmesinin doğru olmadığı vurgulanmaktadır. Kırım'ın ilhakının uluslararası hukuka göre "yasadışı" (*illegal*) olarak nitelendirilmesi sert bir şekilde eleştirilmekte ve böyle bir kabulün doğru olmayacağı vurgulanmaktadır. Bölgede yapılan referanduma atıf yapılarak seçmenlerin büyük bir çoğunluğunun Rusya'ya lehine oy verdiği hatırlatılarak Kırım'ın ilhakının meşrulaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu sebeple Ukrayna'ya NATO birlikleri ve silahların gönderilmesinin sorunu daha da içinden çıkılmaz bir hale dönüştüreceği uyarıları yapılmaktadır. Rusya'nın suçlandığı ana akım görüşlere ve eleştirilere karşı çıkılan konuşmada, NATO'nun rolüne temkinli yaklaşıldığı görülmektedir.

(2d) "Mevcut karar tasarısı, Ukrayna'daki durum ve Rusya ile ilişkiler söz konusu olduğunda kısmen tek taraflı bir tablo çiziyor. Kırım'ın 'yasadışı ilhakından' açıkça bahsediyor, ancak bu uluslararası hukuka göre tartışmalı ve bölgedeki ağırlıklı olarak Rus olan nüfusun büyük bir çoğunluğu Rusya'ya ilhak yönünde oy kullandı. Ayrıca NATO'nun Ukrayna'ya asker ve silah gönderme önerisini, durumu daha da kötüleştireceği ve cepheleri sertleştireceği için uygun bulmuyorum" (**Franz Obermayr- NI**) (Obermayr, 2014)

(2d) Benzer şekilde bu konuşmada da Ukrayna'daki duruma tek taraflı yaklaşılmasının eleştirildiği görülmektedir. Özellikle Kırım'ın ilhakının uluslararası hukuka göre "yasadışı" (*illegal*) olarak tanımlanmasına karşı çıkılmaktadır. Benzer şekilde Rus nüfusunun oy vermesine atıf yapılarak Kırım kararının hukuk, demokrasi ve seçmen davranışları üzerinden meşrulaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir. NATO'nun Ukrayna'ya müdahale etmesine karşı çıkılırken, askeri gerilimin tırmanması yerine diplomatik çözümlerin ve çatışma çözümlerinin tercih edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

(2e) “Sayın Başkan, bayanlar ve baylar, Ukrayna krizi, bir başka paradoksal olay. Bu Parlamento’da sadece Poroşenko ya da Putin yanlısı, beyaz ya da siyah olabiliriz gibi görünüyor. Şahsen biz 5 Yıldız Hareketi olarak ne birinin ne de diğerinin kulübüne katılmak istemiyoruz, bunun yerine tarafsızlık kulübüne başvurmak istiyoruz. Satranç tahtasında, her şeyden önce dünya hegemonyasını kaybetmek istemeyen bir süper güç ile artık çürümüş ama küresel rolünü yeniden kazanma hırsıyla yanıp tutuşan eski bir süper güç arasında bir çatışma görüyorum. Ortada Ukrayna var: Güney-Batı-Kuzey-Doğu ekseninde derinden parçalanmış bir ülke. Rusya çatışmayı dondurmaya oynuyor çünkü güç kullanarak kolayca alabileceği bir şey ona jeopolitik izolasyon açısından çok pahalıya mal olacak ve bu nedenle rakibini yıpratmayı hedefliyor. ABD-AB eksenini ise ne pahasına olursa olsun Uzak Doğu’ya doğru hummalı bir koşuşturmanın kurbanı! Ekonomik intiharı göze alan Ukraynalılar ve hiçbir zaman gerçek bir alternatif enerji politikası geliştirememiş olan bizler için. Bilanço bana çok net görünüyor: neredeyse herkesi kaybediyoruz, biz Avrupalılar, Ruslar ve Ukraynalılar kesinlikle kaybediyoruz; sadece Çinliler kazanıyor, Rusya ile doğal olmayan bir şekilde bizim ve bizi kaya gazına ve askeri harcamalardaki artışa yönlendiren ABD’nin neden olduğu stratejik ittifakın avantajından giderek daha fazla etkileniyorlar. Bu bana bizim çıkarımızmış gibi gelmiyor ama belki de burada birileri, meslektaşlarım, kendilerini Avrupa Parlamentosu’nda değil de Washington’un üçüncü meclisinde sanıyorlardır!” (Fabio Massimo Castaldo- EFDD) (Castaldo, 2015)

(2e) Bu konuşmada ise diğer radikal sağ parlamenterlerin konuşmalarından farklı olarak kendisini daha objektif, sağduyulu ve bağımsız bir ses olarak konumlandırma arayışının olduğu görülmektedir. Bu konumlandırmayı ise Ukrayna sorunu söz konusu olduğunda tüm anlatıların “Poroşenko yanlısı” (*pro-Poroshenko*) ya da “Putin yanlısı” (*pro-Putin*) olarak kategorize edildiği ikili anlatıyı reddetmesi üzerinden yapmaktadır. Konuşma, Ukrayna sorununu, dünya hegemonyasını kaybetmek istemeyen ABD ile küresel rolünü yeniden kazanmaya çalışan ve eski bir süper güç olan Rusya arasındaki çatışma olarak çerçevelemeye çalışmaktadır. Diğer konuşmalara benzer şekilde Ukrayna’nın Kuzey-Güney-Batı-Doğu ekseninde derinden parçalanmış bir ülke olarak tasvir edildiği görülmektedir.

Rusya’nın stratejisinin çatışmayı dondurmak ve doğrudan bir askeri çatışmadan kaçınmak olarak açıklandığı konuşmada ABD-AB ekseninin ise kendi ekonomik çıkarları ve enerji politikaları ekseninde yürüttüğü eleştirileri yapıyor. Bu sebeple üstü örtülü bir Batı eleştirisinin bu konuşmada da yer aldığı görülmektedir. Ukrayna krizinden Çin’in kazançlı çıkacağı vurgulanması açısından konuşmanın diğer konuşmalardan farklılaştığı görülmektedir. Bu yönüyle Ukrayna krizine dahil olan hemen hemen herkesin kaybedeceği öne sürülmektedir. Ayrıca konuşmada AP’deki bazı parlamenterlerin ABD çıkarlarını Avrupa çıkarları karşısında öncelikli hale getirdiği eleştirileri yapılarak yürütülen politikaların eleştirildiği ve “sadakat” konusunu tartışmaya açarak AB açısından politikaların meşruiyetini tartışmalı hale getirmeyi hedeflediği görülmektedir. Hatta AP’ye

Washington'un "üçüncü yasama meclisi" suçlaması yapılarak bu vurgunun güçlendirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

(2f) "AB'ye karşı olanların, sırf Ukrayna'nın AB ile daha yakın bir ilişki kurmasına karşı çıkıyor diye Başkan Putin'le ortak bir noktada buluşmaları büyük bir hatadır. Başkan Putin bizim dostumuz ya da müttefikimiz değildir: o bir gangster devletin lideridir. Rusya'da devlet destekli terörizm, yolsuzluk, sindirme ve cinayet sıradan olaylardır. Ukraynalılar Rusya'nın tahakkümü altında oldukları için yolsuzluğa bulaşmış Rusya yanlısı Başkanlarını ve Hükümetlerini görevden aldılar. Ukraynalılar devrimin ardından yaşananların tüm sorumluluğundan muaf değiller, ancak tüm devrimler kaos, adaletsizlik ve acı getirir. Ancak Ukraynalılar Rus egemenliğinden kurtulmak istiyor. Ukraynalılar bir kaya ile sert bir yer arasındalar. Rus tehdidine karşı AB ile daha yakın bir ilişki kurmaktan başka bir alternatif göremiyorlar. Bu durumdan üzüntü duymakla birlikte tutumlarını anlıyorum." **(Gerard Batten- EFDD)** (Batten, 2015)

Bu noktada EFDD içindeki radikal sağ parlamenterlerin Rusya konusunda yeknesak bir pozisyonunun olmadığı vurgulanmalıdır. Bazı parlamenterlerin diğer grup üyelerinin aksine Ukrayna sorunun özelinde Rusya'ya yönelik eleştiriler getirdikleri görülmektedir. **(2f)** Zira bu konuşmada, AB karşıtlarının Putin ile ortak davada bulunması fikrine açıkça karşı çıkıldığı görülmektedir. Rusya lideri Putin'in bir "gangster devletin" müttefiki değil, lideri olduğu vurgulanması açısından oldukça önemlidir. Putin AB'nin düşmanı olarak konumlandırılmakta ve yozlaşmış bir otoriter devletin yönetici olarak tasvir edilmektedir. Rusya, devlet destekli terörizmin, yolsuzluğun, sindirmenin ve cinayetin sıradan olduğu bir devlet olarak nitelendirilerek Ukrayna'da gerçekleştirilen devrimin meşruiyetinin güçlendirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Haliyle Ukrayna devrimi, Rus müdahalesine ve egemenliğine bir yanıt olarak konumlandırılmakta ve Ukraynalıların Rus tahakkümünden kurtulmayı arzuladıkları ifade edilmektedir. Batten'in konuşması, Rusya yanlısı diğer radikal sağ parlamenterlerin söylemlerinden ayrılması ve radikal sağ söylem içinde farklı bir temsil ortaya koyması açısından oldukça önemlidir.

(2g) "AB'nin Ukrayna'ya müdahale etmeye hakkı yoktur. AB, Rus ayısına bir sopa salladı, o da tepki gösterdi ve bu da cesur genç insanların ölümüne yol açtı, ki bu ölümler doğrudan buradaki meslektaşların tarafından teşvik edildi. Ardından burası Rusya'ya karşı yaptırım uygulanması yönünde oy kullandı. Peki bu yaptırımlar kime zarar verdi? Rusya'ya mal ve hizmet satmaya çalışan AB ulus devletlerine. Burada yapılan her şeyin istenmeyen sonuçları vardır." **(Janice Atkinson- EFDD)** (Atkinson, 2015)

(2g) Bu konuşmada da AB'nin Ukrayna'nın iç işlerine karışma hakkının olmadığı öne sürülmesi açısından AB'nin Ukrayna politikasına muhalefet edildiği görülmektedir. AB'nin eylemleri

“provokatif” olarak nitelendirilmekte ve “Rus ayısına sopa salladığı” metaforu kullanılarak cesur gençlerin ölümü de dahil olmak üzere AB’nin istenmeyen sonuçlara yol açtığı öne sürülmektedir. Kışkırtıcı bir politika izlediği gerekçesiyle AB politikacılarına yönelik sert eleştirilerin yer aldığı konuşmada, Rusya’ya uygulanan yaptırımların da AB içindeki ulus devletlerin çıkarlarına zarar verdiği tezi işlenmektedir. Yaptırımların olumsuz ekonomik sonuçlara yol açtığını ve amaçlanan hedeflere ulaşmayı sağlamayacağı vurgulanmaktadır.

(2h) “Avrupa Parlamentosu, Rusya karşıtı ideolojiyle dolu ve açık bir kötü niyet sergileyen kesin bir karar taslağı önermiştir. Metin, ABD’nin kendisini kesinlikle ilgilendirmeyen bir çatışmaya daha fazla müdahil olması talebini açıkça varsaymaktadır. Ancak her şeyden önce bu metinden bir cümle çıkarmak yerinde olacaktır: ‘Ukrayna ve halkıyla tam dayanışma içinde olduğunu ifade eder; bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğü, sınırların dokunulmazlığı ve Ukrayna’nın Avrupa tercihinin olan bağlılığını hatırlatmak ister’. AB, halkların egemenliğinin sulandırılması üzerine inşa edilmişken ve serbest dolaşım ilkesini dayatarak toprak bütünlüğünü anlamsızlaştırmışken, egemenliği ve toprak bütünlüğünü savunduğunu nasıl iddia edebilir? Ancak asıl şok edici olan, AB’nin Ukrayna ordusu tarafından gerçekleştirilen ve sonuncusu 18 Ocak 2015 Pazar günü Ukrayna hava kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen bombardımanlarda Gorlovka mahallesinde 30 sivilin hayatını kaybetmesi olan çok sayıda insan hakları ihlalinin ve katliamı tamamen görmezden gelmesidir.” **(Steeve Briois- NI)** (Briois, 2015)

(2h) Avrupa Parlamentosu’nda kabul edilen karar taslağının eleştirildiği bu konuşmada kararın açık bir şekilde Rus karşıtı ideolojiyle dolu olduğunun altı çizilmektedir. Donald Trump yönetimindeki ABD’nin kendilerini ilgilendirmediklerini iddia ettiği Ukrayna’daki çatışmaya AB’nin daha fazla dahil olması yönünde çağrıda bulunan tasarının absürtlüğüne dikkat çekildiği görülmektedir. Bu kapsamda ABD’nin Ukrayna ihtilafındaki rolüne ilişkin şüpheleri gündeme getirmekte ve altını çizmektedir. Karardan doğrudan alıntı yapılarak gündeme getirilen cümleyle AB’nin bu ilkeleri nasıl savunabileceği eleştirilmekte ve sorgulanmaktadır. Özellikle Ukrayna hava kuvvetlerinin bombardımanı sonrasında ölen siviller gündeme getirilerek, Ukrayna ordusunun gerçekleştirdiği çok sayıda insan hakkı ihlalinin ve katliamı AB’nin tamamen görmezden geldiği suçlamaları yöneltilmektedir. Söz konusu konuşmada yalnızca ABD’nin rolü ve AB’nin mevcut tutumu eleştirilmemekte, insan hakları ihlalleri gündeme getirilerek mevcut politikaların meşruiyetinin hedef alındığı görülmektedir.

(2i) “Bu karar metni sadece Rusya yanlısı ayrılıkçıları ve Rusya’yı kınamakta ve bugün Ukrayna’da Rusça konuşan sivillere yönelik katliamları ve mültecileri unutmaktadır. Ayrıca Ukrayna hükümetinin: (i) neo-Nazi esintili Azov taburu gibi amblemi SS birlikleri tarafından zaten kullanılmakta olan silahlı birlikleri emrinde bulundurduğunu; (ii) aralarında eski bir ABD Dışişleri Bakanlığı çalışanının da bulunduğu, finansçı Soros tarafından desteklenen uluslararası bir işe alma ajansı

tarafından seçilen ve kendisinin de itiraf ettiği üzere geçen yıl Ukrayna'daki olaylarda rol oynayan üç dışişleri bakanına sahip olduğunu da unutmaktadır.” (**Dario Tamburrano- EFDD**) (Tamburrano, 2015)

(2i) Avrupa Parlamentosu'nda kabul edilen karar tasarısını eleştiren bu konuşmada da yalnızca Rusya yanlısı ayrılıkçıların ve Rusya'nın kınanmasına tepki gösterilmektedir. Önceki konuşmaya benzer şekilde Rusça konuşan sivillerin çektiği acılar vurgulanırken, AB'nin Rusça konuşan siviller arasında yaşanan katliamları ve mültecileri görmezden geldiği tutumuna açıkça karşı çıkılmaktadır. Bunların yanı sıra Ukrayna hükümetine doğrudan suçlamaların yöneltildiği görülmektedir. Bu kapsamda Ukrayna hükümetinin, neo-Nazi'den ilham alan ve SS birimleriyle bağlantılı olduğu iddia edilen Azak taburu gibi silahlı birimlere destek vermesi sert bir dille eleştirilmektedir. Burada “neo-Nazi” vurgusu yapılarak tarihsel referansların ön plana çıkarıldığı ve Ukrayna ordusunun Nazi dönemiyle paralel uygulamalara başvurduğu ima edilmektedir.

Ayrıca Ukrayna hükümetindeki yabancı nüfuzun söz konusu olduğu, Soros gibi aktörlerin etkin olduğu ve hükümetin tamamen bağımsız olmadığı suçlamaları yöneltilmektedir. Bu şekilde Ukrayna'nın yürüttüğü mücadelenin meşruiyeti hedef alınmakta ve çatışmaların Soros gibi dar çevrelerin çıkarlarını yansıttığı ima edilmektedir. Konuşma boyunca neo-Nazi gibi tarihsel anlatıların kullanıldığı ve Soros gibi görünmez dış güçlere atıf yapılması gibi radikal sağın yaygın söylemsel stratejilerine başvurulduğu görülmektedir.

(2i) “Sayın Başkan, bugünkü tartışmayı en iyi tanımlayan kelime ‘yeterdir’. Ukrayna’da gerçekten neler olduğunu anlamıyormuş gibi davranmak artık yeter. Bugün bile binlerce Ukraynalının kim tarafından ve kimin silahlarıyla öldürüldüğünü anlamıyormuş gibi davranmak artık yeter. Bu savaşın Putin’in hepimize karşı açtığı bir savaş olduğunu anlamıyormuş gibi davranmak artık yeter. Değerli meslektaşlarım, bugün hep birlikte hükümetlerimize ve halkımıza şunu söylemeliyiz: bu kadar yalan, bu kadar tereddüt, bu kadar zayıflık yeter. Harekete geçelim!” (**Valentinas Mazuronis- EFDD**) (Mazuronis, 2015)

(2i) Duygusal öğeler barındıran söz konusu konuşmada ise aciliyet ve hayal kırıklığı duygusunu baskın hale getirmek için “yeter” kelimesini kullanıldığı görülmektedir. Fakat konuşma, Ukrayna'daki çatışmanın sorumlusu olarak Rusya ve Putin'i açıkça işaret etmesi yönüyle diğer radikal sağ söylemlerden ayrılmaktadır. Özellikle süregelen savaşı “Putin'in hepimize karşı savaşı” olarak nitelendirmesi bakımından oldukça dikkat çekicidir. Zira “hepimiz” ifadesi, diğer radikal sağ parlamenterlerin söylemlerinde dile getirmediği bir birliktelik ve benlik inşa etmektedir. Bu sebeple AB ve Batı içindeki herkesin Ukrayna kriziyle mücadelede yalanlarla, tereddütlerle ve zayıflıkla yüzleşmesi

gerekliliğini vurgulayarak eyleme geçilmesi çağrısı yapılmaktadır. Batten'in konuşmasında görüldüğü gibi Mazuronis'in konuşması da radikal sağ söylemden ayrıran öğeler barındırması açısından önemlidir.

(2j) “Ukrayna'daki son gelişmeler, Batı'nın bu konuda izlediği yanlış politikanın artık sorgulanamayacağını bir bakıma kanıtlıyor. Ülke yavaş yavaş yok ediliyor. İç savaş devam ediyor, binlerce masum insan hayatını kaybediyor, ayrılıkçılara karşı savaşan hükümet güçleri ağır kayıplar veriyor, toprak kaybediyor, yenilgiye uğruyor ve hava kuvvetlerinin yarısından fazlasını kaybediyor. Ayrıca birçok asker ayrılıkçılara sırtını dönüyor. Batı'yı uyandırmak ve ülkeleri durumu yatıştırmaya zorlamak yerine, Rusya'ya karşı yeni önlemler almaya hazırlanıyorlar ve ABD ile işbirliği içinde hükümet güçlerine savaşıma devam etmeleri için silah sistemleri vermek istiyorlar. Bu durum bölgedeki gerilimi arttırmakta ve dünya barışını tehlikeye atmaktadır. Ukrayna'nın Rusya'nın savunması için hayati bir bölge olduğunu ve kendisine karşı ne tür tedbirler alınırsa alınsın Batı'ya entegrasyonunu kabul etmeyeceğini anlamalıyız. Bu nedenle durumu yatıştırmak ve Ukrayna krizine askeri değil siyasi bir çözüm getirmek için Rusya ile birlikte çalışmanın bir yolunu bulmalıyız.” **(George Epitideios- NI)** (Epitideios, 2015)

(2j) Batılı ülkelerin Ukrayna politikalarının eleştirildiği bu konuşmada Ukrayna'da yaşanan son gelişmelerin bu yaklaşımın başarısızlığını ortaya koyduğu öne sürülmektedir. Çatışmada yaşanan güncel gelişmelerin anlatıldığı konuşmada çatışmanın resmi çizilmekte ve hükümet güçlerinin ayrılıkçılara karşı verdiği mücadelelerde uğradığı ağır kayıplardan bahsedilmektedir. Rusya perspektifinden çıkarımlar yaparak ve Ukrayna'nın Rusya'nın ontolojik güvenliği açısından sahip olduğu önemin ve Rusya'nın stratejik çıkarlarının altını çizerek hangi önlemler alınırsa alınsın Rusya'nın Ukrayna'nın Batı'ya entegrasyonunu kabul etmeyeceğini vurgulamaktadır. Bu sebeple aktörleri durumu yatıştırmak için Rusya ile birlikte çalışmanın bir yolunu bulmaya çağırılmaktadır.

(2k) “Sayın Başkan, Ukrayna'daki son çatışmaların yol açtığı acı, yıkım, kayıp ve ıstırapın büyük bir kısmı doğrudan AB'nin yayılmacı politikalarına bağlanabilir. Sonuç olarak AB şu anda Rusya ile kazanmayı ümit edemeyeceği son derece karmaşık ve tehlikeli bir açmazın içine gömülmüş durumdadır. AB'nin Ukrayna'da daha önce imparatorluk kurma emelleri nedeniyle, bu örgütün bölgedeki çatışma ateşini daha da körüklemeye riski olmaksızın diplomatik ya da askeri olarak herhangi bir eylemde bulunmak için ahlaki meşruiyeti artık çok azdır. İşte bu nedenle bugün, potansiyel olarak yıkıcı, çok uluslu, askeri bir angajmandan kaçınmak için BM gibi devlet dışı, partizan olmayan bir aktör tarafından geliştirilecek ve uygulanacak bir müdahale ve barışın teşvik edilmesi stratejisi çağrısında bulunuyorum. AB'yi Ukrayna'daki eylemleri nedeniyle kınarken, Rusya Devlet Başkanı Putin'i de Karadeniz bölgesindeki yayılmacı emelleri nedeniyle aynı şekilde kınadığımı açıkça belirtmeliyim. Tek umudum, yetkin ve bağımsız bir hakem tarafından yürütülecek ustaca müzakere ve diplomasi yoluyla çok uluslu bir savaşın önlenbilmesidir **(Mike Hookem- EFDD)** (Hookem, 2015).

(2k) Konuşmada Ukrayna'daki acı, yıkım, kayıplar ve yaşanan acılar AB'nin yayılmacı politikalarına bağlanmaktadır. Haliyle AB, çatışmanın birincil nedeni ve tek sorumlusu olarak konumlandırılmaktadır. Konuşma, AB'yi Ukrayna'da imparatorluk kurma hırsları peşinde koşan yayılmacı bir varlık olarak tasvir etmesi bakımından oldukça dikkat çekicidir. Bu sebeple BM gibi devlet dışı, partizan olmayan bir aktör tarafından müdahale edilmesi ve barışı teşvik stratejisinin geliştirilmesi çağrısı yapıldığı görülmektedir.

Konuşmada yalnızca AB'ye yönelik eleştirilerin yöneltilmediği, Rusya'ya yönelik suçlamaların da yapılması bakımından radikal sağ söylem içinde dengeli bir konumlanma arayışının olduğu görülmektedir. Bu sebeple hem AB hem de Rusya lideri Putin, Karadeniz bölgesindeki yayılmacı emellerinden dolayı kınanmaktadır. Fakat bu konumlanmanın konuşmanın objektifliğini artırmaya yönelik bir strateji olduğu belirtilmelidir. Ukrayna'daki yıkım AB'nin yayılmacı politikaları sebebiyle çerçevelenirken Karadeniz'deki politikaları sebebiyle Rusya'nın da işaret edilmesi ve eleştiri yöneltilmesi, söylem içerisindeki AB'ye yönelik eleştirilerin gücünü ve meşruiyetini artırmayı amaçlamaktadır.

3.3. 2019-2024 Dönemi: Savaşın Gölgesinde Rusya Anlatısı ve Popülist Kırılma

2019-2024 yıllarını kapsayan 9'uncu parlamento dönemindeki tartışmalarda önceki döneme benzer şekilde tek bir gelişmenin ön plana çıktığı ve Rusya'nın şubat ayında Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgal girişiminin Ukrayna sorunu özelinde yapılan tartışmalara yön verdiği görülmektedir. Bu bağlamda Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik giriştiği tek taraflı işgal girişiminin, Rus askerlerinin Kiev'e ilerletişinin, Ukrayna'ya yapılan ekonomik ve askeri desteğin, AB ve ABD gibi aktörlerin Ukrayna'nın verdiği mücadeleye yönelik benimsediği politikaların ve AB'nin Rusya'ya yönelik yaptırım paketlerinin Avrupa Parlamentosu'nda sert şekilde tartışıldığı görülmektedir. Söz konusu tartışmalar özelinde ise önceki dönemlerden farklı olarak popülist radikal sağ parlamenterlerin savaştan önce yine benzer şekilde Rusya'nın önemini vurgulayan bir söylem benimserken, savaşın başlamasıyla Avrupa kamuoyunda oluşan tepkinin de etkisiyle söylem değişikliğine giderek Rusya'ya yönelik oldukça sert eleştiriler yönelttikleri görülmektedir. Rusya'nın saldırganlığı karşısında tepkilerini gizlemekten çekinmeyen ve Batı ittifakı içerisinde yeniden konumlanma arayışına giren radikal sağ parlamenterlerin, Ukrayna'daki savaşın gündemdeki yerini kaybetmesiyle söylemlerinde Rusya eleştirileri AB'nin Ukrayna'daki savaşa yönelik politikalarına dair eleştirilere yönelmiş ve yumuşamıştır.

Ukrayna'da yaşanan siyasi krizin çok daha sıcak ve tartışmalı hale geldiği 2014-2019 döneminde radikal sağ parlamenterlerin de çok daha tarafsız bir şekilde pozisyon aldığı ve ılımlı söylemleri terk ettikleri görülmektedir. 7'nci parlamento döneminde daha dengeli açıklamalar yapıyorken EFDD'nin etkinlik kazandığı 8'inci parlamento döneminde Avrupa Parlamentosu'ndaki

konuşmaların çok daha Rusya destekçisi bir hale geldiği ve AB-Batı karşıtlığının radikal sağ parlamenterler arasında güç kazandığı görülmektedir. Her ne kadar 2019-2024 döneminde Avrupa kamuoyundaki Rus karşıtlığının etkisiyle popülist radikal parlamenterler yeniden mevzilenme stratejisi izleyerek Rusya'ya yönelik sert eleştiriler yöneltmiş olsalar da daha sonra bu tutumlarını “fakat”, “bununla birlikte” gibi bağlaçlar eşliğinde değiştirmeye ve yumuşatmaya çalışmışlar ve tepkilerini AB elitlerine yöneltmişlerdir. Bu tartışmalara ve ortaya konulan söylemlere yakından bakmak, radikal sağ parlamenterlerin Ukrayna'da yürütülen savaş özelinde hangi referanslara vurgu yaptıklarının anlaşılması açısından önemli olacaktır.

(3a) “(...) Rusya bizim için önemli bir ortaktır ve tüm haklı eleştirilere rağmen şeytanlaştırılması mantıklı değildir. Ukrayna'nın 2014'ten bu yana 10 milyar avronun üzerinde bir maliyetle AB ile yakınlaşması ancak Ukrayna'nın gerekli reform çabalarını göstermesi halinde gerçekleşebilir ki maalesef durum böyle değildir. (...) Zelenski yönetimindeki Ukrayna, umulan reform yolunu izliyor gibi görünmüyor ve bunun yerine ABD doktrinini takip ederek Rusya'ya doğru ilerliyor. Ukrayna, AB ile Rusya arasında mükemmel bir köprü görevi görebilir. Bu durum değişmediği sürece AB yardım ve kredileri askıya almalıdır.” **(Bernhard Zimniok- ID)** (Zimniok, 2021)

(3a) Zimniok'un konuşmasında AB kanadından gelen eleştirilere rağmen Rusya'nın önemli bir ortak olarak konumlandırıldığı ve Rusya'yı “şeytanlaştırma” politikasının etkili olmadığı belirtilmektedir. Özellikle 2014'ten bu yana Ukrayna'ya verilen desteğe atıfta bulunularak, muhtemelen bölgedeki jeopolitik değişimlerle ilgili olan son tarihi olaylara işaret edilmektedir. Haliyle tarihsel referanslar ve vurguların yer aldığı konuşmada, etkinin artırılmasının amaçlandığı görülmektedir.

Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski'ye yönelik kuşkucu yaklaşım özellikle dikkat çekmekte ve AB'nin Ukrayna politikasının yanlışlığına vurgu yapmaktadır. AB'ye yaklaşması için Ukrayna'ya yapılan yardımların karşılığında beklenen reformların yapılmayacağı ima edilerek AB'nin değerli yerine ABD'nin doktrinlerine göre hareket edebileceği iması yapılmaktadır. Ayrıca “köprü” gibi metaforlar kullanılarak Ukrayna'nın AB ve Rusya arasında bir yerde konumlandırılmakta, bu konumlandırılma Ukrayna'nın AB'den farklı olduğu vurgusunun altını çizmekte ve örtülü bir ayırım yapılmaktadır.

(3b) “(...) Bugün SSCB yıkıldı, Berlin'de artık bir duvar yok ama yine de meslektaşlarımızın çoğu paradoksal bir şekilde Soğuk Savaş'a nostalji duyuyor. Bazıları için Rusya'ya karşı düşmanlık, geçmişin uzlaşmalarını silmeye çalışmak için pratik bir argüman; diğerleri için ise ABD'den vesayet talep etmeye devam etmek için bir bahane. Moskova Kiev'den arabayla 11 saat uzaklıkta; Washington ise 7,800 kilometreden daha uzakta. Bu nedenle, Amerikan çıkarları Ukrayna'ya gerçek bir askeri donanma sağlamaya devam ederken, AB'nin Rus birliklerinin kendi sınırlarındaki hareketlerine ilişkin en ciddi suçlamaları çoğalttığını duyuyoruz. Yarın Fransa Meksika'ya ya da

Almanya Bolivya'ya asker gönderse ve AB'nin yüksek temsilcisi ABD'nin Latin Amerika'ya müdahalesini kınasa, Washington'un tepkisi ne olurdu? (...)” (**Thierry Mariani- ID**) (Mariani, 2021)

(3b) Tarihsel vurguların ve referansların yoğunlukta olduğu konuşmada, Soğuk Savaş sonrası döneme dikkat çekilmekte ve SSCB'nin çöküşüne ve Berlin Duvarı'nın yokluğuna değinilmektedir. Konuşmada bazı parlamenterlerin geçmişte yaşanan uzlaşmaların izlerini silmek veya ABD'nin vesayetini sürdürmek için Rusya'ya yönelik düşmanlığı kullandığı iddia edilmektedir. Rusya'ya yönelik yürütülen düşmanlıkların arkasındaki motivasyonun sorgulandığı ve AB'nin tepkisinin çifte standartlı olduğu belirtilmektedir.

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik yaklaşımını meşrulaştırmaya çalışan konuşmada, Moskova'nın özellikle Kiev'e Vaşington'dan daha yakın olduğu tezi ileri sürülerek coğrafi yakınlık/uzaklık vurgusu yapılmaktadır. Bu şekilde bir yandan Vaşington yönetiminin Ukrayna politikasında Moskova yönetiminden daha haklı olmadığı algısını oluşturmak için coğrafi unsurların kullanıldığı görülmektedir. Özellikle “kendi sınırları” tabiri ile Rusya'nın yayılmacı emeller izlemediği, aksine kendi sınırlarını korumak için Ukrayna'da yer aldığı algısı oluşturulmaktadır. Ayrıca söylemi güçlendirmek ve argümanı desteklemek için varsayımsal örnekler oluşturma yolu izlendiği görülmektedir.

(3c) “Sayın Başkan, şu anda Rusya tarafından işgal edilen Ukrayna topraklarının hangileri olduğunu boşuna aradım, Bayan Loiseau. Evet, Kırım diye bir bölge var ve burada yaşayanlar 2014 yılında yapılan referandumda ezici bir çoğunlukla Rusya'ya katılma kararı aldılar. Ayrıca, Bayan Loiseau, Kırım'dan Avrupa'yı kasıp kavuran büyük bir göç dalgası gördünüz mü? Hayır. Peki neden? Bunu siz de çok iyi biliyorsunuz, çünkü bu referandum halkın çoğunluğunun iradesini yansıtıyordu (...) Örneğin, Ukrayna hükümeti Donbass'ta verdiği sözleri tutmak için, yani daha fazla özerkliği garanti eden bir statü oluşturmak için hala en ufak bir adım atmadı. Bugün daha da kötüsü, Ukrayna bir kez daha Ruslara karşı en kavgacı ve uzlaşmaz tutumları benimsiyor. Ukrayna hükümetinin bazı destekçilerinin ellerinin kanla dolu olduğunu hatırlatmaya gerek var mı? Mayıs 2014'te Odessa'daki Sendikalar Evi'nde çıkan yangında hayatını kaybeden onlarca kişinin kanı sessizce geçirildi. Azılı bir Nazi sempatzanı olan Bay Bandera'nın nostaljik milisleri tarafından dövülerek öldürülen insanların kanı. Donbass krizinin patlak vermesini Sayın Poroşenko hükümetinin 2014 yılında Rusça'nın yanı sıra Macarca, Romence ve hatta Kırım Tatarcası gibi bölgesel dilleri bastırma kararına borçlu olduğunu hatırlayalım mı? Bugün, inançları ne olursa olsun 13.000 Ukraynalı bu çatışmada hayatını kaybetmiştir. (...)” (**Thierry Mariani- ID**) (Mariani, 2021)

(3c) Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik politikalarının meşrulaştırılmaya çalışıldığı konuşmada, özellikle 2014 yılında yapılan Kırım referandumunun sonuçlarına vurgu yapılarak Rusya'nın işgalci olduğu anlatıya karşı çıkılmaktadır. Kırım'ın ilhak edilmesini meşrulaştırırken göç konusunun argüman

olarak kullanıldığı görülmekte, Kırım'dan kitlesel bir göç olmamasına gönderme yapılarak halkın mevcut duruma yönelik mevcudiyetinin altı çizilmektedir. Rusya'nın Kırım politikasına yönelik olumlama yapılırken, Ukrayna'nın Donbass bölgesine yönelik tutumu eleştirilmektedir. Bu kapsamda Ukrayna hükümetinin Donbass bölgesindeki sözlerini tutmadığı iması yapılmakta ve Ukrayna "güvenilmez bir ülke" olarak konumlandırılmaktadır.

Ayrıca Odessa yangını ve Ukraynalı milislerin faaliyetlerine dikkat çekilerek Ukrayna'nın politikalarının insani dramlara yol açtığı belirtilmekte ve söyleme tarihsel vurgular ve normatif öğeler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ukrayna'nın Doğu bölgelerinde yaşanan krizin temel sebebinin Donbass'ta bölgesel dillerin yasaklanması olarak çerçevelenen konuşmada yaşanan savaşın Ukrayna'nın politikalarından kaynaklandığı vurgusu yapılmaktadır. Ukrayna-Rusya çatışmasına ilişkin eleştirel bir bakış açısı ortaya konulmakta, Kırım ve Donbass konusunda ana akım anlatılara meydan okunmakta ve söylemin vurgusunun artırılması amacıyla tarihi olaylar ön plana çıkarılmaktadır. Konuşma boyunca retorik sorulardan, tarihsel olay ve vurgulardan, ad hominemden ve sayısal verilerden yararlanıldığı, bu şekilde konuşmanın inandırıcılığının artırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

(3ç) "Sayın Başkan, hanımefendiler ve beyefendiler! Doğu Ukrayna sorunu hakkında konuşurken, Minsk II olarak adlandırılan Minsk Anlaşması gibi bir düzenlemenin var olduğu gerçeğini saklamamalıyız. Rusya'ya karşı yeni yaptırımlar talep edenlerin kendilerine sormaları gereken soru şudur: Bu anlaşmayı kabul ediyor musunuz, yoksa etmiyor musunuz? (...) Rusya'nın bizimkinden farklı tarihsel deneyimleri olmuştur. Eğer Hitler ve Napolyon seferlerine şimdiki Ukrayna-Rusya sınırından başlamış olsalardı, kazanırlardı. İşte tam da bu nedenle Rusya, kendisine şüpheyle yaklaşan ve hatta düşman olan bir askeri ittifakın bu sınırda durmasına asla izin vermeyecektir. Dolayısıyla, Ukrayna'yı NATO'ya kabul eden her kim olursa olsun, hoşumuza gitse de gitmese de -benim de hoşuma gitmiyor- Rus saldırısını kışkırtmış olacaktır. Şimdi kendinize Ukrayna'nın NATO üyeliği için savaşı kabul etmeye hazır olup olmadığınızı sorun. Eğer istiyorsanız, o zaman savaşın. Ben savaş olmaması için kampanya yürüteceğim. Ve Ukrayna'nın NATO üyesi olmayacağını kabul etmeye hazırım." **(Maximilian Krah- ID)** (Krah, 2021)

(3ç) Minsk anlaşmalarına atıf yapılarak başlanan bu konuşmada Ukrayna'nın NATO'ya katılmasına karşı çıkılmakta ve Batılı ülkelerin Ukrayna politikası eleştirilmektedir. Böyle bir durumun Rusya'yı kışkırtacağı belirtilirken potansiyel bir savaş tehdidine dikkat çekilmekte ve böyle bir durumda Rusya'nın saldıracağı belirtilmektedir. Konuşmada özellikle tarihsel referanslar yoluyla söylemin vurgusunun artırılmasının amaçlandığı görülmektedir. Tarihsel referanslar arasında Hitler ve Napolyon'un geçmişte yaptığı seferlere yer verilerek Rusya'nın neden sınırlarında yabancı bir ittifaka yer vermeyeceği meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Geçmişe yönelik Minsk anlaşmalarının imzalanması gündeme getirilirken Rusya'ya yönelik yeni yaptırımlara da karşı çıkılması yönünde çağrı

yapılmakta ve AB'nin Rusya'ya yönelik tutumunun meşruiyeti hedef haline getirilmektedir. Konuşmada temel olarak, Minsk Anlaşması'nın önemini vurgulayan, Ukrayna'nın NATO üyeliğine ilişkin endişeler dile getiren, yaşanan çatışmaları Rusya'nın tarihsel deneyimleri ve olası tepkileri bağlamında çerçeveleyen bir bakış açısı ortaya konulmakta ve meşrulaştırma stratejilerine yer verilmektedir.

(3d) “(...) Raporda, gerçekler ve tarih tarafından çürütülen çıkarımlar yaparak Atlantik Ekseni'ne aidiyetimiz konusunda şüphe uyandırmak isteyenler var, ancak maalesef partimize saldırmak için rapora dahil edilen bu yalanları kabul edemeyiz. Herkesin iyiliği için ve yanlış anlamaları ve daha fazla istismarı önlemek için Rusya Federasyonu'nun, Putin'in, Avrupa'nın kalbindeki bir demokrasiye, büyük Avrupa ailesinin bir parçası olan bir ülkeye, Ukrayna'ya saldırdığını hatırlayalım. Biz Lig olarak bu saldırıyı ortak bir şekilde kınayan Batı'nın yanındayız. Genel Başkanımız Matteo Salvini şu anda Polonya ve Ukrayna sınırında bu insanlarla dayanışma içinde; Lig Partisi belediye başkanları İtalya'da bir ilk olarak, mültecilerle dayanışma içinde olduklarını ve onlara kucak açtıklarını gösterdiler; bölgemdeki Vali Massimiliano Fedriga'nın önderliğindeki İtalyanlar da mültecilere kucak açmak ve ilaç sağlamak için ön saflarda yer alıyor. Demokrasilerimizle gurur duyuyoruz; Batı'ya ve kurumlarımıza ait olmaktan gurur duyuyoruz ve bunu burada güçlü bir şekilde yineliyoruz: NATO'ya ait olmaktan gurur duyuyoruz. Rusya, Çin ve İran'ın AB'nin demokratik süreçlerine karışmasını ve müdahalesini şiddetle kınıyoruz ve Moskova'dan gelen bazı eylemlerin bugünlerde yaşadığımız savaşı ne yazık ki nasıl hazırladığının farkındayız. (...)”
(Marco Dreosto- ID) (Dreosto, 2022)

(3d) Rusya'nın saldırganlığının kınandığı ve Ukrayna'ya yönelik dayanışma mesajları verildiği konuşmada bundan sonraki konuşmalarda da olduğu gibi demokratik değerlerin destekleyicisi olarak sunarak, Batı'nın yanında konumlanma arayışı mevcuttur. Özellikle Lig Partisi lideri Matteo Salvini'ye yönelik olumlamaların ve övgülerin yer aldığı konuşmada, Salvini'nin Ukrayna-Polonya sınırına giderek desteğini ortaya koyduğu belirtilmekte, bu şekilde Salvini'nin Rusya ile sahip olduğu yakın ilişkilere yönelik bir ön alma çabası ortaya konulmaktadır. Salvini, söz konusu söylemlerde Ukrayna'nın yanında konumlandırılmakta ve Rusya yanlısı olduğu gerekçesiyle gelebilecek muhtemel eleştirilerin zemini yok edilmeye çalışılmaktadır. Bu konuşma, AP'de yapılan konuşmaların ulusal siyaset içindeki tartışmaları da yönlendirmek, oradaki adımları meşrulaştırmak ya da alan açmak için kullanıldığını da göstermektedir.

Konuşma ayrıca eylemin reddi stratejisinin (*Act denial*) de güzel bir örneğini teşkil etmektedir. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişiminin akabinde radikal sağ parlamenterler Rusya'nın yanında yer aldıkları eleştirilerine şiddetle karşı çıkmış ve bu eleştirileri “Atlantik Ekseni'ne aidiyetleri konusunda şüphe uyandırma çabası” olarak nitelendirmişlerdir.

(3e) “Efendim. Başkanım! Rusya’ya en sert yaptırımlar uygulanmalıdır. Ukrayna’ya silah göndermeliyiz. Para göndermeliyiz. Acil yardım göndermeliyiz ve Ukrayna’dan kaçmak zorunda kalan ve onların mahalleleri olan evlerimize gelen yoksul insanlara kucak açmalıyız. Putin’in terör rejimine karşı sesimizi yükseltmeliyiz. Putin’in barışçıl bir komşuya karşı sergilediği saldırganlığın kabul edilemez olduğunu, saldırganlığın Rusya için sert sonuçlarla karşılaşacağını ve Kremlin’in terörünün özgür dünya tarafından asla hoş görülmeceğini göstermeliyiz. Özgür dünya sadece Ukrayna’nın yanında olabilir. Avrupa’yı çok çeşitli bir kıta olduğu için seviyorum. Ukrayna da Avrupa’dır. Bugünlerde Ukrayna’dan kaçan insanlar da Avrupalı ve Avrupa ailemizin bir parçası. Ukraynalılar Putin tarafından düşmanlık ve bombalarla karşılandıklarında, Avrupa tarafından dostluk ve yardımla karşılanmalıdırlar. Diktatörler asla yetinmez ve Putin de asla yetinmez. Bugünlerde bu durum Ukrayna’nın ötesine geçmiştir. Gelecekte diğer Avrupa ülkelerine de uzanabilir. Bu durdurulmalıdır. Erkekçe davranmalıyız. Ve her egemen ulusun kendi kaderini tayin etme hakkını korumalıyız ve korumalıyız. Bize meydan okuyacak ya da savaş ve terör getirecek her türlü zorbaya karşı kendimizi savunmaya hazır olmalıyız. Önemli ölçüde güçlendirilmiş bir NATO’ya ve önemli ölçüde arttırılmış savunma bütçelerine ihtiyacımız var. Çoğunluğun üzerinde uzlaştığı kararı destekliyorum.” (Peter Kofod- ID) (Kofod, 2022)

(3e) Rusya’ya karşı sert yaptırımlar, Ukrayna’ya silah ve para gönderilmesi, acil yardım sağlanması ve mültecilerin kabul edilmesi de dahil olmak üzere güçlü eylemlerin hayata geçirilmesi çağrısında bulunulan konuşmada, ağır bir Rusya eleştirisi yapılmaktadır. Konuşmada Putin rejimi “saldırgan” (*aggression*) olarak konumlandırılmaktadır. Özgür dünyanın Ukrayna’ya destek olması gerektiği vurgusu yapılarak yine benzer şekilde demokratik değerlere sahip Batı medeniyeti içinde bir konumlanma arayışının mevcut olduğu görülmektedir.

Özellikle “Kremlin’in terörü” (*Kremlin’s terror*) ifadesi kullanılarak Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik savaşın terörle özdeşleştirildiği ve meşruiyetinin hedef alındığı görülmektedir. Ayrıca konuşmada göçmen vurgusu da yapılmakta, Ukrayna kaynaklı göçe yönelik olumlama yapılmaktadır. Ukrayna’dan AB ülkelerine gelen göçmenlerin “Avrupalı” (*Europeans*) olarak kodlanarak bir yandan radikal sağ partilerin göç ve göçmenlere yönelik politikası yeniden konumlandırılmakta, diğer yandan Ukrayna kaynaklı göç sorununun bir iç politika malzemesi haline getirilmeyeceği gösterilmektedir.

(3f) “(...) Ukrayna halkına desteğimiz tam olmalı ve bu çatışmanın mümkün olan en kısa sürede Ukrayna’nın toprak bütünlüğünü yeniden tesis edecek bir barışla çözümlenmesini sağlamalıyız. Ancak aynı zamanda, bazılarınızın da hatırlattığı üzere, 24 Şubat’ın tarihimizi değiştirdiği ve değiştireceği, bir “öncesi” ve bir “sonrası” olacağı gerçeğini de analiz etmeliyiz. Avrupa’nın ve Avrupa devletlerinin bundan sonrası için hazırlıksız olmamalarını sağlamak üzere hatalarımızın neler olduğunu analiz etme yükümlülüğümüz var. Küresel dünyayı tehdit eden tek otoriter rejim Rusya değildir ve bunu dikkate almalıyız. Şimdi bu hataları analiz etmeye çalışalım: enerji, gaz,

petrol, hammadde ve ürünlerimizin çıkış pazarı olarak Rusya'ya olan bağımlılığımız hakkında birçok kez konuştuk. Benden önce konuşanlar da bu gerçeği vurguladı. Ancak bu bağımlılık bizim siyasi tercihimizdi: enerji kaynaklarımızı bitirmemek ve bunları Rusya'dan ya da başka ülkelerden satın almak bizim tercihimizdi. (...) İki düşünceyle sözlerime son veriyorum. Birincisi: Rusya ile yaşadıklarımız gelecek için bir ders olmalı. Batı'yı tehdit eden bir başka liberal olmayan rejim, yani Çin rejimi var: Rusya'da yaptığımız hataları bu rejimde yapmamalıyız ve Avrupa'nın bu ülkeye olan bağımlılığını azaltmak bir zorunluluktur. (...)” (**Marco Zanni- ID**) (Zanni, 2022)

(3f) Ukrayna halkına destek verilmesine dikkat çekilen ve Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü yeniden tesis edecek barışçıl bir çözüme ihtiyaç duyulduğu belirtilen konuşmada, Rusya'nın sert bir şekilde eleştirildiği görülmektedir. Bu kapsamda Rusya'ya yönelik “otoriter rejim” çerçevesi yapılarak politikalarının eleştirildiği ve Çin gibi il-liberal rejimlerle yaptığı işbirliği sorunsallaştırılmaktadır. Konuşmada, özellikle otoriter rejimlerle mücadele bağlamında geçmiş hataları analiz etme ve geleceğe yönelik dersler çıkarma ihtiyacının altı çizilmektedir. Bu yönüyle Rusya'nın bir öteki olarak çerçevelendiği anlaşılmaktadır. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik savaşı başlattığı 24 Şubat tarihine özel bir vurgu yapılarak, yapılan hatalardan ders çıkarma söylemi eşliğinde Batı medeniyeti içinde bir konumlanma arayışının mevcut olduğu görülmektedir.

Her ne kadar Rusya eleştirisi üzerinden Batı medeniyeti içinde bir konumlanma arayışı olsa da konuşma içerisinde odağın değiştirilerek Çin'e kaydırıldığı ve Rusya ile bağımlı olunan konularla ilgili olarak benzer hataları diğer liberal olmayan rejimlerle yapılmaması gerektiği belirtilmektedir. Bu söylemsel değişiklik, Rusya'ya yönelik eleştirilerin yerini Çin'e yönelik uyarılara bırakmasına yol açmıştır.

(3g) “(...) Dün Polonya'daki iyi meslektaşlarımızın Ukrayna'ya savaş uçaklarıyla yardım etmeye hazır olduklarını okudum. Bizim de yapmamız gereken bu. Ve ne yazık ki, ABD'deki iyi meslektaşlarımızın şu anda korktuklarını okudum. Bu savaş uçaklarını NATO üsleri üzerinden Ukrayna'ya taşımaya gerçekten hazır değiller. Ama Ruslar her gün masum insanları öldürüyor. Çocukları öldürüyorlar. Hastanelere saldırıyorlar. Sıradan evlere saldırıyorlar. Ve yardım etmek için beklediğimiz her gün, daha fazla felaket yaşanacak. Ve eğer Ruslar Ukrayna'da başarılı olursa, o zaman sırada kim var sorusu ortaya çıkacak. Son üç ayda onların hırslarını gördük. Ne dediklerini gördük ve hayalleri Sovyetler Birliği dönemine geri dönmek. (...) Şunu da belirtmek isterim ki Putin'e Rus halkından büyük bir destek olduğunu anlamamız gerekiyor. Kırım'ın ilhakından sonra 2014'e bakın. Kırım'a gitmek ve orayı işgal etmek için büyük bir destek vardı. İşte bu yüzden Rusya'nın tamamen farklı kesimleri olduğunu, Putin ve Kremlin ile sıradan insanlar olduğunu söyleyemem. Rusların büyük bir kısmı ne yazık ki hala bu saldırıyı destekliyor. (...)” (**Jaak Madison- ID**) (Madison J., 2022)

(3g) Konuşmada Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimine yönelik ciddi eleştirilerin yöneltildiği ve endişeli bir söylemin benimsendiği görülmektedir. NATO'nun ve ABD'nin pasifliğine yönelik eleştiriler yöneltilirken ve bu eleştirilerde bir güç dengesizliğinin mevcudiyeti ima edilirken, Polonya gibi aktörlerin Ukrayna'ya savaş uçağı sağlayabileceği gündeme getirilmektedir. Bu gündeme getirilme Polonya'nın "iyi meslektaşlar" (*good colleagues*) tasviri eşliğinde olumlanmasına sebep olmuştur. Konuşmada 2014 yılında Kırım'ın ilhakına atıfta bulunulmakta ve Rusya'nın emellerinin, özellikle de SSCB zamanlarına dönme arzusunun tarihsel bir bağlamı öne sürülmektedir. Bu yönüyle tarihsel referanslara yer verilerek Rusya'nın emellerine yönelik negatif bir tasvir yapılmaktadır.

(3h) "(...) Putin tarafından ortaya atılan nükleer tehdit, dünya güvenliğine ve her birimizin güvenliğine yönelik bir tehdittir ve bu tehdidi görmezden gelemeyiz. Hepimizin görevi özgürlüğümüzü ve demokrasimizi her şekilde savunmaktır. Komünist Çin, İran ya da Putin Rusya'sı gibi diktatörlükler ve rejimlerden gelen küresel tehditler karşısında görevimiz bu olmalıdır. Bu zorlukların üstesinden gelmek için birlik olmalı ve ABD ile ittifakı güçlü bir şekilde yeniden başlatmalıyız; Atlantik İttifakını güçlendirme zamanıdır, İsrail ile sağlam bir ittifak kurma zamanıdır, ortak güvenlik ve savunma politikaları için temel müttefik olan Büyük Britanya ve Anglosfer ülkeleri ile özel bir ilişki kurma zamanıdır. (...)" (**Mara Bizzotto- ID**) (Bizzotto, 2022)

(3h) Konuşmada Putin'in oluşturduğu nükleer tehdide vurgu yapılmakta ve bu durum dünya güvenliğine yönelik bir tehlike olarak çerçevelenmektedir. Haliyle konuşmada Ukrayna'yı işgal girişimi sebebiyle Rusya'ya yönelik eleştirel bir söylem benimsenmiştir. Çin, İran gibi otoriter olduğu vurgulanan ülkelere atıf yapılarak ve bu ülkeler bir grup olarak söyleme yerleştirilerek Batı medeniyeti içinde bir konumlanma arayışının mevcut olduğu görülmektedir. Söz konusu konumlandırma arayışı, diğer söylemlerde olduğu gibi demokrasi, özgür dünya, liberal değerler üzerinden yapılmaya çalışılmaktadır. Bu sebeple konuşmada özellikle Çin, İran ve Rusya'dan gelen küresel tehditlere atıfta bulunulması ve bu ülkelerin diktatörlük rejimi olarak nitelendirilmesi oldukça önemlidir ve negatif temsilin önemli bir göstergesidir.

(3i) "Sayın Başkan, bayanlar ve baylar; Rusya'nın siber saldırılarına yönelik eylem ve hazırlıkların Ukrayna'nın işgalinden bir yıl önce başlamış olması, çatışmanın çok önceden planlandığını teyit etmektedir. Rusya'nın siber savaş faaliyetlerinin sinerjik bir faaliyet olduğu ve Rusya'nın vurmayı amaçladığı bir bölgenin bazı hassas ve stratejik altyapısını istikrarsızlaştırmayı amaçladığı artık açıktır. Siber saldırıların Ukrayna sınırları dışında Batı'ya doğru genişlemesi, çatışmanın gelişmesi için olası senaryolardan biridir ve bu eylemlerin Moskova tarafından çok önceden yeniden hazırlandığını bilerek, kendimizi hazırlıksız bulmamamız gerektiği açıktır. Bu saldırılara karşı bir yanıt ve önleme planı hazırlamak için Rusya ile daha fazla gerginlik

yaşanmasını beklemeye gerek yoktur. (...)" (Marco Dreosto- ID)
(Dreosto, 2022)

(3i) Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin siber savaş bağlamında ele alındığı konuşmada, Rusya'nın siber saldırıları tartışılmakta ve bu eylemlerin Ukrayna'nın işgalinden çok önce planlandığı ileri sürülmektedir. Konuşma, Rusya'nın potansiyel olarak proaktif ve saldırgan bir aktör olarak konumlandırılmasına olanak sağlamakta ve Rus eylemlerinin stratejik ve planlı bir doğası olduğunu ima etmektedir. Konuşmada vurgulanan kimlikler arasında Rusya ve Batı yer alırken, siber saldırıların Ukrayna sınırlarının ötesine yayılma potansiyeline dikkat çekilerek Batı'nın hazırlıklı olmasının önemi vurgulanmaktadır.

(3i) "(...) Batı Avrupa'da bizler bunun hala mümkün olabileceği konusunda bu kadar şok olmuş ve şaşırılmışken - evet, kesinlikle mümkün, çünkü Rusya'da hiçbir zaman, hiçbir şekilde denazifikasyon yaşanmadı. Eğer denazifikasyondan bahsediyorlarsa, buna gerçekten ihtiyacı olan tek ülke Rusya'dır çünkü sivillere karşı savaş suçu işleyenler gerçekten yeni Nazilerdir. İkinci olarak, eğer yaptırımlardan bahsediyorsak, evet, yaptırımlar kısa vadede değil uzun vadede etkilidir. Sorun şu ki, bu yıl için beklenti Rusya'nın gaz ve petrolden 321 milyar avro kar elde edeceği yönünde. Dolayısıyla eğer yaptırımlardan bahsedeceksek bunun gerçekten etkili olması gerekiyor. Ve tabii ki sorun şu ki bu yaptırımlar bizim için de çok zararlı olacak. Ancak ödememiz gereken bedel bu. (...)" (Jaak Madison- ID)
(Madison J., 2022)

(3i) Bu konuşma Ukrayna savaşı sebebiyle Rusya'ya karşı eleştirel bir duruş ortaya konuşmaktadır. Özellikle Rusya'nın savaşa yönelik söylemlerinin meşruiyetinin hedef alındığı konuşmada Rusya'nın Ukrayna'yı Nazilerden arındırma söylemlerinin yanlışlığına dikkat çekilmektedir. Konuşmada tarihsel referanslar kullanılarak Rusya'nın geçmişteki Nazilerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu yönüyle Ukraynalılar soykırımı uğrayan Yahudiler, Rusya ise soykırım yapan Nazi yönetimi ile benzerlik/analoji kurulmuştur. Bu benzetme, elbette Rusya'yı sivillere karşı savaş suçlarıyla ilişkilendirmekte ve konuşmanın duygusal zeminini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Son olarak AB'nin yaptırımlara yönelik politikaları da eleştirilen konuşmada yaptırımların ekonomik etkilerine yönelik soru işaretleri oluşturulmaya çalışılmakta ve yaptırımların AB'ye de zarar vereceği belirtilerek ahlaki sorumluluk vurgusu yapılmaktadır.

(3j) "Putin'in Ukrayna'yı işgalini kınıyorum ancak bu kararda seçilen araçların doğru yol olduğu konusunda ciddi şüphelerim var. Eğer kararın 42'nci maddesi Rus sporcuları ve kültürel figürleri etkileyen tedbirleri memnuniyetle karşılıyorsa, o zaman yanlış kişilere hitap ettiğinden eminim. Aksine, bir kez daha toplumda bölünmeyi teşvik etmekte ve Ukrayna'daki askeri durumla ilgili olarak hiçbir şey elde edememektedir. Rus televizyon kanallarına yayın yasağı getirilmesi ve

sözde savaş propagandasının internet üzerinden engellenmesi çağrısı da bana şüpheli geliyor zira üye devletlerdeki vatandaşlar, ellerindeki araçları kullanarak neyin doğru neyin yanlış olduğuna kendileri karar verecek kadar zekidir. AB tarafından seçilme anlamında bir paternalizme gerek yoktur. Bu kararın H paragrafında Avrupa Komisyonu Başkanı von der Leyen gibi Ukrayna'nın AB'ye katılması çağrısında bulunan herkes, gerilimi azaltıcı bir etki yaratmak ve ihtiyatlı davranmak yerine bu çatışmaya daha fazla yakıt dökmektedir. Bu yaptırımlarla öncelikle kendimizi vuracağız çünkü arz güvenliğine ve uygun fiyatlara ihtiyacımız var. Bu karar tam tersini beraberinde getirecektir.” (**Christine Anderson- ID**) (Anderson, 2022)

(3j) Rus Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Ukrayna'yı işgal girişiminin kınanarak başlanan konuşmada, “ancak” bağlacı kullanılarak Rusya'ya yönelik AB'nin attığı adımların eleştirildiği görülmektedir. Bu kapsamda Rusya'ya yönelik yaptırım kararlarında Rus sporcuları ve kültürel aktörleri etkileyen önlemlerin yer almasının meşruiyeti hedef alınmaktadır. AB'nin Rusya'ya yönelik aldığı kararların etkinliğine yönelik soru işaretleri oluşturulmakta ve meşruiyeti sorgulanmaktadır. Bu kapsamda Rus televizyon istasyonlarına getirilen yayın yasağı ve çevrimiçi olarak engellenmesi gibi bazı eylemler gündeme getirilmektedir. Burada Rusya'ya eleştirel söylemlerin yeniden yumuşamaya başlaması dikkat çekicidir ve bu yumuşama kamuoyunda da tepki çeken yaptırımların masum insanları da içermesi sonrası başlamıştır.

Özellikle söz konusu eleştirilerin “masum insanlar” üzerinden meşrulaştırılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. “Yanlış insanlar” (wrong people) gibi tasvirler eşliğinde söz konusu kararlardan masum insanların etkilendiği şeklinde bir çerçeveleme yapılmaktadır. Ayrıca bazı önlemlerin toplum üzerindeki potansiyel sonuçlarına değinilerek yine “masum insanlar” vurgusunun ön plana çıkarılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu sebeple konuşmada AB'nin karar alma süreçlerine yönelik, güvenlik ve ölçülülük açısından olası olumsuz sonuçlara odaklanan üstü kapalı bir eleştirinin mevcut olduğu görülmektedir. Bu konuşmayı değerli kılan unsur, radikal sağ parlamenterlerin salt Rusya eleştirisini bir kenara bırakarak Rusya'ya yönelik alınan önlemler üzerinden AB politikalarının söylemlerde eleştirilmesine geri döndüğünü göstermesidir.

(3k) “Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırganlığı, karşı koymanın bizim görevimiz olduğu pervasız bir eylemdir. Bununla birlikte, son günlerde bazı meslektaşlarımdan, doğurabileceği sonuçları ve riskleri göz önünde bulundurmaksızın, Avrupa tarafında savaş ve askeri müdahaleden çok hafif bir şekilde bahsettiklerini duydum: Yaptırımların önemli bir adım olduğuna inanıyorum, ancak şimdi diplomasi bizi çatışmanın çözümüne doğru götürmelidir. Bununla birlikte, AB'nin diplomatik çabalarının ve arabuluculuk kapasitesinin Rusya'ya olan enerji bağımlılığı nedeniyle çok daha zor hale geldiği de kabul edilmelidir. Özerk olamamak ve tedarikçileri çeşitlendirememek bizi Rus rejiminin taleplerine karşı savunmasız hale getirmekte ve

savaşın ekonomik yükünü vatandaşlarımıza yükleme riski taşımaktadır.” (Marco Zanni- ID) (Zanni, 2022)

(3k) Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik saldırganlığını “pervasız bir eylem” (reckless act) olarak çerçeveleyen konuşma, görece dengeli bir söylemin benimsendiği görülmektedir. Fakat Ukrayna’ya yönelik bir askeri müdahale seçeneğine karşı çıkışmakta ve bunun daha kötü sonuçlara yol açabileceği ima edilmekte ve diplomasi vurgusu yapılmaktadır. Konuşmada ayrıca AB enerji bağımlılığı nedeniyle savunmasız bir aktör olarak konumlandırılmaktadır.

(3l) “(...) Savaş suçları konusunda herkes şokta - 21. yüzyılda bu nasıl mümkün olabiliyor. Sorun şu ki Rusya değişmedi. Temelde aynı ülke. Sorun şu ki 1945’te de tamamen aynı savaş suçlarını işlediler. Aynı şekilde tecavüz ettiler, bugün olduğu gibi aynı şekilde öldürdüler, çünkü savaş suçları için ödeme yapmak zorunda değillerdi, çünkü o zamanlar elbette ortak düşman Nazi Almanyasıydı. ABD, İngiltere ve Fransa, Sovyetler Birliği ile birlikte müttefikti ve kazanan onlar oldu. Bugün aynı hatayı yapmaktan çok korkuyorum çünkü son cümle olarak, geçen hafta Emmanuel Macron’un Bay Zelenski’ye barışa ihtiyacımız olduğunu ve Vladimir Putin’in yüzünü kurtarmamız gerektiğini önerdiğini duyduğumda gerçekten şok oldum. Ve elbette Macron ‘hayır, bu yanlış’ dedi ama bu durumda Zelenski’ye Macron’dan daha çok inanıyorum. Saldırgan ve diktatörün yüzünü kurtarmak diye bir şey söz konusu olabilir mi?” (...)” (Jaak Madison- ID) (Madison J., 2022)

(3l) Rusya’nın işlediği savaş suçlarının kınandığı ve uluslararası tepkiyle ilgili endişelerin dile getirildiği konuşmada, Rusya’nın geçmiş ve şimdiki eylemleri arasındaki benzerliğe vurgu yapmaktadır. Özellikle bu durumu vurgulamak için tarihsel referanslara da yer verilen konuşmada Rusya’nın 1945’te “aynı savaş suçlarını işlediği” ve “aynı şekilde tecavüz ettiği ve bugün olduğu gibi öldürdüğü” belirtilmektedir. Ayrıca suçu başkasına yükleme (*trajectio in alium*) söylemsel stratejisi benimsenerek konuşmada sorumluluğun uluslararası topluma atfedildiği görülmektedir. Özellikle hayal kırıklığının ve geleceğe yönelik korkunun iletilmesi için güçlü bir dil ve kişisel anekdotlar kullanılmaktadır. Dilin güçlendirilmesi ve duygusal vurguyu artırmak için “gerçekten şok oldum” (*I was really shocked*) gibi vurgular eşliğinde sert bir dil kullanılmaktadır. Retorik soruların da yer aldığı konuşmada duygusal çağrılar yapılmakta, uluslararası toplumun bu tür suçlara tepkisi hakkında önemli soruları gündeme getirmekte ve daha adil ve hesap verebilir bir dünya çağrısında bulunmaktadır. Bu yönüyle konuşmanın normatif unsurlar barındırdığı vurgulanmalıdır.

(3m) “Şimdi ben de birçok uzmana güveniyorum ve birçoğu bu savaşın Zelenski’nin istediği şekilde bitmeyeceği görüşünde. Yani Ukrayna artık 24 Şubat öncesindeki gibi olmayacak. Gerçeklerle yüzleşmek zorundayız: Rusya’yı nükleer bir güç olarak yenemeyiz. Ayrıca, hesapsız önlemler alınıp durumun daha da kötüleşmesine neden olacak kadar işleri köşeye sıkıştıramayız. Benim için Rusya ve Ukrayna aynı

madalyonun iki yüzü. Ben sağ ya da sol elimi çekmem. Bunların ikisi de yozlaşmış devletler. Yolsuzluk endeksine bir göz atın! Geçen yıl Ukrayna’da Zelenski, Alman gazetesi Stern’de, burada kesinlikle barış yanlılarının ön saflarında yer almadığını söylüyordu; ama bugün büyük bir barış kahramanı.” (**Bernhard Zimniok- ID**) (Zimniok, 2022)

(3m) Çelişkili ifadelerin yer aldığı konuşmada uzmanlara güvenildiği belirtilmesine rağmen daha sonra Ukrayna’nın Rusya’yı yenemeyeceğini ve savaşın Zelenski’nin istediği gibi bitmeyeceği belirtilerek uzmanların ortak görüşü çürütülmektedir. Ayrıca Rusya ve Ukrayna’nın aynı madalyonun iki yüzü olduğu söylenerek parlamenterin kendi argümanlarıyla çeliştiği görülmektedir. Konuşmada çelişkilerin yanı sıra duygusal dile ve dinleyiciyi ikna etmeye yönelik söylem stratejilerine yer verilmektedir. Dinleyicide korku ve belirsizlik duygusu uyandırmak için “yozlaşmış” (corrupt) ve “hesaplanamaz” (incalculable) gibi sözcüklerin özellikle kullanıldığı görülmektedir.

Zelenski’ye ismiyle atıfta bulunularak kişiselleştirme yapıldığı ayrıca dikkat çekmektedir. Konuşmacı argümanlarını ikna etmek amacıyla dizayn etmek için çelişki, duygusal dil, tekrarlama ve kişiselleştirme dahil bir dizi farklı söylem stratejisi kullandığı görülmektedir. Ayrıca Rusya’nın yenilmesi mümkün olmayan bir nükleer güç olarak konumlandırıldığı konuşmada, Zimniok’un uzmanlara vurgu yapması (*I am now also relying on many experts*) ve kendisinin de uzmanlığını ön plana çıkarması, konuşmalarına belirli bir ölçüde otorite ve güvenilirlik sağlamayı amaçladığını göstermektedir.

3.4. Değerlendirme

Bağlam

Ukrayna sorunu, radikal sağ parlamenterlerin Rusya’ya yönelik söylemleri açısından Avrupa Parlamentosu’nda incelenen son üç dönemde en fazla tartışılan konu olarak ön plana çıkmıştır. Ukrayna’nın iç ve dış politikasında yaşanan gelişmelerle bağlantılı olarak konuyu parlamentoda gündeme getiren olay değişse de temel tartışma AB’nin Ukrayna politikası, Avrupa güvenliği ve AB-Rusya ilişkileri etrafında şekillenmiştir.

2009-2014 yılları arasında Ukrayna iç politikasında yaşanan gelişmeler ön plana çıkmış ve Parlamentodaki Ukrayna sorunu özelinde yapılan tartışmalara yön vermiştir. Özellikle muhalif halk hareketleri olarak nitelendirilen Maidan protestoları ve yaşanan iç karışıklıkların sonucunda Ukrayna Devlet Başkanı Viktor Yanukoviç’in istifa etmesi, oldukça tartışılan konu başlıklarından biri olmuştur. Bunun yanı sıra Rusya’nın Kırım ve Doğu Ukrayna bölgelerinde yaşayan Ukrayna vatandaşlarına Rus pasaportu dağıtması, 2014 yılında Kırım’da gerçekleşen referandum ve Ukrayna’nın doğusundaki

ayrılıkçı hareketlerin bağımsızlık ilan etmesi de Avrupa Parlamentosu'nda şiddetli tartışmalara yol açmıştır.

2014-2019 yılları arasındaki tartışmalarda da Ukrayna'nın doğusundaki şehirlerde görülen ayrılıkçı hareketlerin Ukrayna sorunu özelinde sürdürülen tartışmalara yön verdiği görülmektedir. Bu bağlamda Ukrayna'nın doğusundaki şehirlerde meydana gelen insani durumların, yaşanan çatışmalarla bağlantılı olarak Ukrayna içinde yaşanan göç hareketlerinin, AB ve ABD gibi aktörlerin yaşanan çatışmalara yönelik politikalarının Avrupa Parlamentosu'nda sert bir şekilde tartışıldığı görülmektedir. Bu gelişmelerin yanı sıra Ukrayna'nın NATO'ya entegre edilmesi tartışmaları, AB ülkelerinin Ukrayna'ya gerçekleştirdiği silah satışları ve Rusya'ya yönelik 17 Mart 2014 tarihinde başlatılan ilk yaptırım kararı çerçevesinde yürütülen tartışmalarla Ukrayna sorununun Avrupa Parlamentosu'nda gündemdeki yerini koruduğu anlaşılmaktadır.

2019-2024 yılları arasındaki parlamento döneminde ise Rusya'nın şubat ayında Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgal girişiminin ve bu işgal girişimiyle bağlantılı olarak yaşanan olaylar, Ukrayna sorunu özelinde yapılan tartışmalarda merkezi yere sahip olmuştur. Bu bağlamda Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik giriştiği tek taraflı işgal girişimi, Rus askerlerinin Kiev'e ilerleyişi, AB ve ABD gibi aktörlerin Ukrayna güçlerinin verdiği mücadeleye yönelik destek politikaları, Batı kanadının Rusya'nın saldırganlığıyla ilgili aldıkları önlemler ve yapılan ekonomik ve askeri yardımlar özelinde Avrupa Parlamentosu'nda Rusya'ya yönelik uzun ve sert bir tartışmalar yürütülmüştür.

Tablo 8: “Ukrayna Sorunu” Teması Açısından Bağlamı Oluşturan Konular

Söylemsel Tema	Parlamento Dönemi	Bağlamı Oluşturan Konular
Ukrayna Sorunu	2009-2014	- Rusya'nın Kırım ve Doğu Ukrayna bölgelerindeki Ukrayna vatandaşlarına Rus pasaportu dağıtması 11 Ekim 2011 tarihinde Ukrayna Eski Başbakanı Yuliya Timoşenko'ya yönelik verilen hapis cezası kararı - Ukrayna'da “Maidan gösterileri” olarak bilinen ve 18-23 Şubat 2015 tarihleri arasında düzenlenen şiddetli halk ayaklanmaları 16 Mart 2014 tarihinde Kırım'da gerçekleştirilen tartışmalı referandum ve referandum sonucunda Kırım'ın Rusya tarafından ilhak edilmesi - Doğu Ukrayna bölgesinde bulunan Rusya yanlısı ayrılıkçıların Donetsk ve Luhansk'ta ayrılıkçı faaliyetleri ve bağımsızlık ilanları
	2014-2019	- Doğu Ukrayna bölgesinde bulunan Rusya yanlısı ayrılıkçıların Donetsk ve Luhansk'taki ayrılıkçı hareketleri ve bağımsızlık ilanları - AB'nin Ukrayna'ya gerçekleştirdiği silah satışları - Ukrayna'nın NATO üyeliği tartışmaları - AB'nin Rusya'ya yönelik aldığı yaptırım kararları
	2019-2024	- Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişimi - Batılı ülkelerin Ukrayna'ya verdiği ekonomik ve askeri destek - AB'nin Rusya'ya yönelik uyguladığı yaptırım paketleri

Ukrayna sorununun gündeme gelmesiyle ilgili altı çizilmesi gereken nokta bağlam çeşitliliğinin yıl içerisinde kaybolmasıdır. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırgan politikalarını son yıllarda artırması ve yaşanan yıpratıcı savaş, Avrupa Parlamentosu'nda Ukrayna sorununu gündeme getiren konulardaki çeşitliliği azaltmış, ilk dönemlerde sıklıkla görülen Ukrayna'nın iç politikasında yaşanan gelişmelerden ziyade sadece Rusya ile yaşanan çatışmalar bağlamında sorunun gündeme geldiği görülmüştür.

Söylem

Ukrayna sorunu bağlamında Rusya ile ilgili söylemlere bakıldığında ise 2009-2014 yılları arasındaki tartışmalarda popülist radikal sağ parlamenterler arasında kısmen ılımlı bir pozisyonu savunanlar olduğu gibi AB ve Batı eleştirisi yapan ve Rusya'ya farklı (olumlu) bir perspektiften yaklaşılması gerektiğini vurgulayan parlamenterler de bulunmaktadır. Bu yönüyle Avrupa kıtasındaki popülist radikal sağ parlamenterlerin Ukrayna sorununa yönelik tutumlarının kimi zaman resmi AB politikalarından ve müesses nizamı oluşturan aktörlerden ayrıştığı kimi zaman ise benzeştiği görülmektedir.

Bu dönemde radikal sağ parlamenterlerin söylemleriyle üç gruba ayrılması mümkündür ve radikal sağ parlamenterler arasında yeknesak bir söylemsel birliktelik bulunmamaktadır. Ukrayna sorunu bağlamında Rusya'nın kışkırtılmaması gerektiğini belirten “temkinli” radikal sağ parlamenterlerin yanı sıra, soruna yönelik AB ve Batılı ülkelerin politikalarına destek veren “Rusya karşıtı” parlamenterler ve Rusya'ya destek vererek Ukrayna'nın Rusya karşıtı adımlar atan yönetimini eleştiren “Rusya yanlısı” parlamenterlerin olduğu görülmüştür. Bu sebeple bu yılları “Rusya anlatısında çeşitlilik ve söylemsel denge” dönemi olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır. Zira popülist radikal sağ gruplara mensup parlamenterlerin Rusya'ya yönelik farklı anlatılar ortaya koydukları ve Rusya söylemlerinin dengeli olduğu ifade edilmelidir.

Bu noktada Ukrayna ile ilgili yaşanan siyasi olaylar çalkantılı hale geldiğinde ya da çatışmalar şiddetlendiğinde, Avrupa Parlamentosu'nda radikal sağ aktörlerin Rusya ile ilgili söylemlerinin de ivme kazandığı vurgulanmalıdır. Bu yönüyle Ukrayna'da muhalif bir hareket olan Maydan gösterileri ya da Kırım'ın Rusya tarafından ilhak edilmesi gibi gelişmeler, Avrupa Parlamentosu'nda Rusya'nın çok daha şiddetli bir şekilde tartışılmasına yol açmıştır. 2014-2019 yılları arasında Ukrayna'da yaşanan siyasi krizin ve çalkantıların artması da Avrupa Parlamentosu'nda çok daha sıcak ve hararetili bir siyasi iklimi beraberinde getirmiştir. Bununla bağlantılı şekilde radikal sağ parlamenterlerin de çok daha tarafgir bir şekilde pozisyon aldığı ve önceki döneme kıyasla ılımlı söylemleri terk ettikleri görülmektedir. Öyle ki 7'nci parlamento döneminde daha dengeli açıklamalar yapıyorken ENF'nin etkinlik kazandığı 8'inci parlamento döneminde Avrupa Parlamentosu'ndaki radikal sağ parlamenterlerin söylemlerinin çok daha Rusya destekçisi bir hale geldiği ve AB-ABD ve Batı karşıtlığının radikal sağ parlamenterler arasında

güç kazandığı görülmektedir. Bu sebeple, 2014-2019 yılları arasındaki dönemi “olumlu Rusya anlatısının yaygınlaşması” olarak tasvir etmek doğru olacaktır. Gerek Ukrayna savaşının şiddetlenerek Avrupa Parlamentosu’ndaki ana akım söylem dışına çıkmak isteyen radikal sağ aktörlere olanak sağlaması, gerekse de ENF çatısı altında radikal sağ partilerin çok daha güçlü hale gelerek temsil sayılarını artırması, Rusya söylemlerinde bir dönüşümü ve yeknesaklığı beraberinde getirmiştir.

Bununla birlikte, bu noktada ENF içindeki radikal sağ parlamenterlerin tamamının Rusya konusunda ortak bir pozisyona sahip olduklarını iddia etmek yanlış olacaktır. Çok nadir olsa da bazı parlamenterler, diğer grup üyelerinin aksine Ukrayna sorunu bağlamında Rusya’ya yönelik eleştiriler dile getirmişlerdir. Fakat bu eleştirilerin bir önceki 7’nci parlamento dönemine nazaran oldukça zayıf bir tonda olduğu vurgulanmalıdır. Bu yönüyle radikal sağ parlamenterlerin bu dönemde söylemsel açıdan Rusya’ya yönelik tasvirlerinin oldukça olumlu bir noktaya geldiği ifade edilmelidir.

2019-2024 dönemi ise radikal sağ parlamenterlerin söylemlerinde önemli bir kopuşun yaşandığı dönem olmuştur. Radikal sağ parlamenterler önceki dönemlere benzer şekilde Rusya’ya yönelik söylemlerinde olumlu bir imaj çizerken ve destekleyici açıklamalar yaparken 2022 yılının şubat ayında savaşın başlamasıyla Avrupa kamuoyunda oluşan sert tepkinin de etkisiyle Rusya’ya yönelik oldukça sert söylemler benimsedikleri görülmüştür. Rusya’nın saldırganlığı karşısında tepkilerini gizlemekten çekinmeyen ve Batı ittifakı içerisinde yeniden konumlanma/mevzilenme arayışına giren (Güngörmez, 2022) radikal sağ parlamenterlerin, Ukrayna’daki savaş gündemdeki yerini kaybetmeye başladığında söylemlerindeki Rusya eleştirileri AB’nin Ukrayna’daki savaşa yönelik tutumuna dair eleştirilere yönelmeye başlamıştır.

Parlamentonun son döneminde Rusya tasvirinin radikal bir şekilde değişmesi sebebiyle bu yılları “savaşın gölgesinde Rusya anlatısının yeniden inşası” olarak tanımlamak gerekir. Zira parlamenterler, Rusya ile ilgili söylemleri vasıtasıyla önceki dönemlerden farklı bir radikal sağ özneliği inşa etmeye gayret etmişlerdir. Bu öznelilik, Avrupa güvenlik mimarisinin önemini vurgulayan, silahlanmaya öncelik veren, Rusya tehdidini vurgulayan, transatlantik ilişkilerin önemini altını çizen bir yapı kazanmıştır. Rusya anlatısının yeniden inşa edilmeye ve farklı bir radikal sağ özneliğin ortaya konulmaya çalışılmasının en önemli sebebi Avrupa kamuoyunda oluşan ciddi Rusya karşıtlığıdır. Özellikle önde gelen radikal sağ liderlerin Rusya yanlısı oldukları gerekçesiyle gittikleri yerde Avrupa halkın tepki göstermesi bu söylem değişiminin en önemli tetikleyicisi olmuştur. Radikal sağ aktörler, tüm kıtayı etkisi altına alan tepkinin hedefinde yer almak istememişler ve Rusya yanlısı görülmelerine yol açan söylem, eylem ve politikalarında değişik yapmaya karar vermişlerdir.

Avrupa kamuoyundaki Rus karşıtlığının etkisiyle popülist radikal parlamenterler yeniden mevzilenerek Rusya'ya yönelik sert eleştiriler yöneltmiş olsalar da savaşın yıkıcı etkisi kamuoyundaki yerini kaybettikçe bu tutumlarını yeniden değiştirmeye başladıkları ve eleştirilerini yeniden AB dış politika elitlerine yönelttikleri görülmüştür. Savaşın Avrupa kamuoyunda daha az konuşulur ve tartışılır hale gelmesi, halk nezdinde Rusya'ya yönelik duygusal tepkilerin görülmemesi, radikal sağ parlamenterlerin Rusya'ya yönelik eleştirel söylemlerini yeniden yumuşatmaya başlamasını beraberinde getirmiştir. Bu noktada “ancak”, “ama” ve “bununla birlikte” gibi zıtlık içeren bağlaçlar eşliğinde alternatif söylemlere kapı aralanarak zemin oluşturulduğu görülmektedir. Bu bağlaçlardan sonra Ukrayna'nın da hatalı olduğu çıkarımlarıyla Rusya'nın üzerindeki baskının ve eleştirilerin azaltılmaya çalışıldığı görülmüştür. Bu yönüyle radikal sağ parlamenterlerin savaş sonrası söylemsel olarak yeniden mevzilenme stratejisi izlemesi ve Rusya'ya yönelik sert eleştiriler yöneltmeleri, her ne kadar Avrupa'daki radikal sağ partilerin “kabuk değiştirmeye mi başladığı” sorularına sebep olsa da konjonktürel bir rüzgar olarak kalacağı izlenimini güçlendirmektedir (Güngörmez, 2022).

Söylemsel Strateji

Ukrayna sorunu bağlamında radikal sağ parlamenterlerin Rusya söylemlerinde çok sayıda söylemsel stratejiden faydalandıkları görülmektedir. Söylem inşa edilirken radikal sağ parlamenterlerin başvurdukları meşrulaştırma stratejileri, Ruth Wodak'ın Söylem-Tarihsel Yaklaşımı tarafından vurgulanan argümantasyon stratejileri ile iç içe geçmiştir (Reisigl & Wodak, 2009). Bu noktada radikal sağın retorik araçlar kullanarak bir argümanın meşruiyetini artırmayı ya da azaltmayı amaçladığı belirtilmelidir.

Avrupa Parlamentosu'ndaki popülist radikal sağ parlamenterler tarafından benimsenen strateji ekseninde Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik politikası meşrulaştırılmaya çalışılmış, AB'nin Ukrayna'ya yönelik politikalarının ve özellikle ana akım siyasi grupların ortaya koyduğu söylemlerin ise meşruiyetinin yok edilmesi amaçlanmıştır. Haliyle Rusya'ya yönelik birçok konuşmada meşrulaştırma ve gayri meşrulaştırma stratejilerinin bir arada kullanılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Tablo 9: “Ukrayna Sorunu” Bağlamında Başvurulan Söylemsel Stratejiler

Söylemsel Tema	Başvurulan Söylemsel Strateji ve İlgili Konuşmanın Kodu
Ukrayna Sorunu	• Tarihsel referans verme (Topos of history) [1b, 1e, 1j, 1k, 1l, 2i, 3a, 3b, 3c, 3ç, 3g, 3i, 3l] • Metafor ve deyim kullanma (Metaphors and idioms) [1ç, 1j, 1k, 2a, 2g, 3a] • Retorik soru sorma (Rhetorical questions) [1a, 1b, 2b, 3c, 3l] • Analoji oluşturma (Analogy) [1a, 3i, 3l] • Kişisel anekdotlardan faydalanma (Anecdotes) [1ç, 3l] • Örneklemelere başvurma (Illustration) [2a, 3b] • Suçu başkasına yükleme (Trajectio in alium) [2ç, 3l] • Otoriteye atıf yapma (Topos of authority) [1a, 3m] • Karşılaştırma yapma (Comparisons) [1a, 1i] • Tekrarlamalardan faydalanma (Iterations) [1a, 3m] • Günah keçisi inşa etme (Scapegoating) [1k, 3l] • Fail-mağdur değişimi gerçekleştirme (Victim-perpetrator reversal) [1k] • Ad hominem yapma (Argumentum ad hominem) [3c] • Sayısal veriler kullanma (Topos of numbers) [3c] • Karşıtlıklardan yararlanma (Contrast) [2c] • Eylem reddi gerçekleştirme (Act denial) [3d] • Görünmez/soyut güçlere atıf (Conspiracy theories) [2i]

Tablo 9’da da görüleceği üzere Ukrayna sorunu bağlamında popülist radikal sağ parlamenterler, özellikle metafor ve deyim kullanma, tarihsel referans verme, retorik soru sorma ve analoji oluşturma gibi söylemsel stratejilere sıklıkla başvurmuştur. Tarihsel referanslar, geçmişte yaşanan olaylardan çıkarılan dersleri kullanarak, güçlü ve ikna edici bir söylem oluşturmaya olanak sağlamışken; metafor ve deyimler, kelimelere sahip oldukları gerçek anlamları yerine farklı başka anlamlar yüklenmesiyle üstü kapalı ve gizli benzetme yapmaya olanak sağlamıştır. Bunların yanı sıra, retorik soru sorma, anlatımı güçlendirmeye olanak sağlayan ve cevap beklenmeyen ya da cevabı açık olan soruların sorulması yoluyla yapılırken, analogiler konuşma içinde meşruiyetin artırılmasını sağlayan her türlü benzetmeyi kapsamaktadır. Tüm bu stratejiler yoluyla popülist radikal sağcı gruplar Ukrayna sorunu bağlamında Rusya anlatılarını şekillendirmişler ve bu anlatıyla Avrupa Parlamentosu içerisindeki radikal sağ öznelliği inşa etme imkanı elde etmişlerdir.

4. “SURIYE SORUNU” BAĞLAMINDA POPÜLİST RADİKAL SAĞIN RUSYA SÖYLEMİ

Avrupa Parlamentosu’ndaki radikal sağ parlamenterlerin Suriye sorunu bağlamında Rusya ile ilgili söylemlerine geçmeden önce Suriye sorununa yönelik önemli gelişmelere değinmek ve AB’nin soruna yönelik resmi politikasını açıklamak gerekmektedir. 18 Aralık 2010 tarihinde Muhammed Buazizi isimli seyyar satıcının kendisini yakmasıyla Tunus’ta başlayan ve “Arap Baharı” olarak nitelendirilen halk ayaklanmaları, kısa süre içinde tüm Ortadoğu bölgesine yayılmış ve uzun yıllar boyunca etkisi hissedilen önemli jeopolitik kırılmalara yol açmıştır. Suriye de yaşanan bu halk ayaklanmalarından kendi üzerine düşen payı almıştır.

Tablo 10: Suriye Sorunundaki Önemli Tarihler ve Gelişmeler

Tarih	Yaşanan Gelişme
15 Mart 2011	Arap Baharı olarak nitelendirilen protesto gösterileri, Suriye’nin Dera şehrinde de ortaya çıkmış ve büyüyen gösteriler Suriye iç savaşının fitilini ateşlemiştir (Marsh, 2011).
10 Aralık 2012	AB Suriye’deki diplomatik temsilciliğini kapatarak Beyrut’a taşımıştır (Konur, 2019).
21 Ağustos 2013	Suriye hükümetinin Şam’ın Guta banliyösünde muhaliflere göstericilere yönelik gerçekleştirdiği “sarin gazı” saldırısında yüzlerce kişi ölmüştür (Koparan & Özcan, 2022).
18 Eylül 2013	Irak Şam İslam Devleti (İŞİD), Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) güçlerinin kontrolünde bulunan sınır kasabası Azez’i ele geçirmiştir (Milliyet, 2018).
13 Ocak 2014	İŞİD, Rakka şehrinin kontrolünü ele geçirerek başkenti ilan etmiştir (Syria Untold, 2014).
26 Eylül 2014	ABD öncülüğündeki koalisyon güçleri, Suriye’deki İŞİD güçlerine karşı hava saldırılarına başlamıştır (Chulov, 2014).
20 Ekim 2014	AB Dış İlişkiler Konseyi, “Suriye ve Irak: Terörizme Karşı Koyma ve Yabancı Savaşçı Stratejisi” başlıklı strateji belgesini kabul etmiştir (Noi, 2016).
30 Eylül 2015	Rusya, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad ve hükümetine destek amacıyla bir hava harekati başlatmış ve Suriye’ye yönelik ilk askeri müdahalesinde bulunmuştur (Aljazeera, 2015).
30 Eylül 2016	Suriye hükümeti, Rusya’nın desteğiyle Halep’i geri almak için büyük bir askeri saldırı başlatmış ve 27 Aralık 2016 tarihinde Halep’i geri almıştır (Euronews, 2016).
24 Ağustos 2016	Türkiye, Kuzey Suriye’de Fırat Kalkanı operasyonunu başlatmıştır (Musa & Koparan, 2016).
20 Ocak 2018	Türkiye, Kuzey Suriye’de Zeytin Dalı operasyonunu başlatmıştır (BBC, 2018).
5 Mart 2020	Türkiye ve Rusya, İdlib bölgesinde ateşkes için anlaşmıştır (Özcan, 2022).
3 Şubat 2022	ABD, İŞİD lideri Ebu İbrahim el Haşimi el-Kureyşi’yi öldürdüğünü açıklamıştır (Özcan, 2022).

Kaynak: Çeşitli kaynaklardan derlenmiştir.

15 Mart 2011 tarihinde Suriye’nin Dera şehrinde görülen halk ayaklanmalarına Beşar Esad yönetimi sert tepki göstermiş ve Suriye hızlı bir şekilde kanlı bir iç savaşa sürüklenmiştir. Sivil halka

yönelik kimyasal silahların da kullanılması sonucu büyük insani dramların yaşandığı Suriye, bir yandan IŞİD, el Kaide ve el Nusra gibi radikal İslamcı terör örgütlerinin ortaya çıkarak etkinlik kazandığı, diğer yandan ABD, Rusya, İsrail, İran gibi bölgesel ve küresel güçlerin jeopolitik rekabet yürüttükleri bir ülke haline gelmiştir.

Özellikle 2013 yılından itibaren IŞİD'in bölgede etkinlik kazanarak küresel terör eylemleri gerçekleştirebilecek kabiliyetlere ulaşan bir terör örgütü haline gelmesi ve 2015 yılından itibaren Rusya'nın Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın yanında aktif olarak Suriye sorununa müdahil olması, Avrupa Parlamentosu'nda Suriye sorunuyla ilgili yürütülen hararetli tartışmaların önemli bir başlığı haline getirmiştir.

AB'nin Suriye sorununa yönelik politikasının zaman içinde değiştiği belirtilmelidir. Brüksel yönetimi, sürecin başında Fransa'nın önderliğinde Suriye'de rejim değişikliğini tesis etmeyi ve muhaliflere destek vermeyi temel politika olarak belirlemiş durumdaydı. Fakat IŞİD terör örgütünün gerek Suriye'de etkinlik kazanması gerekse de Avrupa başkentlerinde eylemler gerçekleştirmesi, AB'nin önceliğinin Esad yönetiminin değişmesinden radikal terör örgütleriyle mücadeleye kaymıştır (Noi, 2016). Özellikle 2015 yılında Paris'te Ocak ve Kasım aylarında gerçekleştirilen terör saldırıları, AB için Suriye sorununu terör sorunuyla özdeşitirilen bir hale dönüştürmüştür (Yavaş, 2016).

Bu noktadan sonra AB'nin politikası Suriye'de barışçıl bir siyasi çözümün bulunması ve terör örgütlerinin hakimiyetinin son bulması yönünde olmuştur. Bu kapsamda AB Dış İlişkiler Konseyi'nin 20 Ekim 2014 tarihinde "Suriye ve Irak: Terörizme Karşı Koyma ve Yabancı Savaşçı Stratejisi" başlıklı stratejisi belgesini kabul etmesi, AB'nin Suriye'de önceliklerinin değiştiğini gösteren kırılma noktalarından birini teşkil etmiştir. Bunun yanı sıra Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) 2254 sayılı Kararı (BBC, 2015) doğrultusunda, Suriye sorununa kalıcı ve barışçıl bir çözüm bulmayı amaçlayan BM liderliğindeki siyasi süreci desteklemektedir. İstikrarsız ve iç savaşın devam ettiği bir Suriye gerek bölgesel gerekse küresel sonuçları olabilecek krizler ortaya çıkarmakta, AB de mülteci krizi örneğinde görüldüğü gibi bu krizlerden olumsuz etkilenmektedir. Bunun yanı sıra Suriye'ye yönelik insani yardım sağlayan aktörlerin başında gelen AB gerek Suriye gerekse komşu ülkelerdeki Suriyeli mültecilere yönelik gıda, barınma, sağlık hizmetlerine yönelik destek vermeye çalışmıştır. Bu bağlamda özellikle Suriyeli mültecilere ev sahipliği yapan Türkiye, Ürdün ve Lübnan gibi ülkelere önemli destekler sağlamıştır.

AB, Rusya'nın Suriye'ye askeri müdahalede bulunmasından ve insan hakları ihlalleriyle suçlanan Beşar Esad yönetimine destek vermesinden rahatsız olmuş ve her fırsatta eleştirilerini dile getirmiştir. Hatta Rusya ile derin ticari ve ekonomik bağları bulunması ve fosfat gibi değerli madenleri Rusya'ya tedarik etmesi sebebiyle Suriye'ye yönelik aldığı yaptırım kararlarını sertleştirmiştir. Özellikle Ukrayna'ya yönelik işgal politikasından sonra Rusya'ya silah ihracatının yasaklanması, bazı Rus kişi ve

kuruluşlarının Avrupa kıtasındaki varlıklarının dondurulması ve çeşitli seyahat yasakları gibi yaptırımların sertleştirildiği görülmektedir.

Avrupa'daki popülist radikal sağ parlamenterlerin Suriye konusundaki tutumuna göz atıldığında ise Ukrayna sorunu bağlamında ortaya konulan söylemlere benzer bir görüntünün ortaya çıktığı görülmektedir. Kimi zaman aykırı çıkışlar görülse de radikal sağ parlamenterlerin Rusya'nın Suriye'deki politikalarına destek mahiyetinde söylemler inşa ettikleri görülmektedir. 2009-2014 yıllarındaki 7'nci parlamento döneminde radikal sağ parlamenterlerin görece Rusya'ya yönelik eleştirel söylemleri sahiplendikleri görülürken bu tarihten sonraki açıklamalarda ciddi desteğin ortaya konulduğu anlaşılmaktadır. Özellikle IŞİD gibi radikal terör örgütlerin Suriye'de etkinlik kazanmaları, radikal sağ parlamenterlerin Rusya'ya yönelik söylemlerini de etkilemiştir. Zira 8'inci ve 9'uncu parlamento dönemlerinde Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Suriye'deki aşırı İslamcı örgütler karşısında AB'nin müttefiki olarak konumlandırılması ve tasvir edilmesi oldukça dikkat çekicidir. Bu dönemlerde ABD'nin ve AB'nin Suriye'deki rolleri eleştirilirken, Rusya'nın iş birliği yapılması gereken bir aktör olarak tasvir edildiği, AB'nin ve Rusya'nın Suriye'de ortak çıkarlara sahip olduğu, ABD'nin Suriye'de akan kandan sorumlu olan bir aktör olduğu ve AB'nin de Avrupa kıtasında şekillenmeyen bu politikaları sahiplendiği şeklinde eleştirilerin yapıldığı görülmektedir.

4.1. 2009-2014 Dönemi: Suriye İç Savaşı ve Ana Akımın Rusya Anlatısının Sahiplenilmesi

Yedinci parlamento dönemindeki tartışmalarda Rusya'nın BMGK'da Suriye konusunu veto etmesi ve Esad yönetimine silah ve askeri teçhizat tedarik etmesi ve Beşar Esad yönetiminin işlediği insanlığa karşı suçlar konusu ön plana çıkmıştır. AB'nin Rusya'ya yönelik izlediği politikaların gündeme getirildiği görülen tartışmalarda, Rusya'ya yönelik önemli eleştiriler yapıldığı ve Suriye'deki insan hakları ihlallerine dikkat çekildiği görülmektedir. Bu tartışmalara ve ortaya konulan söylemlere yakından bakmak, radikal sağ parlamenterlerin Suriye güvenliği ve Rusya konusunda hangi referanslara vurgu yaptıklarının anlaşılması açısından önemli olacaktır.

Popülist radikal sağ parlamenterlerin Suriye sorunu bağlamındaki Rusya söylemleri incelenirken yine dört basamaklı bir analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Bu kapsamda söylem analizi yapılırken konuşmanın içeriğinin ne olduğu, bağlamın nasıl oluşturulduğu, Rusya'nın bu bağlamda nasıl tasvir edildiği ve konumlandırıldığı, söz konusu tasvir oluşturulurken hangi söylemsel stratejilerden faydalandığı açıklanmaya çalışılmıştır.

(4a) “Belge, Beşar Esad rejimi tarafından son aylarda işlenen insanlığa karşı suçları kınamayı amaçlamakta ve uluslararası toplumu, desteklediği vahşete bir an önce son verecek tedbirleri almaya çağırılmaktadır. Belge ayrıca, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin

iki üyesi olan Rusya ve Çin'in Suriye rejimine yönelik cezalandırıcı eylemlerin yavaşlatılmasındaki rolünün altını çizmeyi amaçlıyor.”
(Mara Bizzotto- EFD) (Bizzotto, 2011)

(4a) Konuşmanın ideolojik alt yapısını Suriye rejiminin eylemlerinin kınanması ve uluslararası müdahalenin gerekliliği olduğu şeklinde bir eleştiri oluşturmakta ve söylemdeki liberal unsurlar ön plana çıkmaktadır. Suriye hükümetinin eylemlerine yönelik etik ve ahlaki tartışma başlatmayı amaçlayan konuşma, bu kapsamda hükümetin eylemlerini “insanlığa karşı suçlar” kavramıyla çerçevelemektedir. Uluslararası topluma çağrı yapılarak aciliyet vurgusu ön plana çıkarılmakta, bu şekilde de uluslararası kamuoyunu harekete geçirmeye yönelik söylemsel bir strateji izlenmektedir. Ayrıca konuşmada Rusya’ya yönelik eleştirilerin de yapıldığı görülmektedir. Özellikle Rusya ve Çin’e yönelik özel vurgu yapılması ve BMGK’da izlemiş oldukları politikaların eleştirilmesi, bu aktörleri Suriye’de yaşanan gelişmelerin sorumlusu olarak gösterme amacı taşımaktadır. Ayrıca konuşmada güçlü bir “biz” (uluslararası toplum) ve “onlar” (Esad rejimi) ayrımı oluşturulmuştur. Bu şekilde bir ötekileştirme ile eylem çağrısına yönelik desteğin artırılması amaçlanmaktadır.

(4b) “İlk olarak, Suriye’deki durumdan başlayarak kısa bir analiz yapacağım. Ölü sayısı şu anda 8.000 civarında ve ölenlerin yaklaşık 1.000’i 15 yaşın altındaki çocuklardan oluşuyor. Yaklaşık 20.000 kişi kayıp, 70.000 kişi ise tutuklanmış durumda. Suriye su ve elektrik sıkıntısı çekmektedir. İnsani yardım taşıyan araçlar roket ateşine maruz kaldığı için sivil halka hiçbir şekilde yardım ulaşmıyor. Sivillerin evleri de topçu saldırısına uğruyor. Yaralılara ulaşmak zor ve kaçanlara keskin nişancılar tarafından ateş açılıyor. Uluslararası duruma gelince, bir yanda Suriye’de savaşan İranlı paralı askerler var; diğer yanda Suriye rejimine ekipman satmaya devam eden Rusya var ve bir de BM’deki çıkmaz var, konuyla ilgili bir karar veto edildi. Bunun çözümü nedir? Yüksek Temsilci Catherine Ashton bu konuda konuştu, Sayın Söndal bu konuda konuştu ve Üye arkadaşlarım da konuştu. Ne yapılmalı? Muhaliflere yardım etmeli, Suriye rejimine yönelik yaptırımları arttırmalı, Rusya ve Çin ile müzakerelerde bulunmalı ve muhtemelen Başkan Esad için Lahey’deki Uluslararası Ceza Mahkemesi’ni (UCM) düşünmeliyiz. Bunlar elbette doğru tedbirler ancak zamana ihtiyaçları var. Ancak sivillerin öldürülmesine son vermek için derhal bir şeyler yapmalıyız. Bence Başkan Esad’ı insani yardım koridoru açmaya ve sivillerin kuşatma altındaki şehirlerden ve stadyumlardan çıkmasına izin vermeye zorlamalıyız. Bu şüphesiz hepsinin hayatını kaybetmesini engellemeyecektir ama çatışmaların yol açtığı kayıpları azaltacağı ve diğer yandan da ihtiyaç duyulabilecek her türlü insani yardımı sağlamamıza imkan vereceği kesindir.” **(Jacek Włosowicz- EFD)** (Włosowicz, 2012)

(4b) Suriye’de yaşanan gelişmelere ve güncel olaylara yer verilen konuşmada özellikle sivil halkın çektiği acılar, ölü sayıları, su ve elektrik gibi temel hayati ihtiyaçların yokluğuna vurgu yapılması bir yandan konunun önemini ve aciliyetini gözler önüne sererken diğer yandan konuşmanın duygusal

boyutunu artırmayı amaçlamaktadır. Yaşanan kayıplara karşı tam sayıların verilmesi, sayısal verilerin kullanılarak (*Topos of numbers*) konuşmanın inandırıcılığının artırılmasının amaçlandığını göstermektedir. Özellikle sivillerin çektiği acılara yönelik ayrıntılı bir betimleme yapılarak güçlü bir ahlaki duruş oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Suriye Cumhurbaşkanı Esad’a yönelik hedef göstermenin yapıldığı konuşmada, yaşanan trajediden doğrudan kendisinin sorumlu olduğu vurgulanmaktadır. Rusya eleştirisinin de yer aldığı konuşmada İranlı paralı askerlerin ve Rusya’nın Suriye’deki rolüne dikkat çekilerek bu aktörlerin krizin uzamasına yardım ettiği ve katkıda bulunduğu ima edilmektedir. Özellikle krizin sona erdirilmesi açısından Rusya ve Çin’le görüşülmesinin önerilmesi, bir yandan bu aktörlerin bölgedeki etkisini kabul etme diğer yandan sorunun çözümü için sahip oldukları önemi vurgulama amacı taşımaktadır.

(4c) “Karar tasarısı, geçmişte de olduğu gibi, Suriye rejiminin halkın ayaklanmasını kan dökerek bastırmak amacıyla iğrenç bir şekilde şiddet kullanmasını güçlü bir şekilde kınamaktadır. Suriye’nin her halükarda başka vahşi siyasi figürlerin eline geçebileceği endişesine rağmen, bu Meclisin Esad’a acımasız hükümetiyle birlikte istifa etmesi ve Suriye halkına farklı bir gelecek sağlama imkanı vermesi çağrısını destekliyorum. Bu kararı kabul ederken, Suriye krizine daha hızlı bir çözüm bulunmasını engelleyen Rusya ve Çin’in BM’deki vetosunu kınıyor ve Esad rejiminin başlıca silah tedarikçisi olan Rusya’dan haklı olarak Şam’a askeri silah sistemleri satışını derhal durdurmasını talep ediyoruz.” **(Mara Bizzotto- EFD)** (Bizzotto, 2012)

(4c) Suriye rejiminin krizdeki rolünü açıklayan ve rejimi birincil düşman olarak konumlandıran konuşmada, halk ayaklanmalarının bastırılmasında şiddet kullanılması sebebiyle hükümetin eylemleri “felaket” olarak nitelendirilmektedir. Suriye Devlet Başkanı Esad’a yönelik istifa çağrısının yapıldığı konuşmada, bu şekilde Esad’ın krizdeki rolüne yapılan vurgunun güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu konuşmada da Rusya’nın BMGK’deki politikasının ve veto etmesinin eleştirildiği görülmektedir. Özellikle Rusya’nın Esad yönetimine silah ve askeri teçhizat temin etmesinin durdurulması istenerek Rusya’nın Suriye’de akan kandan sorumlu olduğu vurgusu güçlendirilmektedir. Hem BM vetosunun hem de askeri silah ve teçhizat sağlamanın gündeme getirilmesi, Rusya’yı bir yandan uluslararası çabalara engel olan bir aktör, diğer yandan ise akan kanın sorumlusu olarak çerçevelemektedir.

Konuşma boyunca retorik soru sorma ya da zıtlıklardan yararlanma gibi söylemsel stratejilere başvurduğu görülmektedir. “Halk ayaklanması” kavramı “acımasız hükümet” kavramıyla birlikte kullanılarak zıt kavramların bir arada kullanılması güç dinamiklerini ve rejime yönelik eleştirileri güçlendirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca alternatif siyasi figürlerle ilgili dile getirilen cümle her türlü olasılığın mevcut rejime tercih edilebilir olduğunu ima etmektedir.

(4ç) “Rusya’daki parlamento seçimleri öncesinde AB bir sinyal göndermeye çalışıyor. Yaklaşan oylamayı etkileme umuduyla bilinen usulsüzlüklerden şikayet ediyor. Rusya’nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde iki kez Suriye’ye müdahaleye karşı oy kullanması AB’yi kızdırmış durumda. Ne yazık ki bazı AB ülkelerinin sahip olduğu geniş temel özgürlükler tüm Üye Devletler için ortak değildir. Ancak AB, başka ülkelere müdahale etmeye çalışmadan önce kendi vatandaşlarının durumunu iyileştirmeye çalışmalıdır. Gerçek şu ki, ifade özgürlüğü ilkesi bazı devletlerde sadece kısmen yerine getirilmekte ya da örneğin Avusturya’daki yeni her şeyi kapsayan anti-takip yasasında olduğu gibi, yeni yasaların bir sonucu olarak giderek daha fazla kısıtlanmaktadır. Kararın gerekçesinde Rusya ile daha fazla işbirliği ve ilişkilerin geliştirilmesinin daha fazla istikrar, refah ve güvenlik getireceği belirtilmektedir. Bu karar tasarısı ise bunun tam tersini gerçekleştirmektedir. Rusya bağımsız bir ülkedir ve bu gerçeğe daha fazla saygı gösterilmelidir.” (Andreas Mölzer- NI) (Mölzer, 2012)

(4ç) AB ile Rusya ilişkilerine yönelik tespitlerin yapıldığı konuşmada AB eylemlerinin Rusya’da yapılacak parlamento seçimleriyle ilişkisinin kurulduğu görülmektedir. Bu noktada özellikle AB’nin eylemlerinin Rusya’nın Suriye ile ilgili BMGK’daki politikasını etkilemeye yönelik inşa edildiğinin vurgulanması önemlidir. AB’nin “üstün kimse” (*rather superior*) olarak çerçevelenerek Rusya’ya yönelik küçümseyici bir tutum sergilediği ima edilmektedir. Fakat AB’nin diğer ülkelerin içişlerine karışmadan önce kendi sorunlarıyla ilgilenmeye çağırılması ve bu söylemlerin “ifade özgürlüğü” gibi kavramlarla güçlendirilmesi, AB’yi kendi ilkelerine uymayan bir aktör olarak konumlandırmayı amaçlamaktadır.

Son olarak konuşmada Rusya’yla ilgili yapılan tasvirler ve çerçevelenmeler oldukça dikkat çekicidir. Konuşmada Rusya’nın bağımsız bir ülke olarak statüsünün altı çizilmekte, bu gerçeğe saygı gösterilmesi vurgulanmaktadır. Söylemde başvuru bu yüklemeler bir yandan Rusya’yı bağımsız bir aktör olarak konumlandırırken diğer yandan AB’nin Rusya’ya yönelik politikaları özelinde soru işaretleri oluşturmayı amaçlamaktadır.

(4d) “Sayın Başkan, bu hafta başında Rusya’da ortaya çıkan ve Suriye Devlet Başkanının görevi bırakmaya hazır olduğunu beyan ettiği video, muhtemelen sadece Moskova’nın Esad ile aynı çizgide kalmasına hizmet edecektir. Elbette Rusya’nın vetosunun BM kararının kabul edilmesini engellediğini ve bunun sonuçlarının aşikar olduğunu biliyoruz. Bu durum yakın zamanda da değişecek gibi görünmüyor. Esad rejiminin elindeki tüm araçları kullanarak iktidara tutunma isteği evrensel olarak hafife alındı. Bu acımasızlık, bölgede uzun süredir kaynayan ve etnik çatışmalarla daha da şiddetlendiği bilinen çok dinli gerilimlerle bağlantılı olabilir. Yaptırımlar uygulayarak rejim üzerinde daha fazla baskı kurmaktan başka yapılacak bir şey kalmadı. Ancak doğrudan askeri müdahale muhtemelen göz ardı edilmelidir. Muhalefetin bölünmüş olması ve isyancıların insan hakları ihlalleri, keyfi infazlar ve işkence yapmaktan çekinmemeleri de bunu yapmamak için yeterli sebeplerdir. Ayrıca militan İslamcıların kaosu kendi

nüfuzlarını pekiştirmek için kullanmaları gibi ciddi bir risk olduğunun da farkındayız. Bunun gerçekleşmesine izin veremeyiz.” (**Andreas Mölzer- NI**) (Mölzer, 2012)

(4d) Suriye Devlet Başkanı Esad’ın yayınladığı ve görevinden ayrılabilceğini belirttiği bir videoya referans yapılan konuşmada bu videonun Rusya’nın Suriye sorununa daha angaje hale gelebileceği belirtilmektedir. Rusya’nın BMGK’da gerçekleştirdiği vetoya vurgu yapılarak diğer radikal sağcı parlamenterlerin dile getirdiği gibi bu durumun Rusya’nın uluslararası diplomatik kanallar vasıtasıyla sorunun çözümü önünde engel oluşturan bir aktör olarak konumlandırılmaktadır. Esad yönetiminin her yola başvurarak iktidarını korumak isteyeceği ifade edilerek rejimin ahlaki değerlere sahip olmadığı ve acımasız olarak konumlandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Özellikle radikal İslamcı grupların Suriye’de etkinliklerini artırabilmelerine yönelik yapılan uyarılar dikkat çekicidir.

(4e) “Sayın Başkan, Barones Ashton, Suriye hakkında konuşuyoruz ama bunların hepsi bulgular ve temennilerden ibaret. Yapabileceğimiz tek şey bu. Her gün binlerce insanın kurban edildiği bir iç savaşın devam ettiğini görüyoruz. Ailelerinin yanındayız ve bu savaşın bir noktada sona ermesini umuyoruz. İnsanüstü bir çaba sarf ettiğimizi söyleyemem ve BM soruna bir çözüm bulamamışken, Suriye’de yaptıklarımız ve yapmadıklarımız konusunda sorumluluk üstlenmemizi isteyemem, zira bu ülkenin Rusya ve İran ile olan bağları durumu daha da karmaşık hale getirmektedir. Anlatmak istediğim nokta, ‘hediye taşıyan Danaalılardan sakınmamız’ gerektiğidir.” (**Nikolaos Salavrakos- EFD**) (Salavrakos, 2012)

(4e) Uluslararası toplumun krize etkili müdahale ve somut çözüm getirme eksikliğinin vurgulandığı ve Rusya ve İran gibi aktörlerinin Suriye’deki etkilerinin hatırlatıldığı konuşmada derin umutsuzluk ve çaresizlik dile getirilmektedir. Tarihsel atıf yapma ve retorik sorular sorma gibi söylemsel stratejilere başvuru konuşmada, özellikle metaforlardan da faydalandığı görülmektedir. “Hediye taşıyan Danaalılardan sakınmamız” gerektiği metaforu eşliğinde Truva savaşındaki bir olaya vurgu yapılması, bir yandan tarihten ders alma mesajı verirken diğer yandan dış tarafların Suriye sorununa dahil olmalarına yönelik yönelik şüpheleri akla getirmekte ve bu aktörlerin amaçlarının kendi çıkarlarına hizmet edebileceğinden ötürü aldatıcı olabileceği ima edilmektedir. Konuşma boyunca biz ve onlar ayrımı inşa edilerek ötekileştirme unsurlarına da başvurulmakta, bu kapsamda acı çeken Suriye halkı (biz) ile görünüşte kayıtsız görünen uluslararası toplum ve dış aktörler (onlar) arasında derin bir ayrım oluşturarak onların eylemsizliği üstü kapalı bir şekilde eleştirilmektedir.

(4f) “Sayın Başkan, Suriye’deki gelişmelere, Humus ve Duma kentlerini bombalayan Esad hükümetinin artan şiddet ve saldırganlığı damgasını vurmaktadır. Son sekiz ay içerisinde 4.000’den fazla insan hayatını kaybetmiştir. Aynı zamanda siyasi ve dini çatışmaların ve etnik farklılıkların hayaletleri de yeniden hortladı. (...) Bölgedeki

Hristiyanlar kendilerini güvensiz hissediyor. Uluslararası diplomasi cephesinde ise Rusya ile Batı arasındaki anlaşmazlık devam ediyor ve Moskova önümüzdeki cuma günü yapılacak Suriye Halkının Dostları zirvesine katılmayı reddediyor. Küresel bir kriz pusuya yatmış durumda ve aklımızı başımızda tutmamız gerekiyor.” (Nikolaos Salavrakos - EFD) (Salavrakos, 2012)

(4f) Tarihi siyasi, dini ve etnik çatışmaların yeniden canlanması konusunda uyarılarda bulunan konuşmada krize farklı boyutları olabileceği gündeme getirilmektedir. Konuşmada özellikle Esad hükümetinin saldırganlığı ve Humus ve Duma’da artan şiddet vurgulanarak Suriye sorununa yönelik kasvetli bir resim çizilmektedir. Sayısal veriler kullanma stratejisine başvuru konuşmada, Suriye’de hayatını kaybeden insanlara dair verilerin dile getirilmesi somutluk unsuru katmakta ve çatışmanın insani maliyetinin altını çizmektedir. Ayrıca metaforlardan yararlanılan konuşmada, “Pusuda yatan küresel kriz” metaforu kullanılarak Suriye sorununa yönelik daha fazla tırmanma potansiyeli ve acil eylem ihtiyacı ön plana çıkarılmaktadır.

4.2. 2014-2019 Dönemi: Radikal Terör Tehdidi ve Rusya Anlatısında Yaşanan Dönüşüm

2014-2019 yılları arasında Avrupa Parlamentosu’nda Suriye’de muhaliflerin silahlandırılması, Suriye’de radikal dini terör örgütlerinin etkinliğinin artması ve bununla bağlantılı olarak artan tehdit algısı, IŞİD gibi Suriye kaynaklı terör örgütlerinin Avrupa kıtasında gerçekleştirmesi, AB tarafından Suriye’ye yönelik uygulanan yaptırımlar, Türkiye başta olmak üzere diğer aktörlerin Suriye’deki rolü, ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin Suriye’de gerçekleştirdikleri operasyonlar, Suriye kaynaklı göç ve mülteci krizi ve bu sorunların ortaya çıkardığı sorunlar gibi unsurların tartışmaya konu olduğu görülmektedir. Radikal sağ parlamenterlerin ortaya koyduğu söylemlerde ise Rusya’nın Suriye sorununda Avrupa’nın çıkarlarıyla uyumlu politikalar benimseyen ve iş birliği yapılması gereken bir aktör olarak inşa edildiği görülmektedir. Tüm bu tartışmalara ve ortaya konulan söylemlere yakından bakmak, radikal sağ parlamenterlerin Suriye sorunu ve Rusya konusunda hangi referanslara vurgu yaptıklarının anlaşılması açısından önemli olacaktır.

(5a) “Sayın Başkan, Libya’nın bombalanması ve Suriye’deki isyancıları silahlandırma arzusu da dahil olmak üzere son birkaç yılda dış politikada yaşanan başarısızlık ve çelişkilerin uzun listesi arasında Vladimir Putin’in gereksiz yere kışkırtılması da yer almaktadır. (...) İslami aşırıcılığa karşı savaşta, Vladimir Putin, bir insan olarak onun hakkında ne düşünürsek düşünelim, aslında bizim tarafımızdadır. Büyümemizi öneriyorum. Tüm ülkelerimizin, toplumlarımızın ve topluluklarımızın karşı karşıya olduğu gerçek tehdidin farkına varmamızı, Ukrayna’da savaş oyunları oynamayı bırakmamızı ve Suriye, Irak, Kenya ve hatta Nijerya gibi ülkelere yardım etmek için bir plan hazırlamaya başlamamızı ve karşı karşıya olduğumuz gerçek tehditle başa çıkmalarına yardımcı olmamızı öneriyorum. Sevsek de

sevmesek de Putin'i kışkırtmaya son verelim.” (Nigel Farage- EFDD)
(Farage, 2014)

(5a) AB dış politikasının eleştirisiyle başlayan konuşmada AB'nin dış politika tercihleri, başarısızlıklar ve çelişkilerle karakterize edilen bir çerçeveye oturtulmaktadır. Söz konusu başarısızlıklara örnek olarak ise Libya'nın bombalanması ve Suriye'de muhalefete mensup askerlerin silahlandırılması kararı verilmektedir. Bu eleştirilerin Rusya bağlamında çerçevelendiği görülmekte ve AB'nin dış politika tercihlerinin Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'i kışkırttığı ima edilmektedir.

Konuşma özellikle Putin'i aşırı İslamcı örgütler karşısında AB'nin müttefik olarak konumlandırması ve uslamlaması açısından oldukça dikkat çekicidir. Bu yönüyle dış politikada pragmatist bir vurgunun ön plana çıktığı görülmektedir. Vladimir Putin'in İslamcı aşırıcılığa karşı savaşta Batı'nın yanında olduğu vurgusu, bir yandan Rusya'ya yönelik olumlu bir imaj oluşturma amacı taşıırken diğer yandan AB'nin Suriye politikasının yanlışlığına işaret etmektedir. Konuşmada yalnızca Suriye bağlamında bırakılmayarak Irak, Kenya ve Nijerya gibi ülkelere yönelik gerçek tehditlerle mücadele konusunda da Rusya ile birlikte çalışılması gerektiği vurgulanmakta ve bağlamı yeniden çerçeveleme stratejisinin uygulandığı görülmektedir. Bu ülkelerin söylem içerisinde dile getirilmesi örneklemelerden yararlanma stratejisinin iyi bir örneğini oluşturmuş ve iddiayı güçlendirme ve argümanı kabul ettirme amacıyla başvurulmuştur.

(5b) “Batı dünyası Libya ve Suriye’de şiddetli bir değişim isterken, liderlerimiz Ortadoğu siyasetinin ne kadar karışık bir ağ olduğunu anlamakta başarısız oldular. Diplomasi, kötü adamlara karşı iyi adamlarla ilgili değildir; çıkarları çatışan rakip ülkelerin bu küresel tehdide karşı nasıl ortak bir zemin bulabileceklerini anlamakla ilgilidir. Dolayısıyla burası artık uyanmalı ve kahvenin kokusunu almalıdır. Eğer IŞİD ile mücadele konusunda ciddiysek, tıpkı 1941’de olduğu gibi Rusya’yı ve şimdi de Batı’ya farklı gözle bakan Ortadoğu devletlerine ulaşma kabiliyetini kabul etmek zorundayız. Esad’ın ya da Putin’in hayranı değilim ancak düşmanımın düşmanı dostumdur şeklindeki eski önermeyi kabul ediyorum. Eğer IŞİD’e karşı gerçek bir koalisyon oluşturmak istiyorsak, dün bu Mecliste yaptığınız gibi Putin’in Rusya’sını provoke etmeyi bırakmalısınız.” (James Carver- EFDD)
(Carver, 2014)

(5b) Batı'nın ve Batılı liderlerin genel olarak Ortadoğu, özelde ise Suriye politikalarının eleştirildiği konuşmada, politikalarda Ortadoğu'nun karmaşık yapısının göz önünde bulundurulmadığına ve eylemlerinin yanlış olduğuna vurgu yapılmaktadır. Rusya'nın bölgedeki rolüne özel dikkat çekilerek bu rolün tanınmasının Batı politikaları açısından önemi vurgulanmaktadır. Özellikle Rusya'nın rolünün yine IŞİD bağlamında çerçevelendiği görülmektedir. IŞİD'in ortaya

çıkardığı küresel tehdide karşı Rusya'nın müdahalesinin gerekliliğinden bahsedilerek bahse konu rolün tanınması gerektiği vurgulanıyor.

IŞİD'le mücadelede Rusya'nın rolü anlatılırken "1941 tarihinde olduğu gibi" şeklinde bir ifade kullanılarak "tarih toposu"ndan ve analogiden faydalandığı, Hitler Almanya'sına karşı Rusya'yla işbirliği yapıldığı gibi IŞİD'e karşı da yine benzer bir birlikteliğin ortaya konulması gerektiği ima edilmektedir. Özellikle "düşmanımın düşmanı dostumdur" metaforu kullanılarak Esad veya Putin gibi liderlerle ilgili çekincelere rağmen Rusya ile işbirliğinin gerekli olduğu öne sürülmekte ve Rusya "dost" olarak tasvir edilmektedir. "Esad ya da Putin fanı değilim" şeklinde bir ifadeyle yapılan çıkarımların kişisel görüşleriyle ilgili olmadığı ve rasyonel temellere dayandığı algısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Rusya'nın kışkırtılmasına yönelik politikaların terkedilmesi çağrısının yeniden IŞİD'le mücadeleye bağlandığı ve koalisyon mücadelesi baltaladığı şeklinde tasvir edilmektedir.

(5c) "Sayın Tannock, burada siyasi bir tavır takınan tarafın siz ve partiniz olduğu açıktır zira daha önceki Parlamento'da da birçok kez partinizin aynı taktiği uyguladığını gördük. Ancak mücahitleri Putin'in Rusya'sı ile kıyaslamak konusunda ciddi bir kıyaslama yapılamayacağını düşünüyorum. Burada daha geniş bir resme ve Putin'in Ortadoğu'nun bazı bölgelerinde sahip olduğu ve Batılı ülkelerin -ve hatta AB'nin- sahip olmadığı etkiye bakmamız gereken bir durum var. Dolayısıyla gerçekçi olmalıyız ve Sayın Farage'ın dün bu Mecliste söylediği gibi Rus ayısını kışkırtmayı bırakmalıyız." (James Carver- EFDD) (Carver, 2014)

(5c) Rusya'nın Suriye'deki rolüyle ilgili yürütülen tartışmada bu konuşma metinlerarasılığın iyi bir örneğini teşkil etmektedir. Doğrudan Tannock'a hitap edilerek başlanan konuşma onu ve partisinin sahip olduğu siyasi tutumu sorunsallaştırmakta, benzer söylemsel stratejiler izleyerek Rusya'ya yönelik suçlamalarının içini boşaltmaya çalışmaktadır. Bu yönüyle bağlamın Rusya'dan kaydırılarak Tannock'a ve siyasi partisine yöneltilmektedir. Bu yönüyle konuşmada *ad hominem* stratejisi başarıyla uygulanmış ve Tannock'un argümanlarından ziyade kendisinin ve partisinin sahip olduğu siyasi pozisyona vurgu yapılmıştır. Konuşmada Putin'in Rusya'sı ile Suriye'deki aşırı İslamcı militanlar arasında bir bağlantının olmadığı belirtilerek Rusya'nın Suriye'deki politikalarını meşrulaştırma amacı gütmektedir.

Özellikle Rusya'nın rolünün kabul edilmesiyle ilgili "gerçekçilik" vurgusunun yapılması, söz konusu bakış açısının rasyonelliğinin ve faydacılığının altını çizirken diğer yandan karşıt düşüncelerin gerçeklikten kopuk ve irrasyonel olduğu iması yapılmaktadır. Konuşmada özellikle Rusya Devlet Başkanı Putin'in Ortadoğu'da etkin bir aktör olarak konumlandırılarak ve Batılı ülkelerin böyle bir etkiye sahip olmadıklarının altı çizilerek bir karşılaştırma yapılmaktadır. "Rus ayısını dürtmekten vazgeçilmesi" metaforu kullanılarak Rusya'nın kışkırtılmaması gereken güçlü ve potansiyel olarak tehlikeli bir aktör olarak tasvir edildiği görülmektedir.

(5ç) “Sayın Başkan, bayanlar ve baylar, ikiyüzlü ve tehlikeli açıklamalar duydum. Avrupa bana tehlikeli ikiyüzlüler tarafından yönetiliyor gibi geliyor: önce savaş çıkarıyorlar, sonra da çocukların savaştan kaçmasına şaşıyorlar. Suriye’ye yönelik yaptırımları kaldırın, Rusya’ya karşı savaş oyunu oynamayı bırakın. Bir işten bahsediliyor, 150.000 göçmen, günde 5 milyon avro ciro, bazı kooperatifler, bazı dernekler, bazı sahte güzellikler, şimdiden ellerini ovuşturuyorlar! Önümüzdeki aylarda bu salonda saygı duruşunda bulunulmasını istemiyorum çünkü bu kadar çok mülteci ve saygın insan arasında bu kadar çok suçlu ve gizli servislere göre Avrupa’nın yarısında bu kadar çok potansiyel terörist var. Eğer bir dakikalık saygı duruşunda bulunursak, vicdanlarınız kan ağlayacaktır. Sonra hayal ürünü taleplerin sonuncusunu okudum: Avrupalıların emekli maaşlarını korumak için milyonlarca ve milyonlarca mülteciye ihtiyacımız var, yeni köleler ithal etmeden önce 25 milyon işsiz Avrupalıyı düşünmek için para alıyorsunuz.” (Matteo Salvini- ENF) (Salvini, 2015)

(5ç) Avrupa’ya yönelik oldukça eleştirel bir dile sahip bu konuşmada AB’ye yönelik sert eleştiriler yöneltilmektedir. Avrupalı aktörlerin “tehlikeli ikiyüzlüler” olarak tasvir edildiği konuşmada savaşların başlatılmasının, insanların ve çocukların evlerini terk edip göç etmesinin ve mülteci krizine yol açan koşulların ortaya çıkmasının tek sorumlusu olarak Avrupa Birliği resmedilmektedir. Rusya politikası bağlamında da Avrupa’nın sert bir şekilde eleştirildiği görülmektedir. Avrupa, Rusya’ya karşı savaş yürütmekle suçlanırken, Suriye’ye yönelik uygulanan yaptırımların kaldırılması çağrısı yapılmaktadır. Ayrıca insani krizlerin arkasında yatan kar güden kesimleri de ötekileştiren bir dil kullanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda kooperatifler, dernekler ve sahte faaliyetler yürüten aktörlerin mülteci krizi gibi Suriye krizinden rant elde ettikleri vurgulanmaktadır. Güvenlik odaklı bakış açısıyla mülteci krizinin yorumlandığı ve bu göç dalgaları içinde potansiyel suçluların ve teröristlerin de yer aldığı belirtilmektedir.

Konuşma boyunca popülizmin tüm unsurlarına da başvurulduğu görülmektedir. Göçmenlerin Avrupa kıtasına gelmesinin, Avrupa’daki emekli maaşlarını etkileyebileceği öne sürülmekte ve mültecilerin “yeni köleler” olarak ithal edildiği ima edilmektedir. Burada bir yandan göç ve mülteci karşıtlığı yapılırken diğer yandan Avrupalı aktörlerinin politikalarının halk üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. Emeklilerin yanı sıra “25 milyon işsiz”, “Avrupa toplumu” gibi kavramlar eşliğinde popülist unsurlara başvurulduğu ve sayısal veriler kullanılarak konuşmanın inandırıcılığının artırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

(5d) “Sayın Başkan, bayanlar ve baylar, öncelikle bizi temsil etmesi gereken Bayan Mogherini’nin nerede olduğunu kendime soruyorum, belli ki başka programları var. İkinci olarak, gerektiği yerde güç kullanarak barış ve bir arada yaşama ilkelerini savunan tek ülke olan Rusya’ya teşekkür ediyor ve meslektaşlarıma, İslamcı canilerle konuşmayı gerçekten düşünen var mı, insanları çarmıha gerenlerin, diri diri yakanların bir diyalog konusu olabileceğini gerçekçi bir şekilde

düşünen var mı diye soruyorum. Anlamak isteyen herkes için ortada bir zorla İslamlaştırma süreci var, çünkü aksi takdirde binlerce kilometre yol kat etmek yerine Suudi Arabistan’da, yer olan, para olan, zenginlik olan, kültürel yakınlıkları olan Körfez ülkelerinde ağırlanabilirlerdi. Bugün 7 Ekim, 7 Ekim 1571, Venedikliler sayesinde Avrupa ve Hristiyanlık bir o kadar zoraki İslamlaşmadan kurtuldu. Yüzyıllar önce kaçındığımız şeyin bugün bu işe yaramaz ve eksik Parlamento’nun suç ortaklığı ile gerçekleşmesini istemem.” (Matteo Salvini- ENF) (Salvini, 2015)

(5d) Rusya’ya yönelik açık desteğin ortaya konulduğu konuşmada, savaşın yaşandığı bölgede atılması gereken adımları atan tek aktörün Rusya olduğu vurgusu yapılmaktadır. Ayrıca söz konusu tespitlerin, Avrupa Parlamentosu’nda icra edilen oturuma katılmadığı gerekçesiyle eleştirilen Mogherini’ye yönelik eleştirilerin hemen arkasından yapılması, Rusya’nın sahada yapılması gerekenleri yapan aktör olarak tasvir ederken, AB yöneticilerinin katılması gereken toplantılara bile katılmayacak kadar kayıtsız ve ilgisizliğini ön plana çıkarmaktadır. Bu noktada söylemsel olarak başarılı bir *ad hominem* stratejisi ortaya konulmakta ve AB yöneticilerinin argümanlarından ziyade toplantılara katılmama gibi kişisel tecrübeleri eleştiri konusu haline getirilmektedir.

Konuşmada Suriye’deki muhalefet için “İslamcı caniler” ifadesinin kullanılması ve insanları diri diri yakma gibi eylemlerine dikkat çekilmesi, Esad yönetimi ve Rusya’nın karşısında yer alan aktörlerin olumsuz ve düşmanca tasvir edildiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra AB’nin de bu gruba muhtemel desteğinin meşruiyeti hedef alınmaktadır. Söz konusu konuşmada İslamofobik unsurların da gözden kaçmadığı görülmektedir. İslamlaşmanın Avrupa için tehdit olduğu varsayımı kurularak günah keçisi inşası yapılmakta ve göçün buna hizmet eden olumsuz bir unsur haline geldiği ima edilmektedir.

Ayrıca 7 Ekim 1571’deki İnebahtı Muharebesi başta olmak üzere tarihi olaylara atıfta bulunulduğu ve “tarih topos”larından yararlanıldığı da görülmektedir. Söz konusu “tarihsel topos” kullanımı ve analogilerden faydalanılması, geçmişteki ve şimdiki durumlar arasında paralellikler kurmaya hizmet etmekte ve benzer tehditlerin ufukta görüldüğünü göstermektedir. Tarihsel toposun yanı sıra yukarıdaki cümle başarılı bir kurtarıcı toposu (*Topos of savior*) örneğidir. Tarihte Avrupa topraklarının ve Hristiyanlığın ataları sayesinde kurtarıldığı ifade edilerek “onlara” karşı “bizi” koruyan kurtarıcı miti inşa edilmekte, günümüzde de benzer bir tutum benimsenmesine duyulan ihtiyaç eşliğinde radikal sağ parlamenterler kendilerine kurtarıcı/mesih rolü biçmektedir. Ayrıca konuşma Avrupa Parlamentosu’nun da “işe yaramaz ve eksik” olarak tanımlandığı güçlü bir eleştiriyle sonuçlandırılmaktadır.

(5e) “Sayın Başkan, Suriye’deki mevcut feci durum, Brüksel’in ve Batılı bakanlıkların çoğunun son beş yıldır izlediği çılgın politikaların doğrudan sonucudur. Silahlı terörist gruplara açık ya da daha gizli destek, Şam’daki büyükelçiliklerimizin kapatılması, Suriye

servisleriyle tüm güvenlik işbirliğinin sona erdirilmesi, terörle mücadelelerinde Suriyeli yetkilileri desteklemeyi reddetme, uluslararası hukuku ihlal ederek ABD ile birlikte bombalama, hatalar listesi mevcut durumu etkileme arzusuna herhangi bir meşruiyet bırakmayacak kadar uzundur. Rusya, meşru Suriye makamlarının talebi üzerine ve uluslararası hukuka uygun olarak, Suriye'deki terörizme karşı güçlü bir şekilde müdahale etmeyi seçmiştir. Rusların nihayet bizim istemediğimiz ya da nasıl yapılacağını bilmediğimiz bir işi yapıyor olmasından dolayı mutlu olmalıyız. Artık zamanı gelmişti ve Şam'daki Suriyelilerin Rus askerlerinin gelişini kutlamak için yaptıkları sevinç gösterileri, politikanızın dikkatsizliğinin en iyi örneğidir.” (Marie-Christine Arnautu- ENF) (Arnautu, 2015)

(5e) Batılı hükümetlerin Suriye politikalarının sert bir şekilde eleştirildiği konuşma, bu politikaların felaket bir sonucu olarak çerçevelenmektedir. Bu çerçeveleme, diğer radikal sağ parlamenterlerin konuşmalarında yaygın bir şekilde görüldüğü gibi Batılı ülkelerin eylem ve kararlarının Suriye'yi bu duruma getirdiği savının oluşturulmasına hizmet etmektedir. Özellikle Batılı hükümetlerin Suriye'deki aşırı terörist gruplara açık veya gizli destek verilmesiyle suçlanması oldukça önemlidir. Haliyle burada Batı, Suriye'de suç ortağı olarak tasvir edilmekte ve çatışmayı körüklemekle itham edilmektedir. Avrupalı güçlerin Suriye'nin başkenti Şam'daki elçiliklerini kapatmaları ve ABD ile birlikte Suriye'de bombalamalar gerçekleştirmeleri sert bir şekilde eleştirilmektedir. Suriye'de gerçekleştirilen bombalamalara vurgu yapılması, uluslararası hukukun da ihlal edildiği şeklinde bir algı oluşturmaya hizmet etmektedir.

Konuşmada açık bir şekilde Rusya övgüsünün de bulunduğu görülmektedir. Rusya'nın Suriye'deki müdahalesi meşru Suriye yönetiminin isteği üzerine olduğu vurgulanırken, burada Avrupalı güçlerin ve ABD'nin bombalamalarıyla mevcut farkı ortaya konulmakta ve karşılaştırma yapılmaktadır. Bu karşılaştırma, Avrupalı güçlerin ve ABD'nin politikalarının meşruiyetten uzak olduğunu, Rusya'nın ise uluslararası hukuka uygunluğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Rus güçlerinin Şam sokaklarında sevinçle karşılanmaları ve yapılan sevinç gösterilerinin örnek olarak sunulması, Rusya'nın Suriye'deki varlığının Suriye halkının tepkisi üzerinden de meşrulaştırma arayışı güdüldüğünü göstermektedir.

(5f) “Sayın Başkan, bayanlar ve baylar, bütçeyle ilgili bir gerçeğin altını çizmek istiyorum: Türkiye'ye bir kez daha para, hatta daha fazla para veriyoruz. Son yıllarda Avrupa'dan katılım öncesi için 10 milyar avro alan bu ülke, 2020 yılına kadar 4.6 milyar avro daha alacak ve sonuç ne olacak? Yüzde 90'ı İslamcı olan ve bugün sadece 17 saniyelik hava sahalarına girdiği için bir Rus uçağını düşüren bir ülke. Peki Avrupa'ya gelmek istiyorlar mı? Avrupa'ya gelemeyiz. Bu 'No Europe' bayrağı Türkiye'nin Avrupa'ya giremeyeceği anlamına geliyor çünkü bu bir utanç. Türkiye olduğu yerde kalıyor, çünkü İslamcı teröristlerin dostudur.” (Gianluca Buonanno- ENF) (Buonanno, 2015)

(5f) Bu konuşmada Suriye özelinde yaşanan gelişmeler ele alınırken Türkiye bağlamı kurulmakta ve konuşma içinde bağlamın yeniden oluşturulduğu görülmektedir. Konuşma Türkiye'nin AB'den aldı mali yardımları sorunsallaştırarak başlarken, bu fonların kesilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Fonlara dair sayısal verilere başvurularak konuşmanın inandırıcılığının artırılmasının amaçlandığı da anlaşılmaktadır. Türkiye'ye yönelik fonların kesilmesi argümanını güçlendirmek için kimlik söylemlerine başvurulmakta, Türkiye'nin dini kimliğinin AB açısından farklılık oluşturduğu belirtilmektedir. Türkiye'ye yönelik karşıtlığın Suriye'de yaşanan gelişmelerle de desteklenmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Türkiye'nin Suriye'de Rus uçağını düşürmesi eleştirilmekte ve “sadece 17 saniye sınır ihlali yaptığı gerekçesiyle” ifadesi kullanılarak Türkiye'yi saldırgan ve barışa kasteden bir aktör olarak tasvir edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Hatta Rusya'ya yönelik bu “saldırganlığın” Türkiye'nin AB'ye alınmaması gereken bir unsur olarak sunulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca konuşma boyunca sık sık retorik sorulara başvurulmuş, Türkiye'ye yönelik eleştiriler dile getirilirken hitabetin gücü ve duygusallığı artırılmaya çalışılmıştır.

(5g) “Sayın Başkan, bayanlar ve baylar, Avrupa’da ve dünyada barış ve denge için çok ciddi riskler taşıyan son olaylar ve Türkiye’nin Rusya’ya yönelik çok ciddi provokasyonu, sorunuza verilebilecek en iyi cevap gibi görünüyor.” (Mario Borghezio- ENF) (Borghezio, 2015)

(5g) Yaşanan uçak olayının radikal sağcı parlamenterlere Suriye’de barış ve istikrarı bozan aktörün Rusya değil Türkiye olduğunu, tam tersi Rusya’nın Suriye’de mağdur bir ülke olarak konumlandırılmasına olanak sağladığı görülmektedir. Yukarıdaki konuşmaya benzer şekilde Borghezio’nun konuşmasında da Türkiye’nin Rus uçağını düşürmesine atıf yapılarak yaşanan olay Rusya’ya karşı gerçekleştirilen bir provokasyon olarak nitelendirilmektedir. Bu şekilde Türkiye’ye yönelik Suriye’de provokasyon yapan bir aktör temsili inşa edilmeye çalışılırken Rusya’nın mağdur bir konuma yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Haliyle Türkiye’nin eylemlerinin Avrupa’da ve dünya genelindeki barış ve istikrar için çok ciddi riskleri beraberinde getirdiği iddia edilmektedir. Türkiye’nin günah keçisi olarak inşa edilmeye çalışması ve Rusya’nın Suriye’deki rolünün meşrulaştırılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

(5h) “İnsani durumdan sorumlu olanlar hakkında da gerçekleri söylememiz gerektiğine inanıyorum. Sadece kınamakla kalmamalı, aynı zamanda örneğin Suriye muhalefetine köktendinci kanadını ve Türkiye’nin rolünü de kınamalıyız. Türkiye’nin rolünden hiç bahsetmiyorsunuz. Ancak bana öyle geliyor ki AB’nin Suriye ve Irak petrolünün IŞİD eliyle Suriye toprakları üzerinden Türkiye’ye gizli ticareti konusundaki gelişmeleri bilmek, bu konudaki Rus videolarının doğru olup olmadığını bilmek ilginç olurdu. Biz Avrupalılar, Moskova’dan bize ulaşan bilgiler aracılığıyla bölgedeki durumun ne olduğunu bilmeye ihtiyaç duyuyor. IŞİD’e karşı mücadelede ve şu

sonuca varıyorum: Rusya IŞİD'e karşı savaşıyor ve terör örgütlerine yönelik Rus bombardımanı sürüyor. Gerçek olan bu. Başka bir şey yok. Gerçek bu!" (**Mario Borghezio- ENF**) (Borghezio, 2016)

(5h) Gerçekliğe vurgu yapılarak başlanan ve inandırıcılığın artırılarak etki uyandırılması hedeflenen konuşmada, Suriye'deki muhalefetin radikal İslamcı yapısının sorunsallaştırıldığı ve Türkiye'nin rolünün eleştirildiği görülmektedir. Suriye'de Türkiye'nin rolü ve politikaları eleştirilirken Rusya'nın rolünden övgüyle bahsedilmektedir. Bu kapsamda Borghezio, Avrupalıların Moskova'dan gelen bilgilere dayanarak Suriye'deki durumu değerlendirmesi gerektiği vurgulanarak Rusya'nın bir yandan güvenilir bir bilgi kaynağı olarak tasvir edilmeye ve otorite atfedilmeye çalışıldığı diğer yandan Rusya'nın Suriye'deki anlatılarının Avrupa'da da desteklenmesine yönelik çaba sarf edildiği görülmektedir.

Konuşmada ayrıca Rusya'nın Suriye'de IŞİD'i bombalayarak terörle mücadeleye de katkı sağladığı belirtilerek Rusya'nın Suriye'deki rolüne ilişkin normatif bir çerçeveleme yapma amacı güdülmektedir. Rusya'nın doğru bilgi alınması gereken güvenilir bir aktör, Türkiye gibi aktörlerin politikalarına karşı bir dengeleyici, terörle mücadele eden ve güvenilmesi gereken bir aktör olarak tasvir edildiği görülmektedir. Söylem boyunca sık sık tekrarlamalara başvurulduğu ve hitabet gücünün artırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

(5i) "Sayın Başkan, Sayın Weber bu sabah Suriye konusunda endişeliydi. Rusya'ya karşı konuştu ve Amerikalılar adına Suriye'ye müdahalesinden bahsetti. Daha nüanslı grubundaki Fransızlar ya da İtalyanlar adına değil, Amerika Birleşik Devletleri'nin çıkarlarına tabi Alman milletvekilleri adına konuşuyordu. Suriye halkı ve El Kaide tarafından kuşatılmış, şu anda Suriye'nin meşru güçleri tarafından kurtarılan ve bu ülkeye yasal olarak müdahale eden tek ülke olan Halep'teki Hristiyanlar adına konuşmuyordu. Kendisinin sosyal bir Hristiyan olduğunu iddia eden Halep Piskoposunu dinlesin. Sayın Weber, buğdayın fiyatını %300, pirincin fiyatını %650 arttıran Suriye'ye yönelik yaptırımlardan ve bu yaptırımların tahrip ettiği sağlık sisteminden endişe duyuyor musunuz? Doğu'nun Hristiyanları size şunu hatırlatacaktır: Doğu'da IŞİD ve El Kaide tarafından kuşatılan Halep'in kurtarılması gerekmektedir, Suriye ve Suriye'nin müttefiklerinin yaptığı da budur." (**Jean-Luc Schaffhauser- ENF**) (Schaffhauser, 2016)

(5i) ABD'nin Avrupa'daki siyasetçiler üzerindeki etkisini eleştirerek başlayan konuşmada Suriye halkının ve Halep'te yer alan Hristiyanların radikal İslamcı el-Kaide örgütü tarafından kuşatılmış ve etrafı çevrilmiş "kurbanlar" olarak tasvir edildiği görülmektedir. Kültürel ve dini kimliğin ön plana çıkarılarak duygusal yönü güçlendirilmeye çalışılan konuşmada, Suriye hükümetinin ve ona destek verenlerin bu zor durumla mücadele eden koruyucular olarak çerçevelendiği görülmektedir. Haliyle Suriye hükümetine yönelik din odaklı bir meşrulaştırma arayışına girilmektedir. Ayrıca konuşmada

Suriye'ye yönelik uygulanan yaptırımların halka zarar verdiği, buğday ve pirinç gibi temel gıda malzemelerinin teminin yanı sıra sağlık sistemi üzerindeki olumsuz etkileri ön plana çıkarılarak yaptırımların meşruiyeti sorgulanmaktadır. Ayrıca tahıl ürünlerine yönelik sayısal veriler kullanılarak konuşmanın inandırıcılığı artırılmaya çalışılmaktadır.

Konuşmada üstü kapalı bir Rusya desteği söz konusudur. Zira konuşmada Suriye'nin müttefiklerinden “meşru güçler” ve Suriye'ye “yasal olarak müdahale eden tek ülke” ifadeleri kullanılarak gerek Suriye yönetimine gerekse Rusya'ya yönelik olumlu bir tasvir oluşturulmaktadır. Söz konusu çerçeveleme, bir yandan Rusya'nın Suriye'deki rolünü ve politikalarını meşru bir temele yerleştirirken diğer yandan ABD ve AB gibi aktörlerin müdahalesinin yasal olmadığı şeklinde bir ima yapılmaktadır. Haliyle Suriye hükümeti ve ona destek veren müttefikler, terörle mücadelede ön plana çıkan ve Halep gibi yerlerin aşırılıkçı gruplardan kurtarılması ile ilgili çalışan meşru güçler olarak konumlandırılmaktadır.

(5i) “Sadece bir savaş değil, aynı zamanda çok güçlü bir söylem savaşı da yaşıyor. Bir yandan Rusya topraklarında terör saldırıları bile beklenirken, diğer yandan bir o kadar tehditle çoğaltılıyor. Avrupa sessiz, Avrupa'nın hiçbir rolü yok. Potansiyel olarak çok tehlikeli olan bir söylem savaşı, çünkü bundan hayal bile edilemeyecek şeyler çıkabilir. Hatırlayın, Cenevre'deki ateşkes planı tamamlanırken bile Washington'da anlaşmaya neredeyse tamamen karşı çıkılıyordu. Obama bu konuda çok başarılıydı. İlk olayda Amerikan koalisyonu Suriye ordusuna ait bir karakolu bombaladı ve ertesini gün de ellerinde insani yardım konvoyunu bombaladıklarına dair bir kanıt olmadan Rusları suçladı. Gerçek şu ki Putin, Rusya'nın Obama ile Suriye konusunda bir anlaşmaya varması için somut bir ihtimal olmadığı sonucuna vardı ve bu nedenle Rusya'nın eylemleri, haklı olarak işaret ettiğimiz ciddi sonuçlarla birlikte yeniden başladı. İstihbarat kaynaklarından IŞİD'in Suriye'de, özellikle de doğu Halep'te halka karşı kimyasal saldırılar düzenleyeceği anlaşılıyor, ancak bu oturumda kimse bunu söylemiyor.” **(Mario Borghezio- ENF)** (Borghezio, 2016)

(5i) Avrupa'nın Suriye krizinde etkinliğinin olmadığı eleştirisiyle başlayan konuşmada Avrupa'daki ülkeleri pasif ve etkisiz bir aktör olarak tasvir etmenin amaçlandığı görülmektedir. Özellikle Suriye'de yaşananların şiddetli bir savaş olarak resmedilmesi, çatışmaların boyutunu vurgulamayı ve Avrupalı aktörlerin pasifliğini daha büyük bir sorun olarak çerçevelemeyi amaçlamaktadır. Konuşmada ABD'ye yönelik ciddi eleştirilerin yapıldığı görülmektedir. ABD öncülüğünde oluşturulan koalisyonun Suriye ordusuna ait bir karakolu bombaladığı ve somut bir delil olmaksızın insani yardım konvoyunun vurulması konusunda Rusları suçladıkları belirtilmektedir. Özellikle bu retorikte bir yandan ABD'nin Suriye'deki çatışmayı körükleyen ve politikalarına güvenilmemesi gereken bir aktör olarak kodlamaya, diğer yandan ise Rusya'nın yapmadığı olayları yapmış gibi gösterilmeye çalışılan masum ve mağdur bir aktör olarak konumlandırılmaya

çalışılmaktadır. Haliyle Rusya'nın Suriye'deki eylemlerinde haklılığa sahip olan bir aktör olarak konumlandırma arayışı mevcuttur.

(5j) “Sayın Başkan, Saddam’dan kurtulduk. Kaddafi’den kurtulduk. İkisi de pek iyi gitmedi, değil mi? Şimdi de Esad’dan kurtulmak istiyorsunuz. Kendisi sevimsiz olabilir ama en azından hem dini hem de siyasi azınlıkları koruyan laik bir devlet yönetiyordu. AB bunu bir İslam devletiyle değiştirmek istiyor gibi görünüyor. Ortadoğu’daki potansiyel teokratik hükümetler konusunda Ruslarla ortak bir düşmanımız var. Ortadoğu’yu kasıp kavuran, mültecileri Akdeniz’e akın etmeye zorlayan, bunun sonucunda da şehirlerimizi terörizme boğan ve sosyal sorunları tüm Avrupa’ya yayan Ortaçağ dini anarşisiyle mücadele etmek için Ruslara karşı değil onlarla birlikte çalışmalıyız. AB, kesinlikle gülünç tutumunu bırakmalı ve NATO ile büyük güçlerin arkasında yer almalıdır. Suriye’de 400.000 ölü var; 11 milyon kişi yerinden edildi; son iki günde 10.000 mülteci alındı. Bir kez olsun sorumlu davranın. Mogherini’nin sıfır gücü var. Büyük güçlerin ve NATO’nun arkasında durun ve siyasi nedenlerle tavır almayı bırakın.” **(David Coburn- EFDD)** (Coburn, 2016)

(5j) Bu konuşmada tarihsel bağlamın oldukça ön planda olduğu görülmektedir. Irak ve Libya’daki geçmiş müdahalelere atıfta bulunarak başlayan konuşma, bu müdahalelerin olumlu sonuçlar vermediğini ima etmekte ve Suriye’deki mevcut durumu tartışmak için tarihsel bir bağlam oluşturmaktadır. Konuşmada Suriye Devlet Başkanı Esad’a yönelik üstü örtülü bir övgü bulunmaktadır. Dini ve siyasi azınlıkları koruyan laik bir devleti sürdürdüğü vurgulanırken, AB’nin Esad’ın devrilmesi konusundaki politikasına karşı çıkılmakta ve rejiminin bazı açılardan istikrar sağladığı ima edilmektedir. Burada bir yandan Suriye yönetimine yönelik meşruiyet oluşturulurken diğer yandan AB’nin Esad yönetimine yönelik politikasının siyasi açıdan yanlış olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple AB politikası, Suriye’yi İslam devletine dönüştürme politikasına hizmet ettiği gerekçesiyle suçlanmakta ve eleştirilmektedir.

Ayrıca diğer radikal sağ parlamenterlerin konuşmasında olduğu gibi bu konuşmada da AB ve Rusya’nın Suriye’de ortak bir düşmana sahip olduğu vurgusu yapılmaktadır. Ortadoğu’da hem AB’nin hem de Rusya’nın dini aşırıcılıkla mücadele konusunda ortak çıkarları paylaştığını ifade ederek Rusya ile çatışma yerine işbirliğini savunmaktadır. Bununla birlikte Suriye’de yaşanan çatışmanın mülteci krizi ve Avrupa’da terörün yayılmasıyla ilişkilendirilerek söylemlerarasıcılığın bir örneği ortaya konulmaktadır. Haliyle AB’nin eylemlerinin bu konulara katkıda bulunduğu ima edilerek ve daha sorumlu bir yaklaşım çağrısında bulunulmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra konuşmada 400.000 ölü ve 11 milyon kişinin yerinden edilmesi gibi sayısal verilerle Suriye çatışmasının insani maliyetleri vurgulanmaktadır. Burada bir yandan istatistiki

ve sayısal veriler kullanılarak konuşmanın inandırıcılığı artırılmaya çalışılmakta, diğer yandan konuşmanın bilimsel ve objektif boyutu güçlendirilmeye çalışılmaktadır.

(5k) “Sayın Başkan! Mülteci akınlarının hiçbir şekilde azalmadığını görüyoruz ve bunun nedeninin büyük bir kısmı Suriye’deki durumdur. Esad ile birlikte var olan demokratik güçleri kelimenin tam anlamıyla bombalayarak paramparça eden, giderek saldırganlaşan bir Rusya görüyoruz. Bu eylemle insanlara sadece iki alternatif bırakıyorsunuz: Esad ve Rusya ya da IŞİD arasında seçim yapmak. Esad’ın Suriye’de iktidarını korumak için yapmak istediği de elbette budur. Rusya kendisini demokrasi adına hareket ediyor olarak görüyor ama ayırım gözetmeksizin hastaneleri ve sivilleri bombaladığınızda, bu demokrasi adına hareket etmek değildir. O zaman insanların kaçmasına neden olan terörün bir parçası olursunuz. AB, Rusya’yı geri çekilmeye ikna etmek için elinden geleni yapmalıdır. Demokrasi ve barış Rusya’nın eylemlerinden hiçbir şekilde fayda sağlamaz ve Avrupa ülkeleri de bunu açıkça ortaya koymalıdır. Partim olarak Putin’in eylemlerine yönelik eleştirilerimizde çok netiz.” **(Peter Lundgren- EFDD)** (Lundgren, 2016)

(5k) Suriye’de yaşanan çatışmaları sebep olduğu mülteci krizi bağlamında ele alan konuşma, meselenin AB açısından aciliyetini ve önemini gözler önüne sermektedir. Konuşmada ise Rusya’ya yönelik sert eleştirilerin yapıldığı görülmektedir. Rusya’nın giderek saldırganlaştığı vurgulanırken Esad’la birlikte Suriye’deki demokratik güçleri bombalamakla suçlamaktadır. Bu yaşananların bir yandan Suriye’deki çözümü zorlaştırdığının altı çizilirken diğer yandan Rusya ve Esad yönetimi saldırgan bir şekilde tasvir edilmektedir. Rusya sadece Suriye’deki durumu kötüleştirmekle değil mülteci krizini de içinden çıkılmaz bir hale getirmekle suçlanmaktadır. Hastanelerin ve sivillerin ayırım gözetmeksizin bombalanmasına özel vurgu yapılmakta ve bu durumun da insanları Suriye’yi terk etmeye zorladığı ifade edilmektedir. Bu çerçevede, Rusya’yı aynı zamanda mülteci krizine katkıda bulunan bir aktör olarak da tasvir etmektedir.

Konuşmada AB’nin Rusya’ya yönelik politikasına dair de önemli mesajlar verilmektedir. Rusya’nın çatışmadan çekilmeye ve Suriye’den ayrılmaya ikna edilmesi gerektiği belirtilirken, AB’yi bu konuda elinden geleni yapmaya çağırmaktadır. AB’nin özellikle bölgede demokrasi ve barışı desteklemede bir rolü olduğunun ima edilmesi, Rusya’nın eylemlerinin demokrasi ve barışa zarar verdiğinin altının çizilmesi açısından oldukça önemlidir. Diğer radikal sağcı parlamenterlerin Rusya ve Devlet Başkanı Putin konusundaki tutumlarına istinaden Peter Lundgren kendi partisinin pozisyonunu açıklama ihtiyacı hissetmiştir. Öyle ki Lundgren, Putin’in eylemlerine yönelik parti grubunun eleştirilerinin net olduğunu, Rusya’nın Suriye çatışmasına müdahalesine karşı bir duruş sergilediklerinin altını çizmektedir.

(5l) “Sayın Başkan! Meclisteki bazıları bunu anlamak istemese ya da anlayamasa bile: Suriye, İslamcılar, sözde özgürlük savaşçıları kökü körüne desteklediğinizde neler olduğunu açıkça göstermektedir. Rusya, Suudi Arabistan ve İran’ın vekalet savaşları yürütmesine izin vermek yerine en başından itibaren müdahil olsaydı, yüzlerce, milyonlarca insan şu anda sürekli kuşatma altında olmayacak, binlerce insan ölmeyecek ve milyonlarca insan kaçmayacaktı.” (Franz Obermayr-ENF) (Obermayr, 2016)

(5l) Konuşmada “özgürlük savaşçısı” olarak görülen radikal İslamcıların sert bir eleştirisiyle başlamaktadır. Bu grupları desteklemenin Suriye’de olumsuz sonuçlara yol açmasına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca Rusya’nın Suriye’deki rolünün ve politikalarının övüldüğü konuşmada Rusya’nın başından beri çatışmaya dahil olması durumunda farklı bir manzaranın görülebileceği iddia edilmektedir. Rusya’nın daha erken müdahale etmesi durumunda kuşatmaların, kayıpların ve kitlesel yerinden edilmelerin önlenilebileceği şeklinde farazi bir çıkarım yapıldığı görülmektedir.

Konuşmada sık sık Suriye’deki ağır kayıplara dikkat çekilerek bir yandan savaşın şiddetinin altı çizilmekte, diğer yandan Rusya’nın rolünün önemi vurgulanmaktadır. Zira Suriye’de İran ve S. Arabistan gibi ülkeler savaşı körükleyen aktörler olarak tasvir edilirken, Rusya’nın daha erken müdahil olmasına yönelik hayıflanmanın olduğu görülmektedir. Fakat konuşmada bilinçli bir görmezden gelme stratejisi de izlenmekte, Rusya ve İran’ın Suriye’de benzer siyasi pozisyonlara sahip olduğu belirtilmemektedir. Buradan konuşmacının seçmece vurgularla konuşmanın etkisini ve inandırıcılığını artırmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

(5m) “İslami aşırıcılıkla ilgili tek kelime edilmiyor. IŞİD’i değil, Avrupa’nın ve dünyanın düşmanının Rusya ve Putin olduğunu keşfettik. Devam eden gizli işgal finanse etmeye devam edin. Türkiye Avrupa ile ve İtalyanların ve Avrupalıların ona verdiği milyarlarla güvenli bir şekilde diyalog kurmaya devam edebilir. Başkan Juncker sohbet ederken, son yıllarda İtalya’da sekiz yüzden fazla vatandaşın ekonomik nedenlerle intihar ettiğini, ardından popülizm peşinde koşan sağ ve solun saçmalıklarını hatırlatırım. Her yerdeki aşırılık yanlılarına ve faşistlere ve Putin’in ellerimi kana bulamakla sorumlu olduğuna inananlara Papa Francis’in papazı Monsenyör Khazen’in sözleriyle yanıt veriyorum: Suriye ve Halep’le ilgili olarak, Ayaklarınızı tekrar yere basın, çünkü bir tımarhaneye dönüşen bu AB’yi yönetecek çok az şeyiniz kaldı.” (Matteo Salvini- ENF) (Salvini, 2016)

(5m) Radikal İslamcı terör yerine Rusya’nın ve Putin’in düşman olarak gösterilmesini sert bir şekilde eleştiren konuşma, Rusya ve Putin’in Avrupa’nın ve dünyanın baş düşmanı olarak göstermeye çalışıldığı ve bu yönde bir tasvirin yanıltıcı veya abartılı olacağı ima edilmektedir. Konuşmada çok sayıda metaforlardan yararlanıldığı görülmektedir. Mülteci krizini “gizli istila” (*clandestine invasion*) şeklinde tasvir edilerek durumun ciddiyeti ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca Avrupalı aktörlerin

Türkiye ile yürütmeye çalıştığı diyalogun eleştirilerek Türkiye'nin günah keçisi olarak konumlandırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Konuşmada ayrıca sağ kanat parlamenterlerin popülist olarak etiketlenmesine de karşı çıkıldığı görülmektedir. Siyasi muhaliflerin popülist, aşırılıkçı ve faşist olarak etiketlenmesi eleştirilirken, söz konusu etiketlerin gelişigüzel kullanıldığı ima edilmektedir. Ayrıca doğrudan alıntılara yer verilerek konuşmada otoriteye atıf yapıldığı ve inandırıcılığının artırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Genel hatları itibarıyla bakıldığında konuşmada Rusya'nın birincil düşman olarak çerçevelenmesini sorgulayan, radikal İslamcı hareketler gibi ciddi konular varken Rusya'ya odaklanılmasını ve şeytanlaştırılmasını eleştiren ve Türkiye'yle diyalogun etkinliğini sorgulayan ve AB yönetimine yönelik eleştirilerin yöneltildiği bir söylem stratejisi kullanılmaktadır.

4.3. 2019-2024 Dönemi: Türkiye Bağlamının Yaygınlaşması ve Söylemsel Denge

2019-2024 yılları arasında Avrupa Parlamentosu'nda Suriye sorunuyla ilgili Türkiye'nin Suriye'nin Kuzey'ine gerçekleştirdiği operasyonlar ve sahip olduğu rol, Suriye kaynaklı göç ve mülteci sorunu, Suriye kaynaklı uluslararası terörizm ve geçmişte Suriye'ye taşınan silahlar ve Avrupa'nın rolü gibi unsurların tartışmaya konu olduğu ve yapılan tartışmalarda bağlamın oluşturulduğu görülmektedir. Genel hatları itibarıyla bakıldığında Suriye sorununun 9'uncu parlamento döneminde gündemdeki yerini kaybettiği ve Ukrayna sorununun gölgesinde kalarak daha az tartışmaya konu olduğu görülmektedir. Bu tartışmalarda ise Rusya'nın Türkiye bağlamında ele alındığı görülmüştür. Öyle ki radikal sağ parlamenterlerin ortaya koyduğu söylemlerde Suriye'deki politikası sebebiyle Rusya'ya uygulanan yaptırımların Türkiye'ye uygulanmadığı, bu yönüyle Türkiye kayırlırken Rusya'ya haksızlık yapıldığı eleştirileri yöneltilmektedir. Terör örgütlerinin etkinliğinin sonlandırılması ve göç sorununa çözüm bulunması amacıyla Suriye'de savaşın sonlandırılmasını savunan parlamenterler, AB'nin Suriye'ye yönelik etkisiz politikasını eleştirmişlerdir. Tüm bu tartışmalara ve ortaya konulan söylemlere yakından bakmak, radikal sağ parlamenterlerin Suriye sorunu ve Rusya konusunda hangi referanslara vurgu yaptıklarının anlaşılması açısından önemli olacaktır.

(6a) “(...) Yaşananlar iç ve dış sınırlarımızı korumanın ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir. AB, Ukrayna krizi sırasında Rusya'yı yaptırımlarla vurmayı başardı. Peki Türkiye'nin bizden herhangi bir tepki almadan Suriye'nin kuzeyini işgal etmeyi düşünmesini nasıl açıklayabiliriz? Şimdi harekete geçmeli, özellikle de bu ülkeye yapılan tüm ödemeleri durdurmalıyız. Katılım öncesi süreç ve AB-Türkiye Göç Eylem Planı ile bağlantılı olarak Türkiye'ye sağlanan tüm fonlar askıya alınmalıdır. Son olarak, Suriye hükümetinin de dahil olduğu çok taraflı bir barış sürecinin başlatılması hayati önem taşımaktadır. İlerlemenin ve bu krizi çözmenin tek yolu budur.” **(Virginie Joron- ID)** (Joron, 2019)

(6a) Suriye’de devam eden çatışma ve AB’nin göçü yönetme çabaları bağlamında yapılan konuşma, Türkiye’ye yönelik sert eleştiriler yöneltmektedir. Rusya ile Türkiye arasında analoji kurularak AB’nin iki ülkeye yönelik yaklaşımlarının farklı olduğu belirtilmektedir. AB’nin Ukrayna krizi sırasında Rusya’yı yaptırımlarla vurabildiğini belirtilirken, Türkiye’nin AB’den herhangi bir tepki almadan Suriye’nin kuzeyini işgal etmeyi nasıl düşünebileceği sorgulanmakta ve AB dış politikasının tutarsız olduğu ima edilmektedir. Söylemin duygusal tonunun artırılması amacıyla duygusal bir dil kullanıldığı ve bu dilin “hemen harekete geçmeliyiz” (*we must act now*) gibi ifadelerle oluşturulduğu görülmektedir. Özellikle bu ifadenin tekrar edilmesi, tekrarlamaların önemli bir söylemsel strateji olarak ön plana çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca konuşma boyunca “nasıl açıklayabiliriz?” gibi retorik soru sorma stratejisinden faydalanılmış, cevap kaygısı güdülmeksizin anlatım güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Türkiye’ye yönelik ayrımcı ve dışlayıcı bir dil benimsenmesinin yanı sıra Türkiye’den “bu ülke” (*this country*) diye söz ederek kişiselleştirme stratejisi kullanılmaktadır. Elbette söz konusu kişiselleştirme, AB ile Türkiye arasında bir ayrışma yaratmaya hizmet etmektedir. Ayrıca Rusya’ya yönelik tutumun Türkiye’ye gösterilmediği gerekçesiyle örtülü bir “adaletsizlik” vurgusu yapılmakta ve Rusya’ya haksız muamele yapıldığı algısının oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir.

(6b) “Saygıdeğer Başkan, Saygıdeğer Bay Borrell, burada bulunmak benim için bir zevk. Ulus devletimin bir temsilcisi olarak ana dilimde konuşuyorum. Her şeyden önce, iç savaş nedeniyle Suriye’den kaçmak zorunda kalan tüm insanlar için gerçekten üzülüyorum. Ortadoğu’nun tipik bir özelliği olarak, Rusya, Türkiye ve ABD’nin çıkarlarının söz konusu olduğu, birkaç büyük gücün yuvası haline gelmiş bir ülkeden. Bu nedenle elbette savaştan ve ölümden kaçan gerçek mültecilere yardım etmeliyiz. Ancak uluslararası hukuka göre, bir mültecinin sığınma statüsü, savaş sona erene ve kendi ülkelerinde barış sağlanana kadar sadece şartlı ve geçicidir. Bu nedenle, bir hafta önce Danimarka’nın sosyalist partili göç bakanının Avrupa’daki diğer sosyalistlere çok iyi bir örnek teşkil ederek, Şam’ın artık Suriyelilerin ülkelerine geri dönebilecekleri kadar güvenli olduğunu ve ülkelerini inşa etmek için oraya gitmeleri gerektiğini söylemesi çok ilgimi çekti.”
(Jack Madison- ID) (Madison J., 2021)

(6b) Suriye’de süregelen iç savaş ve AB’nin mülteci politikası bağlamında oluşturulan konuşma, mülteci akınının ve bunun Avrupa uluslarına yüklediği potansiyel yükten duyulan endişeyi ön plana çıkarmaktadır. Her ne kadar mültecilere yönelik üzgünlük belirtilse de bu vurgunun politik doğruculuk ekseninde yapıldığı, mültecilerin “şartlı ve geçici” durumlarına dikkat çekilmesinden anlaşılmaktadır. Haliyle mültecilere yönelik sınırlı bir empati çabası olduğu görülmektedir. “Elbette” (*of course*) gibi ifadeler eşliğinde yapılan vurgular, Madison’un otoritesini vurgulamayı ve apaçık gerçeği öne sürdüğü iddiasını dolaşıma sokmasını sağlamaktadır. Ayrıca hem duygusal dili benimsemek hem de dinleyicilerle bağı güçlendirmek için “gerçekten üzgünüm” (*I feel truly sorry*) gibi kişisel

ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Otoriteye başvurma stratejisinin sıklıkla görüldüğü konuşmada, Danimarka göçmenlik bakanından ve uluslararası hukuktan alıntı yapılarak otoriteye atıf yapılmakta ve Madison iddialarına güvenilirlik kazandırmaya çalışmaktadır. Son olarak Ortadoğu bölgesine yönelik çerçeveleme, tarihsel bağlam barındırmakta ve “Ortadoğu’nun tipik özelliği” (*typical of the Middle East*) gibi ifadelerin kullanılması sömürgeci dili normalleştirmektedir.

(6c) “(...) Özellikle hassas olan tüm stratejik konularda, pasif olmadığımızda, Avrupa uluslarının hayati çıkarlarına karşı hareket etmiş oluruz. İran’ın nükleer meselesinde, Washington’un politikasına karşı inandırıcı bir alternatif sunmuyoruz, oysa sadece sağlam ve etkili bir küresel anlaşma herkesin kazançlı çıkmasını sağlayabilir. Aylardır ticari ilişkileri yeniden başlatmak için alternatif bir sistem kurmaya yönelik meşhur vaatler nerede? Rusya’nın stratejik bir düşman olduğunu düşünüyorsunuz- bu sizin en sevdiğiniz retorik-. Her altı ayda bir, yaptırımlar, etki alanları, maliyetleri ve diplomatik önemleri sorgulanmadan otomatik olarak uzatılıyor. Suriye sorunda seçimleriniz felaketti. Eski bir dışişleri bakanı Suriye’deki El Kaide’nin uzantısı olan El Nusra Cephesi’nin, Suriye’de ‘iyi iş’ çıkardığını söyleyerek onu tebrik edecek ve kutlayacak kadar ileri gitti. Aynı Fransız ordusunun Sahel’de tek başına mücadele etmesi gibi bir felaket. Sonuç olarak, Avrupa ülkeleri herhangi bir çözümün dışında kalmaktadır. Gerçekte, Avrupa için herhangi bir tutkunuz olamaz çünkü tasarladığınız proje, otuz yıldır toteminiz olan yeni dünya düzeninin sadece soluk bir yerel varyasyonudur.” **(Thierry Mariani- ID)** (Mariani, 2019)

(6c) Ukrayna’da devam eden savaş, İran sorunu ve Suriye’deki çatışma da dahil olmak üzere önemli jeopolitik gerilimlerin yaşandığı bir dönemde yapılan söz konusu konuşma, ağır bir Fransa eleştirisi barındırmaktadır. Duygusal bir dilin benimsendiği ve ironilerin yapıldığı konuşmada, Fransa’nın dış politika tercihlerinin başarısızlığının altı çizilmektedir. “İyi iş” (*good job*) ve “tek başına savaşır” (*fights alone*) gibi ifadeler kullanılarak konuşmaya ironi katılmaya ve konuşmanın samimiyet gücünün artırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Mariani ayrıca doğrudan Fransa’ya atıfta bulunarak ve “siz” zamirini kullanarak kişiselleştirme stratejisi izlemiş ve dinleyicide yine bir yakınlık ve etkileşim duygusu yaratmayı amaçlamıştır. Ayrıca retorik sorulardan da faydalanılmış ve anlatımdaki hitabet güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Konuşmada özellikle Rusya bağlamında da Fransa’ya eleştiriler yöneltildiği görülmektedir. “Rusya’nın stratejik düşman” olduğu söyleminin sık sık dile getirilmesine atıf yapılarak tekrarlamalara yer verilmekte ve bu söylemler “Avrupa uluslarının hayati çıkarlarına aykırı hareket edilmesi” şeklinde çerçevelenmektedir. Bu yönüyle Rusya’ya yönelik bu yaklaşımların Avrupa kıtasının çıkarlarına hizmet etmediği şeklinde ideolojik bir yargının mevcut olduğu görülmektedir.

(6ç) “(...) AB son dört yılda altı milyar avro ödedi. Ne için ödedi? Türkiye’nin baskısına boyun eğmek için! Bir diğer husus da hoşumuza gitsin ya da gitmesin, ABD istikrarın korunmasında çok önemli bir rol oynamıştır ve eğer Amerikalılar çekilirse, Rusya ve Türkiye için çok büyük bir alan açacaktır ki bu bizim için kabul edilemez bir durumdur ve AB ile ABD arasında iş birliğine daha fazla ihtiyaç olduğu anlamına gelmektedir.” (**Jack Madison- ID**) (Madison J., 2019)

(6ç) Türkiye’nin Suriye’de rolünü sorunsallaştıran ve AB’nin pasif rolünü eleştiren söz konusu konuşma, Türkiye’nin eylemlerine yönelik hayal kırıklığı barındırmaktadır. Konuşmada bir yandan AB’nin ABD ile birlikte çalışması gerektiği vurgulansa da diğer yandan “Hoşumuza gitse de gitmese de” (*whether we like it or not*) ifadesi, ABD’nin müdahalesinin gönülsüzce kabul edildiğini ima etmekte ve ABD politikalarıyla ilgili olası altta yatan gerilimlere veya anlaşmazlıklara işaret etmektedir.

Konuşmada ayrıca retorik soruların da sorulduğu, “Ne için” (for what) gibi retorik sorular eşliğinde dinleyicilerin dikkatini çekmeyi ve AB’nin politikalarına yönelik eleştirel düşünmenin sağlanmaya çalışıldığı amaçlanmaktadır. Konuşmada ABD’nin çekilmesi Rusya ve Türkiye gibi aktörlere alan açacağı endişesi vurgulanmakta ve sadece Türkiye değil, Rusya’nın da Suriye’de etkin olmasından kaynaklanan bir endişe bulunmaktadır. Bu yönüyle Rusya ile Türkiye’nin birlikte ve ortak bir yaklaşımla ele alındıkları görülmektedir. Ayrıca ödenen para miktarının sayısal olarak ifade edilmesi ve ünlem barındıran ifadelerin kullanılması, Madison’un iddialarına ağırlık kazandırmak ve dikkati üzerinde toplamak için başvurduğu stratejiler olarak görülmelidir.

(6d) “(...) Korkunç kelle kesiciler, Türkiye’nin Suriye’deki işgalinden sonra, kapılarımızın önünde baltalarını keskinleştiriyorlar. Erdoğan Avrupa’ya Kürt hapishanelerinde tutulan teröristlerle şantaj yapıyor, sınırları açmakla tehdit ediyor ve bunu Avrupa’dan altı milyar avro topladıktan sonra yapıyor. Bütün bunlar kabul edilemez! Tüm bunlar karşısında, ABD ve Rusya uluslararası düzeyde baş aktörler olarak hareket ederken, Avrupa alaycı, sessiz ve hareketsizdir ve bunu İtalyanlardan özür dilediğim Dışişleri Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini ile yapmaktadır. Bugün, Türk rejimini kınamaya ve Türkiye’yi Avrupa’da istemeye devam edenlere karşı gerekli adımları atmaya hazır olmayan herkes suç ortağıdır. Avrupa’da Türkiye’ye hayır, şimdi ve sonsuza dek!” (**Susanna Ceccardi- ID**) (Ceccardi, 2019)

(6d) Suriye tartışmasıyla ilgili olan fakat yine Türkiye bağlamı kazandırılan konuşmada, Türkiye’nin Suriye’ye yönelik politikalarına ve Türkiye ile AB arasında yaşanan siyasi gerilimlere yer verilmektedir. Türkiye’ye yönelik çok sert ifadelerin ve suçlayıcı öğelerin olduğu bu konuşmada, Türkiye’yi ve vatandaşlarını şeytanlaştırmak için AB’nin teşvik ettiği hoşgörü ve kapsayıcılık değerleriyle çelişen güçlü ve duygusal bir dil kullanılmaktadır. Özellikle “şantaj” (*blackmail*), “alay edildi” (*mocked*) gibi ifadeler, Türkiye hakkında olumsuz ve düşmanca bir imaj yaratmayı

amaçlamaktadır. Ceccardi, mesajını vurgulamak ve insanları harekete geçmeye teşvik etmek için “kabul edilemez”, “Avrupa’da Türkiye’ye hayır” ve “Türk rejimini kınayın” gibi anahtar ifadeleri tekrarlama yoluyla konuşmanın vurgusunu ve tonunu artırmayı amaçlamıştır.

Konuşmada “Avrupa” ile “Türkiye”, “iyi” ile “kötü” arasında keskin ikilemler yaratılmakta, bu durum da karmaşık sorunları basitleştirmekte ve potansiyel olarak “bize karşı onlar” bakış açısını teşvik etmekte ve ötekileştirme stratejisinin güzel bir örneğini oluşturmaktadır. Rusya ise tüm bu çerçevede ABD ile birlikte kahramanlar olarak nitelendirilmekte ve AB’den daha etkin politikalar izlediği ima edilerek kutsiyet atfedilmektedir. Ayrıca otoriteye başvurma stratejisi izlenerek “ABD ve Rusya” gibi uluslararası aktörlerden ve “Federica Mogherini” gibi AB yetkililerine atıf yapılarak argümanlarına ağırlık katılmaya çalışılmaktadır. Bu yönüyle Rusya atfının otorite vurgusuyla da ilgisi bulunmaktadır.

(6e) “(...) Ülkelerimizde, özellikle de EPP milletvekilleri olarak sizler, burada Strazburg’da Türkiye’nin asla Avrupa’ya girmeyeceğini teyit ediyorsunuz. Sürekli olarak milyarlarca katılım kredisi için oy kullanıyor, Sayın Erdoğan’ın serbest ticaret anlaşmalarımızın korumaktan aciz olduğu bir sınırı ardına kadar açmaması için Avrupa vergi mükelleflerine daha fazla para ödüyorsunuz. Türkiye Cumhurbaşkanı’nı daha da ileri gitmeye iten sizin korkaklığınız ve ikiyüzlülüğünüzdür. Avrupa’yı bu çatışmanın çözümünden dışlayan ve kontrolü Başkan Putin’e veren sizin ikili oyununuzdur. Bu aptalca işe bir son vermenin zamanı geldi. Katılım süreci kesin olarak durdurulmalı ve Türkiye’ye akan milyarlar nihayet kesilmelidir.”
(Jérôme Rivière- ID) (Rivière, 2019)

(6e) Türkiye’ye “milyarlarca” ödeme yapılmasına rağmen, Suriye çatışmasının yönetilmesi veya göçün kontrol altına alınması konusunda net bir alternatif çözüm bulunamadığı gerekçesiyle AB eleştirisi barındıran konuşmada, muğlak ifadelere yer verilmektedir. Özellikle AB’nin Türkiye’ye karşı hem çok zayıf hem de çok baskıcı olmakla suçlanması belirsiz bir mesajın verilmesine yol açmaktadır.

Konuşmada oldukça duygusal bir dil kullanılmakta ve bu dilin güçlendirilmesi amacıyla çeşitli duygu yüklü kavramlara yer verilmektedir. Bu kapsamda AB’nin mevcut politikalarına yönelik öfke ve hayal kırıklığını ifade etmek ve güçlendirmek için “korkaklık”, “ikiyüzlülük”, “aptalın işi” gibi duygusal yönü güçlü ifadeler kullanılmaktadır. İkilemlere de yer verilen konuşmada “Avrupa” ile “Türkiye”, “iyi” ile “kötü” ve “zayıflık” ile “güç” arasında keskin karşıtlıklar ortaya konulmakta ve karmaşık konuları açık ahlaki yargılara indirgeyerek basitleştirmektedir.

Özellikle Rusya’nın Suriye politikasına yönelik de eleştiriler barındıran konuşmada yine Rusya ile Türkiye birlikte tasvir edilmekte, AB’nin politikalarının kontrolü Putin yönetimine verdiği şeklinde bir suçlama yöneltilmektedir. Ayrıca tüm konuşmanın Avrupa Halk Partisi milletvekillerine yönelik yapılması, doğrudan hitap stratejisinin güzel bir örneğini oluşturmakta, dile getirilen parlamenterler

üzerinde sorumluluk duygusu yaratma ve onları duruşlarını yeniden gözden geçirmeye zorlamayı amaçlamaktadır.

(6f) “Sayın Başkan, hanımefendiler ve beyefendiler, Suriye kriziyle ilgili olarak, Rusya, İran ve Türkiye’ye karşı daha az alaycı ve daha az kayıtsız bir Avrupa görmek istiyorum. Suriye, IŞİD terör örgütünün varlığını sürdürmesi, eğitilmiş bir diktatör olan Devlet Başkanı Esad, kendi terörizmini ihraç eden İran’ın etkisi, Suriye’nin kimyasal programının tasfiyesine ilişkin şüpheler ve Suriye halkını açlığa mahkum eden göç ve insani kriz nedeniyle hem Ortadoğu’nun hem de Avrupa’nın güvenlik ve barışı için bir tehdit oluşturmaktadır. Sayın Yüksek Temsilci, Suriye’de demokrasi, dini özgürlük ve çoğulculuk her zaman tehlike altında olmuştur. Avrupa diplomasisi, tüm araçlarıyla birlikte, Suriye’de siyasi bir çözüme ulaşılmasında ikincil bir rol oynayamaz ve bunu şimdi yapmalıdır.” **(Anna Bonfrisco- ID)** (Bonfrisco, 2021)

(6f) Suriye’de devam eden savaş bağlamında yapılan ve bu savaşın bölgesel ve Avrupa güvenliğine yönelik oluşturduğu tehdide vurgu yapılan konuşmada, IŞİD’in yeniden canlanması, Esad rejimi, İran’ın artan etkisi, kimyasal silahların yayılması ve yaşanan insani krizle ilgili çeşitli endişeler dile getirilmektedir. Bonfrisco’nun, konuşmasında oldukça duygusal bir dil benimsediği görülmektedir. Bu kapsamda konuşmada korku ve aciliyet hissini canlı tutmak için “IŞİD terörist cepleri”, “diktatör”, “terörist faaliyetler” ve “açlık” gibi duygusal yükü olan ifadeler kullanılmaktadır. Tekrarlama gibi söylemsel stratejilerin kullanıldığı konuşmada, temel argümanlarını vurgulamak için “Suriye”, “tehdit” ve “demokrasi” gibi anahtar ifadeler tekrarlanmaktadır. Ayrıca “Sayın Başkan, bayanlar ve baylar” gibi ifadelerle hitap etmek resmi bir ton oluşturmayı ve izleyicinin doğrudan ilgisini çekmeyi de amaçlamaktadır.

Özellikle Rusya bağlamında, konuşmada AB’ye açık eylem çağrıları yapılırken, Rusya, İran ve Türkiye ile temasa geçmeden başarılı bir siyasi çözüme ulaşmanın fizibilitesine ilişkin sorular gündeme getirilmektedir. Bu imalar, Rusya’nın Suriye’de etkin bir aktör olduğu şeklinde tasvir edilmesine yol açmaktadır.

(6g) “(...) Vrbětice’de uygun şekilde güvenliği sağlanmayan özel bir silah deposu 2014 yılında patladı. Silahlar, Bulgar bir satıcı aracılığıyla uluslararası yükümlülükler ihlal edilerek Ukrayna ve Suriye’deki savaş bölgelerine ihraç edildi. Çek Cumhuriyeti’ndeki gizli servisler bu durumu tespit etmedikleri ve bir çözüme kavuşturmadıkları için görevlerini yerine getirmemişlerdir. Bu yıla kadar yabancı gizli servislerin dahil olduğuna dair hiçbir şüphe dile getirilmedi. Bir hafta önce, şantajcı başbakan titreyen bir sesle Rus gizli servislerinin olaya karıştığına dair ciddi şüpheler olduğunu açıkladı. Gizli olduğu gerekçesiyle doğrudan bir kanıt sunulmadı. Geleneksel olarak Rusya karşıtı olan devletlerden gelen dayanışma ifadeleriyle birlikte bir eylemler ve karşı eylemler sarmalı ortaya çıktı. Görünüşe göre

amaçlanan sonuç, Avrupa ülkelerinin Rusya ile diplomatik ve özellikle de ticari ilişkilerinde önemli bir kısıtlama oluşturacaktır. Bu gelişmenin Avrupa’da artan savaş tehdidi açısından son derece tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Rusya, Avrupa dışındaki ülkelere odaklanacak ve Avrupa iş fırsatlarını kaybedecektir. Böyle bir durumun kimin işine yarayacağını tahmin etmek zor değil.” (**Ivan David- ID**) (David, 2021)

(6g) 2014 yılında Vrbětice mühimmat deposunda gerçekleşen patlamalar ve ardından Rusya’nın olaya karıştığı yönündeki geçmişteki suçlamaları gündeme getiren ve tarihsel vurgunun yapıldığı konuşmada, Çekya hükümetinin olayı ele alma biçimine ve bunun sonucunda Rusya ile artan gerilime yönelik sert eleştiriler dile getirilmektedir. Duygusal bir dilin benimsendiği konuşmada, korku, öfke ve kızgınlık uyandırmak için “şantaj yapılabilir”, “ses titrer”, “savaş”, ve “tehlikeli” gibi duygusal öğeler barındıran kavramlar kullanılmaktadır.

Ayrıca önceki konuşmalarda Türkiye özelinde yapılan biz ve onlar ayrımına benzer şekilde, “geleneksel olarak Rus karşıtı devletler” ve “Avrupalı olmayan ülkeler” gibi ifadeler bir bölünme duygusu yaratmakta ve “onlar bize karşı” bakış açısını ortaya koyarak ötekileştirici bir dilin benimsendiğini göstermektedir. Son olarak hükümete “şantaja açık başbakan” (*blackmailable prime minister*) şeklinde hitap etmek ve “bu gelişmeyi değerlendiriyorum” (*I consider this development*) gibi ifadeler kullanmak konuşmacının duruşunu kişiselleştirmekte ve yetkililere doğrudan meydan okumayı çağrıştırılmaktadır.

(6h) “Sayın Başkan, her yeni uluslararası krizde Avrupa’nın güçsüzlüğüyle öne çıktığı açıktır. Tüm Avrupa devletleri Türkiye’nin Suriye’ye yönelik askeri işgalini oybirliğiyle kınarken, Sultan Erdoğan’a karşı güçlü adımlar atılması beklenebilirdi. Biz sadece basit kınamalar yapabildik. Yapabileceğimiz tek şey Türkiye’ye silah ihracatı lisansı verilmesini durdurmak mı? AB’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma’nın 29. Maddesini kullanarak Türkiye’ye askeri satışlara ambargo koyalım, Türkiye’nin Avrupa pazarına ihracatına gümrük engelleri getirelim ve Erdoğan’ın sırtını müzakere duvarına dayayalım. Dün Rusya, sizin ve AB’nin ekonomik yaptırımlarına maruz kaldığı için aynı merhametten faydalanamadı. 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun Avrupa’nın hasta adamı olduğu söylenirdi, ancak bugün hasta olan biz Avrupalıyız. (...)” (**Jordan Bardella- ID**) (Bardella, 2019)

(6h) AB’nin uluslararası krizlerle başa çıkmada algılanan güçsüzlüğünün vurgulandığı konuşmada, tarihsel referanslara yer verilmekte ve AB’yi 19’uncu yüzyıldaki “Avrupa’nın hasta adamı” olarak nitelendirilen Osmanlı Devleti ile karşılaştırmaktadır. Bu durum Türkiye özelinde olumsuz stereotipleri güçlendirmek için yapılan bir stratejidir. Özellikle “Sultan Erdoğan” ve “merhamet” (*clemency*) gibi ifadeler, Türkiye’nin olumsuz bir şekilde tasvir edilmesine katkıda bulunmaktadır. Parlamenter Bardella, temel argümanlarını vurgulamak için “Avrupa”, “Türkiye” ve “Erdoğan” gibi

anahtar ifadeleri tekrarlamaktadır. Ayrıca konuşmada çok güçlü bir otoriteye atıf stratejisi bulunmaktadır. Bu kapsamda önerilen eylemlerine güvenilirlik kazandırmak için “29’uncu Madde” ve “AB’nin İşleyişine İlişkin Anlaşma” gibi belirli yasal mekanizmalardan bahsedilmekte ve anayasaya atıf yapılarak konuşmanın güvenilirliği artırılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca konuşma boyunca retorik soru sorma stratejisinden de faydalandığı görülmektedir.

Konuşmada özellikle Suriye politikası özelinde Türkiye’ye yönelik yaklaşımla Rusya’ya yönelik yaklaşımın birbirinden farklı olmasına vurgu yapılmaktadır. Bu yönüyle bir yandan Türkiye’nin kayırıldığını, diğer yandan Rusya’ya haksız bir muamele yapıldığı ima edilmektedir. Yaptırımlar konusunda Rusya’ya merhamet edilmediği fakat Türkiye’ye bu yönde bir merhamet politikası uygulandığı iddia edilmektedir. Bu farklı yaklaşım vurgusu, “Avrupa’nın hasta adamı” metaforuna atıf yapılmasına ve AB ile Türkiye arasındaki tarihsel kaygılara ve güç dinamiklerine dikkat çekmeyi beraberinde getirmektedir.

4.4. Değerlendirme

Bağlam

Suriye sorunu ise Rusya ile ilgili söylemler açısından Avrupa Parlamentosu’nda incelenen son üç dönemde ele alınan diğer konuların (Ukrayna sorunu ve enerji güvenliği) görece gerisinde kaldığı görülmektedir. Suriye iç savaşında yaşanan gelişmelerle bağlantılı olarak konuyu parlamentoda gündeme getiren olay değişse de temel tartışma AB’nin Suriye politikası ve yaşanan insan hakları ihlalleri ve uluslararası hukuk tartışmaları ekseninde şekillenmiştir.

2009-2014 yılları arasında Arap Baharı isyanları ve Suriye iç savaşının başladığı yıllar olduğundan Suriye’de yaşanan halk ayaklanmalarıyla ilgili gelişmeler ön plana çıkmış ve Parlamentodaki Suriye sorunu özelinde yapılan tartışmalara yön vermiştir. Bu dönem yapılan tartışmalarda Rusya’nın BMGK’de Suriye ile ilgili öneriyi iki kez veto etmesi, Esad yönetimine silah ve askeri teçhizat tedarik etmesi ve Beşar Esad yönetiminin işlediği insanlığa karşı suçlar konuları ön plana çıkmıştır. AB’nin Suriye sorunu özelinde Rusya’ya yönelik izlediği politikaların da gündeme getirildiği görülen tartışmalarda, Rusya’ya yönelik ciddi eleştiriler yapıldığı ve Suriye’deki insan hakları ihlallerine dikkat çekildiği görülmektedir.

2014-2019 yılları arasında Suriye’de muhaliflerin silahlandırılması, Suriye’de radikal dini terör örgütlerinin etkinliğinin artması ve bununla bağlantılı olarak artan tehdit algısı, IŞİD gibi Suriye kaynaklı terör örgütlerinin Avrupa kıtasında terör eylemleri gerçekleştirmesi, AB tarafından gerek Suriye’ye gerekse Rusya’ya yönelik uygulanan yaptırımlar, Türkiye başta olmak üzere diğer aktörlerin Suriye’deki artan rolü, ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin Suriye’de gerçekleştirdikleri

operasyonlar, Suriye kaynaklı göç ve mülteci krizi ve bu sorunların ortaya çıkardığı sorunlar gibi çok çeşitli konuların tartışmanın yürütülmesine ön plana çıktığı görülmektedir. Yaşanan gelişmeler açısından bir önceki parlamento dönemine nazaran daha zengin konu başlıkları ortaya çıkmış olsa da 2014-2019 yılları arasındaki 8’inci parlamento döneminde özellikle radikal dini terör örgütlerinin etkinlik kazanması hakim tartışma konusu olarak ön plana çıkmış ve parlamento dönemini etkisi altına almıştır. Radikal dini terör örgütlerini ve mülteci krizini ontolojik güvensizlik unsuru olarak nitelendiren radikal sağ parlamenterler, Suriye ile ilgili gerçekleştirilen tüm tartışmaları bu bağlamda ele almışlar ve söylemsel mücadeleyi daha dar bir çerçevede yürütme strateji izlemeye çalışmışlardır.

Tablo 11: “Suriye Sorunu” Teması Açısından Bağlamı Oluşturan Konular

Söylemsel Tema	Parlamento Dönemi	Bağlamı Oluşturan Konular
Suriye Sorunu	2009-2014	- Beşar Esad yönetiminin işlediği insanlığa karşı suçlar - Rusya’nın Suriye sorunuyla ilgili BMGK vetoları - Rusya’nın Suriye’ye silah ve mühimmat tedariki
	2014-2019	- Suriye’de radikal dini terör örgütlerinin etkinliğinin artması - Suriye kaynaklı göç ve mülteci krizi - İŞİD, el-Kaide gibi Suriye kaynaklı terör örgütlerinin Avrupa kıtasında saldırılar gerçekleştirmesi - AB tarafından Suriye’ye yönelik uygulanan yaptırımlar - ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin Suriye’de gerçekleştirdikleri operasyonlar
	2019-2024	- Türkiye’nin Suriye’de artan rolü ve askeri operasyonları - İŞİD, el-Kaide gibi Suriye kaynaklı terör örgütlerinin faaliyetleri - Suriye kaynaklı göç ve mülteci krizi - Geçmişte Suriye’ye taşınan silahlar ve Avrupa’nın rolü

Kaynak: Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

2019-2024 yılları arasında Avrupa Parlamentosu’nda Suriye sorunuyla ilgili olarak Türkiye’nin Suriye’nin Kuzey’ine gerçekleştirdiği askeri operasyonlar ve Suriye’deki artan rolü, Suriye kaynaklı göç ve mülteci sorunu, İŞİD, el-Kaide, el-Nusra gibi Suriye’de etkinlik kazanan radikal dini terör örgütlerinin faaliyetleri ve geçmişte Suriye’ye taşınan silahlar ve Avrupa ülkelerinin bu sevkiyatlardaki rolü gibi unsurların tartışmalara konu olduğu ve yapılan tartışmalarda bağlamın oluşturulmasına katkı sağladığı görülmektedir. Genel hatları itibarıyla bakıldığında Suriye sorununun 9’uncu parlamento döneminde önceki dönemlere nazaran gündemdeki yerini kaybettiği ve özellikle Ukrayna sorununun gölgesinde kalarak daha az oturuma ve tartışmaya konu olduğu görülmektedir. Bu dönemde özellikle Suriye sorunuyla ilgili oluşturulan Rusya söylemlerinin Türkiye bağlamıyla inşa edilmesi dikkat çekmektedir. Türkiye’nin Suriye’de artan rolüne AB’nin kayıtsız kaldığı, Rusya’ya Suriye sorunu

sebebiyle uygulanan yaptırımların Türkiye'ye uygulanmayarak adil olmayan bir tutum ortaya konulduğu gibi ana akım dile eleştiriler getirilmiştir.

Söylem

Suriye sorunu bağlamında Rusya ile ilgili söylemlere bakıldığında, 2009-2014 yılları arasındaki tartışmalarda popülist radikal sağ parlamenterlerin önemli oranda Rusya eleştirisi dile getirdiği görülmektedir. Bu sebeple bu dönemi “Suriye iç savaşı ve ana akım grupların Rusya anlatısının sahiplenilmesi” olarak nitelendirmek isabetli olacaktır. Özellikle Beşar Esad yönetiminin artan gösterilerde muhaliflere yönelik sert bir tutum benimsemesi ve Rusya'nın BMGK'de Suriye'ye yönelik kararları veto etmesi, radikal sağ parlamenterlerin de söylemlerinde Rusya'ya yönelik olumsuz bir tasvir çizmelerine yol açmıştır. Radikal sağ parlamenterler, Suriye sorununun ortaya çıktığı 2011 yılında AB'nin demokrasi ve insan haklarına vurgu yapan ana akım dış politika söylemleri benimsemiş, söylemler radikal sağ parlamenterler arasında da yaygın ve sahiplenilir hale gelmiştir. Özellikle sivillerin hayatını kaybetmesi konusu üzerinden inşa edilen söylemlerle, radikal sağ parlamenterler tarafından Suriye'de muhalefetin desteklenmesi ve insani yardım koridoru açılması gibi öneriler gündeme getirilmiştir. Ayrıca Rusya'nın Suriye'ye silah ve mühimmat tedarik etmesi gibi gelişmeler eleştirilerek silah tedarikinin sonlandırılması gerektiği belirtilmiştir. Fakat daha sonraki yıllarda söylemlerdeki vurgunun Rusya'nın Esad yönetimine destek vermesi, silah sağlaması ya da veto politikası izlemesinden uzaklaşarak Suriye'de radikal terör örgütlerinin güçlenmesine kaydırılmıştır. 2009-2014 yılları arasında Avrupa Parlamentosu'nda radikal sağ parti grupların dağınık olması, Suriye'deki Rusya etkisinin bu dönemde kısıtlı olması ve Suriye'deki radikal dini terör örgütlerinin varlığının gözle görülür seviyede olmaması, parlamenterlerin Rusya'ya karşı söylemlerinde olumsuz bir imaj çizmelerine yol açmıştır.

“Radikal terör tehdidi ve Rusya anlatısında yaşanan dönüşüm” olarak nitelendirilebilecek 2014-2019 yıllarında Suriye sorunuyla ilgili Avrupa Parlamentosu'nda gerçekleştirilen tartışmalarda radikal dini terör örgütlerinin etkinlik kazanması hakim tartışma konusu olarak ön plana çıkmıştır. Bu sebeple radikal sağ parlamenterlerin Rusya'ya yönelik söylem inşasında önemli bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Bir önceki 7'nci parlamento döneminde Rusya'nın Esad yönetimine destek vermesi, silah sağlaması ya da veto politikası izlemesinden dolayı olumsuz bir tasvir çizilerek eleştirildiği görülürken, bu parlamento döneminde Rusya'ya Suriye'deki radikal dini terör örgütleriyle mücadelede iş birliği yapılabilecek stratejik bir aktör olarak konumlandırılmıştır. AB'nin Suriye'de ortaya koyduğu politikanın radikal dini terör örgütlerinin güçlenmesine imkan verdiği eleştirileri yapılırken, “düşmanımın düşmanı dostumdur” metaforları eşliğinde Suriye'nin yeniden istikrara kavuşturulması ve Avrupa kıtasını tehdit eder hale gelen terör örgütleriyle mücadelede Rusya'nın önemli bir ortak haline geldiği vurgulanmaktadır. Parlamenterler, söylemlerindeki vurguyu ve duygusal dili artırmak için sık

sık Suriye sorununun sebep olduğu sonuçlarla ilgili sayısal veriler kullanma yoluna giderken, göç ve mülteci sorununun Avrupa kıtası açısından muhtemel tehditlerine dikkat çekme yoluna gitmişlerdir. Ayrıca Türkiye, İran, Suudi Arabistan gibi aktörlerin Suriye’deki rollerine yönelik eleştiriler yapılırken, Rusya’nın olumlu etkisinin altı çizilmekte ve AB’nin Rusya’nın Ortadoğu bölgesinde sahip olduğu etkiden yararlanma önerileri dile getirilmektedir.

2014-2019 yılları arasında Suriye sorunuyla ilgili Avrupa Parlamentosu’nda gerçekleştirilen tartışmalarda Türkiye’nin Suriye’de artan rolünün temel tartışma konusu olarak ön plana çıktığı ve Rusya ile ilgili söylemleri etkilediği görülmektedir. Suriye sorununun 2019-2024 yılları arasında Avrupa Parlamentosu’nda gündemdeki yerini kaybetmesi, Rusya’ya yönelik söylemleri de etkilemiştir. Öyle ki bir önceki dönemde radikal dini terör örgütlerinin artan faaliyetleri sebebiyle Rusya’ya yönelik son derece olumlu tasvirler yapılırken, bu dönemde radikal sağ parlamenterlerin daha ılımlı ve dengeli söylemler benimsedikleri ve Suriye’deki iç savaşın sonlandırılmasına yönelik bir tutum sergiledikleri görülmektedir. “Türkiye bağlamının yaygınlaşması ve söylemsel denge” olarak tanımlanabilecek bu dönemde radikal sağ parlamenterler arasında özellikle Türkiye’ye yönelik eleştirilerin benimsendiği, Rusya ile ilgili anlatının da Türkiye bağlamında oluşturulduğu görülmektedir. Suriye sorunu sebebiyle Rusya’ya uygulanan yaptırımların Türkiye’ye uygulanmadığı, AB yetkilileri tarafından Türkiye’ye sessiz kalındığı ve etkisiz politikalar izlenmeye devam edildiği şeklinde eleştiriler dile getirilmiştir. Bir önceki döneme nazaran kimi radikal sağ parlamenterlerin Rusya’ya yönelik eleştiriler de dile getirdikleri görülmüş, bu eleştirilerde Suriye’de artan etkisinin ürettiği olumsuz sonuçlar dile getirilmiştir. Bu sebeple Rusya söylemleriyle ilgili olarak bir denge görülürken farklı anlatıların mevcut olduğu görülmektedir. Suriye sorununun gerek Parlamento’da gündemdeki yerini kaybetmesi gerekse Avrupa kamuoyunda daha az konuşulur olması bu durumun en önemli sebebidir. Bu dönemde Ukrayna sorunu ve enerji güvenliği gibi temalar Avrupa kıtasında geniş kitleleri etkileyebilecek önemli konu başlıkları haline geldiğinden, radikal sağ parlamenterler de söylemsel mücadelelerini bu alana kaydırmayı tercih etmişlerdir.

Söylemsel Strateji

Radikal sağ parlamenterlerin Suriye sorunu bağlamında da çok sayıda söylemsel stratejilerden faydalandıkları görülmüştür. Tablo 12’de de görüleceği üzere Suriye sorunu bağlamında radikal sağ parlamenterler, Ukrayna sorunu bağlamında ortaya konulan söylemlere benzer stratejilerden yararlanmışlardır.

Tablo 12: “Suriye Sorunu” Bağlamında Başvurulan Söylemsel Stratejiler

Söylemsel Tema	Başvurulan Söylemsel Strateji ve İlgili Konuşmanın Kodu
Suriye Sorunu	• Retorik soru sorma (Rhetorical questions) [4c, 4e, 5f, 5i, 6a, 6c, 6ç, 6h] • Metafor ve deyim kullanma (Metaphors and idioms) [4e, 4f, 5b, 5c, 5m, 6h] • Sayısal veriler kullanma (Topos of numbers) [4b, 5ç, 5f, 5i, 5j, 6ç] • Tarihsel referans verme (Topos of history) [4e, 5b, 5d, 5j, 6g, 6h] • Tekrarlamalardan faydalanma (Iterations) [5h, 6a, 6c, 6d, 6f] • Otoriteye atıf yapma (Topos of authority) [5h, 6b, 6d, 6h] • Ötekileştirme (Othering) [4a, 4e, 5d, 6d, 6g] • Analoji oluşturma (Analogy) [4f, 5b, 5d, 6a] • Üstü kapalı ima etme (Insinuation) [4b, 4ç, 5a, 5b] • Karşılaştırma yapma (Comparisons) [5c, 5e, 6h] • Günah keçisi inşa etme (Scapegoating) [5d, 5g, 5m] • Karşıtlıklardan yararlanma (Contrast) [4c, 6e] • Örneklemelere başvurma (Illustrations) [5a, 5e] • Ad hominem yapma (Argumentum ad hominem) [5c, 5d] • Kurtarıcı miti inşa etme (Topos of Savior) [5d] • Fail-mağdur değişimi (Victim-perpetrator reversal) [5g, 5i] • Kişisel anekdotlardan faydalanma (Anecdotes) [6b]

Kaynak: Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu kapsamda metafor ve deyim kullanma, retorik soru sorma, sayısal veriler kullanma, tarihsel referans verme, tekrarlamalardan faydalanma, otoriteye atıf yapma gibi söylemsel stratejiler ön plana çıkmaktadır. Tarihsel referanslar, geçmişte yaşanan olaylardan çıkarılan dersleri kullanarak, güçlü ve ikna edici bir söylem oluşturmaya olanak sağlamışken; metafor ve deyimler, kelimelere sahip oldukları gerçek anlamlar yerine farklı başka anlamlar yüklenmesiyle üstü kapalı ve gizli benzetme yapmaya yaramıştır. Bunların yanı sıra, retorik soru sorma, anlatımı güçlendirmeyi sağlayan ve cevap beklenmeyen ya da cevabı açık olan soruların sorulması yoluyla yapılırken, tekrarlamalar konuşmadaki ana mesajı vurgulamak, pekiştirmek veya dinleyicilerin zihninde kalmasını sağlamak amacıyla bilinçli bir şekilde belirli ifadeleri tekrar tekrar kullanma sonucu yapılmaktadır.

Ukrayna sorunu bağlamında ortaya konulan Rusya söylemlerinden farklı olarak Suriye sorunu bağlamında oluşturulan söylemlerde özellikle sayısal veriler kullanma ve otoriteye atıf yapma gibi söylemsel stratejilere de sık başvurulduğu görülmüştür. Popülist radikal sağ parlamenterler, Suriye iç savaşının dramatik boyutunu vurgulamak için yaşanan kayıplarla bağlantılı şekilde sıklıkla sayısal verilere başvurmuşlar, konuşmalarında yetkili bir kişiye ya da kuruma atıfta bulunarak da ortaya koydukları argümanların meşruiyetini ve inandırıcılığını artırmaya çalışmışlardır. Tüm bu stratejiler vasıtasıyla popülist radikal sağ, Suriye sorunu bağlamında Rusya anlatılarını şekillendirmişler ve bu anlatıyla Avrupa Parlamentosu içerisinde kendi öznelliklerini oluşturma imkanı elde etmişlerdir.

5. “ENERJİ GÜVENLİĞİ” BAĞLAMINDA POPÜLİST RADİKAL SAĞIN RUSYA SÖYLEMİ

Avrupa Parlamentosu’ndaki radikal sağ parlamenterlerin enerji güvenliği bağlamında Rusya ile ilgili söylemlerine geçmeden önce enerji güvenliği meselesinin AB açısından ne anlama geldiğine değinmek ve AB’nin enerji güvenliği konusundaki resmi politikasını açıklamak gerekmektedir.

AB’nin enerji güvenliği açısından riskli bir pozisyonda olduğunun altının çizilmesi gerekir. AB ülkeleri, fosil yakıtlar açısından kendine yeter olmadığından tedarik konusunda başka ülkelere bağımlıdır. Rusya ise bu bağımlılıkta oldukça önemli bir aktör olarak ön plana çıkmaktadır. Günümüzde yaşanan güncel gelişmelerin etkisiyle Rusya’nın gaz tedarik oranı azalmış olsa da AB ülkelerinin enerji tedarikinde önemli bir ülke olarak ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple AB, tek bir tedarikçiye veya enerji kaynağına bağımlılığını azaltmak için enerji kaynaklarını çeşitlendirmeyi hedeflemektedir. Söz konusu strateji, rüzgar, güneş ve hidroelektrik gibi yenilenebilir enerjinin kullanılmasının yanı sıra doğal gaz tedarik rotalarının ve kaynaklarının çeşitlendirilmesini de içermektedir. Bu sebeple AB, 2022 yılında, Rus fosil yakıtlarına olan bağımlılığını sona erdirmek ve temiz enerjiye geçişi hızlandırmak amacıyla *REPowerEU* planını başlatmıştır (Commission, 2023). Söz konusu stratejiye göre AB ülkeleri, 2030 yılına kadar yenilenebilir enerji kapasitesini iki katına çıkarma, enerji tüketimini %9 azaltma ve hidrojen enerjisi gibi alternatif kaynakların kullanımını arttırma gibi hedefler belirlenmiştir.

Yenilenebilir enerji stratejilerinin yanı sıra Sıvılaştırılmış Doğalgaz (LNG) da önem vermeye başlayan AB ülkeleri, bu kapsamda ABD, Katar, Avustralya gibi ülkelere LNG tedarikine hız vermiş ve enerji çeşitliliğini arttırmaya çalışmıştır (Morrow, 2023). Rusya’nın Ukrayna’yı işgal etmesinden bu yana Rusya’dan AB’ye gaz ithalatı önemli ölçüde azalmış ve bu durum özellikle ABD’den yapılan sıvılaştırılmış doğalgaz ithalatındaki keskin artışla telafi edilmiştir (Council, 2023).

İncelenen yıllar arasında birçok enerji nakil hattı projesinin gündeme geldiği ve Avrupa Parlamentosu’nda tartışıldığı görülmektedir. Radikal sağ parlamenterlerin, özellikle Nabucco, Güney Akım, Kuzey Akım gibi birçok boru hattı projesine tartışmalarda sık sık gündeme getirdiği ve referans verdiği görülmektedir. Söz konusu projelerin mahiyetini açıklamak, yapılan tartışmaların bağlamının anlaşılmasını ve AB’nin enerji güvenliği konusundaki resmi politikaların netleşmesini sağlayacaktır.

Nabucco projesi 13 Temmuz 2009 tarihinde Türkiye’de imzalanan ve Hazar ve Kafkaslar bölgesinden Avrupa kıtasına doğalgaz taşımak üzere Türkiye üzerinden geçirilmesi planlanan boru hattı projesidir (Önder & Maden, 2023). Özellikle Avrupa kıtasının Rus gazına olan bağımlılığının azaltılması ve enerji güvenliğinin sağlanması açısından jeopolitik değeri oldukça yüksek olan proje, AB başta olmak üzere ABD gibi küresel aktörler tarafından da desteklenmiştir. Fakat projenin zaman içinde

beklenilene veremeyeceği anlaşılmış ve Batı Nabucco ismi verilecek ve boru hatları Türkiye-Bulgaristan sınırından başlatılacak şekilde proje tamamen değiştirilmiştir.

Görsel 1: Nabucco Doğalgaz Boru Hattı Projesi

Kaynak: Zahn.info

Projenin işlerliğini kaybetmesi ve yatırım yapılmaktan vazgeçilmesinin en büyük sebepleri arasında yaptırımlar nedeniyle İran'ın projeye gaz tedarik etmeyecek olması ve Rusya'nın Orta Asya ülkeleri üzerindeki etkisi sayılmaktadır (Önder & Maden, 2023). 2013 yıllarında Batı Nabucco projesinden de vazgeçen yatırımcılar, Türkiye üzerinden Trans-Anadolu Boru Hattı projesiyle gelen doğalgazı Trans-Adriyatik Boru Hattı projesiyle Yunanistan ve İtalya'ya nakletmeye karar vermişlerdir. Böylelikle Hazar'da bulunan doğalgaz rezervlerinin Türkiye, Bulgaristan ve Romanya üzerinden Avrupa kıtasına ulaştırılması projesi ortadan kalkmıştır.

Söz konusu yıllarda Avrupa Parlamentosu'nda tartışılan bir diğer önemli boru hattı projesi Güney Akım olmuştur. Rus gazını Karadeniz'in tabanından geçirerek Bulgaristan'a çıkarma, buradan ise Sırbistan, Macaristan ve Slovenya rotalarını izleyerek Avrupa kıtasına dağıtma projesi, 2007 yıllarında ortaya atıldığında Nabucco projesine rakip olarak görülmekteydi. Fakat Nabucco'nun yaşadığı kadar Güney Akım projesi de yaşamış, Rus gazına bağımlılığını azaltarak enerji güvenliğini sağlamaya çalışan AB'nin engellemeleri ve Kırım'ın ilhakından sonra Rusya'ya uygulanan yaptırımlar nedeniyle 2012 yılının sonlarında yapımına başlanan proje 2014 yılında iptal edilmiştir. Güney Akım'ın yerini alan Türk Akımı projesi, Karadeniz'in altından Kırklareli'ye ulaştırılan boru hattının buradan

Bulgaristan'a sevkinin amaçlamıştır. 8 Ocak 2020 yılında Türk Akımı projesi tamamlanarak Bulgaristan'a ilk gaz akışı sağlanmıştır (BOTAŞ, 2020).

Görsel 2: Güney Akım Doğalgaz Boru Hattı Projesi

Kaynak: Deutsche Welle

Uzmanlar, Güney Akım projesinin Nabucco'nun etkisini yok etmek amacıyla ortaya atılmış siyasi bir proje olduğu konusunda hemfikirler (Köten, 2012). Her ne kadar 2011 yıllarında Nabucco ile Güney Akım projelerinin birleştirilmesi konusunda teklifler yapılmış (www.upi.com, 2010) olsa da özellikle Rusya kanadından bu tarz tekliflere karşı çıkmıştır (Neftegazru.com, 2010). Günün sonunda birbirine rakip olan iki boru hattı projesi de başarıya ulaşamamış ve değiştirilerek başka bir proje haline almıştır.

Avrupa Parlamentosu'ndaki tartışmalara konu olan bir diğer önemli boru hattı projesi ise Kuzey Akım'dır. Kuzey Akım boru hattı projesi ise Rusya'dan Avrupa'nın Kuzeyine gerçekleştirilen ve Baltık denizinin altından geçen boru hattı projesidir (Euronews, 2022). 2011 yılında yapımına başlanan proje, AB'nin mevcut enerji bağımlılığına yönelik bir çözüm getirmediği, aksine Rus gazına olan bağımlılığın artmasına yol açtığı gerekçesiyle oldukça eleştirilmiştir. Rusya-Ukrayna savaşının hız kazandığı dönemde 18 Kasım 2022 tarihinde boru hattına yönelik gerçekleştirilen sabotaj ve akabinde Rusya'ya uygulanan sert yaptırımlar, Kuzey Akım boru hattının da etkinliğini yok etmiştir (Bryant, 2023). Almanya, Rusya'ya yönelik yaptırımlar sebebiyle Kuzey Akım boru hattı üzerinden gaz sevkiyatını durdurduğunu açıklamıştır. Bu sebeple Avrupa kıtası 2022'nin kış aylarında enerji kriziyle karşı karşıya kalmış ve AB ülkeleri çeşitli tasarruf önlemlerini hayata geçirmeye çalışmıştır.

Görsel 3: Kuzey Akım Doğalgaz Boru Hattı Projesi

Kaynak: Sputnik

Tüm bu bilgilerin ışığında Avrupa Parlamentosu'ndaki radikal sağ parlamenterlerin enerji güvenliği bağlamında sık sık Rusya'ya atıf yaptıkları görülmektedir. Parlamenterler zaman zaman Rusya'ya enerji alanında bağımlı olunması konusunda AB yetkililerine yönelik sert eleştiriler dile getirmiş olsa da parlamenterlerin Rusya konusunda eski klişelerin tekrar edilmemesi gerektiğini ve Rusya konusunda farklı bir söylemin ve bakış açısının ortaya konulmasını gerektiğini dile getirdikleri görülmektedir. Haliyle özellikle 8'inci parlamento dönemi ve sonrasında radikal sağ parlamenterlerin Rusya'yı enerji güvenliği açısından AB'nin önemli bir ortağı ve stratejik konuma sahip bir aktör olarak konumlandıkları görülmektedir.

5.1. 2009-2014 Dönemi: Ana Akımın Olumsuz Rusya Tasvirinin Sahiplenilmesi

2009-2014 döneminde yapılan konuşmalarda Nabucco ve Güney Akım projeleri ve Türkiye'nin sahip olduğu rol, Rusya-Ukrayna anlaşmazlığı ve enerji fiyatlarına etkisi, AB-Rusya stratejik ortaklık anlaşmasının imzalanması, kaya gazının artan rolü ve Kuzey Akım Boru Hattı ve Almanya'nın rolü gibi konularda tartışmaların yürütüldüğü ve bu konu başlıklarının radikal sağ söylemin bağlamını oluşturduğu görülmektedir. Avrupa'nın enerji güvenliğinin sağlanması açısından özellikle Nabucco, Güney Akım ve Kuzey Akım boru hattı projeleri tartışmalarda sık sık gündeme gelmiş ve hararetli tartışmaların konu başlıkları olarak ön plana çıkmışlardır.

Özellikle bu dönemde EFD'ye mensup radikal sağ parlamenterlerin söylemlerinde Rusya'ya yönelik eleştirilerin oldukça güçlü olduğu görülmektedir. Söz konusu parlamenterler, Polonya gibi Doğu Avrupa ülkelerine mensup olduklarından enerji güvenliği konusunda yönelttikleri eleştiriler çok daha sert olmuştur. 2009-2014 yılları arasındaki radikal sağ parlamenterlerin, enerji güvenliği konusunda ana akım siyasetçilerle benzer bir söylemi sahiplendikleri, bu söylemde Rusya'ya yönelik enerji bağımlılığın azaltılması gerektiği vurgulanmaktadır. Fakat AB'ye yönelik eleştirilerinin süregeldiği, enerji güvenliğini tesis etme ve Rusya'nın enerjiyi bir araç olarak kullanması konusunda AB'nin ve karar vericilerin suçlandığı görülmektedir. Bu tartışmalara ve ortaya konulan söylemlere yakından bakmak, radikal sağ parlamenterlerin enerji güvenliği ve Rusya konusunda hangi referanslara vurgu yaptıklarının anlaşılması açısından önemli olacaktır.

(7a) “Sayın Başkan, Avrupa'nın Rusya'ya olan bağımlılığının azaltılmasında Türkiye'nin oynayacağı önemli bir rol var. Şimdi sorulması gereken soru, Avrupa'nın Türkiye'ye hangi bedeli ödemeye hazır olduğudur. Bu arada Türkiye iki taraflı oynuyor ve hem Nabucco projesinden hem de Güney Akım'dan faydalanmaya çalışıyor. Bu Avrupa'nın çıkarına değildir. Konsey ve Komisyon'a Nabucco projesi için net bir tercih yapmaları çağrısında bulunuyorum. Bu proje Rusya'ya olan bağımlılığımızı doğrudan azaltacaktır ve Avrupa'da gaz talebinin yavaş yavaş azaldığı göz önünde bulundurulduğunda, iki güney tedarik güzergahının hayata geçirilmesi her halükarda tamamen gereksizdir. Türkiye bu konuda kararlı olmalı ve Nabucco projesine tam destek vermelidir.” (**Bastiaan Belder- EFD**) (Belder B., 2009)

(7a) Avrupa'nın Rus enerji kaynaklarına bağımlılığının azaltılmasında Türkiye'nin rolünü ele alan ve tartışan bu konuşmada, Nabucco ve Güney Akımı olmak üzere iki özel projeye atıfta bulunulmakta ve projelerin Avrupa enerji politikası kapsamında ele alındığı görülmektedir. Konuşma, Rusya ve enerji güvenliği bağlamında kurulmasına rağmen özellikle Türkiye vurgusu yapılması bakımından dikkat çekicidir. Türkiye'ye yönelik meşrulaştırma ve meşruluğunu yok etme stratejilerinin aynı anda uygulandığı görülmektedir. Parlamenter, bir yandan Avrupa'nın Rus enerjisine bağımlılığını azaltma konusunda sahip olduğu potansiyeli kabul ederek Türkiye'nin önemini meşrulaştırırken, diğer yandan Türkiye'nin hem Nabucco projesinden hem de Güney Akım boru hattından faydalanmaya çalıştığını ileri sürerek bu yaklaşımın gayri meşru olduğunu ima etmektedir. Konuşmada ayrıca radikal sağ söylemde AB'nin kurumlarına atıf yapılarak otoriteye başvurulduğu görülmekte, Konsey ve Komisyon'un karar alma yetkisinin altı çizilmektedir. Bu şekilde AB'nin enerji politikalarının belirlenmesinde bu iki kuruma referans verilerek karar alma yetkileri hatırlatılmakta ve otoriteye atıf yapılmaktadır.

Konuşmada metaforlara da başvurularak somutlaştırma ve vurguyu artırma çabalarının güdüldüğü görülmektedir. Bu kapsamda “dişini tırnağına takarak uğraşmak” (*nail its colors to the mast*)

metaforu kullanılarak, Türkiye'nin Nabucco projesine açık bir şekilde bağlılık göstermesi ve desteklemesi gerektiği ima edilmektedir. Radikal sağ söylemde nadir görünen bir şekilde enerji güvenliği bağlamında kurulan konuşmada Türkiye'ye yönelik önemli bir kimlik atfedilmekte, Türkiye'nin eylemlerinin bir grup veya varlık olarak Avrupa'ya etkileri olabileceğine işaret edilmektedir.

(7b) “Sayın Başkan, 2006 yılında Enerji Topluluğu’nun kurulmasıyla gaz ve elektrik için entegre bir Avrupa Enerji piyasası kurulmuş olup Ukrayna’nın da dahil edilmesiyle Doğu Avrupa’ya yönelik enerji arzının güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Bu iyi bir şey, zira son yıllarda bazı ciddi sorunlar yaşandı ve özellikle Rusya ile Ukrayna arasındaki gaz anlaşmazlığı AB Üye Devletlerinin gaz tedarikini ciddi bir şekilde etkiledi. Daha sonra, Rusya’nın fiyat tartışmaları sırasında gaz tedarikini durdurduğu ve sadece benim ülkem Avusturya’nın Rus gazı tedarikinde %33 oranında bir düşüş yaşadığı, Fransa, Macaristan ve İtalya’nın da %20 ila %40 oranlarında düşüşler kaydettiği elbette açıktı. Bu durum, Enerji Topluluğu’nun koordinatörü olarak Komisyon’un Ukrayna’nın kolundan tutmasını ve Avrupa’nın arz güvenliği söz konusu olduğunda yükümlülüklerini hatırlatmasını gerektirmektedir. Üye Devletlerimizin enerji arzının Rusya ve Ukrayna arasındaki fiyat savaşında bir piyon haline gelmesine izin verilemez.”
(Franz Obermayr- NI) (Obermayr, 2010)

(7b) Doğalgaz ve elektrik için entegre bir Avrupa enerji piyasası kurmayı amaçlayan Enerji Topluluğu’nun 2006 yılındaki kuruluşuna değinilen ve tarihsel atıf yapılan konuşmada, Doğu Avrupa’da enerji arzını güvence altına almak için Ukrayna’nın Enerji Topluluğuna dahil edilmesinin planlandığına vurgu yapılmaktadır. Bu noktada enerji güvenliği bağlamının Rusya ile Ukrayna arasında yaşanan gaz anlaşmazlıkları ekseninde kurulduğu görülmektedir.

Konuşmada meşrulaştırma ve gayri meşrulaştırma stratejilerinin bir arada kullanılmaktadır. Öyle ki bir yandan entegre bir Avrupa enerji piyasası yaratmaya yönelik olumlu bir gelişme olarak çerçevelediği Enerji Topluluğunun varlığı ve amacı meşrulaştırılırken, diğer yandan fiyat görüşmeleri sırasında Rusya’nın gaz arzını durdurma kararının sorunlu olduğu ve AB ülkelerini olumsuz etkilediği ima edilmektedir. Bu kapsamda konuşmada tarihsel olaylara da başvurularak tarihsel bağlam oluşturulmaktadır. Rusya ile Ukrayna arasındaki gaz anlaşmazlığı gibi geçmişte yaşanan ve AB ülkeleri açısından ciddi sonuçlar doğuran olaylara atıfta bulunulmakta ve bağlam tarihsel olaylarla desteklenmeye çalışılmaktadır. Ayrıca söylem boyunca çok sayıda sayısal verilerden faydalanılarak konuşmanın bilimselliği ve inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır.

Son olarak konuşmadaki metaforlara ve ekonomik ve güvenlik boyutlarına da dikkat çekilmesi gerekmektedir. “Ukrayna’yı kolundan tut” (*grab Ukraine by the arm*) gibi metaforlar kullanılarak Avrupa Komisyonu’nun güçlü bir duruş sergilemesi ve Ukrayna’ya yükümlülüklerini hatırlatması

gerektiği vurgulanmaktadır. Söylemlerarası geçişin de bulunduğu konuşmada gaz arzındaki kesintilerin AB ülkeleri üzerindeki etkisine değinilerek ekonomik faktörlerden bahsedildiği ve Avrupa'nın arz güvenliğinin korunmasının Doğu Avrupa'nın enerji güvenliğinden geçtiği vurgulanmaktadır. Bu şekilde konuşmada güvenlikleştirme unsurlarına da başvurulduğu görülmektedir.

(7c) “Sayın Başkan, AB ile Rusya arasındaki diyalog, ekonomiden insan haklarına kadar çeşitli alanlarda mümkün olduğunca genişletilmelidir; zira diyalogun alternatifi yoktur. Aslında Avrupa ve Rusya hem ekonomik hem de siyasi açıdan birbirlerine bağımlıdır. Enerji güvenliği, Mağrip, İran'ın nükleer kapasitesi, terörizm, Kafkasya, Dağlık Karabağ, iklim değişikliği ve diğerleri gibi çözülmemiş uluslararası meselelerden bahsediyorum. Rusya Avrupa için stratejik bir ortaktır, özellikle de gelecekte kurulabilecek sinerjiler nedeniyle. Halihazırda bir ölçüde olduğu gibi, Moskova bize maden ve enerji kaynakları sağlayabilir, askeri güvenlik ve terörizm ve organize suçlarla mücadele konularında iş birliği yapabilir. Avrupa da mali kaynakları, bilimsel ve teknolojik kabiliyetleri ve demokrasi ve insan hakları alanındaki köklü deneyimiyle katkıda bulunabilir. Rusya'nın geleceği Avrupa'nın geleceğiyle bağlantılıdır ve şu anda var olan pek çok zorluğa rağmen rehavete kapılmadan azimle geliştirilmelidir. Bu itibarla, AB ile Rusya arasında stratejik ortaklık anlaşmasının imzalanması ortak geleceğimiz açısından büyük önem taşımaktadır.”
(Fiorello Provera- EFD) (Provera, 2011)

(7c) Avrupa ve Rusya'nın gerek ekonomik gerekse siyasi olarak birbirine bağımlı olduğunu vurgulayan konuşma, çeşitli alanlarda iki aktörün diyalogun genişletilmesine ihtiyaç duyulan bir bağlam kurmaktadır. Bağlam kurulurken ise enerji güvenliği, Kuzey Batı Afrika, İran'ın nükleer kapasitesi ve terörizm gibi çok sayıda uluslararası soruna ve bölgeye atıf yapıldığı görülmektedir.

Konuşmada AB ile Rusya arasındaki diyaloga güçlü bir vurgu yapıldığı ve meşruiyetinin artırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Söz konusu diyalog ise karşılaşılan zorlukları çözmenin birincil ve yeri doldurulamaz yolu olarak çerçevelenmektedir. Bu kapsamda Rusya'nın stratejik ortak olarak tasvir edildiği görülmektedir. İki aktör arasındaki işbirliği vurgusunu daha da güçlendirmek için tarihsel vurgu yapılarak Avrupa ile Rusya arasındaki geçmiş işbirliğinin gelecekteki etkileşimin temelini oluşturduğunu ima edilmektedir.

Konuşmada Avrupa kıtasına yönelik bir kimlik inşa edildiği görülmektedir. Bu kapsamda Avrupa'nın “demokrasi ve insan hakları alanında uzun yıllara dayanan deneyiminden” söz edilerek, Avrupa'nın ortaklığa kattığı değerlerin altı çizilmektedir. Ayrıca gelecek vizyonu da içeren konuşma, Avrupa ile Rusya arasında ortak ve kalıcı bir geleceğe işaret ederek, stratejik ortaklık anlaşmasının önemini vurgulamaktadır.

(7c) “AB ve Rusya hem ekonomik hem de siyasi olarak birbirlerine bağımlıdır. Rusya, AB'nin en önemli ortaklarından biridir. Dolayısıyla

yeni bir ortaklık ve iş birliği anlaşması için müzakereleri hızlandırmamız gerektiğine inanıyorum. Bu anlaşma siyasi, ekonomik, sosyal ve güvenlik konularını detaylı bir şekilde kapsamalıdır. Enerji arz güvenliğinin sağlanması amacıyla enerji alanındaki ortaklığın güçlendirilmesine de özel önem verilmelidir. Her iki tarafın işletmecileri için elverişli bir ortam yaratacak ve küresel ekonomide ticaretin serbestleşmesine yardımcı olacak olan Rusya'nın DTÖ üyeliği memnuniyetle karşılanmalıdır.” (**Rolandas Paksas- EFD**) (Paksas, 2011)

(7ç) AB ile Rusya arasındaki karşılıklı bağımlılıkların vurgulandığı konuşmada, ilişkinin çeşitli yönlerini kapsayan yeni bir ortaklık ve iş birliği anlaşmasının öneminden bahsedilmekte ve bağlam Rusya'nın önemli bir aktör olduğu üzerine kurulmaktadır. Özellikle AB ve Rusya'nın karşılıklı bağımlılığının güçlü bir şekilde meşrulaştırıldığı ve bu durumun hem bir gerçek hem de daha fazla iş birliği için bir gereklilik olarak çerçevelendiği görülmektedir. Rusya, AB'nin en önemli ortağı olarak tasvir edilmektedir.

Konuşmada söylemlerarası unsurlara da rastlanılmaktadır. Özellikle enerji güvenliği ve Rusya'nın DTÖ'ye katılımı unsurları kullanılarak ekonomik ilişkilere vurgu yapıldığı açıkça görülmektedir. Bu yönüyle ekonomik iş birliği, ilişkilerinin faydalı bir yönü olarak tasvir edilmektedir. Konuşmada yalnızca enerji arz güvenliğine vurgu yapılmamakta, “yeni bir ortaklık ve iş birliği anlaşmasına ilişkin müzakerelerin hızlandırılması” çağrısı yapılarak, ilişkilerin siyasi ve ticari boyutlarının da önemsendiğinin altı çizilmektedir.

(7d) “Sayın Başkan, kaya gazı, enerji krizi ve Rusya'nın gaz musluğunu kapatma tehdidiyle uygulamaya başladığı şantaj mekanizması nedeniyle birçok AB ülkesi için bir umut haline gelmiştir. Bu durumda, bazı AB Üye Devletlerinde teyit edilen büyük kaya gazı yatakları, enerji bağımsızlığı ve AB ülkeleriyle ilişkilerde bu enerji enstrümanını kullanabilecek Rusya'nın olası eylem ve müdahalelerinden bağımsızlık umudu doğurmuştur.” (**Zbigniew Ziobro-EFD**) (Ziobro, 2012)

(7d) Kaya gazı konusu ve onun AB ülkelerinin enerji politikalarındaki rolü ekseninde yapılan konuşma, “enerji krizi” ve Rusya'nın enerji kaynaklarını siyasi bir araç olarak kullanmasına ilişkin endişeler bağlamında oluşturulmuştur. Kaya gazı AB ülkeleri için enerji güvenliği açısından bir “umut” olarak tasvir edilirken, enerji ihtiyacının karşılanması konusunda olumlu beklentiler oluşturmaktadır. Bu kapsamda Rusya'ya yönelik ise olumsuz tasvirler söz konusudur. Özellikle “şantaj mekanizması” (*blackmail mechanism*) kavramına başvurulması, Rusya'nın eylemlerini zorlayıcı ve olumsuz olarak tasvir etmektedir.

Konuşmada Rusya'nın potansiyel bir tehdit olarak çerçevelendiği, AB'nin daha fazla otonomi ve bağımsızlık kazanmaya çalıştığı enerji sektöründeki güç mücadelesine gönderme yapılmaktadır.

“Gaz musluğunu kapatma tehdidi” (*threatening to turn off the gas tap*) ifadesiyle Rusya’nın enerji konusunda AB ülkeleri üzerindeki gücü ve etkisi ima edilmektedir. Ayrıca bu metaforla Rusya’nın potansiyel eylemleri bir “kaldıraç aracı” olarak tasvir edilmekte ve kaya gazı gibi alternatif arayışların ve çözümlerin bu araçların boşa çıkarılması açısından aciliyeti ve gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca diğer konuşmalarından farklı olarak enerji konusunda ekonomik ve güvenlik bağlamlarının yanı sıra meselenin jeo-stratejik boyutuna da değinilmekte ve enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve arz güvenliğinin sağlanmasının önemi vurgulanmaktadır.

(7e) “Sayın Başkan! Tartışmamızın belli bir orantısızlığı beni şaşırttı. Azerbaycan’a saldırıyoruz ve bundan önce Rusya ile ilgili tartışmanın oldukça yumuşak olduğu izlenimini edindim. Özellikle Rusya ile ilgili olarak, AB insan haklarına saygı konusunda daha fazla baskı aracına sahiptir. İlk örnek: Avrupa enerji dayanışması ilkesi olarak adlandırılan ilkeyi garanti altına aldık. Bu arada, AB’nin en büyük ülkesi olan Almanya, enerji dayanışması ilkesini çiğneyerek, Rusya’dan gelen Nordstream doğalgaz boru hattını Baltık Denizi’nin dibinden üç kez geçirdi. AB üye ülkelerinden biri olan Polonya’yı bypass etmek için Rusya ile muazzam anlaşmalar yapıldı. Bu durumda, insan haklarını bu kadar dramatik bir şekilde ihlal eden bir ülke ile iş yapmamak için Politkovskaya’yı, Magnicki’yi, Khodorkovsky’yi, Çeçenistan’daki savaşı, Smolensk felaketini hatırlamak gerekir. O halde Avrupa harekete geçmelidir- alınan kararlar yeterli değildir.” **(Jacek Olgierd Kurski- EFD)** (Kurski, 2013)

(7e) Avrupa Parlamentosu’nda yapılan tartışmalarda Azerbaycan’ı eleştirmeye yönelik yaklaşımla Rusya’ya yönelik tutum arasındaki mevcut tutarsızlığa değinilen konuşmada, enerji politikasına odaklanıldığı ve insan hakları ihlalleri ekseninde bir bağlam oluşturulduğu görülmektedir. Özel seçilmiş sözcüklerle vurguların artırılmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu kapsamda “orantısız doğa” (*disproportionate nature*) ve “yumuşak tartışma” (*soft debate*) terimleriyle Avrupa Parlamentosu’nda yapılan tartışmalardaki tutarsızlığın altı çizilmeye çalışılmıştır.

Rusya’da gerçekleşen insan hakları ihlallerine özel vurgu yapıldığı görülmektedir. “Politkovskaya”, “Magnicki”, “Khodorkovsky” ve “Çeçenistan’daki savaş” gibi belirli olaylara ve durumlara yapılan atıflar ve örneklemeler, Rusya’daki insan hakları sorunlarına dikkat çekmektedir. Ayrıca “Smolensk felaketi”nden söz edilmesi de 2010 yılında Rusya’da meydana gelen ve Polonya’da siyasi tartışmalara konu olmaya devam eden uçak kazasına gönderme yapmaktadır. Böylelikle Rusya ile mevcut ilişkilerin eleştirisine temel dayanak olarak Rusya’daki insan hakları ihlalleri de dahil olmak üzere tarihi olaylara atıfta bulunulduğu görülmektedir. Tüm bu olaylar vasıtasıyla Avrupa Parlamentosu’nun aldığı kararların yeterli olmayabileceği ima edilmekte ve insan hakları ihlallerine karşı somut eylemlere ihtiyaç duyulduğuna işaret edilmektedir. Kuzey Akım Boru Hattı örneği verilerek

de enerji politikasının jeopolitik yönlerini ve bunun insan hakları hususlarıyla nasıl ilişkilendirilebileceği gözler önüne serilmektedir.

(7f) “Putin, Sovyetler Birliği’nin çöküşünün 20’nci yüzyılın en büyük felaketi olduğunu söyledi ve imparatorluğu yeniden inşa etmeye başladı. İlk Gürcistan’dı, şimdi Ukrayna var. Komisyon Üyesi Barroso, AB’nin naifliği olmasaydı Putin bu kadar cesur olamazdı! Kuzey Akım için harcanan milyarlar ve Güney Akım için planlanan milyarlar, Rusya’ya bağımlı hale gelmek ve Putin’in daha kolay kurbanı olmak için Ukrayna ve Polonya’yı bypass etmek için harcanan milyarlarca avrodur. Küçük KGB Hitler’in emperyal planlarında kullanışlı bir aptal olarak Bay Schröder’in Gazprom yetkililerindeki varlığıyla sembolize edilen Putin’in bu planlarına katılmak Avrupa için bir utançtır. Gelecek için dersler: Lenin Batı ile alay etmiş ve Batı’nın kendisine, Batı’yı asacağı bir ip sağlayacağını söylemişti. Bugün ip rolünü, Putin’in bağımsız Ukrayna’yı fethettiği Batı’dan gelen gaz ve petrodolarlar oynamaktadır. Avrupa’nın enerji tedarikinin Doğu’dan Batı’ya doğru köklü bir şekilde yeniden yönlendirilmesi gerekmektedir. Kendi hammaddelerinize, kömür ve kaya gazına başvurmalsınız.” (**Jacek Olgierd Kurski- EFD**) (Kurski, 2014)

(7f) Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in, özellikle Sovyetler Birliği’nin çöküşü ve bir imparatorluğu yeniden inşa etme yönündeki eylemlerinin eleştirildiği konuşmada, AB’nin Rusya ile, özellikle Kuzey Akım ve Güney Akım gibi enerji projeleriyle ilgili endişelere dikkat çekilmektedir. “Kuzey Akımı” ve “Güney Akımı”na yapılan atıflar, AB enerji güvenliği açısından belirli enerji projelerine işaret etmektedir. Konuşmada Lenin gibi tarihi isimlere atıfta bulunulmakta ve AB’nin enerji tedarik stratejisini yeniden düşünmesi gerektiği öne sürülmektedir.

Konuşmada vurguyu artırmak için seçilen sözcükler özellikle dikkat çekicidir ve çok sayıda vurgu yüklü sözcük kullanımının yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda “Sovyetler Birliği’nin çöküşü” (*collapse of the Soviet Union*) ve “imparatorluğun yeniden inşası” (*rebuild the empire*) gibi ifadelerle, tarihi olayların ve siyasi emellerin altını çizmek amacıyla başvurulmuştur. Bunların yanı sıra “Avrupa Birliği’nin saflığı” (*naivety of the European Union*) terimi, AB’nin Rusya’yla ilişkilerinde iddialı olmadığı ve naif kaldığı tasvirini güçlendirmektedir. Ayrıca “Petrodolar”dan söz edilmesi ekonomik faktörleri ve bunların jeopolitikteki rolünü vurgulamaktadır.

Konuşmada AB’nin enerji politikalarının Rusya’ya bağımlı hale getirebileceği ima edilerek ilişkilerdeki güç dengesizliğine işaret edilmektedir. Ayrıca Putin cesur bir lider olarak tasvir edilmekte, Putin imajını AB’nin saf politikalarının beslediği ifade edilmektedir. Putin’e yönelik “KGB Hitler’i” benzetmelerinin yapılması ve Lenin’in sözlerinin alıntılanması gibi tarihi referanslar ve analogiler, durumun ciddiyetini vurgulamak ve artırmak için kullanılmakta ve tarihten ders alma vurgusunun ön plana çıkarılmasını sağlamaktadır.

5.2. 2014-2019 Dönemi: “Rusya ile Birlikte” Anlatısı ve Söylemin Dönüşümü

2014-2019 yılları arasındaki parlamento döneminde Kuzey Akım Boru Hattı’nın kapasitesinin artırılarak iki katına çıkarılması, Güney Akım Boru Hattı’nın inşasından vazgeçilmesi, AB’nin yenilebilir enerji kaynaklarına geçiş politikaları ve Litvanya Dışişleri Bakanı’nın hazırladığı ve Rus gazına olan bağımlılığın azaltılması içerikli Parlamento’ya sunulan raporun sert tartışmalara yol açtığı görülmektedir.

2014-2019 yılları arasında enerji güvenliği konusuyla ilgili Avrupa Parlamentosu’nda gerçekleştirilen tartışmalarda diğer yıllarda olduğu gibi Rusya’nın temel aktör olarak ön plana çıktığı görülmüştür. Bir önceki döneme nazaran bu dönemde radikal sağ parlamenterlerin çok daha Rusya yanlısı söylemler ortaya koymuşlardır. ENF grubu parlamento üyesi Barbara Kappel’in enerji güvenliği bağlamında ortaya koyduğu “Rusya’ya karşı değil ama Rusya ile birlikte” cümlesi, radikal sağ parlamenterlerin Rusya ile ilgili söylemlerini tanımlamak için açıklayıcı bir örnektir. Bir önceki dönemde enerji güvenliği konusunda Rusya’ya yönelik eleştiriler bu dönemde kaybolmuş ve Rusya’nın enerji güvenliği açısından stratejik bir aktör olduğu yorumları yapılmıştır. Radikal sağ parlamenterlerin, Rus gazına yönelik bağımlılığın azaltılması önerilerini “ABD yanlısı politika önerileri” olarak sunarak meşruiyetini hedef aldıkları görülmektedir. Tüm bu argümanlarla radikal sağ parlamenterler, Rusya’ya olan enerji bağımlılığının azaltılmasına yönelik ortaya konulan raporlara karşı sert eleştiriler yöneltmişler, ABD ve Katar’dan kaya gazı gibi alternatif enerjilere yönelme tekliflerini gayrimeşrulaştırmak için çeşitli söylemsel stratejiler ortaya koymuşlar, AB’nin enerji güvenliği tartışmalarına Rusya’ya karşı değil Rusya’yla birlikte ele alınması gereken bir konu olarak yaklaşmışlardır. Haliyle 2014-2019 yılları arasındaki Rusya imajıyla bir önceki döneme nazaran ciddi bir kırılma yaşanmış ve Rusya’ya yönelik çok daha olumlu bir tasvir ortaya konulmuştur.

(8a) “Sayın Başkan, hanımefendiler ve beyefendiler, birçok konuşmada Kuzey Akım’ın kapasitesinin iki katına çıkarılması bir sorun olarak gösterildi, ancak buna çözülmemiş diğer meselelerin bir yansıması olarak da bakmaya çalışalım. Birlik enerji dönüşümünde ciddi bir gecikmeyle ilerliyor ve bu sebeple ne yazık ki hala Rus gazına ihtiyaç duyuyor. Bunu bu kurumda dinlenmeden defalarca dile getirdik. Son derece hassas dengelerin değişmesine neden olan jeopolitik tercihler yapıyoruz; eğer Ukrayna’ya gerçekten yardım edilseydi ve renkli devrimleri ve sınırlarımızda yeni bir soğuk savaşı körüklemek yerine istikrar sağlanmaya çalışılsaydı kimse Kuzey Akım’ı iki katına çıkarmayı düşünmezdi.” **(Dario Tamburrano- EFDD)** (Tamburrano, 2015)

(8a) Rusya ile Almanya’yı birbirine bağlayan büyük doğal gaz boru hattı Kuzey Akım’ın kapasitesinin ikiye katlanmasını konu edinen konuşmada, AB’nin enerji dönüşümü ve Rus gazına

bağımlılığının yanı sıra AB'nin Ukrayna'ya yaklaşımı ve jeopolitik tercihlerine ilişkin endişelere ve eleştirilere yer verilmektedir. Konuşmada vurgu yüklü kelimelerin seçildiği, bu kapsamda “renkli devrimler” (*color revolutions*) ve “yeni soğuk savaş” (*new cold war*) gibi kavramlarla yapılan atıflar, tarihsel ve jeopolitik terimleri çağrıştırmakta ve metaforik vurguyu artırmayı amaçlamaktadır.

Konuşma boyunca AB'ye yönelik eleştirilerin yöneltildiği görülmektedir. AB'nin alternatif enerji kaynaklarına geçişte yavaş davrandığı vurgulanarak, Rus gazına olan bağımlılığının devam etmesi nedeniyle Rusya üzerinde sınırlı bir nüfuza sahip olduğunu öne sürülmektedir. Özellikle Birlik'in Ukrayna'ya yaklaşımına yönelik politika eksikliklerine işaret eden dolaylı bir eleştiri mevcuttur. Bu sebeple Kuzey Akım Boru Hattı'nın mevcut kapasitesinin artırılması tartışmaları, AB'nin enerji geçişindeki gecikmelerin ve jeopolitik tercihlerinin bir sonucu olarak yansıtılmaktadır.

Ayrıca konuşmada kronolojik nedensellik kurma (*ergo propter hoc*) stratejisinin başarılı bir örneğine görülmektedir. Çeşitli olaylar arasında kronolojik nedensellikler kurularak yapılan söylemsel stratejinin “eğer Ukrayna'ya gerçekten yardım edilseydi ve renkli devrimleri ve sınırlarımızda yeni bir soğuk savaşı körüklemek yerine istikrar sağlanmaya çalışılırdı kimse Kuzey Akım'ı iki katına çıkarmayı düşünmezdi” cümlesinde yer almaktadır. Burada kurulan nedensel ilişkiyle Kuzey Akım'ın kapasitesinin iki katına çıkarılması adımının geçmişte Ukrayna sorunu konusunda yapılan yanlışlara bağlandığı görülmektedir.

(8b) “Sayın Milletvekili, Rusya'ya ilişkin klişelerinizden hepimiz biraz yorulduk. Rusya istikrarlı bir ortak ve büyük bir ülkedir ve Rusya'yı denklemden çıkarmak istemek Avrupa'nın bu büyük ülkesiyle ilişkilerimizi daha da kötüleştirmekten başka bir işe yaramaz. Sorum şu: Bugün, tüm Avrupa projelerinin şafağında, Rusya'nın enerji güvenliğini de temsil ettiğini düşünmüyor musunuz?” **(Edouard Ferrand- NI)** (Ferrand, 2014)

(8b) Rusya'ya yönelik tutum ve politikaların ele alındığı konuşmada, enerji güvenliği bağlamında Rusya'nın rolüne dikkat çekilmektedir. Konuşmada Rusya'nın büyük bir ulus olduğu nitelendirilmekte ve istikrarlı bir ortak olduğu vurgulanmaktadır. Konuşmada boyunca söylemi çerçevelemek ve vurguyu artırmak için “klişeler”, “istikrarlı ortak”, “büyük ulus” gibi terimler kullanılmaktadır. Konuşmada ana akım söylemin Rusya konusunda eski klişeleri tekrar ettiği vurgulanarak, farklı bir söylemin ve bakış açısının ortaya konulduğu ima edilmektedir. Ayrıca bu görüşlerin Rusya ile ilişkileri olumsuz yönde etkilediği de öne sürülmektedir.

Rusya'nın Avrupa açısından önemi önemli ölçüde vurgulanmaktadır. Özellikle “Avrupa projeleri” (*European projects*) terimi, Avrupa içindeki çeşitli girişimleri ve iş birliklerini içeren daha geniş bir bağlamı ifade etmektedir. Bu yönüyle Rusya'nın sadece tek bir konu itibarıyla özel ve stratejik bir ortak olmadığı, öneminin tüm Avrupa projeleri bağlamında söz konusu olduğu ima edilmektedir.

Son olarak konuşmada retorik soru sorma yoluyla bir fikrin savunulmaya çalışıldığı da dikkat çekmektedir. “Böyle olduğunu düşünmüyor musunuz?” sorusu eşliğinde aslında bir cevap beklemekten ziyade Rusya’ya yönelik mevcut fikirlerin yanlışlığına dikkat çekilmekte ve Rusya’nın enerji güvenliği başta olmak üzere birçok Avrupa projesinde kilit bir ortak olduğu tezi güçlendirilmeye çalışılmaktadır.

(8c) “Sayın Başkan, evet, enerji verimliliğini arttırmamız gerekiyor. Evet, araştırmalara yatırım yapmaya devam etmeliyiz. Evet, yenilenebilir enerjilerin geliştirilmesinin enerji bağımlılığımızı ve aynı zamanda sera gazı emisyonlarımızı azaltmamızı sağlayacağını umabiliriz. Ancak, Uluslararası Gaz Birliği Başkanı Jérôme Ferrier’in Le Figaro’ya verdiği son röportajda bize söylediği gibi, Avrupa’nın Rus gazından kurtulamayacağı da açıktır. Amerikalılar tarafından arzulanan ve Avrupalı liderler tarafından itaatkar bir şekilde kabul edilen yeni soğuk savaş nedeniyle Güney Akım projesinden vazgeçilmesinin ertesi günüydü. Daha dün gece, Avrupa Enerji Forumu’ndaki bir akşam yemeği tartışması sırasında, Uluslararası Enerji Ajansı’nın yeni İcra Direktörü Bay Birol da aynı kanıtları doğruladı ve Avrupa Komisyonu temsilcileri, kameralardan uzakta, aksini söyleyemediler. Baltık ülkeleri milletlerinin ve Sovyet yönetimi altında yaşamış diğer Avrupa halklarının büyük Rus komşularıyla ilgili kötü anıları olduğunu anlıyorum. Ancak sizin de sürekli ifade ettiğiniz gibi Avrupa barış ise, o zaman bu eski kırgınlıkların üstesinden gelmenin ve halklarımızın hayati çıkarlarını savunmayı düşünmenin zamanı gelmiştir. Enerji Birliğiniz Rusya ile olacak ya da olmayacak!” (**Nicolas Bay- NI**) (Bay N., 2015)

(8c) Avrupa’nın enerji politikalarının ve Rusya’ya olan bağımlılığın ele alındığı konuşmada, Güney Akım projesinden vazgeçilmesi gibi geçmişte ABD etkisiyle atılan adımlar hatırlatılmaktadır. ABD’ye yönelik üstü örtülü eleştirilerin ve imaların yer aldığı konuşmada, Avrupalı liderlerin ABD tarafından önerilen “yeni soğuk savaş” konseptini kabul ettiği ima edilmekte ve belli bir düzeyde ABD etkisinin ve baskısının olduğu vurgulanmaktadır.

Rusya’ya yönelik mevcut bağımlılığın sürdürülmesine yönelik bir niyet mevcuttur. Öyle ki Avrupa’nın istese bile kendisini Rus gazından kurtaramayacağı (*can’t*) öne sürülerek enerjide tam bağımsızlık isteyen her türlü görüşe karşı çıkmaktadır. Özellikle bu bağımlılığın, Avrupa’nın enerji verimliliğini artırma ve araştırmaya yatırım yapma çabalarına rağmen süreceğinin vurgulanması oldukça dikkat çekmektedir.

Rusya’ya yönelik mevcut negatif algılara dair tarihsel bağlam sunularak bu algıların değiştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Sovyet yönetimi altında yaşayan Avrupalı halkların Rusya ile ilgili anılarının kötü olduğu fakat Avrupa’nın Rusya ile barışması durumunda eski kırgınlıkların üstesinden gelmenin daha kolay olacağı belirtilmektedir. Bu şekilde geçmişe referans yapılarak çeşitli Avrupa halklarının sahip olduğu Rus karşıtlığı sorunsallaştırılmakta ve çeşitli açıklamalarla meşruiyeti yok edilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca konuşma boyunca tekrarlamalara (Evet..evet..evet..)

başvurulmakta ve otoriteye vurgu yapıldığı görülmektedir. Uluslararası Gaz Birliği Başkanı ve Uluslararası Enerji Ajansı Direktörü'ne verilen referanslar, konuşmadaki inandırıcılığın artırılma amacını yansıtmaktadır.

(8ç) “(...) Bu metnin raportörünün 1990’lı yıllarda Litvanya Dışışleri Bakanı olması, prensipte Rusya’ya olan düşmanlığını kısmen açıklamaktadır. Dolayısıyla Rusya’ya olan enerji bağımlılığına son vermek için tamamen ABD’ye yönelmeyi öneriyor. ABD’nin güvenilir bir ortak olacağını savunurken, sözleşmenin ihlal edildiğine dair somut bir örnek vermiyor. Özellikle de gergin jeopolitik duruma rağmen Rusya’nın Birlik ülkelerine doğal gaz ihracatını daha da arttırdığı düşünüldüğünde. Bu metin, Avrupa’nın Rus gazına bağımlı olmak yerine, jeopolitik açıdan tartışmalı ve ekosistemleri tahrip ettiği ve su kaynaklarını kirlettiği için hidrolik parçalama yönteminin ekolojik açıdan kabul edilemez bulunan Amerikan veya Katar kaya gazına bağımlı olmasını istiyor.” **(Marie-Christine Arnautu- NI)** (Arnautu, 2015)

(8ç) Avrupa’nın Rus gazına olan bağımlılığına dikkat çeken ve bu bağımlılığın azaltılmasını öneren raporun tartışıldığı konuşmada, raporu hazırlayan raportörün Litvanya Dışışleri Bakanı olarak geçmişteki rolüne ve Rusya’ya yönelik mevcut düşmanlığına dikkat çekilmektedir. Bu yönüyle tartışmaya yönelik eleştiriler rapordan ziyade raporu hazırlayan kişiye yapılmakta ve *ad hominem* yapılarak tartışmanın odak noktasının raportörün Rusya’ya yönelik düşmanlığı olduğu vurgulanmaktadır.

Konuşma boyunca vurgulu sözcüklerin seçildiği görülmektedir. Bu kapsamda enerji güvenliği bağlamında “güvenilmez ortak” (*unreliable partner*), “jeopolitik açıdan sorgulanabilir” (*geopolitically questionable*) ve “ekolojik açıdan kabul edilemez” (*ecologically unacceptable*) gibi vurgulu ifadelerle başvurulmuştur. Özellikle “hidrolik parçalama” (*hydraulic fracturing*) teriminin kullanılması, söylemlerarasılığın isabetli bir örneğini oluşturmakta, enerji güvenliği tartışmalarını ve bağlamı çevresel etkiye çevirmekte ve yapılacak politika değişikliğinin çevresel etkisine ilişkin endişeleri vurgulamaktadır.

Raportörün Rusya düşmanlığı ve enerji çözümleri için ABD’ye yönelme tavsiyesi, Rusya karşıtı bir duruşa işaret etmektedir. Özellikle Rusya’ya bağımlılık konusunda dair somut örnekler verilmediği gerekçesiyle Rusya’nın güvenilir bir ortak olarak tasvir edilmesi eleştirilmekte ve bu pozisyon sorgulanarak raportörün pozisyonuna meydan okunmaktadır. Özellikle ABD ya da Katar kaya gazına yönelme potansiyeline ilişkin jeopolitik kaygılar ortaya sürülerek olumsuz bir çağrışım yapılmaktadır.

(8d) “(...) Kıyamet kehanetlerine ve senaryolarına rağmen Kuzey Akım Boru Hattı’nın kapasitesinin iki katına çıkarılması, Avrupa’nın enerji güvenliği için büyük bir fırsattır. Birlik, Avrupa’ya giden gazı hortumlamakta birçok kez başarılı olan güvenilir transit ülkeleri

atlatmayı başarmakla kalmayacak, aynı zamanda Kuzey Akım kapasitesinin iki katına çıkarılması, kendileri de büyük ölçüde başka bölgelere bağımlı olan bu ülkelerin arzını çeşitlendirme olanaklarını da arttıracaktır. Jeopolitik açıdan bakıldığında, bu boru hattı genişlemesi Rusya ile derinlemesine görüşmelere yeniden başlamak, ilişkileri normalleştirmek ve Rusya'nın enerji konularında her zaman güvenilir bir gaz tedarikçisi, Avrupa'nın da her zaman güvenilir bir alıcı olduğu Avrupa-Rusya ortaklığını yeniden kurmak için iyi bir fırsat yaratmıştır. Bu avantajları reddeden dogmatik esneklik ise tam tersi bir etki yaratacaktır: Avrupa'nın kendisi, özellikle gaz sektöründe enerji güvenliğini ciddi şekilde kısıtlayacak ve Rusya ile ilişkilerini yine gereksiz yere zora sokacaktır. Böyle bir strateji için ödenmesi gereken bedel, herhangi bir gerçek fayda ile değil, sadece kendi yarattığı daha fazla sorunla dengelenir. Bu döngüyü devam ettirmek yerine, Avrupa'nın enerji güvenliğine yönelik pragmatik ve kanıtlanmış yaklaşımları- Rusya'ya karşı değil ama Rusya ile birlikte- sürekli bir düzen içinde sürdürmesi iyi olacaktır.” (Barbara Kappel- ENF) (Kappel, 2015)

(8d) Avrupa'nın enerji güvenliği için bir fırsat olarak Kuzey Akım Boru Hattı'nın kapasitesinin iki katına çıkarılması konusuna odaklanılan konuşmada, güvenli olmayan geçiş ülkelerinin atlanması, Rusya ile ilişkilerin normalleştirilmesi ve güvenilir bir enerji ortaklığının sürdürülmesi önerilmektedir. Pragmatist bir bakış açısının mevcut olduğu konuşmada, çok kez Avrupa'nın Rusya ile kuracağı “güvenilir” ilişkilerin öneminden bahsedilmektedir.

“Güvenilir olmayan ülkelere” yapılan vurgu özellikle önemlidir. Avrupa'nın enerji güvenliğinin bu ülkelerin bypass edilmesinden ve Rusya ile tesis edilecek güven ilişkisinden geçtiği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda Kuzey Akım Boru Hattı'nın kapasitesinin iki katına çıkarılmasının Avrupa güvenliği açısından kritik olduğu belirtilmektedir. Ayrıca enerji güvenliği konusunda yaşanacak olumlu adımların ve ilişkilerin, Rusya ile diğer alanlarda da birlikteliği ve ilişkileri iyileştireceği düşünülmektedir.

(8e) “(...) Bu rapor son derece Rusya karşıtıdır: Rusya güvenilir bir ortak olarak tanımlanıyor, Rusya'yı bypass etmeyi amaçlayan gaz ve petrol boru hattı projelerini destekliyor, Gazprom'un AB'deki dağıtım pazarına erişimini fiilen engellemek istiyor. Dolayısıyla büyük ölçüde Amerikan yanlısı ve Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP) lehine bir metin. Ancak gazetecilerin ortaya çıkardığı gerçekler, TTIP müzakerelerinin büyük ölçüde Amerikan enerji ihracatını desteklediğini ve Avrupalı müzakerecilerin Amerikan enerji lobisine tabi olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla bu ideolojik rapor, kaynağı nedeniyle ucuz enerjiyi (düzenlenmiş fiyatların sona ermesi) feda etmeyi tercih ettiği ve kötü ülkelerden (Katar gibi) enerji ithalatını destekleyeceği için tüketicilerin çıkarlarına uygun olmayan bir perspektifin parçasıdır.” (Sophie Montel- ENF) (Montel, 2015)

(8e) Enerji güvenliğiyle ilgili olan raporun eleştirisinin yapıldığı konuşmada, raporun ABD yanlısı olduğu ve aşırı Rus karşıtlığı içerdiği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda raporun Rusya'ya, enerji projelerine bakışına, Gazprom'a ve TTIP konusundaki duruşu sorunsallaştırılmakta ve meşruiyetinin yok edilmesine yönelik çaba ortaya konulmaktadır. Yapılan tespitlerin Avrupalı tüketicilerin lehine olmadığı, ABD'nin enerji ihracatının çıkarlarıyla uyumlu olduğu öne sürülmektedir.

Konuşma boyunca vurgusu güçlü kavramlara başvurulduğu görülmektedir. Öyle ki “Rusya karşıtı”, “güvenilmez ortak”, “Rusya'yı bypass etmek”, “ABD enerji lobisi”, “ideolojik rapor”, gibi kavramlarla konuşmanın duygusal gücü ve vurgusu artırılmaya çalışılmıştır. Özetle konuşmada ortaya konulan raporun, özellikle enerji politikaları, Gazprom'un Avrupa pazarına girişi ve TTIP gibi ticaret anlaşmaları bağlamında Rusya karşıtı ve ABD yanlısı bir duruş sergilemekle eleştirdiği görülmektedir. Ayrıca Katar gibi ülkeler örnek verilerek örnekleme söylemsel stratejine başvurulmaktadır.

5.3. 2019-2024 Dönemi: Savaşın Gölgesinde Eski Anlatıya Geri Dönüş

2019-2024 yılları arasındaki parlamento döneminde yapılan konuşmalarda Kuzey Akım 2 Boru Hattı'nın inşa edilmesi, Ukrayna'daki savaş sebebiyle Avrupa'daki enerji fiyatlarında yaşanan sert yükselişin, AB ülkelerinin ulusal ve ulusüstü düzeyde aldığı enerji tasarrufu tedbirlerinin ve Rusya'ya yönelik uygulanan yaptırımların sert tartışmalara yol açtığı ve bu konu başlıklarının radikal sağ söylemin oluşturulmasında önemli rol oynadığı görülmektedir. Söz konusu dönemde Rusya-Ukrayna savaşı ve savaşın enerji fiyatları üzerindeki etkileri yapılan tartışmalarda oldukça belirleyici olmuştur. Öyle ki yaşanan savaş enerji fiyatlarının sert bir şekilde yükselmesine yol açmış, bu durum da Avrupa Parlamentosu'nda AB'nin enerji güvenliğiyle ilgili ciddi tartışmaların yapılmasına sebep olmuştur.

2014-2019 yılları arasında enerji güvenliği konusuyla ilgili Avrupa Parlamentosu'nda gerçekleştirilen tartışmalarda radikal sağ parlamenterlerin Rusya'ya yönelik söylemlerinde yine bir kırılma yaşandığı görülmekte ve Rusya'ya yönelik eleştirilerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Özellikle Ukrayna'da yaşanan savaşın enerji güvenliği bağlamındaki Rusya söylemlerini de doğrudan etkilediği görülmektedir. Her ne kadar savaş öncesi (2020-2021 yılları) Rusya'ya yönelik alaycı ve ironik söylemler ortaya konulmuş ve enerji güvenliği konusunda tek suçlunun Rusya olarak gösterilmesi yönündeki söylemlerin meşruiyeti hedef alınmış olsa da savaş sonrası söylemlerin sert bir Rusya eleştirisi barındırdığı ve Rusya'ya yönelik olumsuz nitelikler atfedildiği görülmüştür. Rusya eleştirisinin yanı sıra mevcut politikalar sebebiyle Almanya gibi aktörlere ve AB karar vericilerine yönelik de eleştiriler dile getirilmiş, özellikle yaptırımların Rusya'yı daha çok güçlendirdiğine dikkat çekilmiştir.

(9a) “(...) Örneğin Almanya, jeopolitik riskleri ve güvenlik çıkarlarını göz ardı ederek, Rusya'nın AB enerji sektöründeki etkisini arttırarak ortaklarının ve AB üye ülkelerinin çıkarlarını göz ardı ederek

Rusya'dan ucuz gaz almak için şu anda Rusya ile Kuzey Akım 2'yi inşa ediyor. Ne yazık ki bunu görmezden geliyorsunuz. AB ortak pazarındaki rekabet avantajlarını kaybedecekleri gerekçesiyle Almanya ve Fransa karşı çıktığı için bugün AB'deki birçok çiftçi, tarımsal sübvansiyonların sadece üçte ikisinden faydalanyorken dayanışmadan nasıl bahsedebilirsiniz? Nasıl bahsedebilirsiniz? (...)" (**Jack Madison-ID**) (Madison J., 2020)

(9a) Almanya'nın Rusya ile tesis ettiği Kuzey Akım 2 projesinin eleştirildiği konuşmada gazı ucuza temin etme önceliğinin jeopolitik riskler ve diğer AB üyesi ülkelerin çıkarları çıkarlarını tehlikeye attığı öne sürülmektedir. "Dayanışmadan nasıl bahsedebilirsiniz?" (*How can you talk about solidarity?*) gibi retorik sorulardan faydalanılan konuşmada, ötekileştirme vurguları yapılmakta ve Almanya ile Fransa gibi ülkelerin çıkarları doğrultusunda diğer ülkelerin haklarını umursamadıkları ifade edilmektedir. Ayrıca bu soruların konuşma içinde tekrar edilerek tekrarlamalara başvurulması da duygusal dilin ve hitabet gücünün artırılmaya çalışıldığını göstermektedir.

Rusya'nın AB enerji bağımlılığı konusunda etkin bir aktör olması sebebiyle eleştirildiği görülmektedir. Fakat önceki yıllarda olduğu gibi Rusya'ya yönelik bu tutum, buna sebep olan AB ülkelerine ve AB elitlerine eleştiri olarak dile getirilmekte ve Rusya'ya doğrudan bir eleştiri ve suçlama yöneltilmemektedir.

(9b) "(...) Ancak aynı zamanda, örneğin bugün ABD Başkanı'nın Kuzey Akım 2 ve yaptırımların kaldırılması konusunda Rusya'ya bir hediye vermeye karar verdiği duruma ilişkin çok fazla eleştiri duymadım. Kimse eleştirmeye cesaret edemiyor çünkü Beyaz Saray'da doğru adam var. Diğer adam Rusya'nın enerji sektöründe Avrupa ekonomisi üzerindeki etkisini arttırmaması için yaptırımlar uyguladığında, kimse çok fazla övmedi bile, sadece şöyle dediler: 'Peki, tamam, bu çok güzel'. İkinci olarak, daha geçen yılın baharında bir virüsün laboratuvarından kaçtığı için ekonomik krize girmiştik. O dönem bu söylendiğinde herkes bunun Çin'e hakaret sayıp söylenmemesi gerektiğini belirtip lanetliyordu. Eğer bugün Joe Biden istihbarat teşkilatlarına 90 gün içerisinde bu virüsün gerçekten bir laboratuvarından çıkıp çıkmadığını, birkaç virüs laboratuvarı olan bir şehirde bir yarasadan bir insana rastgele atlayıp atlamadığını araştırmalarını ve rapor etmelerini emrederse, o zaman bu tamamen normal ve anlaşılır olur. Dolayısıyla benim çağrım, ilişkilerimizi geliştirelim ama iki yüzlü olmayalım ve 'değerler ve demokrasi' gibi büyük bir balondan ibaret olan kavramlardan bahsetmeyelim." (**Jack Madison-ID**) (Madison J., 2021)

(9b) Uluslararası politikadaki çifte standartlara dikkat çekilen konuşmada, özellikle ABD ve Çin özelinde bu yaklaşımların çerçevelendiği görülmektedir. ABD Başkanı Joe Biden'ın Kuzey Akım 2 ile ilgili kararına ve Rusya'ya dair yaptırımların kaldırılmasına yönelik tutumunun eleştirilmediğine dikkat çekilmektedir. Madison, uluslararası ilişkilerde "değerler" ve "demokrasi" gibi kavramlara sık

sık vurgu yapılmasını eleştirmekte ve bu kavramların kişisel çıkarlarla maskelenmiş temelsiz retoriklerden öteye geçemediğini belirtmektedir.

Konuşmada oldukça sert bir üslup benimsendiği ve konuşmanın duygusal boyutunu güçlendirmek için vurgusu güçlü terimler seçildiği gözlenmiştir. Bu kapsamda olumsuz duygular uyandırmak için “iki yüzlü” (*two-faced*), “lanet” (*curse*), “hakaret” (*insult*), “büyük balon” (*big bubble*) gibi kavramların kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca söylemde mevcut çifte standartların altını çizmek ve vurgulamak için “hediye ve yaptırımlar” ya da “lanetli ve normal” gibi ikili karşıtlıklardan faydalanılmıştır. Son olarak önceki konuşmalarda yaygınlıkla görülen “bu normal mi?” (*Is this normal?*) gibi retorik sorulara başvurulmakta ve dinleyicileri konuşmacının bakış açısını paylaşmaya davet etmektedir.

Rusya konusunda önceki konuşmalardaki benzer çerçevelemelerin ve stratejilerin kullanıldığı konuşmada, Rusya’nın AB enerji bağımlılığı konusunda etkin bir aktör olması sebebiyle eleştirildiği, bunun yanı sıra bu duruma sebep olan AB ülkelerine ve bunu dert etmeyen AB kamuoyunun da hedef tahtasına yerleştirildiği görülmektedir.

(9c) “(...) Doğal gaz fiyatı bu yılın Ocak ayından Eylül ayına kadar bir yıldan kısa bir süre içinde %400’ün üzerinde artış gösterdi. Enerji fiyatları şu anda 1970’li yıllarda yaşanan ve hepimizin hala iyi hatırladığını düşündüğüm enerji krizini anımsatıyor. Peki Avrupa’daki insanların özellikle kış aylarında karşı karşıya kalacağı bu büyük yükün sebebi nedir? Sebebi nedir? Yine Rus ayısı mı, şu anda her şeyden sorumlu olan o kötü Rus ayısı mı, çünkü boru hattının açılması gerektiği için Avrupa’ya şantaj yapıyor? Yoksa burada bazılarının iddia ettiği gibi çok az yenilenebilir enerji mi var- dikkatinizi çekerim, yenilenebilir enerji yüksek oranda sübvansé ediliyor ve bu da elektrik fiyatlarına yansıyor?” (**Georg Mayer- ID**) (Mayer, 2021)

(9c) Avrupa kıtasının yaşadığı enerji krizini 1970’lerde yaşanan krize benzeten ve tarihsel analogiler kurma stratejisi benimseyerek yaşananların önemine dikkat çekmeyi amaçlayan konuşma, sert bir Rusya eleştirisi tonu kullanılarak aslında alaycı bir üslup benimsenmekte ve ironilere başvurulmaktadır. Konuşmada Rusya’yı duygu yüklü kelimelerle tasvir edilme arayışı mevcuttur fakat bu arayışın ironi yapma amacı taşıdığı açıktır. Bu kapsamda Rusya’nın “yük”, (*burden*) “kötü Rus ayısı” (*evil Russian bear*) ve “şantaj” (*blackmail*) gibi güçlü duygu yüklü kelimelerle tasvir edildiği ve Rusya’ya yönelik sık dile getirilen metaforlara dikkat çekilmeye çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca retorik sorular yoluyla da güçlü duygu pekiştirilmeye çalışılmaktadır. Bu yüzden söylem boyunca sık sık soru sorma stratejisine tekrarlamalara yer verilmiştir.

Konuşmanın inandırıcılığını ve bilimsel dayanağını artırmak için sayısal verilere başvurma stratejisi izlenirken, söylemde asıl eleştiri konusu enerji fiyatları konusunda AB yetkililerin dile getirdiği

açıklamalardır. Bu sebeple Rusya unsuru ya da yenilenebilir enerjiye az yer verilmesi gibi konuların ironik ve alaycı unsurlar olarak ele alındığı, alaycı bir söylem benimsenerek ana akım argümanların eleştirildiği görülmektedir. Yaşanan enerji krizi için herhangi birinin kesin olduğunu iddia etmeden birden fazla olası açıklama sunularak mevcut resmi açıklamaların temelsiz olduğu üstü kapalı ima edilmektedir.

(9ç) “(...) Enerji güvenliğimiz ve vatandaşlarımızın cüzdanları için, Brüksel yönetiminin yıllardır sürdürdüğü bu çılgın ve saçma yeni soğuk savaş politikasının cehennem sarmalından, kendileri de ambargo üreten yaptırımlardan kurtulmamız elzemdir. (...) Ancak Rusya ile barışçıl bir ilişkiyi mantıksız bir şekilde reddediyorsunuz. Elbette uluslarımızın egemenliği, Avrupa ülkelerinin toprak bütünlüğü müzakere edilemez. Ancak bu sınırlar belirlendikten sonra, karşılıklı yarar sağlayacak siyasi, ekonomik ve ticari anlaşmalar yapmak için nasıl diyalog kuracağımızı bilmeliyiz. Eğer Rusya’nın bizi rahat bırakmasını istiyorsanız, siz de onu rahat bırakın ve onunla ticaret yapalım: medeniyet yakınlığımız ve başta enerji olmak üzere ortak çıkarlarımız bizi buna teşvik etmelidir.” **(Nicholas Bay- ID)** (Bay N., 2021)

(9ç) AB’nin yaptırım politikasını gibi Rusya’ya yönelik yaklaşımını ve “yeni bir soğuk savaş”ın başlatılmasını eleştiren konuşma, benimsenen bu politikalarla başta enerji güvenliği olmak üzere AB halklarının refahına zarar verdiği iddiası üzerine kurulmaktadır. Rusya’nın düşmanca bir tasvir içine yerleştirilmeyerek “medeniyetsel yakınlık” (*civilizational proximity*) gibi ifadeler kullanılarak ortak çıkarlar vurgulanmakta ve Rusya ile diyalogu ve karşılıklı yarar sağlayacak anlaşmaların yapılması savunulmaktadır. Bu kapsamda açık ticaret hükümlerinin uygulanması gerektiği ve ilişkilerin barış içinde sürdürülmesi açısından yaptırımlara ve ambargolara son verilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Bay, burada AB dış politikasına yönelik eleştirilerini güçlendirmek ve vurguyu artırmak için “cehennem sarmalı” (*infernal spiral*), “saçma” (*absurd*), “çılgın” (*crazy*) ve “irrasyonel” (*irrationally*) gibi güçlü duygusal ifadeler ve metaforlar kullanılmaktadır. Özellikle ortak bir kimliğe yapılan vurgu neticesinde “medeniyetsel yakınlık” ve “ortak çıkarlar” gibi ifadeler kullanılmakta ve Rusya ile daha yakın ilişkiler kurulması tezine yönelik argümanları desteklemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca “eğer Rusya’nın bizi rahat bırakmasını istiyorsanız, siz de onu rahat bırakın” ifadesiyle kronolojik bir nedensellik kurulmaya çalışılmakta ve Rusya ile AB arasındaki ilişkilerin karşılıklı nedenselliğe sahip olduğu iddia edilmektedir.

(9d) “(...) Şunu söylemek isterim ki, beş ya da altı yıl önce Almanya ve Rusya arasında Kuzey Akım 2’yi inşa edersek, elbette bunu silah olarak kullanacaklarını söylemiştik. Bu çok açık. Diğer politikalar olmadan enerji politikası olmaz. Ekonomi politikası ve savunma politikasında da bu çok açık ama Almanlar Rusya ile Kuzey Akım 2’yi inşa etmek istediler ve işte şimdi buradayız. Tabii ki bunu silah olarak kullanıyorlar. Almanya şaşırmayı sevmiyor. Bu biraz saçma. (...)

Elbette Rusya'nın bir tehdit olduğu çok açık bir gerçek, ancak burada paniğe kapılmamız gerektiğini düşünmüyorum. Ancak her şeye hazırlıklı olmalıyız. Bu da çok açık. Önceki konuşmacılar savaşın anlamsız ve gereksiz olduğunu söylediğinde, elbette bizim için anlamsız ama biz bunu çok duygusal olarak ele alıyoruz. Rusya'nın gerçekten neye sahip olmak istediğini düşünmüyoruz. (...)” (**Jaak Madison- ID**) (Madison J., 2022)

(9d) Almanya'nın Kuzey Akım-2 boru hattını inşa etmesinin ve Rusya ile enerji alanında işbirliği yapmasının eleştirildiği konuşmada, Rusya'nın bunu bir koz olarak kullanmasının öngörülebilir olduğu belirtilmektedir. Burada Madison, Rusya'yı bir tehdit olarak inşa ederken ve bu durumu kabul ederken panik yapılmasına karşı itidalli olunması tavsiyesini vermekte ve Rusya'nın motivasyonlarının incelikli bir şekilde anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle konuşmada önceki konuşmacıların duygusal tepkilerini eleştirilmesi ve durumu analiz etmek için daha rasyonel bir yaklaşımı teşvik etmesi sebebiyle söylemsel olarak kendisini daha otorite sahibi olarak konumlandırmaktadır. Duygusal ifadelere yer verilen konuşmada, Alman dış politikasının karar verme sürecini eleştirmek için “saçma” (*ridiculous*) gibi iddialı ifadeler tercih edilmiştir. Ayrıca “söylemiştik” gibi ifadelerle tarihsel atıflar yapılmakta ve zamanın kendi söylemlerini haklı çıkardığı şeklinde bir iddia ortaya atılarak tarihsel hakikat vurgusu yapılmaktadır. Sık sık tekrarlamalara (‘bu çok açık’ gibi) başvurularak dikkatlerin ve hitabet gücünün artırılması amaçlanmaktadır.

(9e) “(...) Şimdi bu hataları analiz etmeye çalışalım: enerji, gaz, petrol, hammadde ve ürünlerimizin çıkış pazarı olarak Rusya'ya olan bağımlılığımız hakkında birçok kez konuştuk - ve bazıları benden önce konuşanlar tarafından vurgulandı -. Ancak bu bağımlılık bizim siyasi tercihimizdi: enerji kaynaklarımızı sömürmemek ve bunları Rusya'dan ya da başka ülkelerden satın almak bizim tercihimizdi. Gördüğünüz gibi Avrupa enerji kaynakları bakımından fakir bir ülke değil: enerji bakımından fakir bir ülke olmaya karar verdi. Size bir örnek vereyim: 1990'lı yıllarda benim ülkem yılda 20 milyar metreküp gaz üretiyordu. Bugün ise 3 milyar metreküp. İtalya'da gaz bittiği için değil, biz gaz kullanmamaya karar verdiğimiz için. (...)” (**Marco Zanni- ID**) (Zanni, 2022)

(9e) Avrupa kıtasının Rus enerjisine olan bağımlılığını dış faktörlere değil, iç siyasi tercihlere bağlandığı konuşmada, Avrupa'nın kendi enerji kaynaklarını kullanmamayı tercih ettiği ve bunun yerine ithalata bağımlı hale geldiği savunulmaktadır. Bu iddiasını örnekleme yoluyla İtalya örneği vererek güçlendirmeye çalışan Zanni, İtalya'nın mevcut kaynaklarına rağmen yerli gaz üretimindeki düşüşüne dikkat çekmektedir. Bu örneklemede ayrıca karşılaştırmalı sayısal verilere başvurularak söylemin bilimselliği ve otoritesi artırılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca “enerji” ve “gaz” kelimelerinin çok sık tekrar edilmesi, enerji bağımlılığı sorununun temel bir sorun olarak altının çizilmesinin ve vurgulanmasının amaçlandığını göstermektedir.

Konuşma özellikle Avrupa kıtasının enerji bağımlılığı konusunda kendi hatalarını vurgulayarak ve AB ülkelerini sorumlu olarak konumlandırarak, potansiyel olarak suçlu ilan edilen Rusya gibi dış aktörleri aklamayı ve suçu onlardan uzaklaştırmayı amaçlaması bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir. Zanni ayrıca bu hatanın Avrupa kaynaklı olduğu tezindeki vurguyu ve inandırıcılığı artırmak için “hatalar” (*errors*), “siyasi tercih” (*political choice*) ve “yapmamaya karar verdi” (*decided not to*) gibi terimler eşliğinde sert bir dil kullanmaktadır. Tarihsel vurguların yapılarak argümanın güçlendirilmeye çalışıldığı da anlaşılmaktadır.

(9f) “(...) Bunu Covid-19 salgını sırasında gördük ve şimdi de Ukrayna’da görüyoruz. Savaşın enerji ve gıda fiyatlarındaki patlamaları körüklediği, çünkü Rus gazı ve petrolüne çok bağımlı olduğumuz söyleniyor. AB’nin vardığı sonuç: Rus enerji ithalatına son vermek ve yeşil dönüşümü hızlandırmak. Gerçek şu ki, Rus enerjisi olmasaydı Avrupa’nın büyük bölümünde elektrikler kesilir ve enerji fiyatları tavan yapardı- Yeşil Mutabakat’taki gecikmeler yüzünden değil, Yeşil Mutabakat yüzünden ve Almanya’nın, şimdi aramızdan ayrılan Başkan von der Leyen henüz Merkel’in bakanıyken, mantığı bırakıp nükleer enerji ve fosil yakıtları aynı anda kullanmayan ilk mutlu, hippî, yeşil sanayi gücü olmaya karar vermesi yüzünden. Delilik, aynı şeyi tekrar tekrar deneyip farklı sonuçlar beklemektir. Sonuç olarak çoğu insan daha kötü durumda olsa bile, tek bir AB federal devleti yaratma çılgın saplantısı da buna dahildir. (...)” (Gunnar Beck- ID) (Beck, 2022)

(9f) AB’nin enerji politikalarını eleştiren Covid-19 salgının ve Ukrayna savaşı gibi örneklemeler üzerinden yüksek enerji ve gıda fiyatlarına vurgu yapılan konuşmada, Rusya’dan yapılan enerji ithalatını sona erdirmenin ve yeşil geçişi hızlandırmanın gerçekçi olmayan ve zararlı çözümler olduğu tezi savunulmaktadır. Özellikle Şansölye Angela Merkel yönetimindeki nükleer ve fosil yakıtları aşamalı olarak durdurma kararının enerji fiyatlarındaki artışlara ve ekonomik zorluklara yol açmasını sebebiyle Almanya’nın bu bağımlılıktaki rolü eleştirilmektedir. Diğer konuşmalarda olduğu gibi bu konuşmada da yaşanan fiyat artışlarından Rusya’nın sorumlu olmadığı, izlenen yanlış politikaların asıl sebep olduğu ve bu politikalarda Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen’in de rolünün bulunduğu altı çizilmektedir. Bu yönüyle söylemsel olarak Avrupa kıtasının enerji bağımlılığı konusunda kendi hatalarını vurgulayarak ve AB ülkelerini sorumlu olarak konumlandırarak, potansiyel olarak suçlu ilan edilen Rusya gibi dış aktörleri aklamak ve suçu onlardan uzaklaştırmak amaçlanmaktadır.

Bunların yanı sıra konuşmada çeşitli söylemsel stratejilerin de kullanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda “gamsız hippî” (*happy-go-lucky*, *hippy*) ve “deli takıntısı” (*insane obsession*) gibi metaforlara yer verilerek duygu yüklü olan bu metaforlar aracılığıyla AB politikalarının yanlışlığı tasvir edilmekte ve olumsuz bir çerçeveleme yapılmaktadır. Bu çerçevelenmede AB’yi üstü kapalı olarak vatandaşlarının ihtiyaçlarından kopuk ve onlara zarar veren politikalar izleyen bir aktör olarak konumlandırma mevcuttur. Son olarak “Rus enerjisi olmasaydı Avrupa’nın büyük bölümünde

elektrikler kesilir ve enerji fiyatları tavan yapardı” cümlesiyle kronolojik nedensellik kurma stratejisi yapılmış ve Avrupa’daki düşük enerji fiyatlarının ve elektriğin mevcudiyetinin Rus enerjisi arasında nedensellik kurulmuştur.

(9g) “(...) Rus tehdidi uzun zamandır görünür durumda ancak şüpheliğin sonu gelmiyor. Bu konuya ancak açlık köşeyi döndüğünde uyanıyoruz. Rus enerjisine olan bağımlılık elbette kırılmalıdır. Örneğin benim ülkem Finlandiya, turba kömürü enerjisini yaygın bir şekilde kullanarak ısı üretimi açısından kendi kendine yetebilir. Soğuk bir yabancıya dönüştüğünde, iklim histerisine yol verilmelidir.” **(Teuvo Hakkarainen- ID)** (Hakkarainen, 2022)

(9g) Rus tehdidinde dikkat çekilen ve geçmişte yapılan ihmallerin vurgulandığı konuşmada, Rus enerjisine bağımlılığın sona erdirilmesi savunulmaktadır. Bu savunuyu örneklem yoluyla güçlendirmeye çalışan Hakkarainen, Finlandiya’nın kendi kendine yeterlilik potansiyelini örnek olarak göstererek, konuyla ilgili mücadele için hızlı eylem çağrısında bulunmaktadır. Enerji güvenliği konusuna oldukça önem veren konuşma, iklim kaygıları gibi diğer konuların öncelikli olmadığını dile getirmekte, bu durumu “iklim histerisi” metaforu kullanılarak acil tehditler karşısında bunun gibi konu başlıklarının bir kenara bırakılması gerektiği ima edilmektedir.

Konuşmada söylem stratejisi olarak birçok metafordan faydalandığı görülmektedir. Özellikle “gizlenmiş açlık” (*hunger lurking*) ve “soğukluğun yabancılaşması” (*cold becoming a stranger*) gibi canlı metaforlar duygusal etkiyi artırma ve enerji güvenliği konusuyla ilgili eylemsizliğin olası sonuçlarını vurgulamayı amaçlamaktadır. Özellikle “Rus tehdidini” “iklim histerisi” ile yan yana getirmek ve bir dikotomi oluşturmak, enerji güvenliğini çevresel kaygılardan üstün tutan ikili bir karşıtlık ortaya çıkarmaktadır.

(9h) “Sayın Başkan, bayanlar ve baylar, enerji krizi işletmeleri ve vatandaşları boğuyor, ekonomik toparlanmayı baltalıyor ve son olarak Putin’in Rusya’sına Avrupa’ya karşı bir şantaj silahı veriyor. AB, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu olarak savaşın enkazı üzerinde tam da enerjiden doğdu. Belki de dersimizi almamışızdır. Son yıllarda kurucu babaların öngörüsü yerini ideolojilere ve suçluluk duygusuna bıraktı. Dolayısıyla bugün kendimizi, Avrupa’nın dünyadaki rolünü güçlendirmek için temel olan enerji bağımsızlığının peşinde koşarken buluyoruz. Şimdi harekete geçme zamanıdır. Arz kaynaklarını çeşitlendirmek, gaz ve nükleer enerjiyi şeytanlaştırmaktan vazgeçmek ve yenilenebilir enerjinin kısa vadedeki gerçek etkisine ilişkin gerçeklerle yüzleşmek için derhal olağanüstü tedbirler alınması gerekmektedir. (...)” **(Isabella Tovaglieri- ID)** (Tovaglieri, 2022)

(9h) Enerji krizinin işletmeler, vatandaşlar ve Avrupa’nın ekonomik toparlanması üzerindeki yıkıcı etkilerine dikkat çekilen konuşmada, Rusya’nın enerjiyi bir silah olarak kullanmasına ve şantaj

yapmasına dikkat çekilmektedir. Özellikle AB'nin ortaya çıkmasına yol açan Kömür ve Çelik Topluluğu'na vurgu yapılması, konunun önemini vurgulamak için tarihsel referanslara başvurulduğunun ve tarihsel gelişmelerle bağların kurulmaya çalışıldığını göstermektedir. Ayrıca tarihsel vurguda geçmişteki hatalardan ders alınması amacının güdüldüğünü ve bu mesajın verilmeye çalışıldığı da görülmektedir. Temel olarak enerji politikasına yönelik mevcut yaklaşım eleştirilmekte ve bu politikaların pragmatizmden ziyade ideolojiler ve suçluluk duygusu tarafından yönlendirildiği öne sürülmektedir.

Konuşmada ise Putin vurgusu özellikle dikkat çekmektedir. Putin'in Rusya'sı ifadesiyle, eleştirilerin Putin'le çerçevelendiği ve Rusya'ya yönelik eleştirilerin aslında Putin yönetiminden kaynaklandığı ima edilmektedir. Ayrıca Putin'in yönettiği Rusya'ya yönelik eleştiriler dile getirilirken, “boğma” (strangling), “şantaj” (blackmail), “silah” (weapon) ve “şeytanlaştırma” (demonizing) gibi sert ifadeler kullanılmış ve mevcut durumun oluşturduğu tehdit vurgulanmaya ve aciliyet duygusu oluşturulmaya çalışılmıştır.

(91) “(...) İçinde bulunduğumuz olağanüstü durum, yurttaşlarımızın alım gücü için daha kısa vadede acil önlemler alınmasını gerektirmektedir. Polonya'nın şubat ayında yaptığı gibi akaryakıt vergilerini düşürmeliyiz. Vergilerin pompa fiyatının neredeyse %60'ını oluşturduğu Fransa'da da bunu yapmak istiyoruz. Ayrıca şu anda Avrupa tarafından alınan enerji yaptırımlarının Rusya'yı zenginleştirirken bizim alım gücümüzü zayıflattığını da unutmamalıyız. Ruble iki yıldır tarihin en yüksek seviyesinde seyrediyor ve savaş vurguncuları hammadde ihracatıyla daha da zenginleşiyor. (...) Sonuç olarak, gaz ve petrol yataklarının yerini belirleme gücüne sahip değiliz. Öte yandan, savaş vurguncularına yaptırım uygularken ve yarın bağımsızlığa giden yolu bulmayı arzularken kendimizinkini korumaya karar verebiliriz. Basit bir ilkeyi takip etmeliyiz: yaptırımlar Putin'i, Rus rejimini ve onun karar alıcılarını hedef almaya devam etmeli, Avrupalıların cüzdanlarını ya da şirketlerimizin faaliyetlerini değil. Sizden bunları düşünmenizi rica ediyorum.” **(Jordan Bardella- ID)** (Bardella, 2022)

(91) Avrupa halkının satın alma gücü ve ekonomik durumu üzerinden oluşturulan konuşmada, halkı rahatlatmaya ve halkın gücünü artırmaya yönelik politikalar izlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu kapsamda örneklemeler yoluyla akaryakıt vergilerinin düşürülmesi gerektiği savunulmakta ve acil önlemlerin hayata geçirilmesi gerektiği söylenmektedir. Sayısal veriler kullanılarak bir yandan durumun aciliyeti ve önemi vurgulanmakta ve diğer yandan söyleme bilimsellik iddiası kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Konuşmada Rusya'ya yönelik mevcut enerji yaptırımlarının ters etki yaptığı ve bu yaptırımların Rusya'yı zenginleştirirken Avrupa halklarının cüzdanlarına zarar verdiği savunulmaktadır. Bu kapsamda AB karar vericilerine öneriler de yapılan konuşmada, Avrupalı vatandaşları veya işletmeleri

değil, Putin'i, Rus rejimini ve karar vericileri hedef almanın öncelik olması gerektiği belirtilmektedir. Önceki konuşmalarda olduğu gibi burada eleştirilerin Putin'le çerçevelendiği ve Rusya'ya yönelik eleştirilerin aslında Putin yönetiminden ve Rus elitlerinden kaynaklandığı ima edilmektedir. Ayrıca ikili karşıtlıklara da yer verilen konuşmada, “savaş vurguncuları” ve “Avrupalıların cüzdanları” gibi ifadeler, belirlenen politikalardan kimin kazandığı ya da kimin zararlı çıktığı konuları arasında net bir ayırım oluşturmaktadır. “Onları düşünmenizi rica ediyorum” (*I implore you to think of them*) gibi kimi ifadeler ve çağrılar ise dinleyen üzerinde empati duygusunu güçlendirmeyi ve duygusal vurguyu artırmayı hedeflemektedir.

(9i) “Sayın Başkan, öncelikle dün sabah Rusya'ya gaz, petrol ve kömür için ne kadar ödeme yaptığınıza dair istatistikleri kontrol ettim. Savaştan sonraki ilk iki ayda Rusya'nın en büyük alıcısı ve ödeyicisi tabii ki Almanya. İkinci sırada İtalya, üçüncü sırada Türkiye ve dördüncü sırada Hollanda var. (...) Ancak şu anda yaşadığımız sorun, Avrupalılar olarak Rusya'ya üç kat daha fazla para ödüyor olmamız. ‘Piyasa fiyatı bu’ diyoruz ama bu doğru değil. Ruslar ‘gaz için bu kadar para ödemek zorundasınız’ diyorlar, aksi takdirde satmayacaklar. Biz en akıllı olanlar değiliz ve bu parayı ödüyoruz. Bu da demek oluyor ki, enerji kaynaklarına sahip olmak için Rusya'ya her gün yüz milyonlarca avro ödüyoruz ve onlar bu parayı ordu ve savaş makinesi için Ukrayna'ya karşı kullanıyorlar. Belki yarın Moldova'ya karşı ve belki birkaç gün içinde Baltık ülkelerine ya da Finlandiya'ya karşı kullanacaklar. (...)” (**Jaak Madison- ID**) (Madison J., 2022)

(9i) Avrupa'nın Rus doğalgazı, petrolü ve kömürüne yüksek fiyatlar ödediği ve esasen Putin'in savaş makinesini finanse ettiği iddia edilen konuşmada, AB'nin tutumu ve politikaları sert bir şekilde eleştirilmektedir. Yaptırımlar uygulamasına ve Ukrayna'nın işgalini kınamasına rağmen Avrupa'nın Rus enerjisinin en büyük alıcısı olmasının ironikliği vurgulanmaktadır. Burada Rusya'dan ziyade yine Rus Devlet Başkanı Vladimir Putin'e vurgu yapılması, eleştirilerin Putin'le çerçevelendiği ve Rusya'ya yönelik eleştirilerin aslında Putin yönetiminden kaynaklandığı ima edilmektedir.

Özellikle tekrarlamalara başvurulduğu görülen konuşmada, “Rusya”, “para” ve “savaş” gibi anahtar kelimeler tekrarlanarak temel endişeler ön planda tutulmaktadır. Retorik sorular, sayısal veriler ve duygusal ifadelerin kullanıldığı söylemde, özellikle geleceğe ilişkin endişe oluşturulmakta ve Rusya'nın farklı ülkelere de savaş açabileceği belirtilmektedir. Buradan söylemde Rusya'nın Avrupa için saldırgan ve tehlikeli bir öteki olarak tasvir edildiği anlaşılmaktadır.

(9j) “(...) Yaptırımlar tamamen anlamsız ve aslında sadece bize zarar veriyor. Özellikle Almanya'da enerji fiyatlarındaki büyük artış, tamamen yanlış yönlendirilmiş enerji dönüşümünün zaten muazzam olan maliyetlerinin önemli ölçüde artması anlamına geliyor. Aynı zamanda yaptırımlar hem halk hem de oligarklar arasında Putin'e olan desteğin her zamankinden daha güçlü olmasını sağlıyor. CNN ve

Bloomberg'e göre Rusya şu anda hammaddelerden savaş öncesine kıyasla daha fazla para kazanıyor. Bu saçma yaptırımları destekleyen herkes vatandaşlarımıza zarar vermekte ve Putin'i güçlendirmektedir. (...)" (**Bernhard Zimniok- ID**) (Zimniok, 2022)

(9j) Rusya'ya yönelik uygulanan yaptırımların tamamen anlamsız olduğu ve Avrupa'ya, özellikle de Almanya'ya zarar verdiği iddia edilen konuşmada, yaptırımların Almanya'daki şişirilmiş enerji fiyatlarına yol açtığını ve bu durumun ülkenin enerji geçişiyle ilgili zaten önemli olan maliyetleri daha da artırdığına dikkat çekilmektedir. Konuşma, yaptırımların sadece Putin'e zarar vermekle kalmayıp, aynı zamanda hem halk hem de oligarklar arasındaki desteği sağlamlaştırarak konumunu güçlendirdiğini savunması bakımından oldukça dikkat çekicidir. CNN ve Bloomberg gibi kaynaklara atıfta bulunulan konuşmada, saygın medya kuruluşları yoluyla otoritenin ve güvenilirliğin artırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca Rusya'ya yönelik eleştirilerde yine Putin'in ön plana çıkarılması, Putin'in ötekileştirilerek Rusya'ya yönelik eleştirilerin aslında Putin yönetiminden kaynaklandığı mesajını barındırmaktadır.

Artan enerji fiyatlarının ve Putin'e yönelik güçlü desteğin doğrudan yaptırımların sonucu olarak çerçevelenmesi, karmaşık sorunların basitleştirilmeye ve basit genellemeleri yaymaya çalışıldığını göstermektedir. Ayrıca yaptırımlarla ilgili "biz" (yaptırımlardan zarar görenler) ve "onlar" (yaptırımlardan yararlananlar) şeklinde basit ikilemler oluşturmak kutuplaştırıcı ve ötekileştirici bir bakış açısının hakim olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde yaptırımları destekleyen herkesi Avrupa halkına zarar veren bir pozisyona yerleştirmek, suçlayıcı ifadelerin ve kutuplaştırıcı tonların söyleme hakim olmasına yol açmaktadır.

(9k) "(...) Yaptırım aracının amacı açıktır ve bugün Rusya'yı müzakere masasına oturtmak için elimizdeki tek silahtır. Yaptırımların amacının ne olması gerektiğini çok iyi söylediniz: Rusya'nın kasasına giren ve savaşı finanse eden para akışını durdurmak olmalı. Eğer başlangıçta paylaştığımız ve ortak hedefimiz buysa, sonuçların tam anlamıyla tatmin edici olmadığına ve bu yaptırımların enerji fiyatları üzerinde yarattığı etkinin Putin'in sadece savaşını giderek daha fazla finanse etmesine değil, aynı zamanda gaz ve enerjiyi bir şantaj silahı olarak kullanmasına da yardımcı olduğuna inanıyorum. Bu aylarda, bu haftalarda, fiyat artışları nedeniyle Rusya'ya mali akışlar bu kadar yüksek olmasaydı, bugün Rusya enerji kaynaklarını kesemeyecek ve Avrupa Komisyonu'nun kışımızı güvence altına almak için bize sunduğu planı, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, yeni altyapının inşası ve Avrupa için enerji bağımsızlığının garanti altına alınması açısından ileriye dönük adımlar atmamızı sağlayacak kaynakları tehlikeye atamayacaktı. (...)" (**Marco Zanni- ID**) (Zanni, 2022)

(9k) Rusya'ya yönelik sert eleştirilerin yöneltildiği ve yaptırımların savunulduğu konuşmada, Rusya'yı işgal girişimini sonlandırması ve müzakere masasına gelmesi için baskı altına alınan birincil

aracı olarak yaptırımların önemi vurgulanmaktadır. Yaptırımların gerekli fakat başarısız olduğu belirtilirken, yaptırımlar nedeniyle artan enerji fiyatlarının, Rusya'nın gelirini artırarak Putin'e yardımcı olduğu ve gaz ve enerjiyi silah haline getirmesine olanak sağladığı belirtilmektedir. Bu noktada Rusya yerine Putin ifadeleri kullanılarak önceki konuşmalara benzer şekilde Putin'in ötekileştirilerek Rusya'ya yönelik eleştirilerin aslında Putin yönetiminden kaynaklandığı mesajını barındırmaktadır.

Konuşmada iddialı bir dil ve koşullu ifadeler kullanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda “net amaç”, “enerji bağımsızlığını garanti ediyor” gibi ifadeler söyleme güven ve otorite kazandırmayı hedeflemektedir. Özellikle “eğer” (if) barındıran koşullu ifadelerin varlığı ise Rusya'ya yönelik yaptırımların etkinliği ile enerji fiyatları arasında kronolojik nedensellik kurmaya olanak sağlamaktadır. Konuşma temel olarak dolaylı bir şekilde olsa da “biz” (Avrupa) ve “onlar” (Rusya) ötekileştirici dinamiği yaratmaya çalışmakta ve Rusya'yı düşman olarak tasvir ederken ortak Avrupa hedeflerini ön plana çıkarmaya çalışmaktadır.

(91) “(...) Nükleer endüstriyi çökertmek enerji tercihlerinde bir hatadır. Bizi güneşe ve rüzgara bağımlı hale getirdiğinizde, Ruslara bağımlı hale getirirsiniz. Jeostratejik bir hata: Rusya'ya karşı yaptırımlar kesinlikle gerekliyse, bu yaptırımlar etkinliklerine göre uyarlanmalı ve sonuçları dikkate alınmalıydı. Son olarak, konjonktürel bir hata; çünkü spekülasyonların rehinesi olmayı kabul ediyorsunuz. Daha genel olarak, su, temel gıda ya da enerji gibi ürünler arasında değer farkı gözetmeyen ultra-liberal ideolojik anlayışınızın bedelini ödüyoruz. Her şeyin piyasanın görünmez eline bırakılabileceğine kim inanır? Ve eğer Marine Le Pen'in on beş yıldır önerdiği nükleer enerji ve enerji bağımsızlığı tercihlerini yapmayı kabul etmiş olsaydınız, bugün burada olmazdık.” **(Philippe Olivier- ID)** (Olivier, 2022)

(91) Nükleer enerjiden vazgeçmenin ve güneş ile rüzgar gibi yenilenebilir kaynaklara güvenmenin Avrupa kıtasını enerji ihtiyaçları konusunda Rusya'ya bağımlı hale getirdiği savunulan konuşmada, Rusya'ya karşı yaptırımların gerekliliğine dikkat çekilmektedir. Konuşmada Marine Le Pen'in nükleer ve enerji bağımsızlığını savunmasını mevcut sorunlara tercih edilebilir bir çözüm olarak sunma arayışı mevcuttur. Bu yönüyle bir yandan Marine Le Pen'in politikalarının meşrulaştırılması, diğer yandan mevcut ana akım politikalarının yetersizliğinin vurgulanması amaçlanmaktadır. Ayrıca otoriteye vurgu stratejisi kapsamında da Marine Le Pen'den bahsedilmesi, onu alternatif çözümlere sahip önemli bir siyasi figür olarak konumlandırılmasına olanak sağlamaktadır. Le Pen'in önerisi kronolojik nedensellik kurma (post hoc, ergo propter hoc) stratejisi eşliğinde yansıtılmakta, “Marine Le Pen'in on beş yıldır önerdiği nükleer enerji ve enerji bağımsızlığı tercihlerini yapmayı kabul etmiş olsaydınız, bugün burada olmazdık” cümlesiyle AB'nin mevcut enerji bağımlılığının sebebi olarak Marine Le Pen'in politika önerilerinin zamanında önemsenmemesi arasında kronolojik nedensel bir ilişki kurulmaktadır.

Konuşmadaki inandırıcılığın ve vurgunun artırılması amacıyla retorik sorulara da yer verildiği görülmektedir. “Kim inanır?” gibi ifadelerle dinleyiciler üzerinde etki oluşturma amaçlanmaktadır. Ayrıca konuşmada “biz” (Rusya’ya bağımlı olan Avrupa) ve “onlar” (mevcut enerji politikalarının savunucuları) dinamiği yaratılmakta ve Avrupa içinde bir iç çatışmaya işaret edilerek kutuplaştırıcı bir söylemsel strateji izlenmektedir. Popülist unsurlar da barındıran konuşmada “yabancı güçlere” ve “küreselleşmiş pazarlar” vurgusu ön plana çıkarılmaktadır.

(9m) “(...) Hatırlatmak isterim ki maalesef Yeşiller Almanya’da sosyalistlerle birlikte hükümetteydi ve bu sizin Rus gazına giderek daha fazla bağımlı olma yönündeki siyasi tercihinizdi. Ve şimdi içinde bulunduğumuz sorun da bunun sonucudur. Bu sizin seçiminizdi. 2000’li yıllarda sosyalistlerle birlikteydiniz, hükümette Gerhard Schröder ile de birlikteydiniz ve şimdi onun bir Rus kuklası olduğunu biliyoruz. O yüzden burada aşırı sağcılar suçlamayın, çünkü biliyorsunuz ben de sizin için radikal sağcıyım ama bu Parlamento’daki en Rus karşıtı adam da benim. Ben muhafazakârım, normal muhafazakârım ama siz de sol kanat gibisiniz. Ben sol kanadı sevmiyorum. Ben normal muhafazakar değerleri seviyorum ve sizden çok farklıyım ama Rusya politikası konusunda buradaki en Rusya karşıtı adam benim, sadece size cevap vermek için söylüyorum. Ama şimdi krizle ilgili olarak, bu kış göreceğimiz şey, sorun şu ki aynı anda iki savaşı birden kazanamayız- Rusya’ya karşı savaş ve sözde iklim değişikliğine karşı savaş. Çünkü Komisyon’un şu anki planları, sadece yenilenebilir enerjiyi umut etmek gibi bir şey, yani güneş ve rüzgar için, sorun şu ki kısa vadede işe yaramayacak, muhtemelen uzun vadede de işe yaramayacak. (...)” **(Jaak Madison- ID)** (Madison J., 2022)

(9m) Sosyal demokratlarla birlikte hükümette olan Almanya’daki Yeşiller partisini Rus gazına olan bağımlılığın artmasından sorumlu tutan konuşmada, Rusya karşıtı bir tutumu paylaştığını iddia etmektedir. “Radikal sağ” olarak nitelendirilmesine ve etiketlenmesine rağmen kendisinin parlamentodaki en Rus karşıtı kişi olduğunu ve muhafazakar değerlere sahip olduğunu iddia etmektedir. Bu yönde bir açıklamayla radikal sağ olarak etiketlenen parlamenterlerin Rusya yanlısı olduğu eleştirilerini boşa düşürme amaçlanmakta ve bu yönde bir suçlamaya yönelik ön alıcı söylemsel strateji ortaya konulmaktadır. Ayrıca Madison’un kendisini “en Rus karşıtı kişi” olarak nitelendirmesi ve bu yönde bir iddia ortaya koyması, anlatıyı değiştirmeye ve konuyla ilgili güvenilirliğini artırmaya çalıştığını göstermektedir. Konuşma boyunca argümanların değil kişiliğin öne sürülmesi açısından *ad hominem* stratejisine yer verildiği anlaşılmaktadır.

Konuşma boyunca çatışmacı ve suçlayıcı bir söylem benimsenmiştir. Bu kapsamda “siyasi tercihiniz” (*your political choice*), “bu sizin hatanız” (*that’s your fault*) ve “siz de sol kanat gibisiniz” (*you’re also like the left wing*) ifadeler kullanılarak çatışmacı bir ton yaratılmakta ve mevcut suç belirli gruplara ve kesimlere yüklenmektedir. Konuşma ayrıca eylemin reddi stratejisinin (*Act denial*) de güzel bir örneğini teşkil etmektedir. Radikal sağcı parlamenterlerin Rusya yanlısı olduğu anlatıları

reddedilirken “biliyorsunuz ben de sizin için aşırı sağcıyım ama bu Parlamento’daki en Rus karşıtı adam da benim” ifadeleri kullanılarak eylemin reddi stratejisi yapılmıştır.

Konuşmada ikili karşıtlıklar da kullanılmakta ve mevcut durum “Rusya’ya karşı savaş” ile “iklim değişikliğine karşı savaş” arasında bir seçim olarak sunulmakta ve ikilem yaratılmaktadır. Önceki konuşmalarda olduğu gibi kutuplaştırıcı bir söylemsel strateji izlenmektedir. Bu kapsamda Madison, “biz” (Rusya karşıtı muhafazakarlar) ve “onlar” (Rusya’ya bağımlı olunmasına yol açan Yeşiller, Sosyal Demokratlar ve Komisyon) ayrımı yaratmaktadır. Son olarak popülist unsurlar da barındıran konuşma, enerji güvenliğiyle ilgili ortak kaygılara seslenmek ve Komisyon gibi elit kurumları eleştirmek gibi yöntemlere başvurmaktadır.

5.4. Değerlendirme

Bağlam

Enerji güvenliği konusunda Avrupa Parlamentosu’nda gerçekleştirilen tartışmalar yıllara göre farklılık göstermiştir. Özellikle Rusya ve Ukrayna’nın doğalgaz fiyatında anlaşamaması üzerine 1 Ocak 2009 tarihinde tüm Avrupa kıtasını etkileyen enerji krizi, enerji güvenliği temasının Avrupa Parlamentosu’nda daha hararetli ve sık bir şekilde tartışılmasına yol açmıştır.

2009-2014 döneminde yapılan konuşmalarda Nabucco ve Güney Akım projeleri ve Türkiye’nin sahip olduğu rol, 2008 yılında yaşanan Rusya-Ukrayna anlaşmazlığının enerji fiyatlarına etkisi, AB-Rusya stratejik ortaklık anlaşmasının imzalanması, kaya gazının küresel enerji piyasasındaki artan rolü ve Kuzey Akım Boru Hattı ve Almanya’nın rolü gibi konularda tartışmaların yürütüldüğü ve bu konu başlıklarının radikal sağın Rusya söyleminde bağlamın oluşturulmasında önemli rol oynadığı görülmektedir. Avrupa’nın enerji güvenliğinin sağlanması açısından özellikle Nabucco, Güney Akım ve Kuzey Akım boru hattı projeleri, tartışmalarda sık sık gündeme gelmiş ve ortaya konulan söylemsel mücadelede atıf yapılan konu başlıkları olarak ön plana çıkmıştır.

2014-2019 yılları arasındaki parlamento döneminde yapılan konuşmalarda Kuzey Akım Boru Hattı’nın kapasitesinin artırılarak iki katına çıkarılması, Güney Akım Boru Hattı’nın inşasından vazgeçilmesi, AB’nin yenilebilir ve alternatif enerji kaynaklarına geçiş politikaları ve Litvanya Dışişleri Bakanı’nın hazırladığı ve Rus gazına olan bağımlılığın azaltılması içerikli Parlamento’ya sunulan raporun sert tartışmalara yol açtığı ve bu konu başlıklarının Rusya ve enerji güvenliği konusundaki söylemlere yön verdiği görülmektedir.

Tablo 13: “Enerji Güvenliği” Teması Açısından Bağlamı Oluşturan Konular

Söylemsel Tema	Parlamento Dönemi	Bağlamı Oluşturan Konular
Enerji Güvenliği	2009-2014	• Nabucco ve Güney Akım projeleri ve Türkiye’nin sahip olduğu rol • Rusya-Ukrayna anlaşmazlığı ve enerji fiyatlarına etkisi • AB-Rusya stratejik ortaklık anlaşmasının imzalanması • Kaya gazının artan rolü • Kuzey Akım Boru Hattı ve Almanya’nın rolü
	2014-2019	• Kuzey Akım Boru Hattı’nın kapasitesinin artırılması • Güney Akım Boru Hattı’ndan vazgeçilmesi • Yenilebilir enerjiye geçiş politikaları • Enerji güvenliğiyle ilgili Parlamento’ya sunulan rapor
	2019-2024	• Kuzey Akım 2 Boru Hattı’nın inşa edilmesi • Avrupa’daki enerji fiyatlarında yaşanan sert yükseliş • AB ülkelerinin enerji tasarrufu tedbirleri • Rusya’ya yönelik uygulanan yaptırımlar

Kaynak: Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

2019-2024 yılları arasındaki parlamento döneminde yapılan konuşmalarda ise Kuzey Akım 2 Boru Hattı’nın inşa edilmesi, Ukrayna’daki savaş sebebiyle Avrupa’daki enerji fiyatlarında yaşanan sert yükselişin, AB ülkelerinin ulusal ve ulus üstü düzeyde aldığı enerji tasarrufu tedbirlerinin ve Rusya’ya yönelik uygulanan yaptırımların sert tartışmalara yol açtığı ve bu konu başlıklarının radikal sağ söylemin malzemeleri olduğu görülmektedir. Bu dönemde özellikle Rusya-Ukrayna savaşı ve savaşın Avrupa’daki enerji fiyatları üzerindeki etkileri yapılan tartışmalarda oldukça belirleyici olmuştur. Öyle ki yaşanan savaş, Avrupa’da enerji fiyatlarının sert bir şekilde yükselmesine yol açmış, bu durum da Avrupa Parlamentosu’nda AB’nin enerji güvenliğiyle ilgili ciddi tartışmaların yapılmasına sebep olmuştur.

Söylem

Enerji güvenliği bağlamında Rusya ile ilgili söylemlere bakıldığında, 2009-2014 yılları arasındaki tartışmalarda özellikle EFD’ye mensup popülist radikal sağ parlamenterlerin söylemlerinde Rusya’ya yönelik eleştirilerin oldukça güçlü ve hakim olduğu görülmektedir. Söz konusu parlamenterler, Polonya gibi Doğu Avrupa ülkelerine mensup olduklarından ve sorunun etkilerini yakından hissettiklerinden enerji güvenliği konusunda yönelttikleri eleştiriler ulusal siyasi motivasyonun da etkisiyle çok daha sert olmuştur. 2009-2014 yılları arasındaki radikal sağ parlamenterlerin, enerji güvenliği konusunda ana akım siyasetçilerle benzer bir söylemi sahiplendikleri, bu söylemde Rusya’ya yönelik enerji bağımlılığın azaltılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu sebeple, 2009-2014 yıllarını “ana akımın olumsuz Rusya tasvirinin sahiplenildiği” yıllar olarak nitelendirmek

yanlış olmayacaktır. Bununla birlikte enerji güvenliği konusunda AB'ye yönelik eleştirilerinin de süregeldiği, enerji güvenliğini tesis etme ve Rusya'nın enerjiyi bir araç olarak kullanması konularında AB'nin ve karar vericilerin de suçlandığı görülmektedir. Her ne kadar nadiren de olsa Rusya'yı stratejik ortak olarak tasvir eden söylemler ortaya konulsa da bu durum enerji açısından AB'nin mevcut bağımlılığı kaynaklı olmuştur ve zayıf tonda kalmıştır.

2014-2019 yılları arasında enerji güvenliği konusuyla ilgili Avrupa Parlamentosu'nda gerçekleştirilen tartışmalarda diğer yıllarda olduğu gibi Rusya'nın temel aktör olarak ön plana çıktığı görülmüştür. Bir önceki döneme nazaran, bu dönemde radikal sağ parlamenterler çok daha Rusya yanlısı söylemler ortaya koymuşlar ve tasviri olumlu bir çerçeveye yerleştirmişlerdir. ENF grubu parlamento üyesi Barbara Kappel'in enerji güvenliği bağlamında ortaya koyduğu "Rusya'ya karşı değil ama Rusya ile birlikte" cümlesi, radikal sağ parlamenterlerin Rusya ile ilgili söylemlerini tanımlamak için açıklayıcı bir örnektir. Bu sebeple bu dönemi "'Rusya ile birlikte' anlatısı ve söylemin dönüşümü" şeklinde özetlemek mümkündür. Bir önceki dönemde enerji güvenliği konusunda Rusya'ya yöneltilen eleştiriler bu dönemde kaybolmuş ve Rusya'nın enerji güvenliği açısından stratejik bir aktör olduğu yorumları yapılmıştır. Radikal sağ parlamenterlerin gerek geçmiş dönemde gerekse bu dönemde yapılan Rus gazına yönelik bağımlılığın azaltılması önerilerini ve eleştirilerini "ABD yanlısı politika önerileri" olarak çerçeveleyerek meşruiyetini hedef aldıkları görülmektedir. Tüm bu argümanlarla radikal sağ parlamenterler, Rusya'ya olan enerji bağımlılığının azaltılmasına yönelik ortaya konulan raporlara karşı sert eleştiriler yöneltmişler, ABD ve Katar'dan kaya gazı tedarik edilmesi gibi alternatif enerjilere yönelme tekliflerini ve çözüm önerilerini gayri meşrulaştırmak için çeşitli söylemsel stratejiler ortaya koymuşlar, AB'nin enerji güvenliği tartışmalarına Rusya'ya karşı olmanın yanlışlığına vurgu yapmışlardır. Haliyle 2014-2019 yılları arasındaki Rusya imajıyla bir önceki döneme nazaran ciddi bir kırılma yaşanmış ve Rusya'ya yönelik çok daha olumlu bir tasvir ortaya konulmuştur.

2019-2024 yılları arasında enerji güvenliği konusuyla ilgili Avrupa Parlamentosu'nda gerçekleştirilen tartışmalarda ise radikal sağ parlamenterlerin Rusya'ya yönelik söylemlerinde yine bir kırılma yaşandığı görülmekte ve Rusya'ya yönelik eleştirilerin yeniden yaygın hale geldiği görülmektedir. Özellikle Ukrayna'da yaşanan savaşın enerji güvenliği bağlamındaki Rusya söylemlerini de doğrudan etkilediği görülmektedir. Her ne kadar savaş öncesi (2020-2021 yılları) Rusya'ya yönelik alaycı ve ironik söylemler ortaya konulmuş ve enerji güvenliği konusunda tek suçlunun Rusya olarak gösterilmesi yönündeki söylemlerin meşruiyeti hedef alınmış olsa da savaş sonrasında söylemlerin sert bir Rusya eleştirisi barındırdığı ve Rusya'ya yönelik olumsuz nitelikler atfedildiği görülmüştür. Bu sebeple son dönemi "savaşın gölgesinde eski anlatıya geri dönüş" şeklinde nitelendirmek mümkündür. Rusya eleştirisinin yanı sıra mevcut politikalar sebebiyle Almanya gibi aktörlere ve AB karar

vericilerine yönelik de eleştiriler dile getirilmiş, özellikle uygulanan yaptırımların Rusya'yı daha çok güçlendirdiğine dikkat çekilmiştir.

Söylemsel Strateji

Radikal sağ parlamenterlerin enerji güvenliği bağlamında da çok sayıda söylemsel stratejilerden faydalandığı görülmüştür. Tablo 14'ten de görüleceği üzere enerji güvenliği bağlamında popülist radikal sağ parlamenterler, Ukrayna ve Suriye sorunu bağlamında ortaya koydukları söylemlere benzer şekilde tarihsel referans verme, metafor ve deyim kullanma, retorik soru sorma, tekrarlamalardan faydalanma, örneklemelere başvurma, kronolojik nedensellik kurma gibi söylemsel stratejilere sıklıkla başvurmuştur.

Tablo 14: “Enerji Güvenliği” Bağlamında Başvurulan Söylemsel Stratejiler

Söylemsel Tema	Başvurulan Söylemsel Strateji ve İlgili Konuşmanın Kodu
Enerji Güvenliği	• Tarihsel referans verme (Topos of history) [7b, 7e, 7f, 8a, 8c, 9d, 9e, 9h] • Metafor ve deyim kullanma (Metaphors and idioms) [7a, 7b, 7d, 8a, 9c, 9ç, 9f, 9g] • Retorik soru sorma (Rhetorical questions) [8b, 9a, 9b, 9c, 9i, 9l] • Tekrarlamalardan faydalanma (Iterations) [8c, 9a, 9c, 9d, 9e, 9i] • Örneklemelere başvurma (Illustrations) [7e, 8e, 9e, 9f, 9g, 9i] • Kronolojik nedensellik kurma (Post hoc, ergo propter hoc) [8a, 9ç, 9f, 9k, 9l] • Karşıtlıklardan yararlanma (Contrast) [9b, 9g, 9i, 9m] • Ötekileştirme (Othering) [9j, 9k, 9l, 9m] • Otoriteye atıf yapma (Topos of authority) [7a, 8c, 9j, 9l] • Sayısal veriler kullanma (Topos of numbers) [7b, 9c, 9e, 9i] • Ad hominem yapma (Argumentum ad hominem) [8ç, 9m] • Fail-mağdur değişimi (Victim-perpetrator reversal) [9e, 9f] • Suçu başkasına yükleme (Trajectio in alium) [9e, 9f] • Analoji oluşturma (Analogy) [7f] • Üstü kapalı ima etme (Insinuation) [9f] • Eylem reddi gerçekleştirme (Act denial) [9m]

Kaynak: Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu noktada sadece enerji güvenliğiyle ilgili tartışmalarda başvurulmuş olan kronolojik nedensellik kurma stratejisine dikkat çekmek gerekmektedir. Söz konusu söylemsel stratejiye sadece enerji güvenliği temasında başvurulması, enerji güvenliğinin diğer söylemsel temalardan ayrışmasını sağlamıştır. Söz konusu strateji, nedensel bir ilişkiyi açıklamak için zamansal olarak kronolojik bir ilişki kurularak yapılmaktadır. Genelde şartlı cümleler kurularak yapılan stratejide temel amaç, argümanı güçlendirmek ve yaşanan önceki olayları gündeme getirmektir. “Marine Le Pen’in on beş yıldır önerdiği nükleer enerji ve enerji bağımsızlığı tercihlerini yapmayı kabul etmiş olsaydınız, bugün burada olmazdık” [9l] cümlesinde görüleceği üzere, AB’nin mevcut enerji bağımlılığının sebebi olarak Marine

Le Pen'in zamanında dile getirdiği politika önerilerinin önemslenmemesi arasında kronolojik nedensel bir ilişki kurulmaktadır. Ukrayna sorunu ya da Suriye sorunu bağlamında ortaya konan söylemlerde bu stratejiye başvurulmaması, enerji güvenliği tartışmalarının Avrupa kıtasında Ukrayna ya da Suriye konularına nazaran çok daha eskilere dayanmasından ve kronolojik bir nedensellik kurmaya daha elverişli zaman dilimine sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

6. SONUÇ

Sonuç olarak, Avrupa Parlamentosu'ndaki popülist radikal sağın Rusya imajının dönemlere göre değişkenlik gösterdiği, yeknesak ve değişmez bir Rusya temsiline olmadığı ve özellikle radikal sağ grupların parlamentodaki temsil gücünün (sandalye sayısı) ortak bir söylem inşa edilmesinde oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır. Çeşitli düşünce kuruluşlarının raporlarında radikal sağ partilerin Rusya'ya yönelik katı bir söylemsel desteği ve pozisyonu olduğu iddia edilse de popülist radikal sağın Avrupa Parlamentosu'ndaki Rusya anlatılarının mutlak ve değişmez olmadığı görülmektedir. Tablo 15'te detaylı olarak görüleceği üzere söz konusu temsiline konulara ve dönemlere göre değişebildiği ve sürekliliklerin ve popülist kırılmaların her dönemde birlikte var olabildiği anlaşılmaktadır.

Ukrayna sorunu bağlamında, 2009-2014 yıllarında Rusya'ya yönelik söylemlerin ve temsillerin çok daha dengeli olduğu, ancak bununla beraber negatif unsurlar da barındırdığı görülmüştür. İncelenen söylemsel temalar özelinde Rusya'nın kışkırtılmaması gerektiğini belirten "temkinli" radikal sağ parlamenterlerin yanı sıra, siyasi gelişmelerle ilgili olarak AB ve Batılı ülkelerin politikalarına destek veren "Rusya karşıtı" radikal sağ parlamenterler ve Rusya'ya destek vererek Ukrayna'nın Rusya karşıtı adımlar atan müesses nizamı eleştiren "Rusya yanlısı" radikal sağ parlamenterlerin de olduğu görülmüştür. 2014-2019 dönemindeki temsillerin ise olumlu olduğu ve Rusya anlatılarının müspet manada ciddi şekilde yeniden kurgulanmaya çalışıldığı görülmüştür. Bununla birlikte son dönemde (2019-2024) Ukrayna savaşının Avrupa kamuoyunda oluşturduğu ciddi tepki sebebiyle radikal sağ söylem sert bir "popülist kırılma" yaşamış, radikal sağ partiler söylemsel olarak "yeniden mevzilenmiş" ve Rusya'nın yeniden söylemlerde olumsuz bir şekilde tasvir edildiği görülmüştür.

Suriye sorunu bağlamında oluşturulan Rusya söylemleri de radikal sağın yeknesak ve değişmeyen bir Rusya temsiline olmadığını gözler önüne sermiştir. 2009-2014 parlamento döneminde Suriye sorunu konusunda radikal sağ söylem sert bir Rusya eleştirisi barındırmaktadır. Radikal sağ parlamenterler, Rusya'nın Beşar Esad yönetimine yönelik izlemiş olduğu politikaları her fırsatta olumsuz bir şekilde gündeme getirmişlerdir. Bununla birlikte, 2014-2019 yılları arasında radikal sağ parlamenterlerin Rusya ile ilgili söylemlerinde çok daha yeknesak bir pozisyona sahip olduğu ve Rusya'ya ve Kremlin'in politikalarına yönelik olumlayıcı, meşrulaştırıcı ve destekleyici bir dil benimsedikleri anlaşılmaktadır. Gerek Ukrayna ve Suriye sorunu gerekse enerji güvenliği konularında 2014-2019 yıllarını kapsayan 8'inci parlamento döneminde radikal sağ parlamenterler Rusya'ya yönelik olumlu bir imaj ortaya koymuşlardır. Bu durumun şüphesiz en önemli sebeplerinden biri hem 7'nci parlamento hem de 8'inci parlamento döneminde radikal sağ parlamenterlerin birleşerek daha güçlü bir siyasi grup (ENF ve ID) oluşturmaları ve önceki yıllarda Avrupa Parlamentosu'nda görülen siyasi bölünme ve parçalanmanın görülmemesidir. Haliyle, radikal sağ siyasi parti gruplarının çok daha

konsolide hale gelmesi, radikal sağ parlamenterlerin kurumsal olarak radikal sağcı kimliğini güçlendirmelerine ve Avrupa Parlamentosu’nda ortak bir tutum ortaya koyarak yeknesak söylem oluşturmalarına olanak sağlamıştır.

Tablo 15: Popülist Radikal Sağın Rusya Söylemi: Temel Bulgular

Rusya ve “Ukrayna Sorunu”	Rusya ve “Suriye Sorunu”	Rusya ve “Enerji Güvenliği”
- Ukrayna sorunu, seçilen söylemsel temalar içerisinde AP’de en fazla tartışılan konu olmuştur. - Ukrayna sorununun zaman geçtikçe şiddetlenmesi, radikal sağ söylemdeki bağlamsal çeşitliliği yok etmiştir. 2009-2014 yıllarında farklı Rusya anlatıları inşa edilmiştir ve Rusya söylemlerinde çeşitlilik mevcuttur. 2014-2019 yıllarında Rusya söylemlerinde yeknesaklık görülmüş ve olumlu Rusya anlatısı yaygınlaşmıştır. 2019-2024 yıllarında savaşın etkisiyle Rusya anlatısı yeniden inşa edilmiştir ve bu anlatı son derece olumsuz tasvirler içermiştir. - Ukrayna sorunu bağlamında metafor ve deyimler, tarihsel referans, retorik sorular ve analogiler en fazla başvurulan söylemsel stratejiler olmuştur.	- Suriye sorunu, tartışılma ve veri sunma açısından incelenen diğer konuların görece gerisinde kalmış, 9’uncu parlamento döneminde gündemdeki yerini kaybetmiştir. 2009-2014 yıllarında demokrasi ve insan haklarına vurgu yapan ana akım dış politik söylemler sahiplenilmiş ve olumsuz bir Rusya anlatısı inşa edilmiştir. 2014-2019 yıllarında radikal dini terör tehdidinin artması, Suriye sorunu bağlamında Rusya anlatısını dramatik bir şekilde değiştirmiştir. 2019-2024 yıllarında Türkiye bağlamı yaygınlaşmış ve söylemsel bir denge görülmüştür. - Sayısal veriler, otoriteye atıf, tekrarlamalar gibi söylemsel stratejilerden faydalanılmıştır.	2009-2014 yılları arasında Rusya eleştirisi oldukça güçlü ve hakim hale gelmiş ve ana akımın enerji güvenliği söylemi sahiplenilmiştir. 2014-2019 yılları arasında söylem dönüşmüş, Rusya’ya yönelik olumlu bir imaj çizilmiş ve “Rusya ile birlikte” anlatısı yaygınlaşmıştır. 2019-2024 yıllarında savaşın etkisiyle eski ana akım olumsuz anlatı yeniden dolaşıma girmiştir. - Tarihsel referans, metafor ve deyimler, retorik soru ve tekrarlamalar en çok başvurulan söylemsel stratejilerden olmuştur.

Kaynak: Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

Enerji güvenliği ise radikal sağın Rusya eleştirisinin en fazla olduğu söylemsel tema olarak ön plana çıkmıştır. Bunun en önemli sebebi, Avrupa halkının enerji güvenliğiyle ilgili belirlenen politikaların sonuçlarından doğrudan etkilenmesi ve sorunun son yıllarda Avrupa kamuoyunda gündemdekini yerini sürekli korumasıdır. Haliyle, radikal sağın popülist dış politika anlayışları enerji güvenliği konusunda oldukça belirleyici olmuştur. Suriye sorunu ve Ukrayna sorunu gibi konularda istisna olarak nitelendirilebilecek aykırı açıklamalar kenara bırakılacak olursa Avrupa kıtasında Rusya’ya yönelik hakim söylem değiştirilmeye ve farklı bir söylemsel zemin oluşturulmaya ve Rusya’ya yönelik söylemlerde destekleyici ve olumlayıcı bir öznelliğin inşa edilmeye çalışılmıştır. Fakat enerji güvenliği konusunda radikal sağ parlamenterlerin popülist bir tavır benimseyerek Rusya’ya yönelik eleştirilerini açıktan dile getirme ve ana akım siyasi grupların söylemlerini sahiplenme konusunda daha istekli oldukları müşahade edilmiştir. Bu sebeple Rusya’ya yönelik ortaya konulan

söylemler, 2014-2019 yıllarında görüldüğü gibi istisnalar olmakla birlikte genel hatları itibarıyla Rusya'ya yönelik olumsuz tasvirler barındırmıştır.

Bu noktada radikal sağın Rusya'ya yönelik olumlu ve olumsuz temsillerinde ortaya çıkan karakteristik özelliklere de dikkat çekmek gerekir. Radikal sağ parlamenterlerin Rusya'ya yönelik olumlu temsillerde Rusya'nın Avrupa'nın stratejik bir ortağı olduğu, Rusya'nın düşman olarak görmek yerine dost olarak görülmesi gerektiği, Rusya'nın da bağımsız bir ülke olarak çıkarlarının olduğunun kabul edilmesi gerektiği, Rusofobik söylemlerin terkedilmesi gerektiği, Rusya'nın kışkırtılmaması gerektiği, Rus ayısının sopayla dürtülmemesi gerektiği, Moskova rejimiyle birlikte çalışılmasının bir yolunun bulunması gerektiği, siyasi bir çözümün AB ülkelerinin de menfaatine olacağı, Kırım'ın yasadışı ilhakı söylemlerinin uluslararası hukuka aykırı olduğu, Rusya'ya uygulanan yaptırımların AB ülkelerini de olumsuz etkilediği, Rusya'nın şeytanlaştırılmasının doğru olmadığı, Rusya'nın bağımsız bir ülke olduğu ve bu gerçeğe daha fazla saygı gösterilmesi gerektiği, Putin'in İslami aşırıcılığa karşı Avrupa'nın yanında olduğu, Rusya'ya karşı savaş oyunu oynamanın terkedilmesi gerektiği, Rusya ile kurulacak diyalogun alternatifi olmadığı, Rusya'nın geleceğinin Avrupa'nın geleceğiyle bağlantılı olduğu, Rusya'nın AB'nin en önemli ortaklarından biri olduğu, Rusya'nın AB'nin enerji güvenliğini temsil ettiği, Rusya'nın enerji konularında her zaman güvenilir bir gaz tedarikçisi olduğu gibi söylemler ortaya konulmuştur.

Rusya'ya yönelik olumsuz temsillerde ise Rusya'nın Ukrayna'nın egemenliğini erozyona uğrattığı, Devlet Başkanı Putin'in AB'nin dostu ya da müttefiki olmadığı, Putin'in tüm Avrupa'ya karşı savaş açtığı, Putin'in Karadeniz'de yayılmacı emellere sahip olduğu, Rusya'ya yaptırımlar uygulanması gerektiği, Rusya'nın masum insanları öldürdüğü, Rusya'nın savaş suçu işlediği, Rusya'nın BMGK'daki veto politikasının eleştirilmesi gerektiği, Rusya'ya olan enerji bağımlılığının azaltılması gerektiği, Rusya'nın AB'ye şantaj yaptığı şeklinde söylemler ortaya konulmuştur.

Söylemlerdeki olumlu tasvirlerde Rusya'ya “bağımsız”, “güçlü” “düşman değil dost”, “çıkar sahibi”, “haksızlığa uğrayan”, “aşırıcılıkla mücadele eden”, “stratejik ortak”, “güvenilir” gibi karakteristik özelliklerin atfedildiği görülmektedir. Bununla birlikte söylemlerdeki olumsuz tasvirlerde ise “düşman”, “yayılmacı emellere sahip”, “savaş suçlusu”, “güvenilmez”, “şantaj yapan” gibi özellikler öne çıkmaktadır. Tüm bu sıfatlar ve atfedilen karakteristik özellikler eşliğinde ortaya konulan temsiller, Rusya'ya yönelik Avrupa Parlamentosu'nda yürütülen söylemsel mücadelenin önemli bir parçasını oluşturmuştur. Tez, aşağıda iki alt başlık altında görüleceği üzere Rusya anlatısı üzerinden geliştirilen söylemsel stratejiler ve bu anlatıdaki dönemsel süreklilik ve kırılmalar üzerinden, popülist radikal sağın Avrupa Parlamenta'sındaki pozisyonunu analiz etmede, derlenen bulgular ışığında, önemli ipuçları sunmaktadır.

Rusya Anlatısını Meşrulaştırma Aracı Olarak: Söylemsel Stratejiler

Radikal sağ parlamenterlerin Rusya ile ilgili söylemlerini inşa ederken çok sayıda söylemsel stratejiden de yararlandıkları görülmektedir. Konuşmalardaki vurguyu artırma, argümanı güçlendirme, duygusal bir dil tesis etme, hitabeti artırma gibi amaçlarla başvurulmuş söylemsel stratejiler, Wodak'ın deyimleriyle metinlerin konularına ve temalarına odaklanan “başlangıç” (*entry level*) analizinden ziyade metinlerin derinlemesine bir şekilde ahengini ve uyumunu irdeleyen “derinlemesine analiz” (*in depth*) yapılarak ortaya çıkarılabilmektedir (Wodak ve diğerleri, 2009). Avrupa Parlamentosu'ndaki radikal sağ parlamenterlerin de Rusya ile ilgili söylemlerinde başvurdukları söylemsel stratejileri yakından incelemek, radikal sağ söylemin mikro analizinin ortaya konulması açısından bu tezde önemli görülmüştür.

Söylemsel stratejilerle ilgili olarak yüklemlemelere özel olarak dikkat çekmek gerekir. Radikal sağ parlamenterlerin Rusya ile ilgili söylemlerinde sıklıkla yüklemlemelere başvurdukları görülmektedir. Sosyal aktörleri, yüklemler aracılığıyla karakterize etmeyi ifade eden söz konusu stratejide, genellikle olumlu ya da olumsuz özelliklere ait değerlendirici nitelikler kullanılmaktadır. Bunu yapmaktaki temel amaç aktörleri olumlu ya da olumsuz bir şekilde tasvir ederek hüküm verilmesini sağlamaktır (Reisigl & Wodak, 2016; Çakmak & Bilişli, 2019). Avrupa Parlamentosu'ndaki radikal sağ parlamenterler olumlu çoğu söylemlerinde Rusya'nın bağımsız bir ülke olarak statüsünün altını çizmiş, bu gerçeğe saygı gösterilmesini vurgulamıştır. Başvurulan yüklemlemelerde Rusya'ya yönelik olumlu bir tasvir çizilirken AB'nin Rusya'ya yönelik politikasına yönelik olumsuz yüklemlemeler yapılmıştır. Yüklemlemelerin yanı sıra popülist radikal sağ parlamenterlerin Rusya ile ilgili inşa ettikleri tasvirlerde aşağıdaki söylemsel stratejiler ön plana çıkmıştır:

Tablo 16: Radikal Sağ Parlamenterlerin Başvurduğu Söylemsel Stratejiler

Söylemsel Strateji	Söylemde Başvurulma Şekli
Metaforlar ve deyimler	“Gizli istila”, “düşmanımın düşmanı dostumdur”, “Avrupa'nın hasta adamı”, “dışını tırnağına takarak uğraşmak”, “Ukrayna'yı kolundan tut”, “gamsız hippî”, “gizlenmiş açlık”, Rus ayısına sert bir darbe”, “deli takıntısı”, “Gordion Düğümü”, “kırık cam yığını” gibi metafor ve deyimler kullanarak söylemlerindeki vurguyu artırma ve hitabeti güçlendirmeyi amaçlamışlardır.
Tarihsel referans verme	Stratejiye kimi zaman AB'yi 19'uncu yüzyıldaki Osmanlı Devleti'yle özdeşleştirerek Rusya politikasında hasta adama benzeten Jordan Bardella (ID) tarafından, kimi zaman Rusya ile Ukrayna'nın geçmişte yaşadığı sorunları gündeme getiren Franz Obermayr (ENF) tarafından, kimi zaman ise Ukrayna ordusu içindeki Azov taburlarını İkinci Dünya Savaşı'ndaki Nazi askerleriyle özdeşleştiren Dario Tamburrano (EFDD) tarafından başvurulmuştur.
Tekrarlamalardan faydalanma	“Rusya”, “para”, “savaş”, “hemen”, “şimdi”, “felaket”, “terörist” gibi vurgulu kelimeler sıklıkla tekrar edilmiş, ayrıca sorulan retorik sorular birden fazla dile getirilerek temel endişeler ön planda tutulmaya çalışılmıştır.
Retorik soru sorma	“Kim inanır?”, “dayanışmadan nasıl bahsedebilirsiniz?”, “ne gibi adımlar atılabilir?”, “AB'nin barışı savunduğuna kim inanabilir?”, “saldırgan ve diktatörün yüzünü

	kurtarmak diye bir şey söz konusu olabilir mi?” gibi yanıt beklemedikleri retorik sorularla dinleyiciler üzerinde etki oluşturmaya amaçlamışlardır.
Otoriteye atıf yapma	Kimi zaman doğrudan alıntılara yer verilerek söylemlerde otoriteye atıf yaparken, kimi zaman kendilerini bir otorite olarak konumlandırma yoluna gitmiş, kimi zaman ise resmi kurum ve uzmanlardan bahsederek iddialarına güvenilirlik kazandırmaya çalışmışlardır. Gerek Ukrayna bağlamında gerekse Suriye bağlamında inşa edilen Rusya söylemlerinde çok sayıda otoriteye atıf stratejisinden faydalanılmış, bu şekilde argümanlar daha güçlü ve ikna edici şekilde kurulmaya çalışılmıştır
Sayısal veriler kullanma	Savaşta yaşanan kayıpları paylaşırken, Avrupa toplumu içinde sosyo-ekonomik yapıya dair bilgiler verirken ya da Rusya’nın bölgeye olan coğrafi uzaklığına dair bilgiler verirken radikal sağ parlamenterler tarafından kullanılmıştır.
Örneklemelelere başvurma	Kendi ülkelerindeki siyasi duruma dair örnekler veren parlamenterler, bir yandan ulusal düzeydeki mevcut siyasi tecrübelerini ulus-üstü düzeye aktarmaya diğer yandan Rusya ile ilgili söylemlerindeki hitabetlerini güçlendirmeye çalışmışlardır.
Analoji oluşturma	Rusya ile Türkiye arasında benzerlik kurularak AB’nin iki ülkeye yönelik yaklaşımlarının farklı olduğu açıklanırken, günümüzde izlenen kimi politikaların geçmiş dönemdeki politikalarla benzerliği ortaya konulurken ya da günümüzde yaşanan krizlerin geçmişte yaşananlardan çok da farklı olmadığı açıklanmaya çalışılırken başvurulmuştur.
Karşılaştırma yapma	Ukrayna sorununu Gürcistan gibi başka sorunlarla karşılaştırırken, AB’nin Ukrayna politikasını Ermenistan politikasıyla karşılaştırırken, Rusya’nın Ortadoğu bölgesine yönelik politikasıyla Ukrayna’ya yönelik politikasıyla karşılaştırırken ya da AB’yi Osmanlı devleti gibi geçmişteki güçlü devletlerle karşılaştırırken kullanılmıştır.
Ad hominem yapma	Avrupa’nın Rus gazına olan bağımlılığına dikkat çeken ve bu bağımlılığın azaltılmasını öneren bir AB Komisyonu raporunun tartışıldığı konuşmada, Marie-Christine Arnautu tarafından raporu hazırlayan raportörün Litvanya Dışişleri Bakanı olarak geçmişteki rolüne ve Rusya’ya yönelik mevcut düşmanlığına dikkat çekilmiştir. Bu yönüyle tartışmaya yönelik eleştiriler rapordan ziyade raporu hazırlayan kişiye yapılmakta ve ad hominem yapılarak tartışmanın odak noktasının raportörün Rusya’ya yönelik düşmanlığı olduğu vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Suriye’deki Rusya’nın rolü konuşulurken Avrupa Parlamentosu’nda icra edilen oturuma katılmadığı gerekçesiyle Mogherini’ye yönelik eleştirilerin yöneltilmesi, bir yandan konunun saptırılmasına diğer yandan AB yöneticilerinin katılması gereken toplantılara bile katılmayacak kadar kayıtsız ve ilgisizliğinin ön plana çıkarılmasına olanak sağlamıştır.
Üstü kapalı ima etme	Kimi zaman İranlı paralı askerlerin ve Rusya’nın Suriye’deki rolüne dikkat çekerken bu aktörlerin krizin uzamasına yardım ettiğini ve katkıda bulunduğunu, AB’nin Rusya’ya yönelik küçümseyici bir tavır takındığını, AB’nin dış politika tercihlerinin Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’i kışkırttığını ya da IŞİD’e karşı da Nazi Almanyası ile mücadeleye benzer bir birlikteliğin ortaya konulması gerektiğini ima ederek bu stratejiyi kullanmışlardır.
Günah keçisi inşası	İslamlaşmanın Avrupa için tehdit olduğu varsayımını kurarak Müslümanlara yönelik günah keçisi inşası yapılmış ve göçün buna hizmet eden olumsuz bir unsur haline geldiği ima edilmiştir. Özellikle Suriye sorunu bağlamında söylemlerde Türkiye’nin günah keçisi olarak inşa edildiği ve bu şekilde Rusya’nın Suriye politikasına yönelik meşruiyet devşirme arayışının olduğu dikkat çekmektedir
Fail-mağdur değişimi	Kiev’deki durumdan ve Maidan olaylarının sebep olduğu huzursuzluktan Rusya’yı eleştirenlerin sorumlu olduğunu öne sürülmüş ve “suçluyla mağdurun yerini değiştirmeye” çalışılmıştır. Benzer şekilde Ukrayna’da yaşanan savaş ve yıkımdan AB’nin komşuluk politikasının sorumlu olduğu yönünde açıklamalar, Rusya’nın fail pozisyonundan çıkarılmasını sağlamaya yöneliktir.
Suç başkasına yükleme	Ukrayna’da Batılı hükümetin göreve gelmesini bir suç olarak kodlayarak bu suç Ukraynalılara yüklenmiş ya da Ukrayna’daki savaşın sürmesinde sorumluluk uluslararası topluma atfedilmiştir.
Görünmez/soyut güçlere atıf	Ukrayna’da süregelen savaştan ABD gibi dış güçlerin ya da Soros gibi finansal aktörlerin sorumlu olduğu tezi söylemlerde sıklıkla işlenmiştir.

Karşıtlıklardan yararlanma	Avrupa tarafından uygulanan enerji yaptırımları kararlarının Rusya'yı zenginleştirirken AB ülkelerinin alım gücünü zayıflattığını iddia edilirken bu karşıtlıklardan faydalandığı ve belirlenen politikalardan kimin kazandığı ya da kimin zararlı çıktığı konuları arasında net bir ayrım oluşturulmaktadır. Benzer şekilde Ukrayna'nın ABD-AB eksenine ile Vladimir Putin'in Rusya'sı arasında sıkışmış bir ülke olarak tasvir edilmesi, soruna yönelik ikili karşıtlık oluşturma stratejisinin ve Batı ile Rusya'yı zıt kutuplara yerleştirme arayışının sonucu olarak görülmelidir.
Kişisel anekdotlardan faydalanma	Bazı parlamenterlerin Kiev ve Kırım'a yönelik gerçekleştirdikleri ziyaretlerine vurgu yaparak kişisel tecrübeler ve anekdotlarını ön plana çıkarmaya çalıştıkları, bu şekilde söylemlerine inandırıcılık ve otorite kazandırmaya çalıştıkları görülmektedir.
Eylem reddi gerçekleştirme	Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgal girişiminin akabinde radikal sağ parlamenterler Rusya'nın yanında yer aldıkları eleştirilerine şiddetle karşı çıkmış ve bu eleştirileri "Atlantik Eksenine" aidiyetleri konusunda şüphe uyandırma çabası" olarak nitelendirmişlerdir.
Ötekileştirme	"Beşar Esad rejimine destek verenler ile vermeyen uluslararası toplum", "yaptırımlardan zarar görenler ile fayda sağlayanlar", "mevcut enerji politikalarını savunanlar ile enerji politikalarına karşı çıkanlar", "Rusya karşıtı Muhafazakarlar ile Rusya'ya bağımlı olunmasına yol açan Yeşiller", "Avrupa ile Rusya", "Avrupa ile Türkiye" özneleri arasında "biz" ve "onlar" ayrımı oluşturulmuş ve ötekileştirmeye olanak sağlayan kutuplaştırıcı bir retorik benimsenmiştir.
Kurtarıcı miti inşa etme	Kendilerini yozlaşmış, yoldan çıkmış ya da kendi çıkarlarına hizmet eden seçkinlere (AB karar vericilerine) karşı savaşan kurtarıcı olarak göstermektedirler.
Kronolojik nedensellik kurma	"Eğer Ukrayna'ya gerçekten yardım edilseydi ve renkli devrimleri ve sınırlarımızda yeni bir soğuk savaş körüklemek yerine istikrar sağlanmaya çalışılırdı kimse Kuzey Akım'ı iki katına çıkarmayı düşünmezdi" cümlesinde görüleceği üzere söz konusu cümlede kurulan kronolojik nedensel ilişkiyle Kuzey Akım'ın kapasitesinin iki katına çıkarılması adımının geçmişte Ukrayna sorunu konusunda yapılan yanlışlara bağlandığı görülmektedir. Benzer şekilde "Marine Le Pen'in on beş yıldır önerdiği nükleer enerji ve enerji bağımsızlığı tercihlerini yapmayı kabul etmiş olsaydınız, bugün burada olmazdık" cümlesiyle AB'nin mevcut enerji bağımlılığının sebebi olarak Marine Le Pen'in politika önerilerinin zamanında önemsenmemesi arasında kronolojik nedensel bir ilişki kurulmaktadır.

Kaynak: Tablo, yazar tarafından oluşturulmuştur.

Rusya Anlatısındaki Süreklilikler ve Popülist Kırılmalar

Tezimize yönelik araştırma sorularından birisi de Rusya'ya yönelik söylemlerde sürekliliklerin mi yoksa kopuşların/kırılmaların mı olduğuydu. Yapılan araştırma neticesinde söylemlerde sürekliliklerin ve kopuşların birlikte varolduğu ve dönemlere göre değişkenlik gösterdiği anlaşılmaktadır. 2009-2014 döneminde parlamenterlerin Rusya ile ilgili söylemleri çok daha karmaşık, çok sesli ve yeknesaklıktan uzak bir yapıya sahiptir. Bu sebeple söylemlerinde Rusya'yı eleştiren parlamenterlerin olmasının yanı sıra Rusya'ya yönelik olumlu bir tasvir çizen ya da daha dengeli bir söylemsel pozisyonu savunan parlamenterler de bulunmaktadır.

Bununla birlikte 2014 yılındaki Avrupa Parlamentosu seçimleri, radikal sağ söylem için önemli bir söylemsel kırılma ortaya çıkarmıştır. Öyle ki radikal sağ partilerin 2014 seçimlerinde sergilediği ve uzmanlar tarafından "büyük patlama" olarak nitelenen seçim başarısı sayesinde radikal sağ partiler dağınık siyasi yapısına ve bölünmelere son vererek ENF grubu etrafında birleşmişlerdir. Bu birleşme

vasıtasıyla Avrupa Parlamentosu'ndaki koltuk sayısını 37'ye yükselten radikal sağ parti ailesi, her ne kadar bir önceki dönemde 33 koltuğa sahip olmuş olsa da tek bir siyasi grup altında daha etkili muhalefet yapma ve söylemsel mücadele yürütme imkanı elde etmiştir. Bu sebeple 2014 yılında elde edilen dinamizm, radikal sağın Rusya söylemleri açısından da bir kırılmayı beraberinde getirmiştir. 7'nci parlamento döneminde Rusya konusunda oldukça farklı ve çok çeşitli söylemler ortaya koyan parlamenterler, 8'inci parlamento döneminde Rusya'ya yönelik olumlu ve meşrulaştırıcı söylemler ortaya koymuşlar ve söylemlerde çok daha yeknesak ve tek yönlü bir pozisyona sahip olmuşlardır. Gerek Ukrayna sorunu gerekse Suriye sorunu gerekse enerji güvenliği konularında Rusya'nın Avrupa kıtası açısından önemli bir aktör olduğu tezi savunulmuş ve AB'nin Rusya'ya yönelik izlediği politika “düşmanca” olarak etiketlenerek sert bir şekilde eleştirilmiştir.

Radikal sağın Rusya söylemindeki bir diğer önemli kırılma ise Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya savaş açmasıyla 9'uncu parlamento döneminde gerçekleşmiştir. Rusya'nın bu tarihte Ukrayna'yı işgal girişimi, Avrupa kamuoyunda sert bir tepkinin ortaya çıkmasına ve Rusya'nın Avrupa'da kamuoyunu oluşturan tüm kesimler tarafından eleştirilmesine yol açmıştır. Bu durum, Rusya ile yakın ilişkilere ve dirsek temasına sahip oldukları bilinen radikal sağ aktörlerin Avrupa'da ortaya çıkan tepki dalgasının hedefine yerleşmemek için söylemlerini dramatik bir şekilde değiştirmelerine sebep olmuştur. Savaşın ortaya çıkışına kadar Rusya'ya söylemsel olarak destek veren, Kırım'ın ilhak edilmesini dahi uluslararası hukuka uygun olarak nitelendirip ABD'nin ve AB'nin Rusya'ya düşmanlık politikası uyguladığını belirten radikal sağ parlamenterler, savaşın başlamasıyla söylemsel olarak “yeniden mevzilenme” stratejisini uygulamaya başlamışlardır. Bu sebeple, Avrupa Parlamentosu'ndaki radikal sağ söylem de dramatik bir değişikliğe uğramış ve Rusya'ya yaptırım uygulanması gerektiği, Rusya'nın barışçıl dünyanın düşmanı olduğu, yayılmacı emellere sahip bir savaş makinesi olduğu şeklinde söylemler ortaya konulmuştur. Haliyle yaşanan savaş, 8'inci parlamento döneminde Ukrayna sorunu özelinde Rusya'ya yönelik söylemlerdeki sürekliliği bozarak bir kopuş, tabiri caizse “popülist bir kırılma” meydana getirmiştir.

Bir diğer önemli popülist kırılma örneği ise 8'inci parlamento döneminde Suriye sorunu özelinde görülmektedir. 7'nci parlamento döneminde Suriye sorunu özelinde Rusya'ya yönelik olumsuz ve suçlayıcı söylemler ortaya konuluyorken, 8'inci parlamento döneminde bu durumun değiştiği ve Rusya'ya yönelik söylemlerde sert bir kırılma yaşandığı görülmüştür. 2011 yılında Suriye sorunu başladığında sorun radikal sağ parlamenter tarafından basit bir “bölgesel anlaşmazlık” konusuyken ve Rusya'nın Esad yönetimine vermiş olduğu destek iç savaşın uzamasına yol açtığı gerekçesiyle eleştiriliyorken, Suriye sorununun 2014 yılı ve sonrasında uluslararası terörizmle bağlantılı bir hale gelmesi ve IŞİD'in Suriye'de etkinlik kazanması, radikal sağ söylemin sert bir şekilde değişmesine sebep olmuştur. IŞİD'in özellikle Avrupa'nın önde gelen şehirlerinde terör eylemleri gerçekleştirmesi,

Avrupa kamuoyunda Suriye kaynaklı teröre yönelik sert tepkilerin oluşmasına yol açmıştır. Radikal sağ parlamenterler de kamuoyunun etkisiyle popülist bir mevzilenme yaşamıştır. Suriye sorununda terörle mücadele boyutunun güçlenmesiyle “düşmanımın düşmanı dostumdur” anlayışını benimseyen radikal sağ parlamenterler, söylemlerinde Rusya’yı radikal İslamcı terörle mücadelede önemli bir aktör olarak inşa etmeye ve konumlandırmaya başlamışlar ve AB ile Rusya’nın Suriye’de ortak çıkarlara sahip olduğu söylemini yaymaya çalışmışlardır.

Sonuç olarak, 2014 yılında radikal sağ partilerin Avrupa Parlamentosu’nda bir araya gelerek ENF çatısı altında güçlü bir siyasi grup oluşturması, radikal sağın Rusya söylemi özelinde “genel” bir dönüşüm ve kırılma meydana getirmiş, bununla birlikte 2014 yılında IŞİD’in Suriye’de etkinlik kazanması Suriye sorunu özelinde, 2022 yılındaki Rusya-Ukrayna savaşı ise Ukrayna sorunu özelinde Rusya’ya yönelik söylemlerde “özel” popülist kırılmaları ve kopuşları beraberinde getirmiştir.

Popülist radikal sağ partilerin dış politika söylemlerinin gerek ulusal gerekse ulus üstü siyasette güçlü temsillere sahip olmamalarından dolayı doğrudan etkileri oldukça azdır. Bu sebeple söylemlerinin ve pozisyonlarının etkileme, değiştirme, somut politika çıktısı haline gelme imkanı sınırlı olsa da içerideki radikal sağcı kimliği besleme, kimliği yeniden üretme, onaylama konularında oldukça işlevsel olduğu dikkat çekilmesi gereken bir durumdur. Bu bakımdan popülist radikal sağ partilerin dış politika üzerindeki etkisinden ziyade söz konusu dış politik söylemlerin içerideki popülist radikal sağ siyasi pozisyonu nasıl tahkim ettiğine vurgu yapmak önemlidir.

Bu tezde de ortaya konulduğu gibi, ESA çalışmalarının önemli bir savı da söylemde özne ile nesne ayrımının ortadan kalkması ve bu sebeple söylemin hem özneyi hem de nesneyi inşa eden bir boyutunun bulunmasıdır. Söylem, sahip olunan ideolojiye ya da siyasi kimliğe öznellik kazandırılmasında, ilgili pozisyonun meşrulaştırılmasında ve o siyasi pozisyonun yeniden üretilmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir (Çakmak & Bilişli, 2019). Muhalif partilerin ve iktidara alternatif teşkil eden siyasi aktörlerin, politik performans ortaya koyarak dış politikayı içerideki hegemon anlatıya/söyleme saldırmak ve kendi siyasi kimliğini inşa etmek için kullandıkları, post yapısalcı yazarlar tarafından da dile getirilen önemli bir husustur (Campbell, 1992). Avrupa Parlamentosu’ndaki Rusya söylemlerini inceleyen Anton’un çalışması da Rusya üzerine yapılan Avrupa Parlamentosu’ndaki genel kurul tartışmalarının “biz ve ötekinin”, “iyinin ve kötünün” tanımlanması, yeniden üretilmesi ve müzakere edilmesi süreçlerine ayna tuttuğunu ortaya koymuştur (Anton, 2022).

Radikal sağ gruplar da Rusya üzerinden oluşturdukları temsillerle Avrupa Parlamentosu’ndaki ana akım grupların karşısında kendi öznelliklerini tahkim etmişler ve yeniden inşa etmişlerdir. Rusya’ya yönelik inşa edilen anlatıların, radikal sağın siyasi kimliğini ve öznelliğini inşa etmek için araç olarak kullandığının altı kalın çizgilerle çizilmelidir. Radikal sağ partilerin, Avrupa kıtasında ana akım partilerin ve aktörlerin sahip oldukları Rusya anlatısını yıkmak ve alternatif bir öznellik ortaya koymak

için çaba sarfettikleri görülmektedir. Öyle ki Rusya konusunda farklı bir anlatı ortaya konulmasıyla AB eksenli ana akım partilerin hegemonyasını hedef alan “radikal sağcı politik dili” meşrulaştırma amacının güdüldüğü açıktır. Rusya ile ilgili sahip olunan ve inşa edilen yeni anlatı, bir yandan radikal sağcı dili dış politika üzerinden normalleştirmekte ve meşrulaştırmakta diğer yandan radikal sağcı söyleme alan açarak Avrupa Parlamentosu’nda etkin hale gelmesine olanak sağlamaktadır (Güngörmez, 2021). Böylelikle radikal sağın ortaya koyduğu söylemler, ana akım parti grupların hakim söylemine meydan okurken, alternatif bir radikal sağcı kimlik inşa etmeyi amaçlamaktadır.

Bu kapsamda ortaya konulan “Rusya’nın stratejik ortak olduğu”, “Rusya’nın kışkırtılmaması gerektiği”, “Rusya’nın Kırım ilhakının uluslararası hukuka uygun olduğu”, “Rusya’nın Suriye’de radikal dinci terör örgütleriyle mücadele ettiği” ya da “enerji güvenliği konusunda Rusya ile birlikte çalışılması gerektiği” söylemleri, bir yandan bu alternatif dilin mevcudiyetini gösterirken diğer yandan AB yöneticilerin ve ana akım partilerin mevcut Rusya politikasını hedef haline getirmektedir. Bu söylemler üzerinden radikal sağ partiler kendilerine radikal İslamcı terör örgütleriyle mücadeleyi destekleyen, AB’nin stratejik ortaklarını çoğaltmayı hedefleyen, dış politikada kışkırtıcı bir tutum benimsemekten uzak duran, enerji güvenliği gibi AB’nin faydasına olan konularda herkesle birlikte çalışabilen, ülkelerin iç işlerine karışmayan ve uluslararası hukuka saygılı olan bir siyasi kimlik ve öznellik inşa etmektedir.

Rusya’ya yönelik olumsuz temsillerde ise AB içinde marjinalize olma tehlikesini bertaraf etmeyi amaçlayarak radikal sağ kimliğin Avrupa norm ve değerlerine bağlılığını vurgulamayı ve transatlantik ittifak içinde konumlanmayı amaçlamışlardır. Özellikle Rusya’nın Ukrayna müdahalesi sonrasında değişen söylemlerde “Rusya’nın barış ve güvenliğe tehdit oluşturduğu”, “Putin’in diktatör olduğu”, “Kremlin yönetiminin terör uyguladığı” gibi vurgularla radikal sağ partiler kendilerini Rusya’nın kötü yüzünü temsil eden Putin’den farklı olduklarını, barış ve güvenliği önceliklediklerini, terör yöntemlerini reddettiklerini ve diktatörlüğe karşı çıktıklarını vurgulayan bir siyasi kimlik ve öznellik inşa etmeye çalışmışlardır. Böylelikle radikal sağın Rusya konusunda her ne kadar alternatif bir öznelliğe sahip olsa da uluslararası normlara ve Avrupa değerlerine bağlı olduğunu, transatlantik ittifak içinde yer aldıklarını, komşularını tehdit eden ve tek taraflı askeri müdahalelere karşı çıkan anlayışa karşı olduklarını vurgulamışlardır. Bu şekilde Avrupa Parlamentosu’nda yer alan radikal sağ aktörler, Rusya’ya yönelik olumlu söylemleriyle bir yandan alternatif bir öznelliğe sahip olduklarını ve alternatif güç bloğunu temsil ettiklerini ortaya koyarken diğer yandan zaman zaman ortaya koydukları eleştirilerle Avrupa ailesinin bir parçası olduklarını ve demokrasiye, uluslararası normlara ve değerlere bağlılıklarını tahkim ederek yeniden inşa etmişlerdir.

Bu noktada dikkat çekilmesi gereken son unsur, radikal sağ parlamenterlerin Rusya’ya yönelik eleştirilerinde tamamen AB yöneticilerinin ya da ana akım siyasi grupların yanında konumlanma durumundan imtina etmeleridir. Ukrayna sorunu, Suriye sorunu ya da enerji güvenliği konularında her

ne kadar Rusya'ya yönelik olumsuz söylemler ortaya koysalar da AB elitlerine ve ana akım siyasi parti gruplarının söylemlerine de itiraz etmişler ve yöneticilerin politikalarını da sert şekilde eleştirmişlerdir. Böylelikle radikal sağ gruplar Avrupa Parlamentosu'nda "Rusya'yı, kötüleşen insan hakları durumunu ve Ukrayna'daki saldırganlığını eleştiriyoruz ama aynı zamanda AB'yi ve AB elitlerini de izledikleri politikaları sebebiyle suçluyoruz", "hatta Rusya'nın bu politikaları izlemesinden AB elitlerini ve ana akım siyasi partileri sorumlu tutuyoruz" şeklinde bir tutum sergileyerek ve söylem ortaya koyarak inşa ettikleri alternatif özneliği ve siyasi kimliği koruma ve sürdürme amacını taşımışlardır. Bu sebeple radikal sağın Avrupa Parlamentosu'ndaki Rusya söylemleri üzerinden ortaya koyduğu siyasi performansın, Proksch ve Slapin'in ya da Carta'nın da altını çizdiği gibi pragmatik ve taktiksel bir niteliğe sahip olduğu ifade edilmelidir. Pragmatist boyuta sahip olan bu taktik, her ne kadar ana akım partilerle paralel bir söylem benimsense de bu partilerin meşruiyetinin hedef alınmasının ve suçlanmasının sürdürülmesi temel bir tercihtir.

Son olarak radikal sağ partilerin yükselişiyle bağlantılı olarak gelecekte yapılabilecek çalışmalara ilişkin birkaç hususa dikkat çekerek çalışmayı sonlandırmak önemli olacaktır. 2024'ün Haziran ayında gerçekleştirilen 10'uncu dönem Avrupa Parlamentosu seçimleri oldukça ses getirmiştir. Gerçekleştirilen seçimlerde radikal sağ partiler yükselişini sürdürmüş ve elde ettiği başarıyla tüm dünyada gündeme yerleşmiştir. Bu yönüyle radikal sağ partilerin 1999 yılındaki seçimlerden itibaren süregelen yükselişi devam etmiştir. Özellikle Fransa ve Almanya'da popülist radikal sağ artış dikkat çekici seviyede gerçekleşirken, Sosyal Demokratlar, Liberaller, Yeşiller ve Sol partiler önemli ölçüde sandalye kaybetmiştir. Seçim öncesi "Voice of Europe" skandalı olarak bilinen Rusya'nın Avrupa'daki radikal sağ parlamenterleri fonlama tartışmaları sebebiyle Almanya'daki radikal sağcı parti AfD, Kimlik ve Demokrasi grubundan ayrılmak durumunda kalsa da radikal sağ grubun seçimlerdeki sandalye sayısı 58 olmuştur. Önümüzdeki dönemde AfD'nin Kimlik ve Demokrasi grubuna geri dönmesi durumunda, radikal sağın Avrupa Parlamentosu'ndaki temsil ve siyasi gücü çok daha fazla artacak, bu da radikal sağın gelecek dönemde 9'uncu parlamento döneminden çok daha etkin bir söylemsel mücadele yürütmesi anlamına gelecektir.

Tüm dünyada milliyetçi akımların güçlenmeye devam ettiği ve ulusal/uluslararası gündemleri şekillendirdiği bir konjonktürde Avrupa'daki radikal sağ partilerin de kısa ve orta vadede tartışılmaya devam edeceği açıktır. Giorgia Meloni'nin İtalya'da iktidara gelmesi, Marine Le Pen'in 2027 yılındaki Fransa Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin en güçlü adayı olması, Donald Trump'ın 2024'ün Kasım ayında yapılacak ABD seçimlerinde ipi göğüsleme ihtimalinin yüksek olmasının yanı sıra popülist radikal sağ partilerin birçok ülkede ikinci ya da üçüncü parti konumuna yükselmesi, bu partilerin gelecekte de dünyanın gündeminde kalmaya devam edeceklerinin göstergeleridir.

Bu sebeple, bu partilerle ilgili yapılacak akademik çalışmaların önemi yakın gelecekte çok daha fazla artacaktır. Özellikle uluslararası ilişkiler disiplini açısından bu partilerle ilişki tesis etmeye çalışacak dış politika elitleri ve karar vericiler açısından radikal sağın dış politika tercih ve tutumlarına ilişkin yapılan çalışmalara duyulan ihtiyaç her geçen gün artacaktır. Radikal sağ partilerin ve parti gruplarının dış politika söylemleriyle ilgili araştırmalar yapmak, bu partilerin dış politikaları ile güncel gelişmelerle ilgili tutumlarının anlaşılmasına hizmet edecektir. Her ne kadar bu çalışmada radikal sağın Rusya konusundaki tutumu örneklem olarak seçilmiş olsa da, bu partilerin ABD ile ilişkilere bakışı, Çin'in küresel bir aktör olarak yükselişi ya da Ortadoğu'da yaşanan güncel gelişmelere yönelik pozisyonlarının incelenmesi, bir yandan radikal sağ ve dış politika üzerine olan literatürü zenginleştirecek, diğer yandan dış politikada karar vericilere önemli veri setleri sağlayacaktır.

Bu konulara ilgi duyan araştırmacılara öneri olarak, yapılabilecek muhtemel araştırmalara ilişkin nitel veri analizinde kullanılan herhangi bir bilgisayar programından faydalanılması, söz konusu süreci çok daha kolaylaştıracaktır. Özellikle veri toplama, verileri sınıflandırma, içerik ve bağlam tespiti, söylemsel tema belirleme, söylem analizi yapma, söylemleri kodlama, bulguları sınıflandırma gibi aşamalarda nitel veri analizinde kullanılan herhangi bir bilgisayar programından (Maxqda, SPSS, Nvivo, Atlas.ti vb.) faydalanılması, bir yandan araştırmanın tüm safhalarını kolaylaştıracak, diğer yandan araştırmanın bulgularını test etme ve söylemler arasındaki korelasyonları ortaya çıkarma imkanını beraberinde getirecektir.

KAYNAKÇA

- Akça, S. İ. (2022). A Critical Discourse Analysis of Henry Kissenger's Foreign Policy Towards The 1973 Arab-Israeli War and Oil Crisis. Ankara: Türkiye Ulusal Polis Akademisi.
- Akkerman, T., de Lange, S., & Rooduijn, M. (2016). Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe Into the Mainstream? Londra: Routhledge.
- Aknur, M. (2020). "Almanya'da Radikal Sağın Yükselişi: Almanya için Alternatif Partisi, Popülizm ve Demokrasi", International Journal of Social Inquiry, 13(2), ss. 415-446.
- Aknur, M. & Saylan, İ. (2019). "Avrupa Demokrasisine Yönelik Güncel Bir Tehdit: Popülist Radikal Sağın Yükselişi", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 18(2), ss. 289-324.
- Albertazzi, D., & McDonnell, D. (2015). Populists in power. Newyork: Routledge.
- Alferov, A. V., Kustova, E. Y., & Chervony, A. M. (2015). "СУБЪЕКТИВНОСТЬ И МАНИПУЛЯТИВНОСТЬ В КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИИ РОССИИ", Политическая лингвистика, 4(54), ss. 10-17.
- Alferov, A. V., Kustova, E. Y., & Chervony, A. M. (2016). "ИССЛЕДОВАНИЕ ПАРЛАМЕНТСКОГО ДИСКУРСА 2014—2016 ГГ.: КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ ИТОГОВ", Политическая лингвистика, 5(59), ss. 10-16.
- Alibert, J. (2015). "Euroscepticism: the root causes and how to address them". Heinrich Böll Stiftung.
- Aljazeera. (2015). "Russia carries out first air strikes in Syria", Aljazeera News, 30 Eylül 2015, <https://www.aljazeera.com/news/2015/9/30/russia-carries-out-first-air-strikes-in-syria>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Aljazeera. (2022). "Putin backs separatists' claim to Donbas region of Ukraine", Aljazeera News, 22 Şubat 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/22/putin-gets-green-light-to-deploy-troops-to-eastern-ukraine>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Anderson, C. (2022, Mart 1). Russian aggression against Ukraine (continuation of debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-01-ITM-011_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Anton, W. (2022). "Russia" in the European Parliament: Voting patterns, discourse-coalitions and self-other representations. Münih: Ludwig Maximilian University.

- Arnautu, M.-C. (2015, Haziran 10). European energy security strategy (A8-0164/2015-Algirdas Saudargas). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-06-10-ITM-009-06_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Arnautu, M.-C. (2015, Ekim 7). Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-10-07-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Atkinson, J. (2015, Ocak 15). Situation in Ukraine (RC-B8-0008/2015, B8-0008/2015, B8-0018/2015, B8-0020/2015, B8-0021/2015, B8-0025/2015, B8-0027/2015, B8-0029/2015). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-01-15-ITM-012-03_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Atton, C. (2006). “Far-right media on the internet: culture, discourse and power”, *New Media & Society*, 8(4), ss. 573-587.
- Aydın-Düzgıt, S. (2015). “Avrupa Birliği’nin Kurumlarının Türkiye Söylemlerinde Bir Güvenlik Topluluğu Olarak Avrupa”, *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 23(2), ss. 99-122.
- Aydın-Düzgıt, S. (2016). “De-Europeanisation through discourse: A critical discourse analysis of AKP’s election speeches”, *South European Society and Politics*, 21(1), ss. 45-58.
- Aykutalp, A. (2020). “Radikal Demokrasi ve Popülist Siyasetin Öznesi Olarak Halk İnşası”, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi* (29), ss. 53-78.
- Aytaç, E. S., & Elçi, E. (2018). *Populism in Turkey*. In D. Stockemer, *Populism Around the World* (pp. 89-108). Springer, Cham.
- Aytürk, İ. (2019, Mayıs). Türkiye’de Uç Sağ ve Antisemitizm 1945-1980.
- Balfour, R., Emmanouilidis, J. A., Fieschi, C., Hill, C., Lochocki, T., Mendras, M., . . . Stratulat, C. (2016, March). *Europe’s Troublemakers: The Populist Challenge to Foreign Policy*. Brussels: European Policy Centre.
- Bannerman, D. C. (2010, 11 24). Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2010-11-24-ITM-019_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bardella, J. (2019, Ekim 22). Conclusions of the European Council meeting of 17 and 18 October 2019 (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2019-10-22-ITM-003_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bardella, J. (2022, Mayıs 4). The social and economic consequences for the EU of the Russian war in Ukraine- reinforcing the EU’s capacity to act (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-05-04-ITM-001_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-05-04-ITM-004_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Batten, G. (2015, Ocak 14). Situation in Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-01-14-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bay, N. (2015, şubat 25). Decision adopted on a Strategic framework for the Energy Union (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-02-25-ITM-013_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bay, N. (2021, Aralık 15). Preparation of the European Council meeting of 16-17 December 2021- The EU's response to the global resurgence of Covid-19 and the new emerging Covid variants (debate). https://europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-12-15-ITM-005_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bayley, P. (2004). Cross Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse. Amsterdam: John Benjamins.
- BBC (2014). "Ukraine crisis: Protesters declare Donetsk 'republic'", BBC News, 7 Nisan 2014, <https://www.bbc.com/news/world-europe-26919928>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- BBC (2015). "Ukraine ceasefire: New Minsk agreement key points", BBC News, 12 şubat 2015, <https://www.bbc.com/news/world-europe-31436513>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- BBC (2015, Aralık 19). BM Suriye konusunda uzlaştı: Ateşkes ve mőzakere yolu açıldı, BBC Tőrke, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151219_bm_suriye_karar, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- BBC (2018, Ocak 20). Zeytin Dalı Harekatı: Tőrkiye, Afrin'e operasyon başlattı, BBC Tőrke, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-42758889>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Beck, G. (2022, Mart 23). Debriefing of the European Council meeting in Paris on 10 March 2022- Preparation of the European Council meeting 24-25 March 2022 (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-23-ITM-016_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Belder, B. (2009, 09 17). 3. Energy security (Nabucco and Desertec) (debate) . https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2009-09-17-ITM-003_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Belder, B. (2009, 10 22). European Parliament. Verbatim report of proceedings: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2009-10-22-ITM-006_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Belder, B. (2010, 09 23). Future allocation of the European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI) for the cross-border cooperation programmes (CBC) budget (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2010-09-23-ITM-002_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Benedetto, G. (2008). Explaining the Failure of Euroscepticism in the European Parliament. In A. Szczerbiak, & P. Taggart, *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism*, ss. 127-151. Oxford University Press.
- Betz, H. G. (1993). The New Politics of Resentment: Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe. *Comparative Politics*, 25(4), ss. 413-427.
- Betz, H. G. (1994). *Radical Right-Wing Populism in Western Europe*. Newyork: Palgrave Macmillan.
- Betz, H. G. & Johnson, Carol (2004). Against the current—stemming the tide: the nostalgic ideology of the contemporary radical populist right, *Journal of Political Ideologies*, 9(3), ss. 311-327
- Betz, H. G. & Meret, Susi (2012). Right-wing populist parties and the working-class vote: What have you done for us lately? *Class Politics and the Radical Right*, Jens Rydgren (Eds), Londra: Routledge.
- Betz, H. G., & Immerfall, S. (1998). *The New Politics Of The Right*. Newyork: St. Martin Press.
- Biegon, R. (2019). A populist grand strategy? Trump and the framing of American decline. *International Relations*, 33(4), ss. 517-539.
- Bizzotto, M. (2011, 09 15). 7. Explanations of vote. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2011-09-15-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bizzotto, M. (2012, 02 16). 9. Explanations of vote. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2012-02-16-ITM-009_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bizzotto, M. (2022, Mart 9). Debate with the Prime Minister of Estonia, Kaja Kallas- The EU's role in a changing world and the security situation of Europe following the Russian

- aggression and invasion of Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-09-ITM-006_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bobba, G., & Hube, N. (2021). Populism and the Politicization of the COVID-19 Crisis in Europe.
- Bonfrisco, A. (2021, Mart 9). The Syrian conflict – 10 years after the uprising (continuation of debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-03-09-ITM-023_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Bonilla Silva, E., & Forman, A. T. (2000, January). “I Am Not a Racist But...”: Mapping White College Students' Racial Ideology in the USA. *Discourse & Society*, 11(1), 50-85.
- Borghezio, M. (2015, Aralık 2). EU-Turkey summit (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-12-02-ITM-009_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Borghezio, M. (2016, Ocak 19). Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-01-19-ITM-013_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Borghezio, M. (2016, Ekim 5). Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-10-05-ITM-012_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- BOTAş. (2020, Ocak 10). TürkAkım Projesi Açıldı. Botaş.gov: <https://www.botas.gov.tr/Icerik/turkakim-projesi-acildi/232>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Boyras, H. M. (2022). Avrupa Ülkelerinde Göçün Güvenlikleştirilmesi ve Aşırı Sağ Partiler: Macaristan ve Yunanistan Özelinde Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Boyras, H. M., Güngörmez, O., & Kavukçu, O. F. (2019, Mayıs). Aşırı Sağ ve Brexit'in Gölgesinde 2019 Avrupa Parlamentosu Seçimleri. *SETA Yayınları* (283), ss. 1-36.
- Boztürk, H. (2020). Avrupa Kuşkuculuğunun Parlamento'daki Sesi Kimlik ve Demokrasi Grubu. *Journal of Awareness*, 5(4), ss. 515-526.
- Bréchon, P., & Kumar, S. M. (1992). The National Front in France: The Emergence of an Extreme Right Protest Movement. *Comparative Politics*, 25(1), ss. 63-82.
- Briois, S. (2015, Ocak 15). Situation in Ukraine (RC-B8-0008/2015, B8-0008/2015, B8-0018/2015, B8-0020/2015, B8-0021/2015, B8-0025/2015, B8-0027/2015, B8-0029/2015). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-01-15-ITM-012-03_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Brubaker, R. (2017). Why Populism? *Theory and Society* (46), ss. 357- 385.
- Bryant, M. (2023, Eylül 26). Key details behind Nord Stream pipeline blasts revealed by scientists. [www.theguardian.com: https://www.theguardian.com/business/2023/sep/26/nord-stream-pipeline-blasts-key-details-revealed-by-scientists](https://www.theguardian.com/business/2023/sep/26/nord-stream-pipeline-blasts-key-details-revealed-by-scientists), (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Buonanno, G. (2015, Kasım 24). 2016 budgetary procedure: joint text (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-11-24-ITM-011_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Cadier, D., & Szulecki, K. (2020). Populism, historical discourse and foreign policy: The case of Poland's Law and justice Government. *International Politics*, 57(6), 990–1011.
- Caiani, M. &. (2022). Anti-nationalist Europeans and pro-European nativists on the streets: visions of Europe from the left to the far right, *Social Movement Studies*, 21(1-2), ss. 216-233.
- Campbell, D. (1992). *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*. Manchester: Manchester University Press.
- Carta, Caterina (2015). “The swinging” we”: Framing the European Union international discourse”. *Journal of Language and Politics* 14.1, ss. 65–86
- Carter, E. (2018). Right-wing extremism/radicalism: reconstructing the concept. *Journal of Political Ideologies*, 23(2), ss. 157-182.
- Carter, E. (2005). *The Extreme Right in Western Europe: Success or Failure?* Manchester: Manchester University Press.
- Carter, E. (2002). “Proportional representation and the fortunes of right-wing extremist parties”. *West European Politics*, 25(3), ss. 125-146
- Carver, J. (2014, 09 17). 16. Situation in Iraq and Syria and the ISIS offensive including the persecution of minorities (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-09-17-ITM-016_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Carver, J. (2014, Eylül 17). Situation in Iraq and Syria and the ISIS offensive including the persecution of minorities (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-09-17-ITM-016_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Castaldo, F. M. (2015, Ocak 14). Situation in Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-01-14-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Castaldo, F. M. (2015, Ocak 15). Situation in Ukraine (RC-B8-0008/2015, B8-0008/2015, B8-0018/2015, B8-0020/2015, B8-0021/2015, B8-0025/2015, B8-0027/2015, B8-0029/2015). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-01-15-ITM-012-03_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Cavallaro, M., Flacher, D., & Zanetti, M. A. (2018). Radical right parties and European economic integration: Evidence from the seventh European Parliament. *European Union Politics*, 19(2), ss. 321–343.
- Ceccardi, S. (2019, Ekim 23). The Turkish military operation in northeast Syria and its consequences (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2019-10-23-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Ceydilek, E. (2020). Foreign policy operational codes of European populist radical right leaders. Ankara: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi.
- Chauprade, A. (2014, Eylül 16). Situation in Ukraine and state of play of EU-Russia relations (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-09-16-ITM-004_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Chilton, P. (2004). *Analysing Political Discourse: Theory and Practice*. London: Routledge.
- Christiansen, T., Jorgensen, K. E., & Wiener, A. (1999). The social construction of Europe. *Journal of European Public Policy*, 6(4), ss. 528–544.
- Chrysosgelos, A. (2017, July). Populism in Foreign Policy. *Politics*.
- Chulov, M. (2014). “US confirms 14 air strikes against Isis in Syria”, *The Guardian*, 23 Eylül 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/sep/23/us-launches-air-strikes-against-isis-targets-in-syria>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Chyzhova, O. (2023). The European Parliament as a Target and a Tool in Russian Information and Manipulation Campaign. *UA: Ukraine Analytica*, 30(1), ss. 46-56.
- Coburn, D. (2016, Ekim 5). Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-10-05-ITM-012_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Commission, E. (2023, Aralık 11). REPowerEU Affordable, secure and sustainable energy for Europe. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Condor, S., Figgou, L., Abell, J., Gibson, S., & Stevenson, C. (2006, December). 'They're not racist ...' Prejudice denial, mitigation and suppression in dialogue. *British Journal of Social Psychology*, 45(3), ss. 441-462.
- Coticchia, F., & Vignoli, V. (2020). Populist parties and foreign policy: The case of Italy's Five Star Movement. *The British Journal of Politics and International Relations*, 22(3), ss. 523-541.
- Council, E. (2023, Aralık 11). Infographic- Where does the EU's gas come from? European Council: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-gas-supply>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Council, E. (2024, Ocak 9). EU sanctions against Russia explained. [consilium.europa.eu: https://consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained](https://consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained), (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Çakmak, A. (2019). Constructing neo-Ottomanism: From rhetorical to political action and its aftermaths. İstanbul: İstanbul University.
- Çakmak, F., & Bilişli, Y. (2019). İdeoloji, Söylem ve İletişim Çalışmalarında Ruth Wodak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), ss. 99-124.
- Çaylak, A. (2007). 1946-50 Arası Dönemde Müfrit Muhafazakar Demokratlar ve Türk Demokrasisinin Almış Olduğu Biçim. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62(1), ss. 17-42.
- Çelebi, V. (2013). Michel Foucault'da Bilgi, İktidar ve Özne İlişkisi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), ss. 512-523.
- Çelik, H., & Ekşi, H. (2013). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, ss. 99-117.
- David, I. (2021, Nisan 28). Russia, the case of Alexei Navalny, military build-up on Ukraine's border and Russian attack in the Czech Republic (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-04-28-ITM-010_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Davies, P., & Lynch, D. (2002). *The Routledge Companion to Fascism and Far Right*. Londra: Routledge.
- Davis, L., & Deole, S. S. (2017). Immigration and the Rise of Far-right Parties in Europe. *ifo DICE Report*, 15(4), ss. 10-15.

- Dayıoğlu, A. G. (2022). *Mainstreamisation of populist radical right politics in Hungary*. Wrocław: University of Wrocław.
- De Cleen, B. (2017). Populism and nationalism. In R. Kaltwasser, P. Taggart, P. Ostiguy, & P. O. Espejo, *Handbook of populism*, Oxford: Oxford University Press, ss. 342-362
- DeLay, N. (2018). *EU:s identites: en konstruktivistisk analys av Europaparlamentets debatter avseende EU:s*. Lund University Publications.
- Diermeier, M., Frohwein, H., & Nau, A. (2021). *One for one and none for all – The Radical Right in the European Parliament*. London: LSE: London School of Economics.
- Doğruluk, M. B. (2023). *Söylemsel Pratikler Doğrultusunda Türk Dış Politikası 1920-1939*. Konya: Selçuklu Üniversitesi.
- Dornbusch, R., & Edwards, S. (1991). *The Macroeconomics of Populism in Latin America*. Chicago: University of Chicago Press.
- Dreosto, M. (2022, Mayıs 3). EU preparedness against cyber-attacks following Russia invasion on Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-05-03-ITM-014_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Dreosto, M. (2022, Mart 8). Foreign interference in all democratic processes in the EU (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-08-ITM-003_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Drezner, D. W. (2019, April). Present at the Destruction: The Trump Administration and the Foreign Policy Bureaucracy. *The Journal of Politics*, 82(2), ss. 723–730.
- Düzgüt, S. A. (2015). Post-Yapısalcı Yaklaşımlar ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları. *Uluslararası İlişkiler*, 12(46), ss. 153-168.
- Eatwell, R. (2000). ‘The rebirth of the “extreme right” in Western Europe’, *Parliamentary Affairs*, 53(3), ss. 407–425.
- Eatwell, R. (2003). “Ten Theories of the Extreme Right” içinde Merkl, P. H. ve Weinberg, L. (Eds), *Right-Wing Extremism in the Twenty-First Century*. Londra: Frank Cass Publishers, ss. 45-71.
- Eatwell, R. (2004). Introduction: The New Extreme Right Challenge. In R. Eatwell, & C. Mudde, *Western Democracies and the New Extreme Right Challenge*, New York: Routledge, ss. 342-362.

- Eatwell, R. & Goodwin, M. (2018). National Populism: The Revolt Against Liberal Democracy, Londra: Pelikan UK
- Eatwell, R., & O'Sullivan, N. (1992). The Nature of the Right: European and American Politics and Political Thought Since 1789. Boston: Continuum International Publishing Group Ltd.
- ECPS. (2020). Far or Extreme Right. European Center for Populism Studies: <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/far-or-extreme-right>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Elbirlik, T., & Karabulut, F. (2015). Söylem Kuramları: Bir Sınıflandırma Çalışması. Dil Araştırmaları, ss.31-50.
- Ellyatt, H. (2022). "Russian forces invade Ukraine", CNBC, 22 Şubat 2022, <https://www.cnbc.com/2022/02/24/russian-forces-invade-ukraine.html>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Elmas, F. Y. (2009). Far-right in Europe: Abuse of EU Integration. USAK Yearbook of Politics and International Relations, No 2, ss. 441-443.
- Elmas, F. Y. & Kutlay, M. (2011). Avrupa'yı Bekleyen Tehlike: Aşırı Sağın Yükselişi, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, No:11.
- EP. (2024, Mart 28). Union for Europe of the Nations. Europarl.europa.eu: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_post_story/2006/EN/03A-DV-PRESSE_STO\(2006\)04-20\(07476\)_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_post_story/2006/EN/03A-DV-PRESSE_STO(2006)04-20(07476)_EN.pdf), (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Epidideios, G. (2015, Şubat 10). Situation in Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-02-10-ITM-011_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Erdoğan, S. (2022). Discourses on Turkey in the European Parliament: The Implications for Perception on Turkish Identity. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Eriş, Ö. Ü & Öner, S. (2021). "Securitization of Migration and the Rising Influence of Populist Radical Right Parties in European Politics". Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi 20, Sayı 1, ss. 161-193
- Ertan, M. (2019). Bir Kavramın İzini Sürme Çabası: "Popülizm Nedir?". Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, 6(1), ss. 255-259.

- Euronews. (2016). Halep'te son bombardımanlarda 106'sı çocuk 338 sivil öldü, Euronews, 30 Eylül 2016, <https://tr.euronews.com/2016/09/30/halep-te-son-bombardimanlarda-106-si-cocuk-338-sivil-oldu>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Euronews. (2022, Şubat 2). Kuzey Akım 2 projesi nedir? Almanya, Rusya ve Avrupa için önemi ne? Euronews.com: <https://tr.euronews.com/2022/02/08/kuzey-ak-m-2-projesi-nedir-almanya-rusya-ve-avrupa-icin-onemi-ne>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Fagan, M. & Clancy, L. (2022). Among European right-wing populists, favorable views of Russia and Putin are down sharply, Pew Research Center, 23 Eylül, <https://www.pewresearch.org/short-reads/2022/09/23/among-european-right-wing-populists-favorable-views-of-russia-and-putin-are-down-sharply>, (Erişim Tarihi: 23.04.2024).
- Fairclough, N. (1989). Language and Power. London: Longman.
- Fairclough, N. (1992). Discourse and Text: Linguistic and Intertextual Analysis within Discourse Analysis. *Discourse & Society*, 3(2), ss. 193-217.
- Fairclough, N. (1995). Critical discourse analysis. Londra: Longman.
- Fairclough, N. (1995). Critical Discourse Analysis The Critical Study of Language. New York: Logman Publishing.
- Fairclough, N. (2015). Language and Power. London: Routledge.
- Fairclough, N., & Wodak, R. (1997). Critical Discourse Analysis. In T. V. Dijk, *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* (pp. 258-254). London: Sage Publication.
- Fairclough, N., & Wodak, R. (1997). Critical Discourse Analysis. In T. van Dijk, *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, London: Sage, ss. 258- 284.
- Fairclough, N., & Wodak, R. (1997). Critical Discourse Analysis. In T. van Dijk, *Discourse as Social Interaction: Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction Vol. 2*, London: Sage, ss. 258-284.
- Falkenbach, M., & Greer, S. L. (2018). Political parties matter: the impact of the populist radical right on health. *European Journal of Public Health*, 28 (supp_3), ss. 15–18.
- Falkner, G., & Plattner, G. (2020, May). EU Policies and Populist Radical Right Parties' Programmatic Claims: Foreign Policy, Anti-discrimination and the Single Market. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 58(3), ss. 723-739.

- Farage, N. (2014, 11 16). 4. Situation in Ukraine and state of play of EU-Russia relations (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-09-16-ITM-004_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Farage, N. (2014, Eylül 16). Situation in Ukraine and state of play of EU-Russia relations (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-09-16-ITM-004_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Fennema, M. (1997). Some Conceptual Issues and Problems in the Comparison of Anti-immigrant Parties in Western Europe. *Party Politics*, 3(4), ss. 473-492.
- Ferrand, E. (2014, Ekim 21). Preparation of the European Council (23-24 October 2014) (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-10-21-ITM-013_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Finlay, W. M. (2007, Haziran). The propaganda of extreme hostility: Denunciation and the regulation of the group. *British Journal of Social Psychology*, 46(2), ss. 323-341.
- Foucault, M. (1980). *Power and Knowledge*. Brighton: Harvester Press.
- Foucault, M. (1981). *The Order of Discourse*. In R. J. Young, *Uniting the Text*. Londra: Routledge.
- Futak-Campbell, B., & Schwieter, C. (2019). Practising populism: How right-wing populists negotiate political competence. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 58(4), ss. 890-908.
- Givens, T. E. (2004). The Radical Right Gender Gap. *Comparative Political Studies*. Cilt: 37, Sayı: 1, ss. 30-54.
- Givens, T. E. (2000). *Radical right parties in context: Immigration, institutions and parties in western Europe*. University of California, Los Angeles ProQuest Dissertations Publishing.
- Givens, T. E. (2005). *Voting Radical Right in Western Europe* New York: Cambridge University Press, ss. 36–37.
- Golder, M. (2016, Mayıs). Far right parties in Europe. *Annual Review of Political Science*, 19, ss. 477- 497.
- Goldsmith, J. / 4th parliamentary term (n.d.). European Parliament Website: https://www.europarl.europa.eu/meps/en/2213/JIMMY_GOLDSMITH/history/4

- Golosov, G. V. (2020). Useful, but Not Necessarily Idiots: The Ideological Linkages among the Putin-Sympathizer Parties in the European. *Problems of Post-Communism*, 67(1), ss. 53–63.
- Goodman, S., & J. Johnson, A. (2014). Strategies used by the far right to counter accusations of racism. *Strategies used by the far right to counter accusations of racism*, 6(2), ss. 97-113.
- Goodwyn, L. (1976). *Democratic Promise: The Populist Moment in America*. London: Oxford University Press.
- Grytsenko, O. (2013). Ukrainian protesters flood Kiev after president pulls out of EU deal, *The Guardian*, 24 Kasım 2013, <https://www.theguardian.com/world/2013/nov/24/ukraine-protesters-yanukovych-aborts-eu-deal-russia>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Güngörmez, O. (2021). “Avrupa Aşırı Sağının ‘Çifte Direnişi’”, *Kriter Dergisi*, Haziran 2021, Yıl 6, Sayı 58, <https://kriterdergi.com/yazar/oguz-gungormez/avrupa-asiri-saginin-cifte-direnisi>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Güngörmez, O. (2022, Mart 30). Anadolu Ajansı. AB aşırı sağı yeniden mevzileniyor: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/ab-asiri-sagi-yeniden-mevzileniyor/2549985>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Güngörmez, O. (2022, 09 01). Avrupa’da Aşırı Sağ Kabuk Değiştiriyor. *Euro Politika*, 2022(16), ss. 10-16.
- Hainsworth, P. (2008). *The Extreme Right in Europe*, Newyork: Routhledge
- Hakkarainen, T. (2022, Mart 24). The Power of the EU – Joint European Action for more affordable, secure and sustainable energy (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-24-ITM-002_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Haley, S. D. (2020). Are the terms extreme right, far-right, radical right and populist right interchangeable? *Academia*: https://www.academia.edu/33622277/Are_the_terms_extreme_right_far_right_radical_right_and_populist_right_interchangeable, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Halhalli, B. (2020). *Avrupa’da Radikal Sağ: Öteki’nin İnşasında İslam, Yabancı ve Göç*. İstanbul: Orion Yayınevi.
- Halhalli, B. (2020). Avrupa’daki Aşırı Sağ Partilerin İdeolojik Yapısı. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(20), ss. 450-471.

- Hall, J. (2021, February). In search of enemies: Donald Trump's populist foreign policy rhetoric. *Politics*, 41(1), ss. 48-63.
- Hall, S. (1992). The West and the Rest: Discourse and Power. In S. Hall, & B. Gieben, *Formations of Modernity* (ss. 275-233). Cambridge: Polity Press.
- Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to functional grammar*. London: Edward Arnold.
- Hanağası, U. B. (2021). *Alman Milliyetçiliği Bağlamında Aşırı Sağ Hareketlerin Dünyü ve Bugünü*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi. Kocaeli: T.C. Kocaeli Üniversitesi.
- Hansson, S. (2015). Discursive strategies of blame avoidance in government: A framework for analysis. *Discourse & Society*, 26(3), ss. 297-322.
- Harding, L. (2014). "Crimea votes to secede from Ukraine in 'illegal' poll", *The Guardian*, 16 Mart 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/16/ukraine-russia-truce-crimea-referendum>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Heinisch, R., McDonnell, D., and Werner, A. (2021) *Equivocal Euroscepticism: How Populist Radical Right Parties Can Have Their EU Cake and Eat It*. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 59: ss. 189–205.
- Heinisch, R., Massetti, E., & Mazzoleni, O. (2018). Populism and ethno-territorial politics in European multi-level systems. *Comparative European Politics* (16), ss. 923–936.
- Heinisch, R. (2003). "Success in opposition – failure in government: explaining the performance of right-wing populist parties in public Office", *West European Politics*, 26(3), ss.91-130.
- Henderson, A. (2018). *Conservatism, the Right Wing, and the Far Right*. Ibidem Press.
- Henke, M., & Maher, R. (2021). The populist challenge to European defense. *Journal of European Public Policy*, 28(3), ss. 389-406.
- Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler*. Ankara: Felix Kitapa.
- Homolar, A., & Scholz, R. (2019). The power of Trump-speak: populist crisis narratives and ontological security. *Cambridge Review of International Affairs*, 32(3), ss. 344-364.
- Hooghe, L., & Marks, G. (2018). Cleavage theory meets Europe's crises: Lipset, Rokkan, and the transnational cleavage. *Journal of European Public Policy*, 25(1), ss. 109-135.

- Hookem, M. (2015, Haziran 10). Strategic military situation in the Black Sea Basin following the illegal annexation of Crimea by Russia (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-06-10-ITM-013_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Horiunova, E. O. (2017). Проблема анексії Криму в зовнішньополітичній. Hileya: Scientific Bulletin / Gileya, ss. 459-461.
- Ignazi, P. (1992). The Silent Counter-Revolution. Hypotheses on the Emergence of Extreme Right-Wing Parties in Europe. *European Journal of Political Research*, 22(1-2), ss. 3-34.
- Ignazi, P. (1995). The re-emergence of extreme right-wing parties in Europe. (Reihe Politikwissenschaft / Institut für Höhere Studien, Abt. Politikwissenschaft, 21). Wien: Institut für Höhere Studien (IHS), Wien. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-267154>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Ignazi, P. (1996). The intellectual basis of right-wing anti-partyism, *European Journal of Political Research* 29, Nisan 1996, ss. 219-296.
- Ignazi, P. (2003). *Extreme Right Parties in Western Europe*. Oxford: Oxford University Press.
- Ilie, C. (2010). Analytical Perspectives on Parliamentary and Extra-Parliamentary discourses. *Journal of Pragmatics*, 42(4), ss. 879–884.
- Ionescu, G., & Gellner, E. (1969). *Populism: Its Meaning and National Characteristics*. New York: Cambridge University Press.
- Jansen, R. S. (2011). Political Mobilization: A New Theoretical Approach to Populism. *Sociological Theory Journal*, 29(2), ss. 159-188.
- Jenne, E. K. (2021, March). Populism, nationalism and revisionist foreign policy. *International Affairs*, 97(2), ss. 323–343.
- Johansson-Nogués, E., Vlaskamp, M. C., & Barbé, E. (2020). EU Foreign Policy and Norm Contestation in an Eroding. In E. Johansson-Nogués, M. C. Vlaskamp, & E. Barbé, *European Union Contested Foreign Policy in a New Global Context*, Barcelona: Springer, ss. 1-17.
- Jorgensen, M., & Phillips, L. J. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: Sage Publications Ltd.
- Joron, V. (2019, Ekim 24). The Turkish military operation in northeast Syria and its consequences (RC-B9-0123/2019, B9-0123/2019, B9-0125/2019, B9-0126/2019, B9-

- 0127/2019, B9-0128/2019, B9-0129/2019, B9-0133/2019). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2019-10-24-ITM-010-03_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Kaarbo, J. (2018). A foreign policy analysis perspective on the domestic politics turn in IR theory. *International Studies Review*, 17(2), ss. 189–216.
- Kallis, A. (2015). Avrupa'da Radikal Sağın Yükselişi. SETA Yayınları (119), ss. 1-26.
- Kappel, B. (2015, Ekim 7). Doubling the capacity of the North Stream pipeline and impact on the energy union and the security of supply (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-10-07-ITM-018_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Kayrak, S. (2021). Kimlik ve Demokrasi Grubu. In Z. Ü. Çepel, Avrupa Parlamentosu'ndaki Siyasi Grupların Krizler Avrupa'sına Yaklaşımları (Vol. 318). İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı.
- Keute, A.-L. (2016). If the Euro fails, Europe fails: explaining scepticism directed towards the common currency 2009-2014. NTNU.
- Kitschelt, H. (2007). Growth and Persistence of the Radical Right in Postindustrial Democracies: Advances and Challenges in Comparative Research. *West European Politics*, ss. 1176-1206.
- Kitschelt, H. a. (1997). *The Radical Right in Western Europe: A Comparative Analysis*. Michigan: University of Michigan Press.
- Kitschelt, H. (1995). *The Radical Right in Western Europe: A Comparative Analysis*. Michigan: University of Michigan Press.
- Koca, B. (2019). “Türkiye’de Uç Sağ ve Kürtler, 1945-1980: Güvenlik, Kimlik ve Kalkınma”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Kofod, P. (2022, Mart 1). Russian aggression against Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-01-ITM-009_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Konur, B. N. (2019). Comparative Analysis of EU Foreign Policy in Syria with Normative Power Europe and Realist Power Europe, Doktora Tezi: ODTÜ.

- Koparan, Ö. & Özcan, E. E. (2022). “Esed'in Duma'daki kimyasal silahlı katliamı hafızalarda canlılığını koruyor”, Anadolu Ajansı, 7 Nisan 2022, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esedin-dumadaki-kimyasal-silahli-katliami-hafizalarda-canliligini-koruyor/2557418>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Kopecek, L. (2007). The Far Right in Europe: A summary of attempts to define the concept, analyze its identity, and compare the Western European and Central European far right. *Central European Political Studies Review*, 9(4), ss. 280-293.
- Köten, F. (2012). Enerji Güvenliği Bağlamında Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya'daki Bölgesel Politikaları. Yalova: Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Krah, M. (2021, Aralık 14). Situation at the Ukrainian border and in Russian-occupied territories of Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-12-14-ITM-012_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Kreko, P. (2014). Putin's far right and far left friends in Europe, Political Capital Institute, 14 Mart 2014, <https://www.wilsoncenter.org/event/russias-far-right-and-far-left-friends-europe>, (Erişim Tarihi: 23.04.2024).
- Kurski, J. O. (2013, 06 13). 12.2. Azerbaijan: Case of Ilgar Mammadov. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2013-06-13-ITM-012-02_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Kurski, J. O. (2014, 03 12). 6. Invasion of Ukraine by Russia (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2014-03-12-ITM-006_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Küçükali, C. (2014). Understanding discursive hegemony in Turkish politics: discursive strategies as instruments of hegemonic projects. Lancaster: Lancaster University.
- Laclau, E., & Mouffe, C. (1985). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. London: Verso.
- Laclau, E., & Mouffe, C. (2001). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. Verso.
- Lasco, G. (2020). Medical populism and the COVID-19 pandemic. *Global Public Health*, 15(10), ss. 1417-1429.
- Liang, C. S. (2007). *Europe for Europeans: The Foreign and Security Policy of the Populist Radical Right*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited.

- Liang, C. S. (2007). Europe for the Europeans: The Foreign and Security Policy of the Populist Radical Right. In C. S. Liang, Europe for the Europeans: The Foreign and Security Policy of the Populist Radical Right. Hampshire, England: Ashgate Publishing Limited.
- Liang, C. S. (2008). Europe for the Europeans. The Foreign and Security Policy of the Populist Radical Right: Routhledge.
- Luchenko, K. (2024). Conservatism by decree: Putin as a figurehead for the global far-right, European Council on Foreign Relations, 1 Mart 2024, <https://ecfr.eu/article/conservatism-by-decree-putin-as-a-figurehead-for-the-global-far-right>, (Erişim Tarihi: 23.04.2024).
- Lundgren, P. (2016, Ekim 5). Preparation of the European Council meeting of 20 and 21 October 2016 (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-10-05-ITM-005_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Luo, C. M. (2017). The Rise of Populist Right-wing Parties in the 2014 European Parliament: Election and Implications for European Integration. *European Review*, 25(3), ss. 406-422.
- Macaskill, E. & Traynor, I. (2014). “EU and US impose sanctions on Russian and Ukrainian officials”, *The Guardian*, 17 Mart 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/17/eu-imposes-sanctions-21-russian-ukrainian-officials-crimea>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2019, Ekim 23). The Turkish military operation in northeast Syria and its consequences (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2019-10-23-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2020, Temmuz 8). Presentation of the programme of activities of the German Presidency (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2020-07-08-ITM-009_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2021, Haziran 9). Preparation of the G7 summit of 11-13 June and the EU-US Summit (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-06-09-ITM-005_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2021, Mart 9). The Syrian conflict – 10 years after the uprising (continuation of debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-03-09-ITM-023_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Madison, J. (2022, Nisan 6). Conclusions of the European Council meeting of 24-25 March 2022: including the latest developments of the war against Ukraine and the EU sanctions against Russia and their implementation (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-04-06-ITM-003_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2022, Mart 9). Debate with the Prime Minister of Estonia, Kaja Kallas - The EU's role in a changing world and the security situation of Europe following the Russian aggression and invasion of Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-09-ITM-006_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2022, şubat 16). EU-Russia relations, European security and Russia's military threat against Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-02-16-ITM-004_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2022, Ekim 19). Preparation of the European Council meeting of 20-21 October 2022 (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-10-19-ITM-003_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2022, Mayıs 19). The fight against impunity for war crimes in Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-05-19-ITM-003_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Madison, J. (2022, Mayıs 4). The social and economic consequences for the EU of the Russian war in Ukraine- reinforcing the EU's capacity to act (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-05-04-ITM-004_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mandacı, N. (2012). Avrupa'daki Radikal Sağ Partiler ve Balkanlı Kuzenleri: anlar Türkiye İçin alıyor. *Uluslararası İlişkiler*, 9(33), ss. 41-71.
- Manucci, L. (2021, Haziran). Forty years of populism in the European Parliament. *Populao e Sociedade*, 35, ss. 25-42.
- Mapping the Global Far-Right. (2023). Eylül 2023, from Stanford: Center for International Security and Cooperation (CISAC): <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/far-right-extremism>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- March, L. (2008). Fes Library. Eylül 2023, from Gnmz Avrupa'sında U Sol Partiler: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/tuerkei/07093.pdf>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Mariani, T. (2019, Temmuz 16). Implementation of the EU Global Strategy (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2019-07-16-ITM-013_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mariani, T. (2021, Nisan 28). Russia, the case of Alexei Navalny, military build-up on Ukraine's border and Russian attack in the Czech Republic (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-04-28-ITM-010_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mariani, T. (2021, Aralık 14). Situation at the Ukrainian border and in Russian-occupied territories of Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-12-14-ITM-012_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Marsh, K. (2011). “Syria: Four killed in Deraa as protests spread across south”, The Guardian, 23 Mart 2011, <https://www.theguardian.com/world/2011/mar/22/syrian-protests-troops-kill-deraa>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Martín-Cubas, J., Bodoque, A., M. Pavía, J., Tasa, V., & Veres-Ferrer, E. (2019). The “Big Bang” of the populist parties in the European Union: The 2014 European Parliament election. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 32(2), ss. 168-190.
- Mayer, G. (2014, Eylül 18). Situation in Ukraine and state of play of EU-Russia relations (RC-B8-0118/2014, B8-0118/2014, B8-0122/2014, B8-0123/2014, B8-0125/2014, B8-0127/2014, B8-0128/2014, B8-0129/2014). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-09-18-ITM-012-01_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mayer, G. (2021, Ekim 6). European solutions to the rise of energy prices for businesses and consumers: the role of energy efficiency and renewable energy and the need to tackle energy poverty (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-10-06-ITM-004_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mazuronis, V. (2015, Şubat 10). Situation in Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-02-10-ITM-011_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- McDonnell, D., & Werner, A. (2020). Europe of Freedom and Direct Democracy: An Acceptable Marriage of Convenience. In D. McDonnell, & A. Werner, *International Populism: The Radical Right in the European Parliament* (pp. 93–126). Oxford Academic.

- McDonnell, D., & Werner, A. (2020). Europe of Nations and Freedom: A Marriage of Love? In D. McDonnell, & A. Werner, *International Populism: The Radical Right in the European Parliament* (pp. 127-160). Oxford Academic.
- Meckel, M. (2006). A European Foundation for Democracy. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, 15(2), ss. 30–36.
- Mengi, R. (2019). The rise of far-right and illiberal democracy in the Europeanunion: Comparative cases of Hungary, Poland, and Slovakia. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Meny, Y., & Surel, Y. (2002). *Democracies and the Populist Challenge*. London: Palgrave Macmillan.
- Milliyet. (2018), “Azez haritada nerede, Azez’in stratejik önemi nedir?”, Milliyet, 22 Ocak 2018, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/azez-haritada-nerede-azezin-stratejik-onemi-nedir-iste-azezin-haritadaki-konumu-2595592>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Minkenberg, M., & Perrinau, P. (2007). The Radical Right in the 2004 European Elections. *International Political Science Review*, 28(1), ss. 29-55.
- Minkenberg M. (2000) The Renewal of the Radical Right: Between Modernity and Anti-modernity. *Government and Opposition*. 35(2), ss.170-188.
- Moffitt, B. (2017). Transnational Populism? Representative Claims, Media and the Difficulty of Constructing a Transnational “People”. *Journal of the European Institute for Communication and Culture*, 24(4), ss. 409-425.
- Mofitt, B. (2016). *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation*. Stanford, USA: Stanford University Press.
- Mols, F., & Jetten, J. (2014, November). No guts, no glory: How framing the collective past paves the way for anti-immigrant sentiments. *International Journal of Intercultural Relations*, 43(Part A), ss. 74-86.
- Montel, S. (2015, Aralık 15). Towards a European Energy Union (A8-0341/2015- Marek Józef Gróbarczyk). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-12-15-ITM-005-21_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Morrow, S. (2023, Temmuz 18). AB ülkelerinin enerji açmazında LNG kilit rol oynadı. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/ab-ulkelerinin-enerji-acmazinda-Ing-kilit-rol-oynadi/2948362>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Mölzer, A. (2010, Kasım 24). Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2010-11-24-ITM-019_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mölzer, A. (2011, Ekim 12). 17. Current developments in Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2011-10-12-ITM-017_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mölzer, A. (2011, Aralık 1). 7. Explanations of vote. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2011-12-01-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mölzer, A. (2012, Eylül 11). 18. Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2012-09-11-ITM-018_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mölzer, A. (2012, Şubat 16). 9. Explanations of vote. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2012-02-16-ITM-009_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mölzer, A. (2014, Mart 12). 6. Invasion of Ukraine by Russia (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2014-03-12-ITM-006_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Mudde, C. (1995). Right-wing extremism analyzed: a comparative analysis of the ideologies of three alleged right-wing extremist parties (NPD, NDP, CP'86)'. *European Journal of Political Research*, 27(2), ss. 203-224.
- Mudde, C. (1996). The war of words defining the extreme right party family. *West European Politics*, 19(2), ss. 225-248.
- Mudde, C. (1996). *The Far Right Today*, Cambridge: Polity Press.
- Mudde, C. (2000). *The ideology of the extreme right*. Manchester: Manchester University Press.
- Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), ss. 541–563.
- Mudde, C. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mudde, C. (2014). The Far Right and the European Elections. *Current History*, 114, ss. 97-103.
- Mudde, C. (2016). *The Study of Populist Radical Right Parties: Towards a Fourth Wave*. University of Oslo. Oslo: C-REX- Center for Research on Extremism.
- Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. (2017). *Popülizm: Kısa Bir Giriş*. (S. E. Türközü, Trans.) Ankara: Oxford University Press.

- Musa, E. & Koparan, Ö. (2023), Fırat Kalkanı Harekatı'nın 7'nci yıl dönümü, Anadolu Ajansı, [https://www.aa.com.tr/tr/gundem/firat-kalkani-harekatinin-7nci-yil-donumu/2975059#:~:text=T%C3%BCrkiye%2C%20Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler%20\(BM\),F%C4%B1rat%20Kalkan%C4%B1%20Harekat%C4%B1'n%C4%B1%20ba%C5%9Flatt%C4%B1](https://www.aa.com.tr/tr/gundem/firat-kalkani-harekatinin-7nci-yil-donumu/2975059#:~:text=T%C3%BCrkiye%2C%20Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler%20(BM),F%C4%B1rat%20Kalkan%C4%B1%20Harekat%C4%B1'n%C4%B1%20ba%C5%9Flatt%C4%B1), (Erişim Tarihi: 02.06.2024).
- Müller, J.-W. (2016). What is Populism? Pennsylvania: Pennsylvania Press.
- Nabers, D., & Stengel, F. A. (2019). Sedimented practices and American identity in Donald J. Trump's election campaign. In F. A. Stengel, D. B. MacDonald, & D. Nabers, Populism and World Politics. Palgrave Macmillan.
- Naumescu, V. (2017, Aralık). The Clash of Discourses Regarding Relations with Russia: New Fault Lines in the European Union? Romanian Journal Of European Affairs, 17(2), ss. 72-88.
- Nedelcu, H. (2015). Anti-Establishment Radical Parties in 21st Century Europe. Ottawa: Carleton University.
- Neftegazru.com. (2010, Mart 16). Russian South Stream Project Will Never Be Merged With Rival Nabucco. neftegazru.com: <https://neftegazru.com/amp/news/politics/414314-russian-south-stream-project-will-never-be-merged-with-rival-nabucco>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Nestoras, A. (2016). Russia and the European Far Right after Brexit: Shifting Gears in the European Parliament. Brüksel: Institute for European Studies & VUB.
- Noi, A. Ü. (2016). AB'nin Suriye Stratejisi ve Suriye Krizinin AB-Türkiye İlişkilerine Etkisi. In H. B. Yalçın, & B. Duran, Küresel ve Bölgesel Aktörlerin Suriye Stratejileri, İstanbul: SETA, ss. 105-130.
- Noris, P. (2005). Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market. Cambridge University Press.
- Norris, P., & Inglehart, R. (2019). Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism. Cambridge University Press.
- Obermayr, F. (2010, Ekim 20). 11. Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2010-10-20-ITM-011_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Obermayr, F. (2014, Şubat 06). 10.7. Situation in Ukraine (RCB7-0138/2014, B7-0138/2014, B7-0139/2014, B7-0140/2014, B7-0158/2014, B7-0161/2014, B7-0163/2014, B7-

- 0164/2014). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2014-02-06-ITM-010-07_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Obermayr, F. (2014, Eylül 18). Situation in Ukraine and state of play of EU-Russia relations (RC-B8-0118/2014, B8-0118/2014, B8-0122/2014, B8-0123/2014, B8-0125/2014, B8-0127/2014, B8-0128/2014, B8-0129/2014). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2014-09-18-ITM-012-01_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Obermayr, F. (2016, Kasım 22). Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-11-22-ITM-009_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Olivier, P. (2022, Eylül 13). EU response to the increase in energy prices in Europe (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-09-13-ITM-015_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Oxford Dictionary. (2023, Eylül 21). Oxford Learner's Dictionaries: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Ödén, W. R. (2021). Att vinna den narrativa kampen: En berättelse om Ryssland, strategiska narrativ och en alternativ världsordning. Department of Social Science. Lund University Publications.
- Önder, H., & Maden, N. (2023). Avrupa Birliği'nin Kayıp Enerji Projeleri: Nabucco, Trans Hazar ve Güney Akım. Türkiye Politik Çalışmalar Dergisi, 3(1), ss. 33-56.
- Öner, S. (2022). 'Europe' of populist radical right and the case of Lega of Salvini: pioneer of a 'Parochial Europe'?, European Politics and Society, 23:1, ss. 62-77.
- Öner, S. (2014). Different Manifestations of the Rise of Far-Right in European Politics: The Cases of Germany and Austria. Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi, 22(2), ss. 85-106.
- Özcan, E. E. (2022), "Suriye'deki iç savaş 11. yılını geride bıraktı", Anadolu Ajansı, 14 Mart 2022, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyedeki-ic-savas-11-yilini-geride-birakti/2534367>, (Erişim Tarihi: 02.06.2024).
- Özer, Y. & Aşçı, F. K. (2021). "Instrumentalization of emotions and emotion norms: migration issue in European Right-Wing Populist Discourse", Global Affairs, 7:2, ss. 173-192.
- Özpek, B. B., & Yaşar, N. T. (2017). Populism and Foreign Policy in Turkey under the AKP Rule. Turkish Studies, 19(2), ss. 198-216.

- Paksas, R. (2011, 12 14). 10. Explanations of vote. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2011-12-14-ITM-010_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Palmer, G., London, T., & Regan, P. (2004). What's Stopping You?: The Sources of Political Constraints on International Conflict Behavior in Parliamentary Democracies . *International Interactions*, 30(1), ss. 1-24.
- Pantucci, R. (2023). Russia's Far-Right Campaign in Europe, *Law Fare Media*, 9 Nisan, <https://www.lawfaremedia.org/article/russias-far-right-campaign-europe>, (Erişim Tarihi: 23.04.2024).
- Paška, J. (2011, 10 12). 17. Current developments in Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2011-10-12-ITM-017_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Plagemann, J., & Destradi, S. (2019). Populism and Foreign Policy: The Case of India. *Foreign Policy Analysis*, 15(2), ss. 283-301.
- Proksch, S. O. & Slapin, J. B. (2009). "Position Taking in European Parliament Speeches", *British Journal of Political Science* 40, ss. 587–611
- Provera, F. (2011, 06 08). 13. EU-Russia summit (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2011-06-08-ITM-013_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Ramet, S. P. (1999). Defining the Radical Right: The Values and Behaviors of Organized Intolerance. In S. P. Ramet, *The Radical Right in Central and Eastern Europe Since 1989 Post-Communist Cultural Studies*, Pennsylvania University Press, ss. 3-29.
- Ramos, M. J. & Raab, N. (2022). Russia Abroad, Russia at Home: The Paradox of Russia's Support for the Far Right. *Russian Politics*, Sayı 7, Cilt 1, ss. 69-97.
- Rapley, M. (1998, September). 'Just an ordinary Australian': Self-categorization and the discursive construction of facticity in 'new racist' political rhetoric. *British Journal of Social Psychology*, 37(3), ss. 325-344.
- Rathbun, C. B. (2004). *Partisan Interventions: European Party Politics and Peace Enforcement in the Balkans*. Cornell University Press.
- Reisigl, M., & Wodak, R. (2009). The discourse-historical approach (DHA). In R. Wodak, & M. Meyer, *Methods for Critical Discourse Analysis*, Londra: Sage, ss. 87-121.
- Reisigl, M., & Wodak, R. (2016). The Discourse-Historical Approach (DHA). In R. Wodak, & M. Meyer, *Methods of Critical Discourse Studies*, Londra: Sage, ss. 87-121.

- Reuters. (2009). Gas crises between Russia and Ukraine, Reuters, 12 Ocak 2009, <https://www.reuters.com/article/idUSTRE50A1A7>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Richardson, E. J., & Colombo, M. (2014). Race and Immigration in Far- and Extreme-Right European Political Leaflets. In C. Hart, & P. Cap, *Contemporary Critical Discourse Studies*. London: Bloomsbury Academic.
- Rivière, J. (2019, Ekim 23). The Turkish military operation in northeast Syria and its consequences (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2019-10-23-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Rooduijn, M. (2018, August). What unites the voter bases of populist parties? Comparing the electorates of 15 populist parties. *European Political Science Review*, 10(3), ss. 351-368.
- Rooyackers, N. I., & Verkuyten, M. (2012). Mobilizing support for the extreme right: a discursive analysis of minority leadership. *Br J Soc Psychol*, 51(1), ss. 130-148.
- Röth, L., Afonso, A., & Spies, D. C. (2018). The impact of Populist Radical Right Parties on socio-economic policies. *European Political Science Review*, 10(3), ss. 325-350.
- Rush, G. B. (1963). Toward a Definition of the Extreme Right. *The Pacific Sociological Review*, 6(2), ss. 64-73.
- Rydgren, J. (2018). *The Oxford Handbook of the Radical Right*. Oxford University Press.
- Rydgren, J. (2017). “Radical right-wing parties in Europe: What’s populism got to do with it?”, *Journal of Language and Politics*, Cilt 16, Sayı 4, Jan 2017, ss. 485- 496
- Rydgren, J. (2005). Is extreme right-wing populism contagious? Explaining the emergence of a new party family. *European Journal of Political Research*, 44: ss. 413-437.
- Sachs, J. (1990). Social Conflict and Populist Policies in Latin America. In R. Brunetta, & C. Dell’Aringa, *Labour Relations and Economic Performance*, International Economic Association Series, London: Palgrave Macmillan, ss. 137–169.
- Sagarzazu, I., & Thies, C. G. (2018). The Foreign Policy Rhetoric of Populism: Chávez, Oil, and Anti-imperialism. *Political Research Quarterly*, 72(1), ss. 205-214.
- Sakki, İ., & Pettersonn, K. (2016). Discursive constructions of otherness in populist radical right political blogs. *European Journal of Social Psychology*, 46(2), ss. 156-170.

- Salavrakos, N. (2012, Eylül 11). Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2012-09-11-ITM-018_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Salavrakos, N. (2012, 07 4). Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2012-07-04-ITM-015_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Salvini, M. (2015, Eylül 9). Migration and refugees in Europe (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-09-09-ITM-006_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Salvini, M. (2015, Ekim 7). Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-10-07-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Salvini, M. (2016, Aralık 14). Preparation of the European Council meeting of 15 December 2016 (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-12-14-ITM-007_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Saylan, İ. (2021). Pandemi Popülizmin Sonunu Getirebilir Mi? Batı Avrupa'daki Popülist Radikal Sağ Partiler Üzerine Bir Değerlendirme. *International Journal of Social Inquiry*, 14(2), ss. 783-811.
- Schaffhauser, J.-L. (2016, Ekim 5). Situation in Syria (continuation of debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-10-05-ITM-014_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Schain, M. A. (2006). The extreme-right and immigration policy-making: Measuring direct and indirect effects. *West European Politics*, 29(2), ss. 270-289.
- Schuster, J., & Maier, H. (2006, July). The Rift: Explaining Europe's Divergent Iraq Policies in the Run-Up of the American-Led War on Iraq. *Foreign Policy Analysis*, 2(3), ss. 223-244.
- Sepli, A. (2022). Avrupa Birliği Ülkelerinde Yükselen Popülist Radikal Sağ: Meloni'nin Zaferi. *Euro Politika* (16), ss. 17-26.
- Shekhovtsov, A. (2018). *Russia and the European Far Right*. Londra: School of Slavonic and East European Studies.
- Shekhovtsov, A. (2018). *Russia and the Western Far Right: Tango Noir*. Londra: Routhledge.
- Solaker, G. (2022, Mayıs 20). Avrupa'daki sağ popülizm Türkiye'ye mi sıçradı? (DW Türkçe) Eylül 2023, from DW Türkçe: <https://www.dw.com/tr/avrupadaki-sa%C4%9F->

- pop%C3%BClizm-t%C3%BCrkiyeye-mi-s%C4%B1%C3%A7rad%C4%B1/a-61865916, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Stadler, E. (2014, 03 13). 15.12. Invasion of Ukraine by Russia (RCB7-0263/2014, B7-0263/2014, B7-0264/2014, B7-0265/2014, B7-0266/2014, B7-0267/2014, B7-0268/2014). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2014-03-13-ITM-015-12_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Stadler, E. (2014, 02 05). 19. EU-Russia summit (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2014-02-05-ITM-019_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Stadler, E. (2014, 03 12). 6. Invasion of Ukraine by Russia (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2014-03-12-ITM-006_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Statutes of the Identity and Democracy Group in the European Parliament. (2023). <https://assets.nationbuilder.com>:
https://assets.nationbuilder.com/idgroup/pages/54/attachments/original/1673443377/N_EW_ID_Statutes__EN_11.2022.pdf?1673443377, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Subay, Ö. Ö., Polat, F., & Torun, E. D. (2023). Fascist Discourses in the Single-Party Period: The Case of 1942 Wealth Tax in the Cumhuriyet Newspaper. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 11(1), ss. 180-199.
- Syria Untold. (2014). How Did Raqqa Fall to the Islamic State of Iraq and Syria?, 13 Ocak 2014, <https://syriauntold.com/2014/01/13/how-did-raqqa-fall-to-the-islamic-state-of-iraq-and-syria>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- şah, U. (2020). Eleştirel Söylem Analizi: Temel Yaklaşımlar. *Kültür Araştırmaları Dergisi* (7), ss. 210-231.
- Taggart, P., & Kaltwasser, C. R. (2016). Dealing with populists in government: some comparative conclusions. *Democratization*, 23(2), ss. 345-365.
- Tamburrano, D. (2015, Ekim 7). Doubling the capacity of the North Stream pipeline and impact on the energy union and the security of supply (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-10-07-ITM-018_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Tamburrano, D. (2015, Ocak 15). Situation in Ukraine (RC-B8-0008/2015, B8-0008/2015, B8-0018/2015, B8-0020/2015, B8-0021/2015, B8-0025/2015, B8-0027/2015, B8-

- 0029/2015). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2015-01-15-ITM-012-03_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Taş, H. (2020). The formulation and implementation of populist foreign policy: Turkey in the Eastern Mediterranean. *Mediterranean Politics*, ss. 1-25.
- TDK Sözlük. (2023, Eylül 21). Türk Dil Kurumu Sözlüğü: <https://sozluk.gov.tr/>
- Tenorio, E. H. (2011). Critical Discourse Analysis, An overview. *Nordic Journal of English Studies*, 10(1), ss. 183-210.
- Tovaglieri, I. (2022, Mart 24). The Power of the EU – Joint European Action for more affordable, secure and sustainable energy (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-24-ITM-002_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Traynor, I. (2014). Ukraine's bloodiest day: dozens dead as Kiev protesters regain territory from police, *The Guardian*, 21 şubat 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/20/ukraine-dead-protesters-police>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Uzunçayır, C. (2020). Post-faşist dönemde Avrupa aşırı sağı: Almanya ve İtalya örnekleri. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Van Berlo, M., & Naturski, M. (2019). When Contestation Is the Norm: The Position of Populist Parties in the European Parliament Towards Conflicts in Europe's Neighbourhood. In E. Johansson-Nogués, M. C. Vlaskamp, & E. Barbé, *European union contested: Foreign policy in a new global context*, Springer, Cham, ss. 191-211.
- Van Dijk, T. (1993). *Elite Discourse and Racism*. California: SAGE Publication, Inc.
- Van Dijk, T. (1997). What is Political Discourse Analysis? *Belgian Journal of Linguistics*, 11(1), ss. 11-52.
- Van Dijk, T. (2001). Critical Discourse Analysis. In D. Schiffrin, D. Tannen, & H. E. Hamilton, *The Handbook of Discourse Analysis* (pp. 352-371). Malden, MA: Blackwell Publishers Ltd.
- Van Dijk, T. A. (1992). Discourse and the Denial of Racism. *Discourse & Society*, 3(1), ss. 87-118.
- Van Dijk, T. A. (1993). *Elite discourse and racism* (Vol. 6). London: SAGE Publications Ltd.
- Van Dijk, T. A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society*, 4(2), ss. 249–283.

- Van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. Londra: Sage Publication, Inc.
- Van Dijk, T. A. (2003). Knowledge in Parliamentary Debates. *Journal of Language and Politics*, 2(1), ss. 93-129.
- Van Dijk, T. A. (2008). News, Discourse, and Ideology. In T. Hanitzsch, & K. W. Jorgensen, *Handbook of Journalism Studies*, Hillsdale: Erlbaum, ss. 191–204.
- Van Leeuwen, T. (1993). Language and representation: The recontextualization of participants, activities and reactions. Unpublished Ph.D. thesis, University of Sydney.
- Van Leeuwen, T. (2007). Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*, 1(1), ss. 91-112.
- Van Leeuwen, T., & Wodak, R. (1999). Legitimizing Immigration Control: A Discourse-Historical Analysis. *Discourse Studies*, 1(1), ss. 83-118.
- Van Ostaijen, M., & Scholten, P. W. (2014, January). Policy populism? Political populism and migrant integration policies in Rotterdam and Amsterdam. *Comparative European Politics*, 12(6), ss. 680–699.
- Varga, M., & Buzogany, A. (2021). The Foreign Policy of Populists in Power: Contesting Liberalism in Poland and Hungary. *Geopolitics*, 26(5), ss. 1442-1463.
- Vasilopoulou, S. (2011). European Integration and the Radical Right: Three Patterns of Opposition. *Government and Opposition*, 46(2), ss. 223-244.
- Verbeek, B., & Zaslove, A. (2015). The impact of populist radical right parties on foreign policy: the Northern League as a junior coalition partner in the Berlusconi Governments. *European Political Science Review*, 7(4), ss. 525-546.
- Verbeek, B., & Zaslove, A. (2017). Populism and Foreign Policy. In R. C. Kaltwasser, P. A. Taggart, P. O. Espejo, & P. Ostiguy, *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford Handbooks.
- Verkuyten, M. (2013, June). Justifying discrimination against Muslim immigrants: out-group ideology and the five-step social identity model. *Br J Soc Psychol*, 52(2), ss. 345-360.
- Vieten, U. M. (2016). Contemporary far-right racist populism in Europe. *Journal of Intercultural Studies*, 37(6), ss. 533-540.

- Voeten, E. (2020, June). Populism and Backlashes against International Courts. *Perspectives on Politics*, 18(2), ss. 407- 422.
- Voeten, E. (2021). *Ideology and International Institutions*. Princeton University Press.
- Walker, S. (2014). "Ukraine ceasefire 'agreed for east of country' at Minsk peace talks", *The Guardian*, 5 Eylül 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/sep/05/ukraine-ceasefire-east-minsk-peace-talks>.
- Wajner, D. F. (2021, January). Exploring the foreign policies of populist governments: (Latin) America First. *Journal of International Relations and Development* volume (24), ss. 651–680.
- Wehner, E. L., & Thies, G. C. (2020). The nexus of populism and foreign policy: The case of Latin America. *International Relations*, 35(2), ss. 320-340.
- Weiss, S. A. (2020). With Friends Like These: The Kremlin's Far-Right and Populist Connections in Italy and Austria, Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegieendowment.org/2020/02/27/with-friends-like-these-kremlin-s-far-right-and-populist-connections-in-italy-and-austria-pub-81100>, (Erişim Tarihi: 23.04.2024).
- Wiles, P. (1969). A Syndrome, not a doctrine: some elementary theses on populism. In G. Ionescu, & E. Gellner, *In Populism: Its meaning and National Characteristics*, The Macmillan Company, ss. 166-179.
- Włosowicz, J. (2012, 02 15). 13. Situation in Syria (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2012-02-15-ITM-013_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Wodak, R. (2001). The Discourse-Historical Approach. In R. Wodak, & M. Meyer, *Methods of Critical Discourse Analysis*, London: Sage, ss. 63-94.
- Wodak, R. (2007). Ruth Wodak in Conversation With Gavin Kendall: What Is Critical Discourse Analysis? *Forum Qualitative Social Research*, 8(2). <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0702297>, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Wodak, R. (2015). *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. London: SAGE Publications.
- Wodak, R. (2015). *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. Londra: Sage Publication Ltd.

- Wodak, R. (2019). The Trajectory of Far-Right Populism – A Discourse-Analytical Perspective. In B. Forchtner, *The Far Right and the Environment: Politics, Discourse and Communication*, London: Routledge, ss. 21-37.
- Wodak, R., & Forchtner, B. (2014, April 24). Embattled Vienna 1683/2010: right-wing populism, collective memory and the fictionalisation of politics. *Visual Communication*, 13(2), ss. 231-255.
- Wodak, R., & Meyer, M. (2009). Critical Discourse Analyses: History, Agenda, Theory and Methodology. In R. Wodak, & M. Meyer, *Methods of Critical Discourse Analyses*, London: Sage, ss. 1-33.
- Wodak, R., & van Dijk, T. A. (2000). *Racism at the Top: Parliamentary Discourses on Ethnic Issues in Six European States*. Austria: Drava-Verlag.
- Wodak, R., & Weiss, G. (2005). Analyzing European Union Discourses. In R. Wodak, & P. Chilton, *A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis: Theory, Methodology and Interdisciplinarity*, Amsterdam: John Benjamins, ss. 121- 135.
- Wodak, R., de Cillia, R., Reisigl, M., Liebhart, K., Hirsch, A., & Mitten, R. U. (2009). *The Discursive Construction of National Identity*. Edinburg: Edinburg University Press.
- Wojczewski, T. (2019a). Populism, hindu nationalism, and foreign policy in India: The politics of representing “the People.”. *International Studies Review*, 22(3), ss. 396–422.
- Wojczewski, T. (2019b). Trump, populism, and American foreign policy. *Foreign Policy Analysis*, 16(3), ss. 292–311.
- Wood, C., & Finlay, W. M. (2008, Aralık). British National Party representations of Muslims in the month after the London bombings: Homogeneity, threat, and the conspiracy tradition. *British Journal of Social Psychology*, 47(4), ss. 707-726.
- Wood, C., & Finlay, W. M. (2010, December 24). British National Party representations of Muslims in the month after the London bombings: Homogeneity, threat, and the conspiracy tradition. *British Journal of Social Psychology*, 47(4), ss. 707-726.
- Wratil, F. G. (2022). The Populist Marketplace: Unpacking the Role of “Thin” and “Thick” Ideology. *Polit Behav* (44), ss. 551–574.
- www.upi.com. (2010, Mart 11). ENI calls for South Stream, Nabucco links. www.upi.com: https://www.upi.com/Science_News/Resource-Wars/2010/03/11/ENI-calls-for-South-Stream-Nabucco-links/UPI-96591268317232, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Yavaş, G. (2016). Avrupa Birliği ve Suriye İç Savaşı. In H. B. Yalçın, & B. Duran, Küresel ve Bölgesel Aktörlerin Suriye Stratejileri (pp. 130-149). İstanbul: SETA.
- YÖK Tez Merkezi. (2024, Mart 28). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Zanni, M. (2022, Mart 9). Debate with the Prime Minister of Estonia, Kaja Kallas- The EU's role in a changing world and the security situation of Europe following the Russian aggression and invasion of Ukraine (continuation of debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-09-ITM-008_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Zanni, M. (2022, Haziran 22). Preparation of the European Council meeting of 23-24 June 2022, including the meeting with Western Balkan leaders on 23 June - Candidate status of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-06-22-ITM-015_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Zanni, M. (2022, Mart 1). Russian aggression against Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-01-ITM-009_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Zanni, M. (2022, Mart 1). Russian aggression against Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-03-01-ITM-009_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Zaslove, A. (2004). The Dark Side of European Politics: Unmasking the Radical Right. *Journal of European Integration*, 26(1), ss. 61-81.
- Zaslove, A. (2012). The populist radical right in government: The structure and agency of success and failure. *Comparative European Politics* volume (10), ss. 421–448.
- Zimniok, B. (2021, Şubat 9). EU Association Agreement with Ukraine (continuation of debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2021-02-09-ITM-015_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Zimniok, B. (2022, Haziran 7). The EU's Foreign, Security and Defence Policy after the Russian invasion of Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-06-07-ITM-010_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).

- Zimniok, B. (2022, Haziran 7). The EU's Foreign, Security and Defence Policy after the Russian invasion of Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-06-07-ITM-010_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Ziobro, Z. (2012, 09 10). 24. One-minute speeches (Rule 150). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2012-09-10-ITM-024_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Ziobro, Z. (2012, 05 22). 5. Situation in Ukraine, case of Yulia Tymoshenko (debate) . https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2012-05-22-ITM-005_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Ziobro, Z. (2013, 12 10). 14. Outcome of the Vilnius Summit and the future of the Eastern Partnership, in particular as regards Ukraine (debate). https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-7-2013-12-10-ITM-014_EN.html, (Erişim Tarihi: 09.04.2024).
- Zulianello, M. (2020). Varieties of Populist Parties and Party Systems in Europe: From State-of-the-Art to the Application of a Novel Classification Scheme to 66 Parties in 33 Countries. *Government and Opposition*, 55(2), ss. 327-347.
- Zulianello, M., & Gahner Larsen, E. (2021, Haziran). Populist parties in European Parliament elections: A new dataset on left, right and valence populism from 1979 to 2019. *Electoral Studies*, 71.
- Zürn, M. (2004). Global governance and legitimacy problems. *Government and Opposition*, 39(2), ss. 260–287.

EKLER

EK 1: 2009-2014, 2014-2019 VE 2019-2024 DÖNEMLERİNDE SÖYLEMLERİ İNCELENEN POPÜLİST RADİKAL SAĞ PARLAMENTERLERİN LİSTESİ

2009-2014 Yılları Arasında Söylemleri İncelenen Parlamento Üyeleri			
Adı Soyadı	Partisi	Dönem	Parti Grubu
Nigel Farage	UKIP	2009-2014	EFD
Francesco Enrico Speroni	Lega Nord	2009-2014	EFD
Bastiaan Belder	Staatkundig Gereformeerde Partij	2009-2014	EFD
Philippe de Villiers	Mouvement pour la France	2009-2014	EFD
Morten Messerschmidt	Dansk Folkeparti	2009-2014	EFD
Sampo Terho	Perussuomalaiset	2009-2014	EFD
Rolandas Paksas	Partija Tvarka ir teisingumas	2009-2014	EFD
Niki Tzavela	Laikos Orthodoxos Synagermo	2009-2014	EFD
Jaroslav Paška	Slovenská národná strana	2009-2014	EFD
Frank Vanhecke	Vlaams Belang	2009-2014	EFD
Jacek Kurski	Solidarna Polska	2009-2014	EFD
Magdi Cristiano Allam	"Io amo l'Italia"	2009-2014	EFD
Marta Andreasen	UKIP	2009-2014	EFD
Claudio Morganti	Lega Nord	2009-2014	EFD
Derek Roland Clark	UKIP	2009-2014	EFD
Fiorello Provera	Lega Nord	2009-2014	EFD
Gerard Batten	UKIP	2009-2014	EFD
Giancarlo Scottá	Lega Nord	2009-2014	EFD
Godfrey Bloom	UKIP	2009-2014	EFD
Jacek Włosowicz	Solidarna Polska	2009-2014	EFD
John Bufton	UKIP	2009-2014	EFD
John Stuart Agnew	UKIP	2009-2014	EFD
Juozas Imbrasas	Partija Tvarka ir teisingumas	2009-2014	EFD

2009-2014 Yılları Arasında Söylemleri İncelenen Parlamento Üyeleri			
Adı Soyadı	Partisi	Dönem	Parti Grubu
Lorenzo Fontana	Lega Nord	2009-2014	EFD
Mara Bizzotto	Lega Nord	2009-2014	EFD
Mario Borghezio	Lega Nord	2009-2014	EFD
Matteo Salvini	Lega Nord	2009-2014	EFD
Nikolaos Salavrakos	Laikos Orthodoxos Synagermos	2009-2014	EFD
Oreste Rossi	Lega Nord	2009-2014	EFD
Paul Nuttall	UKIP	2009-2014	EFD
Robert Helmer	UKIP	2009-2014	EFD
Tadeusz Cymański	Solidarna Polska	2009-2014	EFD
William (The Earl of) Dartmouth	UKIP	2009-2014	EFD
Zbigniew Ziobro	Solidarna Polska	2009-2014	EFD
Bruno Gollnisch	Front National	2009-2014	NI
Jean-Marie Le Pen	Front National	2009-2014	NI
Marine Le Pen	Front National	2009-2014	NI
Philip Claeys	Flemish Interest	2009-2014	NI
Ewald Stadler	Alliance for the Future of Austria	2009-2014	NI
Franz Obermayr	Freedom Party	2009-2014	NI
Andreas Mölzer	Freedom Party	2009-2014	NI
Dimitar Stoyanov	Attack	2009-2014	NI
Slavcho Binev	Attack	2009-2014	NI
Lucas Hartong	Party for Freedom	2009-2014	NI
Patricia van der Kammen	Party for Freedom	2009-2014	NI
Auke Zijlstra	Party for Freedom	2009-2014	NI

2014-2019 Yılları Arasında Söylemleri İncelenen Parlamento Üyeleri			
Adı Soyadı	Partisi	Dönem	Parti Grubu
Franz Obermayr	FPÖ	2014-2019	ENF
Georg Mayer	FPÖ	2014-2019	ENF
Harald Vilimsky	FPÖ	2014-2019	ENF
Barbara Kappel	FPÖ	2014-2019	ENF
Gerolf Annemans	Flemish Interest	2014-2019	ENF
Marie-Christine Arnautu	National Rally	2014-2019	ENF
Nicolas Bay	National Rally	2014-2019	ENF
Dominique Bilde	National Rally	2014-2019	ENF
Marie-Christine Boutonnet	National Rally	2014-2019	ENF
Steeve Briois	National Rally	2014-2019	ENF
Jacques Colombier	National Rally	2014-2019	ENF
Édouard Ferrand	National Rally	2014-2019	ENF
Jean-François Jalkh	National Rally	2014-2019	ENF
France Jamet	National Rally	2014-2019	ENF
Louis Aliot	National Rally	2014-2019	ENF
Gilles Lebreton	National Rally	2014-2019	ENF
Christelle Lechevalier	National Rally	2014-2019	ENF
Dominique Martin	National Rally	2014-2019	ENF
Joëlle Mélin	National Rally	2014-2019	ENF
Jean-Luc Schaffhauser	National Rally	2014-2019	ENF
Mylène Troszczynski	National Rally	2014-2019	ENF
Mara Bizzotto	Lega Nord	2014-2019	ENF
Mario Borghezio	Lega Nord	2014-2019	ENF
Angelo Ciocca	Lega Nord	2014-2019	ENF
Giancarlo Scottà	Lega Nord	2014-2019	ENF
Gianluca Buonanno	Lega Nord	2014-2019	ENF
Marco Zanni	Lega Nord	2014-2019	ENF

2014-2019 Yılları Arasında Söylemleri İncelenen Parlamento Üyeleri			
Adı Soyadı	Partisi	Dönem	Parti Grubu
Danilo Oscar Lancini	Lega Nord	2014-2019	ENF
Marcel de Graaff	PVV	2014-2019	ENF
André Elissen	PVV	2014-2019	ENF
Olaf Stuger	PVV	2014-2019	ENF
Auke Zijlstra	PVV	2014-2019	ENF
Gerard Batten	UKIP	2014-2019	ENF
Stuart Agnew	UKIP	2014-2019	ENF
Mike Hookem	UKIP	2014-2019	EFDD
Florian Philippot	The Patriots	2014-2019	EFDD
Mireille d'Ornano	The Patriots	2014-2019	EFDD
Sylvie Goddyn	Debout la France	2014-2019	EFDD
Bernard Monot	Debout la France	2014-2019	EFDD
Aymeric Chauprade	-	2014-2019	EFDD
Joëlle Bergeron	-	2014-2019	EFDD
Sophie Montel	-	2014-2019	NI
Jean-Marie Le Pen	-	2014-2019	NI
Bruno Gollnisch	-	2014-2019	NI

2019-2024 Yılları Arasında Söylemleri İncelenen Parlamento Üyeleri			
Adı Soyadı	Partisi	Dönem	Parti Grubu
Matteo Adinolfi	Lega	2019-2024	ID
Christine Anderson	AfD	2019-2024	ID
Mathilde Androuet	RN	2019-2024	ID
Gerolf Annemans	Vlaams Belang	2019-2024	ID
Jordan Bardella	RN	2019-2024	ID
Alessandra Basso	Lega	2019-2024	ID
Gunnar Beck	AfD	2019-2024	ID
Aurelia Beigneux	RN	2019-2024	ID
Dominique Bilde	RN	2019-2024	ID
Anna Bonfrisco	Lega	2019-2024	ID
Paolo Borchia	Lega	2019-2024	ID
Annika Bruna	RN	2019-2024	ID
Markus Buchheit	AfD	2019-2024	ID
Marco Campomenosi	Lega	2019-2024	ID
Massimo Casanova	Lega	2019-2024	ID
Susanna Ceccardi	Lega	2019-2024	ID
Patricia Chagnon	RN	2019-2024	ID
Angelo Ciocca	Lega	2019-2024	ID
Rosanna Conte	Lega	2019-2024	ID
Gianantonio Da Re	Lega	2019-2024	ID
Marie Dauchy	RN	2019-2024	ID
Ivan David	Svoboda a přímá demokracie	2019-2024	ID
Filip De Man	Vlaams Belang	2019-2024	ID
Nicolaus Fest	AfD	2019-2024	ID
Gianna Gancia	Lega	2019-2024	ID
Jean-Paul Garraud	RN	2019-2024	ID
Paola Ghidoni	Lega	2019-2024	ID

2019-2024 Yılları Arasında Söylemleri İncelenen Parlamento Üyeleri			
Adı Soyadı	Partisi	Dönem	Parti Grubu
Valentino Grant	Lega	2019-2024	ID
Catherine Griset	RN	2019-2024	ID
Roman Haider	FPÖ	2019-2024	ID
Jean-François Jalkh	RN	2019-2024	ID
France Jamet	RN	2019-2024	ID
Virginie Joron	RN	2019-2024	ID
Maximilian Krah	AfD	2019-2024	ID
Joachim Kuhs	AfD	2019-2024	ID
Jean-Lin Lacapelle	RN	2019-2024	ID
Danilo Oscar Lancini	Lega	2019-2024	ID
Gilles Lebreton	RN	2019-2024	ID
Sylvia Limmer	AfD	2019-2024	ID
Elena Lizzi	Lega	2019-2024	ID
Jaak Madison	Eesti Konservatiivne Rahvaerakond	2019-2024	ID
Thierry Mariani	RN	2019-2024	ID
Georg Mayer	FPÖ	2019-2024	ID
Eric Minardi	RN	2019-2024	ID
Philippe Olivier	RN	2019-2024	ID
Alessandro Panza	Lega	2019-2024	ID
Aldo Patriciello	Lega	2019-2024	ID
Guido Reil	AfD	2019-2024	ID
Antonio Maria Rinaldi	Lega	2019-2024	ID
Andre Rouge	RN	2019-2024	ID
Silvia Sardone	Lega	2019-2024	ID
Annalisa Tardino	Lega	2019-2024	ID
Isabella Tovaglieri	Lega	2019-2024	ID
Tom Vandendriessche	Vlaams Belang	2019-2024	ID

2019-2024 Yılları Arasında Söylemleri İncelenen Parlamento Üyeleri			
Adı Soyadı	Partisi	Dönem	Parti Grubu
Harald Vilimsky	FPÖ	2019-2024	ID
Anders Vistisen	Dansk Folkeparti	2019-2024	ID
Marco Zanni	Lega	2019-2024	ID
Bernard Zimniok	AfD	2019-2024	ID

